Elizabeth Gaskell

Lizzie Leigh

og andre fortællinger

Bibliotek 1800

Elizabeth Gaskell

Lizzie Leigh og andre fortællinger

eBibliotek 1800

2024

Ophavsret og brugsbetingelser

Copyright and conditions of use

BY NC SA

Lizzie Leigh

1

Hvor smertelig og hvor usigelig bitter bliver sorgen ikke, når døden netop på en hellig juledag berøver os en af vore kære! Tanken henledes uvilkårligt på så mangen svunden jul, som vi har tilbragt glade og lykkelige med den, der nu ligger på sit dødsleje, og hvis bortgang på denne dag vil gøre os savnet så meget føleligere.

James Leigh døde, mens klokkerne i den fjerne Rochdale kirke ringede til morgengudstjeneste juledag 1836. Få minutter før sin død åbnede han sine allerede bristende øjne, og gjorde, ved en svag bevægelse af læberne, et tegn til sin kone, at han endnu havde noget at sige hende. Hun bøjede sig tæt ned til ham, og opfangede med møje hans i en næsten uhørlig hvisken fremførte ord:

"Jeg tilgiver hende, Anna! Gud tilgive mig!"

"O, min James! Gud velsigne dig for disse ord! O, hvor jeg er dig taknemmelig for dem – det skal du få at se; for du bliver nok rask igen. Du er ikke så syg, som det synes, min ven, måske, – – o Gud! – –"

Mens hun talte, var han død. – –

De havde været gift i 22 år; 19 af disse var henrundet så rolige og så lykkelige, som de kunne blive ved et samliv, der på den ene side udmærkede sig ved den fuldstændigste redelighed og retskaffenhed, og på den anden side ved den største tillid og kærligste underkastelse. Men lige så vist som han var en

retskaffen mand, lige så vist var han en mand med en streng, alvorlig og ubøjelig karakter, og følgen deraf var, at han undertiden viste en barskhed og pirrelighed i sit væsen, der langt fra var behagelig for hans omgivelser; men dette beklagede hans kone sig aldrig over, og hun ville have betragtet det som en stor synd, hvis hun nogensinde havde gjort det. Men i de sidste tre år havde alt forandret sig. Der var ikke hengået nogen dag, uden at hun havde jamret og besværet sig over ham; hun betragtede ham som en tyran, hun i sit stille sind nærede en mørk, skjult uvilje imod, der ganske fordrev hendes tidligere kærlige følelser for ham, og bragte hende til at forsømme sine pligter som husmoder. Men hans sidste ord gengav ham hele hendes tidligere kærlighed, og fremkaldte hos hende en oprigtig og bitter anger over hendes opførsel mod ham i de senere år; og så fordybet var hun i sine betragtninger, at hun ikke ænsede sine sønners gentagne, indstændige bønner om at komme ned for at hilse på naboerne, der på deres vej fra kirken kom ind for at vise hende deres deltagelse. Nej! hun ville blive hos sin hensovede ægtefælle, der vel havde tiet i tre lange år, men dog til sidst havde talt så forsonligt til hende. Og hvem ved! hvis hun i den tid havde været mere venlig og tilgængelig, havde han måske for længe siden – og i tide – talt disse ord til hende.

Hun sad ved siden af sengen, mens naboernes trin underneden lød op til hende, når de kom og gik.

Hun var i de senere år blevet så fortrolig med sorg og kummer, at hendes mands død ikke gjorde et så dybt indtryk på hende, som vel ellers ville have været tilfældet, skønt tårerne stille og ustandseligt strømmede ned ad hendes kinder hele den

lange dag. Og da vinternatten brød frem, listede hun sig hen til vinduet og stirrede længe og tankefuld ud over den mørke, grålige egn, og hun hørte ikke, at en af hendes sønner talte til hende fra døren, ejheller hans fodtrin, da han gik hen til hende.

"Moder", sagde han, idet han lagde sin hånd let på hendes arm, – "moder, kom ned til os. Will og jeg er alene. Kom dog, kære moder!"

Den stakkels drengs stemme skælvede, og han begyndte at græde.

Det syntes at koste hans moder overvindelse at rive sig løs fra vinduet, men med et suk fulgte hun til sidst med ham.

De to drenge, – for skønt William var næsten 22 år gammel, anså hun ham dog endnu stedse for en dreng, – havde gjort alt, for at give dagligstuen så hyggeligt et udseende som muligt, og i sandhed! selv i hendes lykkelige dage havde hun aldrig haft en hyggeligere stue til at modtage sin mand i, når han efter en anstrengende dag kom hjem, end den, der nu ventede hende

Tetøjet var stillet frem, og kedlen snurrede indbydende over ilden. Drengene havde dæmpet deres sorg, og var stille og venlige; de viste hende enhver tænkelig opmærksomhed, men både disse og alle deres øvrige anstrengelser for at hun, i det mindste for en tid, skulle vende sine tanker fra det, der nu så ivrigt beskæftigede dem, var frugtesløse.

Da måltidet, som næsten ingen af dem havde rørt, var forbi, tog William af bordet, mens hans moder udmattet lænede sig tilbage i sin stol.

"Moder," sagde William, "skal Tom ikke læse et kapitel af Biblen for dig? Han læser bedre end jeg."

"Jo, min dreng," udbrød hun ivrigt, "lad ham det. Læs fortællingen om den fortabte søn. Det var smukt af dig at tænke på det, Will. Tak!"

Tom slog op i Biblen på det betegnede sted, og læste fortællingen i den for landsbyskoledrenge egne, ensformige tone. Moderen sad foroverbøjet med åbne læber og opspilede øjne, og syntes at følge oplæsningen med den inderligste deltagelse, hvorimod William sad med sænket hoved og et nedslået udtryk i sit ansigt. Han vidste godt, hvorfor dette kapitel var blevet valgt: det opvækkede erindringen hos ham om familiens vanære; og da oplæsningen var endt, sad han endnu i samme stilling, i mørk tavshed. Men moderens åsyn var lysere, end det havde været i lang tid; hun skuede drømmende hen for sig, som om hun havde en vision, og lidt efter lidt trak hun Biblen til sig og begyndte at læse for sig selv i en dæmpet tone, idet hun satte sin finger under hvert enkelt ord; hun læste igen denne fortælling om bitter sorg og dyb fornedrelse, og dvælede navnlig – og syntes at opklares – ved det sted, hvor der fortælles om faderens kærlige modtagelse af den angrende søn.

Således forløb juledags aften på Upclose Farm.

Dagen før begravelsen var sneen faldet tæt over den mørke, bølgende hedestrækning. Himlen var dækket med sorte skyer, der hang stille og tungt over den hvide jord, da de bar Leighs afsjælede legeme ud af det hus, der så længe havde kendt ham som dets besidder. To og to skred sørgeskaren frem, og udgjorde en mørk procession i dens bugtende gang over den ubetrådte sne til kirken, snart forsvindende i en af hedens

fordybninger, og snart igen kommende til syne, idet den langsomt steg op ad en skråning.

Man opholdt sig ikke længe efter begravelsen; for mange af naboerne, som havde fulgt liget til dets sidste hvilested, havde langt hjem, og de store sneflokke, som langsomt faldt til jorden, betragtedes desuden som forbud på en storm. Kun en enkelt gammel ven ledsagede enken og hendes sønner til deres hjem.

Upclose Farm havde i flere slægtfølger tilhørt familien Leigh, men dens besiddelse satte dem næppe over den simple agerdyrkers klasse. Gården bestod af en stuelænge og nogle udbygninger, der alle var i en meget forældet tilstand, og omtrent syv acres gold, ufrugtbar jord, som aldrig var blevet opdyrket af mangel på kapital; og det er tvivlsomt, om den selv i opdyrket tilstand ville have ydet familien tilstrækkeligt udkomme. Det havde derfor altid været skik og brug at oplære sønnerne i et håndværk, såsom til hjulmænd eller grovsmede.

James Leigh havde efterladt et testamente i den gamle mands varetægt, som fulgte enken og sønnerne hjem. Det blev taget frem og oplæst. James Leigh havde testamenteret gården til sin trofaste hustru, Anne Leigh; efter hendes død skulle den tilfalde den ældste søn, William. Lidt over 100 pund, der indestod i en sparekasse, skulle blive stående for Thomas, den yngste søn.

Da Samuel Orme, – således hed den gamle mand, – havde oplæst dette, sad Anne Leigh tavs og tankefuld en kort tid, og bad da Samuel om en samtale i enrum. Hendes sønner gik ud af stuen og ud i marken, uden at bryde sig om sneen, der nu faldt temmelig tæt. De elskede hinanden højt, disse to brødre, skønt deres karakter var højst forskellig.

William lignede sin fader i alvorlighed, tilbageholdenhed og streng redelighed, hvorimod Thomas, der var ti år yngre end broderen, var mild og blid som en pige, både i sind og i skind. Han havde altid hængt ved moderen og været bange for sin fader. De gik side om side i fuldstændig tavshed, aldeles optaget af den sorg, der havde ramt dem, og ude af stand til at tale om den eller enhver anden ting.

Imidlertid havde deres moder, så snart de var gået, lagt sin skælvende hånd på Samuels arm, idet hun sagde:

"Samuel, jeg må forlade gården."

"Forlade gården!" udbrød Samuel forbavset, "men hvad går der af konen!"

"O, Samuel!" sagde hun med tårefyldte øjne, "jeg er nødt til det; jeg skal og må flytte til Manchester."

Samuel tav og syntes at overveje, hvad hun havde sagt. Derpå sagde han:

"Hvis du er fast bestemt på det, kan det vel ikke nytte at vende dig derfra. Men så meget vil jeg dog sige dig, at du ikke vil kunne finde dig i en sådan forandring. Tænk dig blot, hvilke byrder og besværligheder din forandrede husholdning vil føre med sig. Tænk dig alene det, at du der vil komme til at købe hver en kartoffel, du skal bruge, – en ting, du aldrig i dine livfødte dage har gjort, – men, nå, ja, ja, det kommer jo ikke mig ved," afbrød Samuel sig selv, da han så, at hun begyndte at blive utålmodig, "det er mig snarere for end imod; for ser du, vor Jenny skal nu giftes med Tom Higginbotham, og han talte om, at han gerne ville have et stykke jord at begynde med. Hans fader dør vel engang, tænker jeg, og da skal Tom overtage Croft Farm, men til den tid – –"

"Vil du da forpagte den?" spurgte hun ivrigt.

"Nå, ja –, Tom tager den vel nok, mener jeg; men vi ville ikke søge at komme overens om det netop nu; det ville ikke være rigtigt af mig, og vi kan jo sagtens vente i nogen tid, – "

"Nej," afbrød hun ham ivrigt, "jeg kan ikke vente; lad det blive afgjort straks."

"Godt, godt; jeg vil tale med Will om det. Jeg ser ham histude, og går nu ud til ham for at høre hans mening."

Samuel gik altså ud til William og Tom, og begyndte uden videre omstændigheder at omtale sagen for dem:

"Din moder har lyst til at flytte til Manchester, Will, og vil bortforpagte gården. Nå, jeg er villig til at tage den for Tom Higginbotham, men jeg holder af at gøre en snu handel, ser du, og vil just ikke få nogen heftig modstander i din moder i denne tid; lad derfor os to kæmpe mod hinanden og forsøge at snyde hinanden; det vil opvarme os på en så kold dag, som denne."

"Bortforpagte gården!" udbrød begge drengene på engang, helt forskrækkede, "flytte til Manchester!"

"Nå," sagde Samuel, da han mærkede, at moderen aldrig havde omtalt planen for dem, "når jeres moder ikke har talt til jer om det endnu, vil jeg ikke have noget med sagen at gøre, før det er sket. Jeg kan tænke, at hun må være lidt underlig i denne tid, og jeg vil derfor vente nogle dage. Imidlertid taler vi ikke til nogen om det, ikke engang til Tom Higginbotham; han ville måske sætte sin hu alt for meget til det. Men gå I nu ind og tal med jeres moder."

Han bød dem da farvel og gik.

William så mørk og tankefuld ud, men sagde intet, før de næsten var hjemme, da bad han Tom om at gå ind i stalden og

fodre køerne, fordi han ønskede at tale alene med moderen.

Da han trådte ind i stuen, sad hun foran kaminen og stirrede ind i ilden. Hun hørte ikke, at der kom nogen; de sidste dages begivenheder havde svækket hendes åndsevner og gjort hende ufølsom for, hvad der foregik omkring hende.

"Moder," sagde William, "hvad er det Samuel Orme fortæller mig om at flytte til Manchester?"

"O, min dreng," sagde hun i en bedende tone, idet hun vendte sig om imod ham, "jeg må afsted for at søge vor Lizzie. Tanken om hende under mig ikke ro til at blive her. Mange, mange gange har jeg forladt din fader, når han sov i sin seng, og sneget mig hen til vinduet og stirret og stirret ud imod Manchester, indtil jeg syntes, at jeg måtte ud over heder og moser, og ikke hvile, før jeg fandt hende; jeg ville stirre ind i ethvert nedbøjet og sørgmodigt ansigt, indtil jeg fandt vor Lizzies. Og mangen gang, når vinden blæste gennem åbningerne i vinduet, har jeg bildt mig ind, – for det kunne jo kun være indbildning, – at jeg hørte hende kalde på mig; og jeg syntes at stemmen kom nærmere og nærmere, indtil den til sidst sukkede "Moder!" lige ved døren, og så listede jeg mig derhen og lukkede op og stirrede ud i den stille, sorte nat, og troede at hun måtte være i nærheden, og når jeg så alligevel ikke så noget, eller ikke hørte andet end vindens hendøende suk, så vaklede jeg syg og sorgfuld tilbage. O, William! tal ikke til mig om at blive her, mens hun måske er udsat for at omkomme af hunger og elendighed, ligesom den stakkels dreng i parablen."

Da hun havde sagt dette, græd hun højt og bitterligt.

William var stærkt bevæget. Han havde været gammel nok til at blive indviet i hemmeligheden om familiens vanære, da hans

fader for tre år siden havde fået et brev, han havde skrevet til sin datter, tilbagesendt af hendes frue i Manchester, tilligemed underretning om, at hans datter havde forladt sin tjeneste, og hvorfor hun havde gjort det. William havde delt faderens smerte og harme, skønt han dog undertiden syntes, at faderen var for streng, når han forbød sin grædende og dybt nedbøjede kone at gøre noget forsøg på at finde det stakkels, faldne barn, idet han erklærede, at de derefter ikke havde nogen datter, at hun skulle være som død for dem, og at hendes navn aldrig måtte nævnes hverken i bøn eller velsignelse. Med sammenpressede læber og rynkede bryn havde William hørt naboernes bemærkninger om, hvorledes stakkels Lizzies skæbne havde ældet både hans fader og moder, og at de næppe nogensinde ville forvinde denne sorg, – men han forholdt sig tavs og udvortes rolig. Det forekom ham, at denne sorg havde gjort ham gammel før tiden, og han havde misundt Tom de tårer, denne fældede over den stakkels, smukke og uskyldige søster, som han nu skulle anse for død. I enkelte øjeblikke kunne William således optændes af vrede imod hende, at han ønskede hende i nærheden for at knuse hende, og moderen, som kendte hans sind, havde også lige til dette øjeblik undgået at nævne Lizzies navn for ham.

"Moder," sagde han til sidst "hun kan være død; og rimeligvis er hun det også –"

"Nej, Will, hun er ikke død," sagde mrs. Leigh, "Gud lader hende ikke dø, før jeg endnu engang har set hende. Du ved ikke hvor jeg har bedt og bedt om, at det måtte forundes mig at se hendes elskelige åsyn endnu engang og fortælle hende, at jeg har tilgivet hende, skønt hun har brudt mit hjerte, – for det har

hun i sandhed, Will, – du ved det ikke," fortsatte hun, så snart den bevægelse, hun var kommet i tillod hende det, – "ellers ville du ikke sige, at hun kunne være død; for Guds barmhjertighed er stor, Will, langt, langt større end menneskenes; aldrig kunne jeg have talt således til din fader, som jeg har talt til ham, og dog tilgav din fader hende til sidst. Ja, William, de sidste ord han sagde var en tilgivelse for hende; og du vil ikke være mere hårdhjertet end din fader, Will, vil du vel? Og prøv ikke på at forhindre mig i at opsøge hende, for det nytter ikke."

William sad længe i dybe tanker, inden han svarede:

"Vel tror jeg, at hun er død, men det er jo ingen grund til at hindre dig i dit forsæt."

"Hun er ikke død," sagde hans moder i en dyb, overbevist tone; men William lagde ikke mærke til afbrydelsen, og vedblev:

"Vi vil alle flytte til Manchester for et års tid, og imidlertid bortforpagte gården til Tom Higginbotham. Jeg vil søge arbejde som grovsmed, og Tom kan for en tid komme i en god skole, som han kan have gavn af. Når året er omme vil du ophøre at græmme dig over Lizzie, og rejse tilbage hertil, moder, og i forening med mig takke Gud for at hun er død; og dette," tilføjede han med sagte stemme, "vil sandelig være glædeligere end at tænke sig, at hun levede."

Hans moder svarede ikke, men rystede kun bedrøvet på hovedet; William spurgte derfor:

"Samtykker du i mit forslag, moder?"

"Ja, jeg samtykker. Hvis jeg ikke i den tid jeg er i Manchester ser eller hører noget til hende, vil jeg være død af sorg forinden et år er gået; og når jeg da hviler i min grav, vil jeg ikke længere

have bekymringer for hendes skyld; – derfor samtykker jeg i dit forslag, Will."

"Nå, lad det da være således," sagde William, idet han rejste sig. "Jeg skal ikke sige Tom den egentlige grund til, at vi flytter. Det er bedst at skåne ham."

"Som du vil, Will," sagde hun sørgmodigt; "blot vi kommer afsted, – det er hovedsagen."

Ikke længe efter denne samtale mellem moder og søn var de, sammen med Tom, flyttet ind i deres nye hjem i Manchester, hvis *det* forresten kunne kaldes et hjem, hvor enhver af dem hårdt følte savnet af haven, marken, kreaturerne og den vide udsigt over bakker og dale og, – hvad de savnede mest af alt, deres forrige hyggelige værelser og gamle, kendte møbler, som der klæbede så mange kære erindringer ved, skønt mange af disse var sørgelige nok.

Mrs. Leigh brød sig mindre om dette end nogen af hendes sønner. Hun var nu livligere og mere opmærksom på, hvad der foregik om hende, end hun i lang tid havde været, og det forekom hende stadig, som om hun måtte kunne genfinde sit fortabte barn. Ubekendt som hun var med de fordringer, deres nye levevis stillede, og med de forandringer, som denne medførte, måtte hendes huslige pligter vel forekomme hende uvante og byrdefulde; men når sønnerne om aftenen som hjem fra deres dagværk, og hun havde ordnet sit hus, stjal hun sig, som hun troede, ubemærket bort, idet hun lod som om hun gik til sengs. Men William bemærkede det godt, og udstødte mangt et suk, når han hørte hende lukke gadedøren efter sig og gå bort. Ofte kom hun først tilbage efter midnat, bleg og træt, og med et udtryk af frygt i sit ansigt, når hun fandt William

ventende på hende, men tillige så åbenbart modløs og håbløs, at han aldrig nænnede at sige hende, hvad han tænkte om hendes ufornuftige og håbløse søgen. Nat efter nat gentoges dette, indtil dagene blev til uger og ugerne til måneder, og i al den tid gjorde William sin pligt imod hende, på trods af at han ikke kunne samstemme med hende i det, hun foretog sig. Han gik hjem om aftenen for Toms skyld, og han ønskede ofte at han kunne finde samme glæde i at læse som Tom; for tiden blev ham lang, når han sad og ventede på sin moder.

Hvorledes hun tilbragte de timer, hun ikke var i sit hjem, kan man let forestille sig. Når hun var kommet ud på gaden og havde lukket døren efter sig, var hun rådvild og uvis om, hvad hun skulle foretage sig; men lidt efter lidt fattede hun sig, og nu var alle hendes tanker henvendt på én genstand. Hun gik alvorlig og tålmodig ad de mindst befærdede gader i byen, idet hun stirrede stift og bønligt på de forbigående; undertiden troede hun at opdage et glimt af en skikkelse, der forekom hende at ligne genstanden for hendes søgen, og fulgte da denne med en utrættelig udholdenhed, indtil tilfældigvis et lysskær fra en butik eller gadelygte viste hende et koldt, fremmed ansigt, der ikke havde den fjerneste lighed med hendes datters. Det hændte undertiden at en enlig forbigående, slået af hendes lidende udseende, vendte om og tilbød hende sin hjælp, hvis der var noget hun ønskede. Når hun således blev adspurgt, svarede hun kun:

"Kender De ikke en stakkels pige ved navn Lizzie Leigh?" Og når man, som det altid skete, benægtede det, rystede hun på hovedet og gik videre, og efterlod den medlidende spørger i den tro, at hun var sindsforvirret. Men hun talte aldrig først til

nogen. Undertiden hvilede hun sig nogle få minutter på en dørtrappe, og undertiden skjulte hun sit ansigt og græd; men dette varede ikke længe, for det faldt hende snart ind, at hun derved spildte sin tid og tabte udsigten til at finde sin datter, for så længe hendes øjne var blændede af tårer kunne jo Lizzie gå hende ubemærket forbi.

En smuk efterårsaften, da William gik hjem, så han en gammel mand, som uden egentlig at være drukken, dog ikke kunne gå ganske lige hen ad fortovet, og derfor blev drillet og plaget af nabolagets gadedrenge. William havde af sin fader lært at betragte alderdommen med ærbødighed, selv om den fandtes i forbindelse med fornedrelse og fattedes de strenge dyder, der havde prydet ham. William tog sig derfor af den gamle mand og fulgte ham hjem, og lod som om han troede hans gentagne forsikringer om, at han aldrig drak andet end vand. Eftersom de kom nærmere den gamles hjem forsøgte han at give sig mere stadighed, og det var tydeligt, at der var nogen, han ikke ønskede at vise sig for i sin halvtberusede tilstand. Hans hjem var i høj grad renligt og net, selv at se til udvendigt fra. De blev modtaget af en ung pige, der så ud til at være henved tyve år gammel. En skamrødme udbredte sig over hendes ansigt, da hun så den tilstand, den gamle mand befandt sig i, og som denne forgæves søgte at skjule; men William blev dog belønnet for sin opmærksomhed med et klart og taknemmeligt blik. Hun gentog dog ikke sin faders gæstfri anmodninger om at sætte sig, og hun var øjensynlig forlegen ved, at en fremmed var vidne til hans mislykkede forsøg på at vise sig ædru, – og William kunne ikke nænne at blive og være vidne til hendes sorg. Men da den gamle med mangt et

håndtryk vedholdende bad ham komme igen en anden aften og se til dem, søgte han hendes nedslagne øjne, og skønt det var ham umuligt at gætte, hvad der stod skrevet i dem, svarede han dog frygtsomt: "Hvis det ikke er nogen til besvær, vil jeg med glæde komme igen." Men den unge pige svarede intet, skønt spørgsmålet nærmest var rettet til hende. William forlod huset, og syntes bedre om hende, fordi hun intet havde sagt.

I de følgende dage var den unge pige stadig i Williams tanker; han fandt det dumt og dadlede sig selv for det, men deraf fulgte kun, at han tænkte endnu oftere på hende. Han forsøgte at indbilde sig, at hun ikke var smuk, men måtte i samme øjeblik med uvilje tilbagevise en sådan tanke, og bekende, at han aldrig havde set noget ansigt, der tiltalte ham i den grad som hendes. Han ønskede, at han ikke havde et så landsbyagtigt udseende, at han ikke havde et så rødmosset ansigt eller så brede skuldre, mens hun lignede en fuldkommen dame med sin fine, gennemsigtige ansigtsfarve, hendes mørke, glinsende hår, og hendes nette, omhyggelige klædedragt. Hvad enten hun nu var smuk eller ikke, så følte han sig uimodståelig draget til hende, og han kunne derfor ikke opgive ønsket om at se hende endnu engang for muligvis, – som han indbildte sig, – at finde en fejl hos hende, der for bestandig kunne befri hans hjerte fra det fangenskab, som hun nu, sig selv uafvidende, holdt det i. Han benyttede sig derfor en aften af faderens indbydelse og besøgte dem. Og der sad hun, nydelig og yndig, som da han så hende første gang! Men hun sad stille beskæftiget med sit håndarbejde, og svarede kun adspredt på de bemærkninger, der henvendtes til hende. Det lod til, at hun helst ville være ubemærket, for lidt efter lidt flyttede hun sig

hen bag kaminen, således at hun kom til at sidde ganske i skygge. Da fik William pludselig det indfald, naturligvis ikke for selv at høste nytte af det, nej langt fra! at flytte lampen, således at dens skær faldt på hende, idet han bemærkede, at hun vistnok ikke kunne se at sy, – og slet ikke for at han derved blev sat i stand til bedre at beskue hende!

– Dette lille krigspuds lod imidlertid ikke til at behage hende, for lidt efter rejste hun sig og sagde, at hun skulle sørge for at hendes lille niece kom i seng, og gik derpå sin vej; og skønt William ventede en time eller halvanden, kom hun dog ikke tilbage, og i sit stille sind ærgrede han sig over det uvorne barn, der fordrede så langvarig opvartning. Imidlertid havde han dog den fordel, at han ganske vandt faderens hjerte ved sin duelighed som tilhører; for William vidste godt, at visse folk er ikke vanskelige at tilfredsstille i den retning; når man blot lader dem snakke uforstyrret væk, og kun engang imellem viser dem, at man er vågen, så kan man godt have sin opmærksomhed og sine tanker fæstet på ganske andre ting.

Så meget kunne William dog sidenefter samle af den gamle mands fortælling, at denne i sin tid havde drevet en fordelagtig forretning, men gjort en storartet fallit, og det syntes som om den gamle dvælede ved denne begivenhed med en overordentlig tilfredsstillelse. Det havde udseende af, at han nu udhvilede sig efter sin sidste anstrengelse, – nemlig den i fallitfaget, – og stolede på sin datter, der holdt en lille skole for småbørn. Men alle disse omstændigheder erindrede William sig først, efter at han havde forladt huset, for dengang de blev ham fortalt, havde han kun tanke for Susan Palmer, som var navnet på den gamles datter.

Efter at han således havde introduceret sig i mr. Palmers hus, varede det ikke længe, inden han fandt grunde til atter og atter at komme igen. Under disse besøg beskæftigede han sig med at høre på faderens passiar, tale med den lille niece og – se på Susan, og dette sidste gjorde han både, når han hørte og når han talte. Hendes fader talte ufravigeligt om sin tidligere fornemhed, hvis beskaffenhed ville have forekommet William meget tvivlsom, hvis ikke den yndige, blide og beskedne Susan havde kastet et uforklarligt lutrende skær over alt, hvad hun kom i berøring med. Hun talte aldrig meget, og var som regel flittigt beskæftiget med sit arbejde; men når hun bevægede sig, var det så lydløst, og når hun talte var det i en så sagte og blød tone, at dette, i forening med hendes blide og beskedne væsen, hævede hende så højt i Williams tanker, at hun i hans øjne var omgivet med en hellig og strålende glorie; – og hvis hun blev gjort bekendt med den sørgelige hemmelighed om hans søsters vanære, ville hun da ikke med afsky bæve tilbage for ham, som om han var besmittet ved at være i slægtskab med en skabning som Lizzie? – Disse tanker indjog ham skræk, og bragte ham til at fatte den beslutning at unddrage sig hendes kære selskab, før det var for sent. På denne måde modstod han den indre trang, der drev ham til hende, og blev hjemme, lidende og bedrøvet. Han blev vred på sin moder for hendes utrættelige søgen efter én, som – han kunne ikke gøre for det – han ønskede hellere måtte være død end levende. Han talte hårdt til hende, men modtog kun bedrøvede og undvigende svar, der forårsagede ham langt større bebrejdelse, end om hun havde svaret ham alvorligt og irettesættende, og langt fra tjente til at berolige hans sind. Denne tilstand kunne ikke vare længe uden at

angribe hans helbred, og Tom, hans eneste selskab i de lange aftener, bemærkede ængsteligt hans tiltagende svaghed og pirrelighed, og besluttede til sidst at henlede moderens opmærksomhed på det. Hun hørte bestyrtet Toms beskrivelse af Williams tilstand, og bemærkede med bekymring dennes sygelige udseende og halvt undertrykte suk.

"Will, min egen dreng, hvad fejler dig?" spurgte hun en dag, da han sad og stirrede ind i ilden.

"Jeg fejler intet," svarede han i en pirrelig tone.

"Jo, min dreng, noget er der i vejen med dig," sagde hun ængsteligt.

Han svarede ikke, men sad ubevægelig; da hun derfor troede, at han ikke havde hørt hvad hun sagde, bemærkede hun sørgmodigt:

"Ville du synes om at rejse tilbage til Upclose Farm?"

"Vi er netop i brombærtiden!" råbte Tom.

Men William rystede på hovedet. Hun betragtede hans ansigt, som om hun forsøgte at udtyde, hvorfra det udtryk af fortvivlelse, der malede sig i det, havde sit udspring.

"William og Tom! I kunne gerne rejse," sagde hun, "men jeg må blive her – til jeg har fundet hende, du ved," tilføjede hun sagte, henvendt til William. Han vendte sig hurtigt om mod hende og Tom, og med den myndighed, han stedse udøvede over denne, bød han ham at gå til sengs.

2

Da Tom var gået, sagde William:

"Moder, hvor kan du dog vedblive at nære den tro, at hun endnu lever! Vi har ikke hørt noget til hende, siden fader skrev

det brev til hende, vi ved ikke, om hun nogensinde har fået det, – og allerede dengang havde hun forladt sin tjeneste. Mange dør under –"

"O, min dreng, ti! Tal ikke således til mig, eller du dræber mig!" udbrød hans moder forfærdet; men hun fattede sig hurtigt, for hun bevægedes af ønsket om at bibringe ham den samme mening om Lizzies eksistens, som hun selv nærede. "Du har aldrig spurgt mig," sagde hun, "og du ligner din fader for meget til, at jeg skulle fortælle dig noget uden at være adspurgt, men nu vil jeg tale åbenhjertigt med dig. Det var kun for at komme i nærheden af den familie, hvor Lizzie har tjent, kære Will, at jeg ville bo i denne del af Manchester. Dagen efter vor ankomst hertil gik jeg til hendes tidligere herskab, og udbad mig en samtale med dette. Jeg havde en hård beskyldning at rette imod dem, fordi de ikke havde skrevet til os, inden de sendte min stakkels datter bort; men fruen var i sorg, da jeg kom ind til hende, og jeg kunne derfor ikke nænne at tiltale hende med hårdhed. Jeg udspurgte hende om vor Lizzie, og hun fortalte mig at hendes mand ville have hende ud af huset med en dags varsel; – nu er han død, – for det var for ham hun bar sorg, – og jeg håber, at han i Himlen må finde større barmhjertighed, end han her viste mod stakkels Lizzie; – og da Lizzie af sin frue blev spurgt, om hun ønskede at der blev skrevet til os, rystede hun benægtende på hovedet, og da spørgsmålet blev gentaget, kastede den stakkels pige sig på sine knæ og tryglede om, at man ville lade være at skrive til os, da det ville dræbe mig, hendes moder, hvis jeg erfarede hendes skændsel; – og har det end ikke dræbt mig, dette skrækkelige slag, så ved Gud – og du ved det også, Will, – at det har skabt

mig et sørgeligt og glædetomt liv," tilføjede den stakkels moder, kæmpende for at undertrykke de frembrydende tårer, "og hendes fader ville forbande hende, havde han sagt, og – – o, Gud! lær mig at lide med tålmod!" udbrød hun, idet smerten ganske overvældede hende, således at hun tav nogle øjeblikke, men fortsatte så, afbrudt af sin bevægelse: "Pigen truede med at drukne sig – i kanalen –, hvis hendes frue skrev til os –, og så – –, nå," vedblev hun roligere, "jeg havde da fået et spor af mit barn. Hendes frue fortale mig, at Lizzie var gået til Arbejdshuset for at blive indlagt der; og der har hun også ganske rigtigt været; og da hun var blevet rask og stærk nok, sendte man hende derfra med den bemærkning, at hun var ung nok til at arbejde. Men hvilket arbejde skulle vel egne sig for hende, min dreng, når hun havde sit barn at forsørge?"

William hørte på sin moders fortælling med opmærksomhed og medlidenhed, men han kunne ikke forhindre, at hans gamle, bitre følelser mod Lizzie blandede sig. Imidlertid havde hans moder dog ved sin åbenhjertighed indvirket således på ham, at han efter en kort pause besluttede sig til at fortælle hende, hvad der trykkede ham.

"Jeg tror, jeg har bedst af at rejse tilbage til gården, moder," sagde han; "Tom kan blive hos dig. Jeg ved nok, at jeg også burde blive hos dig; men jeg kan ikke leve i ro så nær – så nær – – *hende*, uden at jeg må se hende, – Susan Palmer, mener jeg."

"Har den gamle mr. Palmer, som du fortalte mig om, en datter?"

"Ja, han har. Og jeg elsker hende! Jeg elsker hende så ubeskrivelig meget. Og det er derfor, jeg vil forlade denne by. Det er det hele!"

Mrs. Leigh søgte forgæves at forklare sig, hvorfor han af den grund ville rejse, og sagde derfor:

"Men hvorfor siger du hende da ikke, at du elsker hende? Du er jo en smuk fyr og en dygtig arbejder. Efter min død vil du arve gården, og du kan for den sags skyld gerne få den straks; jeg finder nok en beskæftigelse, jeg kan ernære mig af. Det synes mig da i fald at være en underlig bagvendt måde at vinde pigen på, at fly hende ved at forlade Manchester."

"O, moder, hun er så velsignet, blid og god! Hun er, rent ud sagt, en engel! Hun har aldrig, det er jeg overbevist om, næret en syndig tanke. Og kan jeg, i bevidsthed om den vanære Lizzie har bragt over os, nogensinde lade hende blive min? Jeg tvivler på, at et så rent og helligt væsen, som hun er, overhovedet skulle bryde sig om mig; og hvis hun nu tilmed kendte min søsters historie, ville det da ikke være en afgrund, der for evigt skilte os ad? Ville hun ikke gyse, blot ved at tænke på at binde sig til mig? Nej, moder, du ved ikke, hvor ren og god hun er."

"William, William! Hvis hun, som du siger, er god, vil hun kun have medlidenhed med en falden som min Lizzie; og har hun det ikke, er hun en grusom farisæer, og du er da bedst tjent med at opgive hende."

Men han rystede på hovedet med et suk i stedet for at svare, og det lod heller ikke til, at hverken han eller hans moder havde lyst til at fortsætte samtalen.

Imidlertid fik mrs. Leigh en ny idé. Hun besluttede at besøge Susan Palmer og tale Williams sag, og fortælle hende Lizzies historie. Og af det indtryk, denne ville gøre på hende, ville mrs. Leigh se, hvorvidt hun var Williams kærlighed værdig eller ikke. Den næste dags eftermiddag blev bestemt til eksperimentets

udførelse, men mrs. Leigh talte ikke om det til nogen, for ikke at blive forstyrret i sin plan. Da tiden var inde, tog hun sine søndagsklæder frem, som hun ikke havde nænnet at bære, siden hun kom til at bo i Manchester, men som hun nu ville iføre sig, mest for derved at give William en vis anseelse i Susans øjne. Til den ende satte hun en sort hat af en forældet mode og form og tæt besat med kniplinger, på sit hoved, og iførte sig en skarlagenrød klædeskåbe, som hun havde haft lige siden sit bryllup, og begav sig da således pyntet ud på sit hemmelige gesandtskab. Hun vidste, at Palmer boede i Crown Street, skønt hun ikke kunne forklare sig, hvor hun havde hørt det, og idet hun snart hos én og snart hos en anden spurgte sig for om vejen, arriverede hun i den rette gade omtrent kl. 3. Hun standsede for at finde det rigtige husnummer, og en kvinde, hun henvendte sig til, fortalte hende, at Susans skole ikke var forbi før kl. 4, men bad hende træde ind til sig og vente der så længe.

"For," sagde hun smilende, "hvem der kender Susan Palmer, kender også en ven af os, som vi på en måde er i slægtskab med. Sæt Dem, madame, sæt Dem. Jeg vil tørre stolen af, så at De ikke skal tilsmudse Deres skønne kåbe."

"Har De kendt Susan Palmer længe?" spurgte mrs. Leigh, idet hun satte sig, fornøjet over at man beundrede hendes kåbe.

"Lige siden hun flyttede til denne gade. Vor Sally går i skole hos hende."

"Hvad er hun egentlig for en pige? Jeg har aldrig set hende."

"Så? – Ja, hvad hendes ydre angår, kan jeg intet sige Dem. Det er så længe siden, at jeg første gang så hende, at jeg ganske har glemt, hvad jeg dengang syntes om hende. Min mand siger, at

han aldrig har set et ansigt og et smil, der således som hendes kan glæde et hjerte, – men det var måske ikke hende ydre, De mente? Det bedste jeg for min del kan sige om det er, at det straks erhverver hende alles tillid og hengivenhed, som se hende. Alle de små børn, der går i hendes skole, hænger ved hende med kærlighed, og hun har næsten altid en 3-4 stykker på engang hængende ved sit forklæde, når hun underviser i skolen."

"Er hun stolt?"

"Stolt? Gud velsigne Dem! De har aldrig i Deres dage set en skabning mindre stolt end hun. Hendes fader er stolt nok, men hun! nej, hun er det rigtignok ikke. De har ikke hørt meget om Susan Palmer, kan jeg tænke, siden De spørger om hun er stolt. Man bliver netop straks fortrolig med hende, og hun gør altid én de tjenester, man mest trænger til, – småting måske, som man selv kunne gøre, men som få tænker på, og som alligevel er nødvendige. De vil altid se hende bringe sit fingerbøl med sig, hvor hun kommer, og sy og lappe børnenes tøj, – og hun skriver alle Betty Harkers breve til hendes barnebarn; hun er alle til nytte, og det er en stor ting, mener jeg. – – Men nu løber børnene her forbi, og skoletiden er endt. Nu vil De træffe hende rede til at høre Dem og yde Dem hjælp, hvis De forlanger det; men det falder aldrig nogen ind at besøge hende i skoletiden –"

Stakkels mrs. Leighs hjerte begyndte at banke, og hun var næsten tilbøjelig til at vende om og gå hjem straks. Hun var, på grund af det indesluttede liv, hun så længe havde ført, blevet folkesky, og det forekom hende, at denne Susan Palmer måtte være en fin dame. Hun tog imidlertid mod til sig, og da hun kom til Susans dør, bankede hun frygtsomt på, og da døren

åbnedes, gjorde hun en frygtsom hilsen, og gik indenfor. Susan bar på armen sin lille niece, men satte hende blidt fra sig, da hun så mrs. Leigh, og trak den bedste stol i værelset frem til denne, efter at mrs. Leigh havde forklaret, hvem hun var.

"Det er ikke William, som har bedt mig om at besøge Dem," sagde hun undskyldende, "men jeg har en personlig grund til at ønske at tale med Dem."

Da Williams navn blev nævnet, rødmede Susan lige til tindingerne, og søgte at skjule sit blussende ansigt ved at bukke sig ned og atter tage den lille pige på armen. Efter i et øjeblik at have samlet sine tanker, begyndte mrs. Leigh igen:

"William tror, at De ville foragte os, hvis De vidste alt om os; men jeg tror, at De langt snarere vil skænke os medfølelse i den sorg, Gud har pålagt os. Derfor besluttede jeg at gå til Dem, uden at William vidste noget om det. Alle siger, at De er god, og at Gud har holdt sin hånd over Dem og bevaret Dem fra at forlade hans veje, men måske er De endnu aldrig blevet prøvet og fristet, som så mange andre! – Måske jeg taler alt for ligefremt til Dem, men De må være overbærende med en moder, der har lidt og lider så meget, og som ikke forstår at vælge sine ord som dem, der er mere lykkeligt stillede. – Nå! – jeg vil fortælle Dem det hele. William ræddes ved tanken om, at De skulle vide det, men jeg vil alligevel fortælle Dem det. De må vide –" men her svigtede stemmen den stakkels kone, og hun sad kun og rokkede frem og tilbage på sin stol uden at kunne bringe et ord over sine læber; med et sørgmodigt og fortvivlet udtryk så hun på Susan, som om hun på denne måde søgte at forklare hende den smerte, som de skælvende læber nægtede at udtale. Disse stakkels, forstenede øjne bragte tårerne til at løbe

ned ad Susans kinder, og, som om hun deraf fik mod til at fortsætte, begyndte hun igen med sænket stemme:

"Jeg havde engang en datter, – mit hjertes yndling. Hendes fader syntes, jeg forkælede hende, og at hun ikke havde godt af at være hjemme; han sagde at hun skulle ud mellem fremmede og lære, hvad det var. Hun var meget ung, og syntes godt om at se sig om i verden, og hendes fader skaffede hende en plads her i byen. Nå, – jeg vil ikke trætte Dem ved at være for vidtløftig. Den stakkels pige blev ført på gale veje, og det første, vi hørte til det var, da et brev, som hendes fader havde tilskrevet hende, blev sendt ham tilbage af hendes frue, idet denne lod os vide, at Lizzie havde forladt sin plads, eller, for at sige som det var, hendes herre havde jaget hende ud af huset, så snart han erfarede hendes tilstand; og hun var dengang ikke fyldt sytten år! –"

Her gav mrs. Leigh sine tårer frit løb, og også Susan græd. Den lille pige så på dem og begyndte at klynke, som om hun fattede deres sorg. Susan løftede hende sagte op til sig og skjulte sit ansigt ved den lille varm, idet hun forsøgte at standse sin gråd for at kunne trøste den ulykkelige moder. Da hun omsider var blevet roligere, spurgte hun:

"Men hvor er hun nu?"

"Ak, det ved jeg ikke, unge pige!" sagde mrs. Leigh, idet hun søgte at bekæmpe den fortvivlelse, dette spørgsmål satte hende i. "Mrs. Lomer fortalte at hun gik –"

"Mrs. Lomer, siger De, – mrs. Lomer!?" råbte Susan forundret.

"Ja, hende der bor i Brabanzon Street. Hun fortalte mig, at min stakkels Lizzie gik derfra til Arbejdshuset. – Jeg vil ikke

sige noget om de døde, men hvis hendes fader havde tilladt mig at, – men han havde ingen forstand på det, og det er derfor bedst at tie; – han tilgav hende dog på sin dødsseng."

"Vil De holde barnet et øjeblik for mig?" spurgte Susan.

"Ja, gerne, hvis det vil komme til mig. Børn har altid holdt af mig, lige til jeg fik dette mørke udtryk i mit ansigt. Jeg tror, at det skræmmer dem."

Men barnet klyngede sig til Susan, som derfor tog det med sig. Mrs. Leigh blev således alene, – temmelig længe, men hvor længe vidste hun ikke selv.

Susan kom endelig tilbage med et bundt temmelig stift børnetøj.

"De må høre mig et øjeblik," sagde hun til mrs. Leigh, "men uddrag ikke for meget af det, jeg vil fortælle Dem. Nanny er ikke min niece, ejheller er hun beslægtet med mig på anden måde, så vidt jeg ved. Jeg gav tidligere undervisning udenfor mit hjem, og da jeg en aften gik hjem efter endt dagværk, forekom det mig, som om en kvinde fulgte efter mig. Jeg vendte mig om for at høre, om hun ville mig noget; men inden jeg fik set hendes ansigt, som hun hurtigt skjulte ved at vende hovedet bort, – holdt hun noget hen imod mig. Ganske uvilkårligt strakte jeg mine arme ud for at modtage det, og med et så tungt og fortvivlet suk, at det gik mig lige til hjertet, lagde hun en bylt i dem. Det var et spædt barn. Jeg så mig om efter kvinden, men hun var forsvundet. Der var en lille pakke klædningsstykker – meget få – som syntes at være lavet af moderens kjoler, for stoffet var af for stort et mønster til, at det kunne være købt med den hensigt at sy børnetøj af det. – Jeg har altid holdt meget af børn, og da det var meget koldt, skyndte jeg mig hjem

for at få det lille vasen opvarmet. Fader blev meget vred, da han kom hjem og jeg fortalte ham, hvad der var sket. Han sagde, at han den næste morgen ville bringe barnet på Arbejdshuset, og skændte længe på mig, fordi jeg havde modtaget det. Men da morgenen kom, kunne jeg ikke bringe over mit hjerte at skille mig ved det; det havde sovet i min arm hele natten, og da jeg desuden vidste, hvad opdragelsen i et Arbejdshus har at sige, sagde jeg til fader, at jeg ville ophøre med at give undervisning ude og derimod oprette en skole i vort hjem, når jeg blot måtte beholde barnet, og da han havde betænkt sig i nogen tid, gav han sit samtykke, hvis jeg blot med en sådan forandring kunne tjene tilstrækkeligt til vore fornødenheder; men han har aldrig givet sig af med hende, – nå, fat Dem," afbrød Susan sig selv, da hun så, hvorledes mrs. Leigh skælvede over hele legemet, "jeg er straks færdig med min beretning. Måske jeg gør noget urigtigt ved at sige Dem det, men jeg synes det er bedst at De får alt at vide. Jeg plejede at undervise i stedet ved siden af det, hvori mrs. Lomer boede, og tyendet fra disse to huse kom hyppigt sammen. Ved den lejlighed hørte jeg, at en vis Bessy, der tjente hos mrs. Lomer, var jaget bort. Dette vidste jeg ikke, da jeg så den kvinde, jeg fik barnet af, men den tid, der var forløbet mellem, at Bessy var blevet jaget bort og hin hændelse, kunne nok stemme overens med barnets alder, og jeg har undertiden tænkt mig, at Bessy og hint fruentimmer er én og samme person. – Og vil De nu undersøge disse små klædningsstykker, som jeg fik sammen med lille Nanny, – Gud velsigne hende!"

Men mrs. Leigh var faldet i afmagt. Blandede følelser af glæde, skam og overstrømmende kærlighed til den lille Nanny havde aldeles overvældet hende. Det varede en tid, inden Susan

formåede at bringe hende til bevidsthed. Skælvende og med feberagtig utålmodighed eftersa hun da de små klædningsstykker, hvoriblandt hun fandt en lille lap papir, som Susan havde glemt at omtale, og som havde været fæstet på bylten. Den indeholdt følgende, med en uøvet hånd skrevne ord:

> "Kald hende Anna. Hun græder ikke ofte, og er ikke besværlig at pleje. Gud velsigne Dem, og tilgive mig!"

Dette var vel ingen egentlig ledetråd; men skønt navnet Anna var meget almindeligt, syntes der dog at måtte være en grund til, at barnet skulle hedde således, siden der udtrykkeligt var bedt om det. Mrs. Leigh undersøgte især meget omhyggeligt et enkelt af de små klædningsstykker, og erklærede, at det var syet af samme slags stof, som hun og Lizzie engang havde købt i Rochdale til en kjole til Lizzie.

Pludselig rejste hun sig og strakte sin hånd velsignende over Susans bøjede hoved.

"Gud velsigne dig, du kærlige pige, og vise dig samme barmhjertighed i din nød, som du har vist mod dette lille barn!"

Og hun tog den lille Nanny i sine arme, idet et mildt smil opklarede hendes ansigt, og gentog uophørligt, idet hun kyssede hende: "Nanny, Nanny, min egen lille Nanny," indtil barnet til sidst gav efter for hendes kærtegn og smilede til hende.

"Hun har hendes øjne," sagde mrs. Leigh til Susan.

"Jeg har aldrig set hende, så vidt jeg ved," svarede denne. "Jeg tror det må være hendes barn, af hensyn til Deres genkendelse af den lille kjole, men hvor mon hun opholder sig?"

"Gud må vide det," sagde mrs. Leigh; "jeg tør ikke tro, at hun er død. Jeg er vis på, at hun ikke er død."

"Nej, død er hun ikke; for nu og da bliver der stukket en lille pakke ind under vor dør, gerne indeholdende to halvkroner; en gang var der endog en halv sovereign. Jeg har på denne måde samlet 37 shillings til Nanny. Jeg har aldrig rørt disse penge, og jeg har ofte tænkt, at den stakkels moder vistnok føler sig trøstet og værdigere Guds barmhjertighed, når hun bringer disse pengeofre. Fader rådede mig til at lade hende bevogte af politiet, men det ville jeg ikke tillade, da jeg frygtede for at hun, hvis hun mærkede det, ikke ville komme tiere, og det syntes mig at være en alt for hellig handling til at man burde forhindre hende i dens udførelse. Jeg kunne ikke bringe over mit hjerte at gøre det."

"O, hvis jeg blot kunne finde hende! Jeg ville trykke hende til mit hjerte, og vi kunde da lægge os til at dø sammen."

"Nej, tal ikke således," sagde Susan mildt. "Trods alt hvad der er sket, kan hun dog endnu vende om og komme på den rette vej. Husk Maria Magdalene!"

"Ak, ja! – Jeg har dog haft større ret i min mening om dig end William havde. Han troede, at du ville foragte ham, når Lizzies historie var blevet dig fortalt; – men du er ingen farisæer!"

"Det gør mig ondt, at han kunne tro således om mig," sagde Susan rødmende. Mrs. Leigh blev bange, og troede i sin moderlige ængstelse, at hun havde skadet William ved det, hun havde sagt.

"Ser De," sagde hun derfor, "William tænker altid på Dem. Han betragter Dem som et væsen, der er for godt til at betræde denne jord. Han sagde, at De aldrig ville have set til ham, hvis

De havde vidst, at han var broder til min stakkels, fortabte Lizzie. Han elsker Dem så inderligt, og finder sig i sammenligning med Dem så ubetydelig, at han ikke føler sig skikket til at nærme sig Dem; men han er en retskaffen og brav knøs og en god søn, og De vil blive en lykkelig kone, hvis De tager ham; – men fortæl ham endelig ikke, hvad jeg her har sagt, det må De endelig ikke," tilføjede hun næsten ængsteligt.

Susan sad med bøjet hoved og svarede ikke. Hun havde ikke vidst før nu, at William tænkte på hende med slige følelser; og selv nu frygtede hun for at mrs. Leighs ord fortalte hende mere, end hun kunne stole på. På den anden side afholdt hendes blufærdighedsfølelse hende fra at sige noget, der kunne ligne en bekendelse af hendes følelser for William; hun søgte derfor at henlede opmærksomheden på Nanny, og sagde:

"Jeg er vis på, at han ikke vil kunne lade være at holde af Nanny. Der har aldrig levet så godt et lille barn som hun. Tror De ikke, at hun havde vundet hans kærlighed, hvis han havde vidst, at hun var en datter af hans søster, og hun havde måske bragt ham til at tænke i det mindste med venlighed på hende?"

"Jeg ved det ikke," svarede mrs. Leigh, idet hun rystede på hovedet. "Han har, ligesom hans fader havde, et udtryk i sine øjne, der ikke huer mig, hver gang jeg taler til ham om Lizzie. Men han er alligevel en god og retskaffen dreng. Og, ser De, jeg har aldrig duet til at omgås folk; et strengt blik, et hårdt ord gør mig forskrækket, og så siger og gør jeg netop det modsatte af det, jeg ville; – jeg bliver så forvirret. Jeg ville gerne tage Nanny med mig hjem, men Tom ved ikke noget af det hele; han tror at Lizzie er død; og jeg har intet begreb om den rigtige måde at omtale sagen for Will på. Jeg tør vel ikke, – det er sandhed. Men

De må ikke tænke slet om Will for det. Han er selv så retskaffen, at han forlanger, at alle andre også skal være det. Men én ting må De frem for alt være overbevist om, og det er hans dybe og inderlige kærlighed til Dem."

"Jeg tror ikke, at jeg kunne skille mig ved Nanny," sagde Susan, idet hun ængsteligt søgte at standse denne fornyede åbenbarelse af Williams kærlighed til hende. "Deres søn vil snart komme til at holde af hende, det lover jeg Dem for. Med hendes stakkels moder skal jeg nok holde et vågent øje, og forsøge at fange hende, når hun næste gang kommer med sit lille pengeoffer."

"Ja, min pige!" udbrød mrs. Leigh livligt, "vi må se at finde min stakkels Lizzie! – Jeg elsker dig så højt for din kærlighed mod hendes barn; og hvis du finder hende, og fører hende til mig, skal jeg til mit sidste øjeblik nedbede Guds velsignelse over dig, – men dog Lizzie først og fremmest, som du jo nok kan forstå. Må Gud velsigne dig, min kære pige! Mit sind er lettere og lysere nu, end da jeg kom, – takket være dig. – Drengene venter sagtens på mig hjemme, og jeg må derfor gå og forlade dette søde, lille væsen," sagde hun, idet hun kyssede Nanny, "hvis jeg får mod til det, vil jeg sige Will alt, hvad der er sket mig i aften. Må han komme og besøge dig? Hvad, min pige?"

"Jeg er vis på, at fader vil blive meget glad ved at se ham her," sagde Susan i en tone, der overbeviste mrs. Leigh om, at hun ikke havde skadet Williams sag ved det hun havde fortalt Susan om hans følelser for hende, og med mangt et kys til den lille, og mangen hjertelig velsignelse over Susan, gik hun til sit hjem.

3

Denne aften gik mrs. Leigh hjem uden at have foretaget sin fortvivlede søgen efter Lizzie, – denne ene aften i mange, mange tider. Selv Tom, skoledrengen, så med forundring op fra sine bøger, da hun trådte ind i stuen; men det faldt ham straks ind, at William var syg, og at hans moder derved var blevet vækket af sin sædvanlige ligegyldighed, da det jo var ganske naturligt at hun plejede og passede ham; og ingen pleje kunne være omhyggeligere eller fuldstændigere. Hun vendte ikke sit kærlige blik fra hans alvorlige, sørgmodige og lidende ansigt. Da Tom forlod dem for at gå til sengs, gik hun hen til William, som sad og stirrede åndsfraværende ind i ilden, og kyssede hans pande, idet hun sagde:

"Will, min dreng, jeg har været hos Susan Palmer i dag."

Hun havde lagt sin hånd på hans skulder og mærkede, hvorledes han skælvede ved hendes ord, men han sad aldeles tavs i nogen tid.

"Hvad ville du der, moder?" spurgte han endelig.

"Ih, min dreng, det er da rimeligt, at jeg kunne ønske at se én, som du holder så meget af. Jeg gik uden videre derhen, efter at have taget mine søndagsklæder på i den anledning, og jeg søgte at opføre mig således, som jeg antog ville have vundet dit bifald, hvis du havde set det; i det mindste husker jeg, at jeg forsøgte det straks, da jeg var kommet der, men jeg glemte snart det og meget mere."

Hun ønskede, at han ville spørge hende, hvad det da var, der i den grad havde lagt beslag på hendes opmærksomhed, men han spurgte kun, hvad hun syntes om Susans udseende.

"Du ved, Will, at jeg aldrig har set hende før, men man kan ved første øjekast se, hvor blid og god hun er. O, jeg elsker hende som en af mine egne, – hvad jeg da også har grund til at gøre."

William så op med flygtig forundring, for hans moder var sædvanligvis alt for bange for fremmede til, at hun let skulle blive indtaget i nogen; men det syntes ham snart ganske naturligt i dette tilfælde, for hvem kunne vel se Susan uden straks at elske hende? Han stillede altså endnu intet spørgsmål, og hans moder måtte derfor tage mod til sig, og igen prøve på at komme til at fortælle, hvad der lå hende på hjerte.

"Will," sagde hun, idet hun stødte ordene frem og pludselig samlede hele sin styrke for at kunne sige, hvad hun havde i sinde at sige, "- jeg fortalte hende alt, Will!"

"Moder, moder!" udbrød han, idet han sprang op og stirrede vildt på hende, ganske hvid i ansigtet af skræk, – "du har fordærvet alt for mig!"

"Nej, min egen, kære dreng, vær ikke bange; jeg har ikke fordærvet noget for dig," sagde hun, idet hun lagde sine hænder på hans skulder og så ham kærligt i øjnene. "Hun lukker ikke sit hjerte for en moders sorg, det er hun rigtignok for god til; og hun er ikke af dem, der fordømmer og foragter en falden, det er hun for from og gudfrygtig til. Tag mod til dig, Will, og du skal se, det vil lykkes dig, – for jeg iagttog hende nøje, skønt det vel ikke sømmer sig for en kone som mig at søge at udforske andres hemmeligheder. – Sæt dig ned, min dreng, for du ser meget bleg og anstrengt ud."

William adlød, og mrs. Leigh trak en skammel til sig og satte sig ved hans fødder.

"Ja, jeg fortalte hende det hele, og hun græd med mig over min sorg og den stakkels Lizzies synd. Men pludselig opklaredes hendes ansigt med et udtryk, der viste, at hun havde fattet en glædelig tanke. Og hvad tror du det var, Will? Ja, jeg tvivler ikke på, at du i dit hjerte vil blive lige så glad og taknemmelig mod Gud, som jeg blev det for hendes store godhed: Den lille Nanny er ikke hendes niece, men Lizzies eget barn, – mit lille barnebarn, som hun har plejet og passet som sit eget." Tårerne strømmede ned ad hendes kinder, – glædestårer var det, – men hun vedblev dog at se vist på William for at opdage, om hendes ord gjorde noget indtryk på ham.

"Jeg forstår ikke," sagde han, idet hans kinder blussede af skam, – "vidste hun at det var Lizzies barn?"

"Nu ved hun det; hun vidste det ikke straks, men bragte det lille, hjælpeløse væsen hen til mig, og med sit medlidende og kærlige hjerte lod hun som om hun kun formodede, at det var et skammens barn; – og hun har arbejdet for det, og beskyttet det og plejet det, lige fra det var ganske lille, – og hun elsker det så inderligt – vil du ikke også elske det, Will?" spurgte hun bedende.

"Jeg skal forsøge det, moder. Giv mig tid, for alt dette overvælder mig. At tænke sig, at Susan har med sådan et barn at bestille!" tilføjede han bittert.

"Ja, William," sagde mrs. Leigh alvorligt og irettesættende, "og at tænke sig, at Susan – hvad jeg håber – får at bestille med sådan et barns moder! For hun er øm og medlidende, og taler med håb om min tabte datter, og vil forsøge at føre hende tilbage til mig, når hun indfinder sig for at stikke penge under døren til sit barn – hvad hun undertiden gør. Tænk på det,

William! Tænk på Susan, der er god og barmhjertig som englene i Himlen, og ligesom dem vil glæde sig over Lizzies anger. Jeg frygter dig ikke nu, William, og jeg må tale, og du skal høre. Jeg er din moder, og har ret til at befale over dig, og jeg ved, jeg har ret og at Gud derfor er på min side. Hvis han skulle føre den stakkels omflakkende pige tilbage til os grædende og angrende, og ledet af sin engel, da skal du aldrig sige hende et bebrejdende ord med hensyn til hendes fejltrin, men du skal være øm og kærlig og hjælpsom mod hende, der var tabt, men atter blev genfundet; da vil Guds velsignelse blive dig til del, og da kan du føre Susan Palmer hjem som din hustru."

Hun stod for ham i dette øjeblik, ikke som den blide, sagtmodige og bedende moder, men værdig og urokkelig som en forkynder af Guds vilje. Hendes væsen var så usædvanligt og højtideligt, at det besejrede al Williams stolthed og hårdnakkethed. Han rejste sig sagte, mens hun talte, og bøjede i ærefrygt sit hoved ved hendes ord og det højtidelige påbud, de indeholdt. Da hun tav, sagde han i en så ydmyg tone, at hun næsten undrede sig over det:

"Ja, moder, jeg vil!"

"Jeg kan være død og borte," fortsatte hun, "men det er ligegyldigt: Du *må* bringe den stakkels synderinde hjem til dig og læge hendes sorg, og føre hende tilbage til Gud. – – Jeg kan ikke tale mere, min dreng, jeg bliver så mat."

William satte hende på en stol, og løb efter vand. Hun åbnede sine øjne og smilede.

"Gud velsigne dig, William! O, jeg er så lykkelig nu! Det synes mig, som om hun allerede er fundet; mit hjerte er så opfyldt af glæde!"

Mr. Palmer blev længe ude denne aften.

Susan frygtede for, at han var på sit sædvanlige tilholdssted, og i sin sædvanlige tilstand: beskænket. Tanken om det nedtrykte hende, mens hun på den anden side med glæde tænkte på, at William elskede hende. Hun sad længe oppe og ventede på faderen, men da han dog alligevel ikke kom, gik hun til sidst til sengs, efter at hun først havde gjort alt færdigt for ham, til han kom hjem. Med fordoblet ømhed og mangt et fromt ønske, betragtede Susan den rødmossede, slumrende lille pige, som var hendes sovekammerat. Nanny sov let, og slyngede sine små arme om Susans hals, da denne lagde sig ved hendes side, og Susan glædede sig ved bevidstheden om at være elsket så højt, som et så lidet væsen kunne elske.

Lidt efter hørte hun mr. Palmer komme ravende hjem, idet han med en usammenhængende mumlen og banden først undersøgte vinduesskodderne og derefter dørgrebet for at finde en indgang. Det lille uskyldige væsen, som omslyngede hende, forekom hende dobbelt elskelig, når hun bedrøvet tænkte på sin vildfarende fader. Denne råbte straks på lys, så snart han endelig var kommet ind. Skønt Susan havde lagt alt således til rette for ham, at han kunne finde svovlstikker og tænde lys, når han ville, frygtede hun dog for at han i sin berusede tilstand skulle gøre en ulykke med og tænde ild på huset. Hun stod derfor op, slog en kåbe om sig, og gik ned for at hjælpe ham.

Men den lille Nanny sov, som sagt, let, og da hun mærkede, at Susan var borte, og blev forskrækket over at være ene i mørket, stod hun ud af sengen og vaklede i sin lille sovekjole hen imod

døren, som Susan havde ladet stå åben. Der var lys nedenunder, – og der var Susy, hos hvem hun var i sikkerhed! Så gik hun et par skridt videre hen imod de stejle og usikre trappetrin; der standsede hun, men blændet af søvnighed og lysskæret nedefra vaklede hun, og faldt ned ad trappen på det hårde stengulv, hvor hun blev liggende forslået og lemlæstet.

Susan styrtede forfærdet hen til hende, tiltalte hende med de ømmeste og kærligste ord, men de hvide øjenlåg skjulte den lille Nannys violblå øjne, og der kom ikke en lyd over de blege læber. Susans tårer formåede ikke at vække hende til liv; hun lå kold og stiv på Susans knæ, og skulle aldrig mere oplade sine øjne i denne verden. Syg af sorg og skræk gik Susan med det lille legeme op i sit værelse og lagde det på sengen, og klædte sig derpå så hurtigt på, som de skælvende hænder formåede. Hendes fader var faldet i søvn på bænken nedenfor trappen, og sad der aldeles uvirksom og unyttig, men han ville dog have været mere end unyttig, hvis han havde været vågen. Susan styrtede ud af døren og ned ad den stille og øde gade til den nærmeste læges hus. Hun løb hurtigt, men lige så hurtigt blev hun fulgt af en skygge, der syntes at være drevet frem af en uforklarlig skræk. Susan standsede og ringede heftigt på dørklokken til lægens hus. Skyggen krøb på samme tid nærmere. Der blev åbnet et vindue i en af de øverste etager, og en stemme spurgte, hvad der var på færde.

"Et lille barn er faldet ned ad en trappe i Crown Street nr. 9, og er meget forslået, – døende, frygter jeg. Kom for Guds skyld straks – Crown Street nr. 9."

"Jeg skal være der på øjeblikket," sagde stemmen, idet vinduet blev slået i. –

"For den Gud, du netop talte om, – for Hans skyld, – sig mig, om du er Susan Palmer? Er det mit barn, som er døende?" råbte skyggen, idet den sprang frem og greb Susans arm.

"Det er et lille toårs barn, – jeg ved ikke, hvis det er, – men jeg elsker det, som om det var mit eget. Følg mig, hvem De end er, følg mig!"

Tavse ilede de gennem de stille gader, indtil de nåede Susans hjem. De gik ind; Susan tog et lys, og skyndte sig op på sit værelset, fulgt af den anden.

Denne stillede sig ved siden af sengen og stirrede vildt og ufravendt på det lille blege og stille barn, som lå der. Hun bøjede sig over sengen, idet hun lagde sin hånd fast mod sit hjerte, ligesom for at dæmpe dets heftige banken, og lagde øret til barnets hvide læber. Hvad resultatet af dette var, sagde hun ikke, men sprang op, kastede sengeklæderne, Susan havde dækket Nanny med, til side, og befølte hendes venstre side.

Og da slog hun fortvivlet ud med armene og råbte:

"Hun er død! Hun er død!"

Hun så så vild, forstyrret og rasende ud, at Susan blev forfærdet; men snart tog hun mod til sig, og opfyldt af medlidenhed slyngede hun sine arme om den brødefulde og fortvivlede kvinde. Men hun blev stødt heftigt tilbage:

"Du dræbte hende! Du var ligegyldig med hende! – Du lod hende falde ned ad trapperne! – O, du har dræbt hende!"

Susan så på hende med sine store, blide øjne, og sagde med sorg i stemmen:

"Jeg ville have ofret mit eget liv for at kunne frelse hendes."

"O, *jeg* er morderen!" udbrød den fortvivlede, barnløse moder med den vilde heftighed som én, der ikke er elsket af nogen, og

selv ingen har at elske.

"Stille!" sagde Susan og lagde fingeren på læben, "nu kommer lægen. Måske dog Gud vil tillade hende at leve."

Den stakkels moder vendte sig rask om. Lægen trådte ind til dem. Han undersøgte omhyggeligt lille Nannys afsjælede legeme, og bekræftede derpå hendes moders påstand, at hun var død.

Da den arme kvinde hørte dette, faldt hun om i krampe. Susan måtte nu glemme sin egen dybe sorg over sin lille yndling, – det barn, hun havde plejet og passet på så længe, – for at tage sig af den ulykkelige, der lå på gulvet i en højst elendig tilstand. Hun spurgte lægen, hvad hun skulle gøre med den stakkels skabning, som lå i en elendig tilstand henstrakt på gulvet.

"Det er barnets moder!" sagde hun.

"Hvorfor passede hun ikke omhyggeligere på sit barn?" spurgte lægen næsten vredt.

"Det lille barn var hos mig, og det var mig, som lod hende være alene," svarede Susan.

"Jeg vil gå hjem og skrive en recept på en beroligende drik, og mens jeg er borte, må De se at få hende i seng," sagde lægen, idet han forlod hende.

Susan tog nogle af sine egne klæder frem, afklædte blidt Nannys moder, der nu lå stille og bevidstløs på gulvet, og iførte hende sine egne simple, men rene og nette klædningsstykker. Da der foruden hendes egen ikke var nogen anden seng i huset end den, hvor hendes fader sov, tog hun omhyggeligt lille Nannys lig ud af sengen for at bære det ned i et af værelserne

nedenunder, da moderen i det samme åbnede sine øjne, og sagde, idet hun fattede Susans hensigt:

"Jeg ved, at jeg ikke er værdig at berøre hende, ugudelig og foragtelig som jeg er; jeg har sagt ord til Dem, som jeg ved, at jeg må skamme mig over, men jeg tror, at De er en engel i godhed. Må mit barn ligge et øjeblik i mine arme?"

Tonen, hvori dette blev sagt, var i den grad forskellig fra den, hun tidligere havde talt i, så at Susan næppe ville tro, det var den samme stemme. Den var nu så uudsigelig blød, så uimodståeligt bedende, og selv hendes ansigtstræk havde tabt deres skrækkelige, vilde udtryk, og var nu næsten lige så rolige, som om dødens hånd havde berørt dem. Susan var for bevæget til at kunne svare, men bar det lille lig hen til moderen og lagde det i hendes arme, og da hun derpå betragtede denne sørgelige gruppe, følte hun sig så overvældet, at hun højt grædende sank på knæ og bad:

"O, min Gud, min Gud! Hav barmhjertighed med hende, og tilgiv og trøst hende!"

Men moderen smilede, og kærtegnede det lille afsjælede legeme, mens hun mumlede ømme og kærlige ord, som om Nanny endnu levede. Susan troede, at staklen havde mistet sin forstand, men vedblev at bede og bede med tårefyldte øjne.

Imidlertid kom lægen tilbage og medbragte den omtalte drik. Moderen tømte koppen uden modstand og uden at vide, at det var et lægemiddel. Lægen blev hos hende, indtil hun snart faldt i en rolig og tryg søvn; da forlod han hende, og vinkede Susan til sig, idet han sagde:

"De må nu tage liget ud af hendes arme. Hun vil ikke vågne ved det. Den drik, jeg gav hende, vil forårsage at hun sover

mange timer i træk. Inden middag skal jeg se op til hende igen. Nu er det allerede lys dag. Farvel!"

Susan lukkede ham ud, og tog derpå det døde barn ud af moderens arme. Hun overgav sig nu ganske til sin sorg, og bøjede sig stønnende over sin lille døde yndling. Hun prøvede at indprente sig ethvert træk af det lille, livløse ansigt, som nu lå stumt og blegt på puden, som om hun frygtede for nogensinde at glemme det.

"Ej alle hede tårers strøm
udslette skal den skønne drøm;
ej alle tankers stærke magt,
ej alle syners underpragt
fortrænge skal det billed, som
blev hjertets bedste helligdom."

Omsider fattede hun sig; hun erindrede, at hun endnu havde meget at gøre. Først eftersså hun om huset var i orden; hendes fader sov endnu som en død på den samme bænk, han var sunket om på, da han den foregående aften var kommet hjem. Nattens støj og larm havde ikke været i stand til at vække ham. Susan gik ud i de stille gader, der endnu var ubefærdede, skønt det allerede var lyst, og begav sig til det sted, hvor hun vidste at mrs. Leigh boede. Denne – som altid var oppe lige så tidligt, som da hun boede på landet – var i færd med at åbne sine vinduesskodder.

Susan greb hendes arm, og gik, uden at sige et ord, med hende ind i huset. Der knælede den stakkels pige ned for den forbavsede mrs. Leigh og græd, som hun endnu aldrig havde grædt; men denne ulykkelige nat havde ganske bragt hende ud af hendes tidligere ro og tilfredshed, og aldeles overvældet

hende ved den pludselighed, ulykken var styrtet ind på hende med. Det varede længe, inden hun kunne få sagt et ord til mrs. Leigh:

"Men min lille stakkel, hvad har dog forårsaget dig en sådan sorg, at du kommer og græder således? Tal, og sig mig det. – Nå, græd da, stakkels pige, hvis du endnu ikke kan tale, det vil lette dit hjerte, og siden kan du fortælle mig, hvad der er i vejen."

"Nanny er død," sagde Susan; "jeg forlod hende for at hjælpe min fader, og imens faldt hun ned ad trappen og slog sig ihjel på stedet. O, det er derfor jeg græder, for det er jo min skyld, at det er sket! Men jeg har mere at sige: hendes moder er kommet, – hun er hos os. Kom med, og se om det er Deres datter."

Mrs. Leigh formåede ikke at svare, sådan et indtryk gjorde Susans fortælling på hende. Hun tog i en hast sit overtøj på, og ilede med Susan tilbage til Crown Street.

4

Da de trådte ind i huset i Crown Street, bemærkede Susan, at døren kun vanskeligt ville lade sig åbne. Instinktivt efterså hun, hvad der kunne være i vejen, og opdagede da straks en lille pakke indsvøbt i et stykke avispapir og øjensynligt indeholdende penge. Hun tog pakken og viste den til miss Leigh, idet hun sørgmodigt bemærkede: "Moderen var her i aftes i den hensigt at bringe sit barn dette."

Men mrs. Leigh svarede hende ikke. Så nær ved at kunne forvisse sig om, hvor vidt hun ville genfinde sin datter eller ikke, kunne hun ikke lade sig standse af noget, men skyndte sig videre med vaklende skridt og højt bankende, frygtsomt hjerte.

Hun trådte ind i det dunkle og stille værelse, og gav ikke agt på det lille lig, som Susan standsede ved, men skyndte sig hen til sengen, hvis omhæng hun hurtigt trak til side, og så Lizzie – men det var ikke den tidligere frie, livsglade og ufordærvede Lizzie. Den Lizzie, som dér lå for hende, var blevet gammel før tiden. Hendes skønhed var borte. Sorg og, som moderen antog, afsavn, havde draget dybe furer i hendes kinder, der engang havde været så runde, smukke og friske. Selv mens hun sov, havde hendes træk et udtryk af smerte og fortvivlelse, der altid var det fremherskende, når hun var vågen; og selv i sin søvn havde hun glemt at smile. Men disse kendetegn på al den synd og sorg, hun havde gennemgået, forårsagede kun, at hendes moder elskede hende så meget højere. – Mrs. Leigh betragtede sin stakkels datter med brændende øjne, og syntes ikke at kunne blive mæt af at beskue hende; til sidst bøjede hun sig over sengen og kyssede den blege, magre hånd, der lå ovenpå dynen. Hun behøvede ikke at lægge hånden så forsigtigt tilbage på sengen, for ingen berøring kunne forstyrre den sovende, der ikke gav andet tegn til liv end ved nu og da at udstøde et dybt, stønnende suk. Mrs. Leigh satte sig ved siden af sengen og holdt sengeomhænget til side, mens hun så og så på sin datter, som om hun aldrig kunne få nok af synet.

Susan ønskede inderligt at kunne blive hos sin lille yndling, men der stilledes så mange krav til hendes tid og tanker, at hun nu – som altid – måtte opofre sine egne ønsker for andres. Det syntes, som alle væltede byrden af deres sorger over på hende, og hendes fader tog ikke i betænkning at beskylde hende for at være skyld i lille Nannys død, gnaven og vranten som han var

efter den foregående aftens svir, – og da hun, efter i nogen tid at have hørt på hans bebrejdelser, ikke kunne tilbageholde sine tårer, men begyndte at hulke, forårsagede han hende kun større smerte ved sine plumpe forsøg på at trøste hende; det var meget heldigt, at barnet var borte, sagde han, – det havde jo slet ikke stået i noget slægtskabsforhold til dem, og hvorfor skulle de så ikke være glade over, at de var blevet den byrde kvit? – Susan kunne ikke holde ud at høre disse ytringer, som gjorde hende aldeles fortvivlet, og bønfaldt ham derfor om at have medlidenhed med hende og tie. Heri føjede han hende tvært og gik sin vej, sandsynligvis til den nærmeste droskeholdeplads, hvor han i almindelighed fik sin morgenpassiar med kuskene; og i dag havde han jo en hel del at fortælle om den foregående nats begivenheder, endskønt han ikke kendte dem til bunds, og navnlig var uvidende om de to kvinder, der tavse tilbragte tiden på Susans værelse.

Susan fik nu travlt med at ordne alt til det forhør, der skulle optages af fogeden i anledning af Nannys død. Hun måtte derefter underrette alle sine små elever om, at de for den dag måtte være fri for skolen, og endelig måtte hun bede en af sine små naboer om at gå hen til William Leigh med bud om at hans, Williams, moder var hos hende, og at han skulle skynde sig at komme, da Susan gerne ville tale med ham.

William kom ved middagstid og så så glad og forventningsfuld ud. Susan stod rolig og bleg foran ham, og så med sine blide, kærlige øjne så lige ind i hans.

"Will," sagde hun med en dæmpet og stilfærdig stemme, "Deres søster er her ovenpå."

"Min søster!" råbte han, som om tanken forfærdede ham, og hans før så smilende træk antog pludselig et dystert udseende. Susan bemærkede det, men skønt hendes mod sank en del ved hans adfærd, fortsatte hun, tilsyneladende lige så rolig som hidtil:

"Hun er lille Nannys moder, som De måske ved. Stakkels Nanny blev dræbt i nat ved at falde ned ad trapperne."

Ved på ny at mindes denne sørgelige begivenhed forlod hendes selvbeherskelse hende; alle hendes hidtil tilbagetrængte følelser brød pludseligt frem og overvældede hende, til trods for alle hendes anstrengelser for at forhindre det. Hun satte sig ned og skjulte sit ansigt, og græd bitterligt. Han glemte alt andet end ønsket om at kunne trøste hende og standse hendes tårer, og lagde sin arm om hendes liv, idet han bøjede sig over hende. Men alt, hvad han kunne sige, var: "O, Susan! hvordan kan jeg dog trøste dig? Tag dig det dog ikke så nær, – det kan jeg ikke tåle at se, – fat dig, – hører du!" Disse ord gentog han uden at forandre andet end tonen, han fremførte dem i. Susan genvandt imidlertid sin selvbeherskelse, og da hun havde tørret sine tårer, så hun atter op med sit ejendommelige, rolige og åbne blik, og sagde:

"Deres søster var i nærheden af huset, da ulykken skete, og kom herind, da hun havde hørt, hvad jeg havde sagt til lægen. For øjeblikket sover hun, og Deres moder våger over hende. Jeg ønskede selv at fortælle Dem det hele. Ville De synes om at se Deres moder?"

"Nej!" svarede han, "jeg vil helst ikke se andre end dig. Moder sagde, at du vidste alt." Han slog skamfuld sine øjne ned.

Men den ædle, rene pige slog ikke sine øjne ned, men sagde frimodigt: "Ja, jeg ved alt, – alt, undtagen hendes lidelser; – dem kender jeg ikke. Tænk, hvad hun må have gennemgået!"

Hans svar var hårdt og barsk. "Hun har fortjent dem alle, – hver og én!"

"Måske i Guds øjne. Han er dommer – ikke vi. – O, William Leigh!" vedblev hun og brast atter i gråd; "jeg har haft så gode tanker om Dem; lad mig dog ikke tro, at De er hård og ubarmhjertig. Hvad er retskaffenhed og gudsfrygt, når de ikke er forenet med barmhjertighed og kærlighed? Husk, hvor ulykkelig Deres moder har været, og hvor glad og taknemmelig hun nu er for sit genfundne barn."

"Jeg tænker på hende," sagde han. "Jeg husker det løfte, jeg gav hende i aftes. Du bør ikke trænge for hårdt ind på mig; jeg vil handle rigtigt til rette tid, stol på det, men jeg har aldrig gennemtænkt sagen i ro. Du har bebrejdet mig mangel på barmhjertighed, og tvivlet om mig, Susan. Dine ord smerter mig dybt, for jeg elsker dig så usigelig højt. Hvis jeg har nølet en smule med at opfylde et løfte, jeg har givet, så er det ikke, fordi jeg har i sinde at glemme det, men jeg kan ikke straks føle for min søster, som jeg måske burde, og som du vil have at jeg skal. Grusom og hårdhjertet er jeg ikke, for hvis jeg havde været det, ville jeg ikke have taget mig Lizzies ulykke, moders sorg og den vending det nu har taget, så nær, som jeg har gjort."

Han vendte sig om for at gå, for han følte trang til i ro og ensomhed at samle sine tanker. Men Susan, der følte sig smerteligt berørt af hans ord, som han havde fremført i en næsten harmfuld tone, gik et par skridt hen imod ham,

standsede og sagde, blussende over hele ansigtet, med en sagte, blød hvisken:

"O, William! Vær ikke vred på mig. Jeg er så bedrøvet over, at jeg har fortørnet Dem. Vil De tilgive mig?"

Hun, som altid havde været så tilbageholdende og reserveret, sagde dette på den mest indsmigrende måde med øjne, der snart var så op med et indtrængende blik, snart var slået ned mod gulvet. Hendes yndige forvirring sagde mere end ord, og William glemte at gå. I sin overstrømmende glæde ved forvisningen om at være genelsket, omfavnede og kyssede han hende, idet han udbrød: "Min egen elskede Susan!"

Imens vågede mrs. Leigh over sin datter i værelset ovenpå.

Det var sent på eftermiddagen, da Lizzie vågnede, for den sovedrik, hun havde fået, havde været meget kraftig. I det øjeblik, hun vågnede, fæstede hun sine øjne på moderens ansigt med et blik så stirrende og forfærdet, som om hun så et genfærd. Mrs. Leigh hverken vendte sig bort eller rørte sig, for hun frygtede for, at hun derved ville tabe den forstenede selvbeherskelse, hun havde vundet over sig selv, mens hun sad ganske stille. Men lidt efter råbte Lizzie i en af dødelig angst gennemtrængt tone:

"Se ikke på mig moder! Jeg har været så ond og slet!"

Instinktivt skjulte hun sit ansigt og krøb ned mellem sengeklæderne, hvor hun blev liggende så stille og ubevægelig som en død.

Mrs. Leigh knælede foran sengen, og sagde i sin kærligste tone:

"Kære Lizzie, tal dog ikke således. Jeg er jo din moder, min søde pige, vær nu ikke bange for mig, jeg har aldrig ophørt at

elske dig, Lizzie, og jeg har altid tænkt på dig, – og din fader har tilgivet dig, inden han døde."

Hun standsede for at se om hendes ord gjorde noget indtryk på Lizzie; men denne var lige ubevægelig, og der hørtes ikke en lyd. Mrs. Leigh begyndte derfor igen:

"Lizzie, min egen pige, jeg vil gøre alt for dig, – jeg vil leve for dig alene, – vær blot ikke bange for mig. Hvad du end er eller har været – lad os aldrig tale mere om det. Vi vil lade den forbigangne tid langt bag os, og rejse tilbage til Upclose Farm, som jeg kun forlod for at lede efter dig, – og Gud har nu ført os sammen, lovet være hans navn! – og han er også god og barmhjertig, Lizzie. Du kan ikke have glemt din Bibel, er jeg vis på, for du har altid haft gode kundskaber. Jeg er ikke så stærk i at læse, men jeg har lært alle skriftsprogene udenad, for at de skulle trøste mig i min sorg, og jeg har gentaget dem for mig selv mange gange om dagen. – Skjul ikke dit ansigt således for mig, Lizzie, det er jo din moder, der taler til dig. – Jeg så først dit lille barn i går, og nu har det forladt os for at blive en engel, som vil tale for dig hos vor himmelske fader. – Nå, tag dig det ikke så nær, min stakkels pige," sagde hun ømt, da hun hørte Lizzie hulke, – "du vil se hende igen i Himlen, og jeg er vis på at du vil stræbe efter at komme der for din lille Nannys skyld, – og hør! jeg vil fortælle dig Guds løfter til dem, der angrer og omvender sig, – men vær blot ikke bange for mig."

Og mrs. Leigh foldede sine hænder og søgte at tale så klart og forståeligt som muligt, og hun gentog ethvert kærligt og barmhjertigt Guds ord, som hun erindrede. Af Lizzies tilbageholdte åndedræt vidste hun, at hun ikke talte for døve øren, men da hun havde endt, følte hun sig så mat og afkræftet,

at hun næppe formåede at holde sig oprejst, og det kostede hende megen møje at holde den tårestrøm tilbage, der pressede sig på.

Endelig hørte hun sin datters stemme:

"Hvor har de bragt hende hen?" spurgte hun.

"Hun er nedenunder. Hun ser så rolig og fredelig og lykkelig ud."

"Kunne hun tale? O, hvis Gud – hvis jeg blot havde fået lov at høre hendes spæde stemme! Moder, jeg plejede at drømme om det. Må jeg se hende endnu en gang? Ak, moder, selv hvis jeg gør alt, hvad der står i min magt, og Gud er mig meget nådig, og jeg får lov at komme i Himlen, så vil jeg dog ikke kende hende – jeg vil ikke kende mit eget barn – hun vil sky mig, som om jeg er en fremmed, og i stedet klynge sig til Susan Palmer og til dig. Ak ve! Ak ve!" Hun skælvede i sin alt overvældende sorg.

Under sin alvorlige tale havde hun blottet sit ansigt og prøvede at læse mrs. Leighs tanker af hendes blikke. Og da hun så de ældede øjne så fulde af tårer og mærkede de skælvende læber, lagde hun armene om sin trofaste moders hals, og græd ved hendes bryst, som hun engang havde gjort så ofte af en eller anden barnlig sorg, men nu med en dybere og inderligere følelse.

Hendes moder holdt hende ind til sit bryst, og vuggede hende, som om hun var et lille barn, indtil hun faldt til ro og blev stille.

De sad således i lang, lang tid. Endelig kom Susan Palmer op med te og smørrebrød til mrs. Leigh. Hun så, hvorledes moderen forsøgte at få sit syge, modvillige barn til at spise ved

at forsøge enhver kærlig overtalelse, hun kunne finde på; ingen af de to bemærkede Susans nærværelse. Den nat lå de i hinandens arme, mens Susan sov på gulvet ved siden af dem.

De tog det lille lig (dette lille uskyldige offer, hvis tidlige hjemkaldelse til Himlen bragte hendes stakkels omflakkende moder til syne) ud blandt de bakker og høje, som hun aldrig havde set, mens hun levede. De vovede ikke at lægge den lille pige til hvile ved siden af hendes strenge bedstefader på Milne Row-kirkegården, men bar hende i stedet til en ensom begravelsesplads på heden, hvor engang i tidligere tider kvækerne havde lagt deres døde. Der nedsænkede de hende på en solbeskinnet skrænt, hvor de tidligste forårsblomster sprang ud.

Will og Susan bor nu på Upclose Farm. Mrs. Leigh og Lizzie dvæler i en lille hytte, der ligger så skjult og afsides, at først får øje på den, når man tilfældigt står midt i den lille dal, hvor den ligger. Tom er skoleholder i Rochdale, og han og Will understøtter i forening deres moder. Jeg ved kun, at skønt hytten ligger så skjult i en grøn dal mellem bakkerne, så er der intet tegn på sorg og kvide i hele egnen, som ikke bliver hørt der – den blide kvinde med det triste ansigt, som sjældent smiler (og når hun gør, er hendes smil mere trist at se til end andre menneskers tårer) lytter til ethvert råb om lidelse eller sygdom; og hun kommer kun ud af sin ensomhed, når der er noget i vejen i en eller anden bolig. Mangt et hjerte velsigner Lizzie Leigh, men hun – hun beder stedse og altid om tilgivelse – en tilgivelse, som kan sætte hende i stand til at gense sit lille barn. Mrs. Leigh er tilfreds og lykkelig. For hende er Lizzie noget meget værdifuldt – en tabt og genfundet sølvmønt. Susan er

den lyse engel, som bringer solskin hvor hun end kommer. Børn vokser op ved hendes side og velsigner hende. Et af dem har fået navnet Nanny; og hende tager Lizzie ofte med ud til den solbeskinnede kirkegård på heden, og imens det lille væsen plukker tusindfryd og binder kranse, sidder Lizzie ved en lille grav og græder bitterligt.

Kilden ved Pen-Morfa

1

Af hundrede rejsende, som tilbringe en nat i Trè-Madoc i det nordlige Wales, er der måske ikke én, der besøger den nærliggende landsby Pen-Morfa. Den nye by, bygget af mr. Maddocks, Shelleys ven, har berøvet den gamle landsby hele dens betydning – den var forhen, som dens navn betegner, "Marskens Hoved"; denne marsk drænede og gennemgravede mr. Maddocks og indvandt den fra Traeth Mawr, indtil Pen-Morfa, hvis hyttemure om vinteren blev pisket af stormfloden, stod højt og tørt tre mile fjernet fra søen ved en vej, der førte til Caernarvon. Jeg tror ikke, at der i de sidste hundrede år er blevet bygget nogen ny hytte i Pen-Morfa, og mange af de forældede har i en eller anden forglemt krog mærker, som fortæller om det femtende århundrede. Bjælkernes sammenføjninger i lofterne er sværtede af århundreders røg. Der findes et stort værelse, om hvis vægge sengene er bygget som kommoder med trædøre, der kan åbnes og lukkes – på skotsk manér tror jeg det er – og under sengen (i ét tilfælde kan jeg bevidne, at det var således og man fortalte mig, at det ikke var ualmindeligt) er en stor rummelig træ-udtrækskasse, som indeholder den bygkage, som i flere måneder tjener til næring for familien. De kalder højlandet Llyn, (det punkt ved enden af Caernarvonshire) for det wælske Wales: jeg synes man burde kalde Pen-Morfa en ærkewælsk landsby; den er så national i sine skikke og bygninger og indvånere, og så forskellig fra de

byer og landsbyer, som englænderne oversvømmer om sommeren. Jeg uindviede kan umuligt begribe, hvorledes Pen-Morfas beboere nogensinde kan skelnes ved deres navn. Jeg ved kun med vished, at i en familie, som jeg kender, hedder den ældste søn John Jones, fordi hans faders navn var John Thomas; den næstældste søn kaldes David Williams, fordi hans bedstefader var William Wynn, og at pigebørnene skiftevis kaldes Thomas og Jones. Jeg har hørt nogle af de wælskes skadefryd over den måde, hvorpå de har narret advokaterne ved forhørene i Caernarvon ved at frakende sig det navn, de var stævnede for retten under, når de nødigt ville optræde som vidner. Jeg kunne fortælle mange besynderlige, usandsynlige ting om disse ægte wælske folk, som jeg antager er som vi englændere var for et århundrede siden; men jeg iler med min fortælling.

Jeg har modtaget store, sande, smukke venskabsbeviser af et af medlemmerne af den familie, som jeg før omtalte som beboere af Pen-Morfa; og da jeg mærkede, at de ønskede, jeg skulle drikke te hos dem, gjorde jeg det gerne, endskønt min ven var den eneste i huset, der talte nogenlunde flydende engelsk. Da vi havde drukket te, gik jeg med dem og besøgte nogle af deres venner, og således så jeg det indvendige af de huse, som jeg har beskrevet. Det var en høstaften; vi trådte fra det milde lys, som den nedgående sol udbredte i luften, ind i husene, hvor alt syntes mørkt, undtagen hvor arnen spredte sit røde skin; for vinduerne var meget små og indfattede i tykke mure. Et sted var det et gammelt ægtepar, som bød mig velkommen på wælsk og satte mælk og bygkage frem med patriarkalsk gæstfrihed. Deres sønner og døtre var gift og

boede ikke mere hos dem; de levede alene; han var næsten blind; og de sad hver på sin side af ildstedet så gamle og stille (til vi kom ind og afbrød tavsheden), at de syntes at lytte efter dødens komme.

I et andet hus boede en kvinde med et alvorligt, strengt udseende. Hun var alene og uden hjælp beskæftiget med at drive en bisværm ind i kuben. Jeg tror ikke, at min ledsagerske havde haft i sinde at tale med hende, men da hun så hende i haven ved højen, stillede hun hende et spørgsmål på wælsk, som blev besvaret med den sørgmodigste stemme, jeg har hørt i mit liv, en stemme, fra hvilken tårerne for mange år siden havde forjaget al klang og friskhed. Jeg spurgte, hvem hun var. Jeg tror vist, at hendes historie er almindelig nok, men synet af denne kvinde og hendes få ord havde gjort indtryk på mig. Hun havde været Pen-Morfas skønhed; havde taget tjeneste, var rejst til London med den familie, hun var hos; var kommet et år eller to efter tilbage til Pen-Morfa; hendes skønhed havde forandret sig til dette sørgelige, forvildede, fortvivlede ansigt, som jeg så, og hun skulle meget snart blive moder. Hendes fader var død under hendes fravær og havde efterladt hende lidt penge, og da hendes barn var født, lejede hun den lille hytte, hvor jeg så hende, og ernærede sig kummerligt ved sine biers frembringelser. Hun omgikkedes ingen. Én begivenhed havde gjort hende mistroisk og menneskefjendsk. Hun afsondrede sig således, at det varede nogen tid, førend det blev bekendt, at hendes barn var en krøbling og havde mistet brugen af sine ben. Stakkels barn! Da jeg så dets moder, havde det været sengeliggende i femten år. Men når som helst man gik forbi om natten, så man et brændende lys; det var ofte moderen, der

vågede, ensom og venneløs, og trøstede det jamrende barn; eller også hørte man hende synge en gammel wælsk vise i håb om at stille smerten med denne larmende, ensformige musik. Hendes sorg var så værdig, og hendes tavse smerte og tålmodige kærlighed så agtværdig, at naboerne gerne ville have stået på en venskabelig fod med hende, men hun *ville* leve ensom og forladt. Dette er en virkelig, sandfærdig historie. Jeg håber, at denne kvinde og hendes barn er døde nu og deres sjæle i Himlen.

En anden historie, som jeg hørte i disse forældede, simple boliger, vil jeg fortælle mere udførligt:

Fjelde hæver sig højt over Pen-Morfa; det er de samme, som omslutter Trè-Madoc, men ved Pen-Morfa formindskes de og taber sig i lavland. De er overalt udmærket smukke. De store, skarpe fjeldrygge, som kan se hårde og kolde ud, er smykket med mangefarvede mosser og gyldne leverblomster. Ved siden af disse ser man mørkerøde blade og klynger af purpurrød lyng, som opfylder enhver kløft og revne; men på afstand får man kun indtrykket af en uendelig farverigdom, hist og her afbrudt af store masser af vedbend. Ved foden af disse klipper ligger et par frugtbare, grønne enge, som støder op til Pen-Morfa. Landsbyens brønd ligger tæt under fjeldene. Der findes én eller to store, skrå stenmasser på den sidste eng, som vejen gennemskærer til brønden, som altid er slibrige; næsten lige så glatte i sommerheden som i frostvejr om vinteren, når en lille klar strøm, som løber over dem, er forvandlet til en tynd isskorpe.

For mange, mange år siden – det er en levealder tilbage – levede i Pen-Morfa en enke og hendes datter. Man har kun få

fornødenheder i disse afsides wælske landsbyer; man behøver kun lidt for at leve. Husly, brændsel, lidt bygkage og kærnemælk og havens frembringelser; måske lidt svinekød og flæsk om vinteren; klæder, som for største delen er hjemmevævede og af den mest solide slags: Alt dette får man for meget få penge i et distrikt, hvor de store kapitalister endnu ikke har trængt sig ind for at købe bondens lille jordlod, og næsten enhver mand i Pen-Morfa ejede på den tid, jeg omtaler, sit hus og oven i købet et stykke jord.

Eleanor Gwynn arvede den hytte (der ligger på venstre side af landevejen, når man kommer fra Trè-Madoc til Pen-Morfa) i hvilken hun og hendes mand havde levet i hele hendes ægtestand, og en lille have mod syd, hvor hendes bier dvælede, førend de tog flugten til den fjerne hede. Hun hørte til de velhavendes klasse – hverken rig eller fattig. Men de unge mænd i Pen-Morfa anså hende for meget rig, da hun var i besiddelse af en dejlig datter. Vi ved alle hvor smukke de wælske kvinder er; men efter alle beretninger var Nest Gwynn (Agnes hedder Nest eller Nesta på wælsk) mere regelmæssigt smuk end nogen anden i miles omkreds. De wælske sværmer for treklang og man siger endnu i det distrikt "så smuk som en sommermorgen ved solens opgang, som en hvid havmåge på den grønne bølge og som Nest Gwynn." Nest vidste, at hun var dejlig og var henrykt over det. Hendes moder søgte at formindske hendes lykkelige stolthed, og huskede hende undertiden på, at skønhed er en stor gave af Gud (for de wælske er et meget gudfrygtigt folk); men når hun begyndte sin lille prædiken, dansede Nest hen til hende og vendte ansigtet mod

hende for at blive kysset, og med en så sød afbrydelse lukkede hun sin moders mund.

Nogle rystede på hovedet over hendes overgivenhed, og nogle kaldte hende en kokette, for hun kunne ikke lade være at forsøge på at behage alle, både mænd og kvinder. Hun behøvede kun at anstrenge sig så lidt for det; et sødt, muntert smil, et venligt ord, et lystigt blik, lidt medfølelse, alt behagede og tiltrak; hun var som det barn, feerne begavede og som udstrøede uvurderlige gaver. Men nogle, som havde udtydet hendes smil og venlige ord, som de selv ønskede, snarere end som de var ment, fandt, at den dejlige, strålende Nest kunne være bestemt og uforskammet nok, og så hævnede de sig ved at kalde hende koket. Hendes moder hørte det og sukkede, men Nest lo.

Det var hendes arbejde at hente vand til dagligt brug fra den brønd, som jeg har omtalt. Gamle folk siger, at det var det smukkeste syn af verden at se hende trippe let og forsigtigt over stenene, idet hun balancerede med vandspanden på hovedet; hun var så behændig, at hun ikke behøvede at holde fast på den med hånden. Nu, da de kan være barmhjertige og tale sandhed, siger de, at under alle hendes luner mod andre mennesker gaves der aldrig en bedre datter end enken havde i Nest. Der er en malerisk gammel forpagtergård under Moel Gwynn på vejen fra Trè-Madoc til Criccaeth, der barer et wælsk navn, som jeg nu har glemt; men på engelsk betyder det "Tidens Ende"; et besynderligt, ildevarslende, betydningsfuldt navn. Måske var det bygmesterens mening, at hans værk skulle stå til verdens ende. Jeg ved det ikke; men det gamle hus står der og vil stå der endnu i mange år. Da Nest var ung, tilhørte det Edward

Williams; hans moder var død, og folk sagde, at han så sig om efter en kone. Man fortalte det til Nest, men hun slog med nakken og rødmede, og sagde, at han kunne vente længe, inden han fik nogen. Derfor, da hun en morgen gik til brønden, en høstmorgen, da duggen endnu lå tung på græsset, og droslerne var ivrigt beskæftiget med rønnebærrene, og Edward Williams tilfældigvis var der på vejen til et væddeløb, var det ikke underligt, at hans hønsehunde i deres larmende leg væltede hendes vandspand, og hun var meget længe om at fylde den igen; og da hun kom hjem, kastede hun sine arme om sin moders hals, og fortalte hende under en strøm af glædestårer, at Edward Williams fra "Tidens Ende" havde friet til hende, og at hun havde sagt Ja.

Eleanor Gwynn udgød også tårer; men de faldt stille, da hun var ene. Hun var taknemmelig, fordi Nest havde fundet en beskytter – hendes lige i alder og tilsyneladende i karakter, og hendes overmand i formue; men hun vidste, at hun ville savne sin søde datter på tusinde måder; savne hende om aftenen ved arnestedet; savne hende om natten, når hun vågnede forskrækket efter en drøm om sin ungdom og så hendes smukke ansigt så roligt i måneskinnet på puden ved sin side. Da glemte hun sin drøm og velsignede sit barn og sov igen. Men hvem kunne være så egenkærlig at være bedrøvet, når Nest var så overstadig glad? Hun dansede og sang mere end før, og sad så stille og smilede for sig selv; når man talte til hende, fo'r hun sammen og kom tilbage til virkeligheden med en stærk rødme, der røbede, hvad hun havde tænkt på.

Det var et strålende, lykkeligt, fortryllende efterår. Men vinteren var nær, og med den kom sorgen. En smuk morgen gik

Nest i frostvejr ud med sin elsker – hun til brønden, han for at afgøre nogle forpagterforretninger i det lille værtshus i Pen-Morfa. Han var kommet for sent ud, derfor forlod han hende ved landsbyens begyndelse og ilede til værtshuset, mens hun gik igennem Dol Mawr strålende af kærlighed og lykke. Hun bar sin smukkeste kåbe og en ny hat, som hendes moder advarede hende mod at tage på, men hun havde købt den for nylig og den klædte hende meget godt. En mand, som for nylig endnu var i live, mødte hende denne morgen, da hun gik ned til brønden; han sagde, at han havde vendt sig og set efter hende, fordi hun så usædvanlig smuk ud. Han forundrede sig dengang over at hun bar sine søndagsklæder, for den smukke, blå klædes kåbe med hætte bæres af de wælske kvinder kun i kirke og på markedet, og bruges næsten aldrig selv på de koldeste vinterdage til en sådan husgerning som at bære vand fra brønden. Men, som han sagde, "det var ikke muligt at se hende i ansigtet og have noget at udsætte på hendes dragt." Pigen gik muntert ned af de skrå sten med sin spand. Hun fyldte det ved brønden; og derpå tog hun sin hat af, bandt hagebåndene sammen og hang den over armen; hun løftede den store spand og balancerede den på hovedet. Men ak! ved at stige op af den glatte, slibrige, forræderske klippe tabte hun ligevægten; måske fordi hun var generet af sin kåbe, måske var en ubetydelighed som hendes hat tilstrækkelig til at bringe hende ud af den; vandet var frosset på stenen, som var dækket af et islag, og stakkels Nest faldt og forvred sin hofte. Nu svandt rødmen og udtrykket af strålende, uskyldig lyksalighed fra dette søde ansigt, og i stedet for kom dødbleghed og tågede øjne, som mørke skygger syntes at lejre sig over, mens smerterne blev

mere og mere heftige. Hun skreg en eller to gange; men den uvilkårlige anstrengelse, som den stærke smerte fremtvang, overvældede hende, og hun besvimede. Et barn, som en time eller to efter kom derhen i det samme ærinde som Nest, så hende ligge der, fastfrosset til stenen, og troede hun var død. Barnet løb grædende tilbage.

"Nest Gwynn er død! Nest Gwynn er død!" og halvt forvildet af skræk standsede barnet ikke før det havde skjult sit hoved i moderens skød. Landsbyen kom i oprør, og alle, som var i stand til det, gik hurtigt til brønden. Stakkels Nest havde mange gange i denne skrækkelige time troet sig døden nær; havde taget besvimelsen for døden og stridt med den, og bedt, at Gud ville lade hende leve, indtil hun endnu engang havde set sin elskers ansigt, og da hun så ham hvid af skræk bøje sig over hende, smilede hun svagt og faldt i afmagt.

Mange måneder lå hun i sengen uden at kunne bevæge sig. Sommetider var hun fra sig selv, sommetider nedsunket i den dybeste melankoli. Hendes moder plejede hende utrætteligt med den ømmeste kærlighed. Naboerne tilbød at hjælpe hende. De bragte hende foræringer af landsbyens delikatesser, og jeg tror ikke, at der i nogen husholdning i Pen-Morfa blev kogt en usædvanlig god middagsmad, uden at noget af den blev sendt til Eleanor Gwynn, så at hun kunne spise og styrke sig på den, hvis hendes syge datter ikke ville nyde den; for hun ville ikke overlade den pligt at våge over sit syge barn til nogen. Edward Williams var i lang tid utrættelig med forespørgsler og i at vise opmærksomheder; men lidt efter lidt (ak! nu aner du vist stakkels Nests sørgelige skæbne) blev han mindre ivrig, men i begyndelsen var det så lidt, at Eleanor vrededes over sin egen

jalousi på sin datters vegne og dadlede sit mistænksomme hjerte. Men da våren modnedes til sommer og Nest endnu var sengeliggende, var Edwards kulde synlig for flere end den stakkels moder. Naboerne ville have talt med hende om det, men hun undgik denne genstand, som om de ville undersøge et sår.

"I ethvert tilfælde," tænkte hun, "skal Nest have flere kræfter, før jeg underretter hende om det. Jeg vil lyve – det vil blive mig tilgivet – men jeg må frelse mit barn, og måske er jeg i stand til at trøste hende, når hun er stærkere. Ak! Jeg ville ønske, at hun ikke ville tiltale ham så ømt og tillidsfuldt, når hun er fra sin bevidsthed. Jeg kunne forbande ham, når jeg hører det."

Når Nest kaldte på sin moder, kom Eleanor hen til hende og opspandt en besynderlig historie om, hvorledes Edward var blevet stævnet for domstolene i Caernarvon eller var rejst til kvægmarkedet i Harlech. Men til sidst var hendes opfindsomhed forbi; det var tre uger siden han sidst spurgte ved døren til hendes befindende, og Eleanor, som var martret af ængstelse for sit barn, der pintes til døde, fordi hun ingen efterretninger fik fra sin elsker, tog sin kåbe på, da hun en smuk juniaften havde sunget sin datter i søvn, og begav sig på vej til "Tidens Ende." Den store slette, der udstrækker sig som et amfiteater mellem den halvcirkel af højder, som dannes af Mol Gwynns og Trè-Madocs bjerge, var gulgrøn i aftensolens milde lys. Den kunne lige så godt for Eleanors skyld have været mørk af vinterens frost, så lidt gjorde ydre genstande indtryk på hende, til hun nåede "Tidens Ende"; og *der* blev hun bragt tilbage til erindringerne om tiden og sit ærinde ved at se Edward i den lille forpagtergård. Han beså noget hø, der for nylig var sat i

stak; luften var tung af dets vellugt. Da Edward vendte sig om ved at høre skridt og så Eleanor, rødmede han og så forvirret ud, men han kom hende alligevel i møde på en hjertelig måde.

"Det er en dejlig aften," sagde han. "Hvordan har Nest det? Men jeg antager det som tegn på bedring, at jeg ser dig her. Vil du ikke komme indenfor og sidde ned?"

Han talte hurtigt, som om han ikke mente det velkommen, han bød hende.

"Tak. Jeg vil tage denne malkestol og sætte mig ned her. Den frie luft er balsam efter en så lang indespærring."

"Det er en lang tid," svarede han, "mere end fem måneder."

Mrs. Gwynns hjerte bævede. Hun følte vrede, men var bange for at vise den, for hun følte, at hun aldrig kunne tilgive sig selv, hvis hun ved noget udbrud af heftighed løsnede eller brød det svage hengivenhedsbånd, der endnu bandt ham til hendes datter. Hun vedblev at sige til sig selv: "Tålmodighed! Tålmodighed! Måske er han trofast og elsker hende endnu!" men hun troede ikke sine egne ord.

"Det er længe siden, Edward Williams, at du har været hos os for at spørge til Nest. Hun kan have haft det bedre og dårligere, uden du ved noget om det." Hun så bebrejdende op på ham, men talte i en blid, rolig tone.

"Jeg – jeg har haft meget travlt med mit hø. Vejret har været ustadigt – og Herrens øje er nødvendigt. Desuden," sagde han, som om han havde fundet grunden, der kunne undskylde hans lange fraværelse, "har jeg hørt om hende gennem Rowland Jones. Jeg var på apoteket for at hente noget hestemikstur – han fortalte mig om hende." En skygge fo'r over hans ansigt, da han

erindrede, hvad lægen havde sagt. Troede han, at denne skygge kunne undgå moderens blik?

"Du har set Rowland Jones? Fortæl mig, hvad han sagde om min datter! Han vil intet sige til mig, men hoster og rømmer sig, jo mere jeg spørger! Men du vil sige mig det. Du *skal* sige mig det." Hun rejste sig og talte i en bydende tone, som hans uafhængighedsfølelse, der i det øjeblik var svækket ved en ond samvittighed, ikke kunne sætte sig op imod. Men han forsøgte at omgå spørgsmålet.

"Det var en ulykkelig dag, da hun gik til brønden."

"Sig mig, hvad doktoren har sagt om mit barn," gentog mrs. Gwynn. "Kan hun leve – eller må hun dø?" Han måtte adlyde den befalende tone, hun stillede dette spørgsmål i.

"Å, hun kan leve, vær ikke bange, doktoren sagde det." Det var ikke hans mening at lægge særligt eftertryk på ordet "*leve*", men han kom til at gøre det, og hun, hvis nerver bævede af ængstelse, greb ordet.

"Hun kan *leve*!" gentog hun. "Men der stikker noget under. Sig mig det, jeg vil vide det. Hvis du ikke vil sige det, går jeg til Rowland Jones i aften og lader ham fortælle mig, hvad han har sagt dig."

Der var foregået noget i denne samtale mellem ham og doktoren, som Edward ikke ønskede skulle blive bekendt, og mrs. Gwynns trussel havde den forønskede virkning. Men han så ærgerlig og vred ud.

"De er så utålmodig, mrs. Gwynn," indvendte han.

"Jeg er en moder, der vil have efterretninger om sit syge barn," sagde hun. "Bliv ved. Hvad sagde han? Hun kan *leve* –" som om hun gav ham nøglen.

"Hun kan leve, han tvivler ikke om det. Men han tror – knug ikke dine hænder således sammen – jeg kan ikke sige det, når du ser sådan ud; du ville skræmme enhver mand."

"Jeg siger ikke noget," sagde hun med sagte, tyk stemme. "Bryd dig ikke om mit udseende: hun kan *leve* –"

"Men hun bliver en krøbling sit hele liv. – Så! De ville endelig vide det," sagde han mørkt.

"En krøbling sit hele liv," gentog hun langsomt. "Og jeg er enogtyve år ældre en hun er!" Hun sukkede dybt.

"Og da vi netop taler om det, vil jeg lige så godt sige Dem min mening," sagde han hurtigt og forvirret. "Jeg har meget kvæg; og forpagtergården her har brug for alt det arbejde, som en dygtig, sund kvinde kan yde. Derfor indser De –"

Han standsede og håbede, at hun skulle forstå hans mening uden ord. Men hun ville ikke. Hun fæstede sine mørke øjne på ham, som om hun læste i hans sjæl, indtil han rystede under hendes blik.

"Velan," sagde hun endelig, "sig frem. Husk på, at jeg endnu er stærk, og den styrke jeg har, tilhører min datter."

"De er meget god. Men De må dog begribe, at Nest aldrig bliver den, hun før var."

"Og du har ikke endnu svoret for Guds åsyn at dele ondt og godt med hende; og da det onde har nået hende –" Hun så ham i ansigtet, trak vejret dybt og vedblev: "Da hun lider ondt, kaster du hende fra dig, fordi kirken ikke har bundet dig til hende. Skønt legemet er lemlæstet, er hendes stakkels hjerte det samme som før – desværre! – og fyldt af kærlighed til dig. Edward, det kan ikke være din mening at bryde med hende på grund af hendes ulykke. Jeg ved, at du kun narrer mig," sagde

hun, som om hun bad ham forvisse sig om, at hendes frygt var ugrundet. "Men du ser, jeg er kun en tosset kvinde – en stakkels enfoldig kvinde – og let at skræmme med et par ord." Hun smilede til ham, men det var et tvungent, tvivlende smil, og hans ansigt beholdt sit trodsige, mutte udtryk.

"Nej, mrs. Gwynn," sagde han, "før talte du sandhed. Din egen sunde fornuft sagde dig, at Nest ikke er skikket til at være nogen mands kone, – undtagen hun kunne få fat på mr. Griffiths fra Tynwntyrybwlch; han kan måske holde en karet til hende."

Edward ville ikke være ufølsom, men han var plump, og ville fordrive sin forlegenhed ved en slags venskabelig spøg, som han ikke troede ville smerte den stakkels moder således. Han blev forskrækket over hendes miner.

"Sæt det i ord som en mand. Hvilken din mening så er med mit barn, så sig det lige ud, og ikke således, som om min egen sunde sans havde lært mig noget. Jeg står her og mistror mine egne tanker og forbander min angst. Vær ingen kujon. Jeg spørger dig, om du og Nest er trolovede."

"Jeg er ingen kujon. Siden du spørger mig, svarer jeg, at Nest og jeg *var* trolovede; men vi *er* det ikke. Jeg kan ikke – ingen kan forlange, at jeg skal gifte mig med en krøbling. Det er din egen skyld, at jeg nu sagde dig det; jeg var bestemt på at gøre det, men jeg ville have ventet lidt endnu med at sige dig det."

"Meget vel," sagde hun, og hun vendte om for at gå; men vreden sprængte sine lænker og skyllede forsigtigheden og eftertanken bort. Hun gik langsomt hen til porten. Hendes læber åbnede sig, men ingen lyd hørtes; med en krampagtig bevægelse kastede hun pludselig sine arme op mod himlen,

som for at bringe lynilden til at slå ned i det grå hus, de pegede mod, da de sank ned; og så talte hun: –

"Enkens barn er venneløst. Så sandt som Frelseren kaldte en enkes søn fra død til liv, og bønhørte hendes tårer og skrig, så vist vil Gud og hans engle våge over min Nest og hævne hendes grusomme forurettelse."

Hun gik bort grædende og vred sine hænder.

Edward gik ind i stuen; han havde tabt lysten til at efterse sin rigdom; han sad ved ilden og så mørkt på de røde gløder. Han havde været der en halv time omtrent, da der blev banket på døren. Han ville ikke tale. Han ønskede intet selskab. Endnu engang bankedes højt og lydeligt. Han sagde intet. Så åbnedes døren, og til hans forundring – næsten til hans skræk – kom Eleanor Gwynn ind.

"Jeg vidste du var her. Jeg vidste, at du ikke kunne gå ud i den klare hellige nat, som om intet var hændt. O! har jeg forbandet dig? Hvis jeg har, så beder jeg dig tilgive mig; og jeg vil prøve på at bede den Almægtige velsigne dig, hvis du vil have lidt barmhjertighed – kun ganske lidt. Hvis Nest nu hører sandheden, dræber den hende – hun er så svag. Hun kan ikke engang spise selv, hun er så mat og svag. Edward, du vil dog ikke dræbe hende!" Hun så på ham, som om hun ventede et svar, men han talte ikke. Hun faldt ned på sine knæ på stenfliserne foran ham.

"Du vil give mig lidt tid, til hun bliver stærkere, vil du ikke, Edward? Jeg beder dig om det på mine knæ. Måske, hvis jeg lover aldrig igen at forbande dig, vil du undertiden komme og besøge hende, til hun er stærk nok til at få at vide, at alt er forbi og hendes hjertes håb knust? Sig blot, at du én måned eller så

omtrent vil vedblive at komme, som om du endnu elskede hende – den arme krøbling – udstødt fra verden. Jeg skal snart få hende stærk og ikke plage dig længe." Hendes tårer faldt nu så stærkt, at hun måtte tie.

"Rejs dig, mrs. Gwynn," sagde Edward. "Knæl ikke for mig. Jeg har ikke noget imod engang imellem at besøge Nest, når blot alt er på det rene mellem dig og mig. Stakkels pige! det gør mig ondt, at hun, som tingene står, er så opfyldt af tanken om mig."

"Det er rimeligt, er det ikke? Du skulle have været hendes husbond førend denne tid, hvis – o, jeg ulykkelige! som har ladet mit barn formørke sit lykkelige liv. Men du vil tilgive mig og undertiden komme, blot et lille kvarters tid én eller to gange om ugen. Måske sover hun sommetider, når du banker, og så behøver du jo ikke at komme ind. Hvis hun ikke var så syg, ville jeg ikke bede dig om det."

Således ydmygede den stakkels enke sig på grund af sin uendelige kærlighed til sin datter.

2

Nest levede op i den varme sommertid, Edward besøgte hende og blev der det aftalte kvarter; men han vovede ikke at se hende i øjnene. Hun var sandelig en krøbling: det ene ben var meget kortere end det andet og hun haltede ved en krykke. Hendes ansigt, der før var så farverigt, var blegt og tyndt af lidelse: de pragtfulde roser var borte for aldrig mere at komme tilbage. Hendes øjne var dybt indsunkne i deres hulninger, men lyset var endnu i dem, når Edward kom. Hendes moder frygtede hendes tilbagevendende kræfter, frygtede og ønskede dem dog

tilbage; hendes hemmeligheds tunge byrde var undertiden for trykkende, og hun troede, at Edward begyndte at blive træt af sine tvungne opmærksomheder. En oktober aften sagde hun hende sandheden. Hun tvang sit oprørske hjerte til at tage den kolde fornuftige side af sagen; og hun sagde sit barn, at hendes lemlæstede legeme gjorde hende uduelig til nogensinde at blive en forpagters hustru. Hun talte koldt, fordi hendes sorg og sympati var så mægtige, at hun ikke vovede at udtrykke de følelser, som overvældede hende. Men Nest vendte sig bort fra den kolde fornuft; hun oprørtes over sin moder; hun oprørtes over verden. Hun bandt sin smerte tæt op i sit bryst og der gnavede og fæstede den sig.

Nat efter nat hørte hendes moder hendes gråd og klager – langt ynkeligere end de, som legemlig smerte afpressede hende for et år siden; og nat efter nat, når hendes moder talte trøstende, nægtede hun stolt tilstedeværelsen af nogen anden pine end den fysiske, som fulgte med hendes tilstand.

"Hvis hun blot ville åbne sit sørgende hjerte for mig, hendes moder," jamrede Eleanor i sine bønner til Gud, "ville jeg være tilfreds. Engang var det mig nok, at Nest var min alene. Da kom kærligheden, og jeg vidste, at det aldrig kunne blive som forhen; og derpå troede jeg, at den sorg jeg følte, da Edward talte til mig, var så stor som jeg kunne bære den, men nu er denne smerte, o Herre, min Gud, den værste af alle, og du, du alene kan hjælpe!"

Da Nest blev så stærk, som det var rimeligt at tro, hun nogensinde ville blive her på jorden, ville hun arbejde så meget som muligt. Hun ville ikke tillade sin moder at skåne sig for noget. Hårdt arbejde – legemlig anstrengelse – var hende en

nødvendighed. Hun var glad, når hendes følelser var sløvede af træthed. Hun blev næsten opbragt, når hendes moder i de første måneder efter hendes helbredelse udførte den husgerning, som før havde været hendes; men hun frygtede for at gå ud af huset. Moderen troede, at hun ikke ville udsætte sig og sit forandrede udseende for naboernes bemærkninger; men det brød Nest sig ikke om; hun var bange for deres medlidenhed, som én, der var forladt og forsmået. Eleanor kunne have grædt, men hun turde ikke, når hun havde givet efter for Nests bydende forlangende og så hende voldsomt tage fat på sit arbejde med et bittert hjertes lidenskabelighed; tårer eller noget andet tegn på medlidenhed oprørte den lemlæstede pige så meget, at hun endog unddrog sig kærtegn. Alt skulle gå i den samme gænge, som før hun kendte Edward; og det gjorde det også udadtil; men de trådte forsigtigt, som om grunden, de bevægede sig på, var hul og falsk. Der fandtes ikke mere ugenert ligefremhed; hvert ord var valgt og hver handling overlagt. Det var et jammerligt liv for dem begge. Engang bragte Eleanor et af naboernes små børn med sig hjem, for at prøve på at adsprede Nest ved hendes gamle kærlighed til børn, et øjeblik så det ud, som om hun ville tage det i sine arme, men hun vendte sig bort, skjulte ansigtet i sit forklæde og mumlede: "Der skal aldrig ligge et barn ved mit bryst og kalde mig moder!" Et minut efter rejste hun sig med sammenpressede læber og tog fat på sit husarbejde uden igen at lægge mærke til det smilende barn, indtil Eleanor, hjertesyg over den lille mislykkede plan, bragte det tilbage til forældrene.

En dag løb den nyhed igennem Pen-Morfa, at Edward Williams skulle gifte sig. Eleanor havde længe ventet det. Det

slog hende ikke som noget nyt, men det fyldte hendes smertensbæger til randen. Hun kunne ikke sige det til Nest. Hun sad nedslået hjemme og frygtede for, at enhver nabo, som kom ind, skulle tale om landsbyens nyhed. Til sidst skete det da også. Nest så op fra sit arbejde, og talte om begivenheden med en slags livlig nysgerrighed i henseende til detaljerne, som fik fortællersken til at gå bort og sige til andre, at Nest slet ikke mere brød sig om Edward Williams. Men da døren var lukket og Eleanor og hendes datter var alene tilbage, kom Nest og stod foran sin grædende moder som en streng anklager.

"Moder, hvorfor lod du mig ikke dø? Hvorfor lod du mig opleve dette?"

Eleanor kunne ikke tale, men hun strakte armen ud mod sin datter. Nest vendte sig bort og Eleanor græd højt af sorg. Nest vedblev:

"Moder, jeg havde uret. Du gjorde dit bedste. Jeg ved ikke, hvordan det går til, at jeg er så hård og kold. Jeg ville ønske, jeg var død som barn, mens jeg havde et følende hjerte."

"Tal ikke sådan, mit barn, Gud har lagt sin hånd hårdt på dig, og dit hjertes hårdhed vil ikke vare længe. Vent lidt. Bebrejd ikke dig selv, min stakkels Nest. Jeg forstår din opførsel. Jeg tager mig det ikke nær, mit barn. Dit ømme hjerte vil igen komme tilbage til dig. Tro blot ikke, at du bedrøver mig, min søde pige, det kunne smerte dig, når jeg er borte; og jeg er ikke bedrøvet over det, mit barn. Som oftest synes jeg, vi er muntre nok."

Efter denne samtale var moder og datter ikke mere så fremmede for hinanden. Men Eleanor havde fået sit knæk af disse sørgelige begivenheder, der fulgte så tæt på hinanden.

Hun skjulte ikke sandheden for sig selv; hun bad heller ikke om at turde leve, som hun havde gjort for nogle måneder siden, for sit barns skyld. Hun havde fundet ud af, at hun ikke havde magt til at trøste det stakkels sårede hjerte. Hun syntes, at hendes bønner havde været frugtesløse, og så bebrejdede hun sig denne tanke.

Der findes mange metodistpræster i denne del af Wales. Der var en gammel mand ved navn David Hughes, som blev holdt meget i ære, fordi han havde kendt den store John Wesley. Han havde ført et skifer-skib fra Caernarvon, havde handlet på Middelhavet og set forunderlige ting. I sine tidlige dage havde han, for at bruge hans eget udtryk, levet i verden uden Gud. Han latterliggjorde John Wesley, men blev omvendt af den hvidhårede patriark, der lærte ham at bede. Senere blev han en af den bande af ivrige selvfornægtende, ilde omtalte, rejsende præster, som spredte sig under Wesleys styrelse, for at udbrede en mere alvorlig og praktisk religiøs ånd. Hans rejser og vandringer kom ham nu til nytte. De havde udvidet hans begreber om de omstændigheder, menneskene undertiden befinder sig i, og forøget hans medfølelse for de prøvede og fristede. Hans sympati i forbindelse med firs års tankerige erfaring gav ham indsigt i mange af menneskeslægtens forunderlige hemmeligheder, og når yngre præster bebrejdede folk deres hårdhjertethed og tvivlede om syndere, "var han langmodig og mild".

Da Eleanor Gwynn lå på sit dødsleje, kom David Hughes til Pen-Morfa. Han kendte hendes historie og opsøgte hende. Til ham betroede hun de følelser, jeg omtalte.

"Jeg har tabt min tro, David. Fristeren er kommet og jeg har givet efter for ham. Jeg tvivler på, at mine bønner er hørte. Dag og nat har jeg bønfaldt om at måtte trøste mit barn i hendes store sorg, men Gud har ikke hørt mig. Hun har vendt sig bort fra mig og stødt min stakkels kærlighed fra sig. Jeg ønsker nu at dø; men jeg har tabt troen, og kender ingen glæde over at skulle komme til Gud. Hvad skal jeg gøre, David?"

Hun tørstede efter hans svar. Det lod længe vente på sig.

"Jeg er livstræt," sagde hun sørgmodigt, "og kan jeg finde ro selv i døden, når jeg lader mit barn her tilbage trøstesløs og ulykkelig?"

"Eleanor," sagde David, "hvor du går hen, vil alle ting blive åbenbare; og du vil lære at takke Gud for virkningen af det, som nu synes sørgeligt og tungt at bære. Tror du, at din lidelse har været større, end den frygtelige lidelse i Haven – eller dine bønner inderligere end de, Han bad i den time, da store blodsdråber randt ned af hans ansigt som sved? Vi ved, at Gud hørte ham, skønt intet svar kom til ham i den nats skrækkelige stilhed. Guds time er ikke vor time. Jeg har levet i enogfirs år, og endnu aldrig har jeg set en inderlig bøn falde upåagtet til jorden. På en ubekendt vej og måske når ingen ventede det, kom svaret; et rigere, mere tilfredsstillende svar end hjertet kunne begære, skønt det måske var forskelligt fra det, man ventede. Søster, hvor du går hen, vil du se lyset i Hans lys; du vil der lære, at det ene er af trofasthed mod dig, at Han har bedrøvet dig."

"Bliv ved – du styrker mig," sagde hun.

Efter at David Hughes havde forladt hende den dag, var Eleanor rolig som én, der allerede er død, én, der har tilbagelagt

enhver jordisk kamp. Forandringen slog Nest med ærefrygt. Den lidenskabelige gråd var forbi; ingen smerte mere i stemmen; skønt den var svag og mat, var den fattet og blid. Hendes sidste blik var smilende, hendes sidste ord en velsignelse.

Nest lagde uden tårer det stakkels udtærede legeme til ro. Hun lagde en tallerken med salt på brystet, og tændte lys ved hovedet og fødderne. Det var en gammel wælsk skik, men da David Hughes kom ind, tilbagekaldte synet ham den tid, da han havde besøgt kapellerne i en gammel katolsk katedralkirke. Nest stirrede på den døde med tørre, brændende øjne.

"Hun er død," sagde David højtideligt, "hun døde i Christo. Lad os love Gud, mit barn. Han giver og han tager."

"Hun er død," sagde Nest. "Min moder er død. Ingen elsker mig nu mere."

Hun talte, som om hun tænkte højt, hun hverken så på David eller bød ham en stol.

"'Ingen elsker dig nu.' Ingen menneskelig skabning, mener du. Endnu er du ikke i den tilstand, at jeg kan tale til dig om Guds uendelige kærlighed. Jeg vil, som du, kun tale om kærlighed til menneskelige væsner. Jeg siger dig, at hvis ingen elsker dig, er det på høje tid for *dig* at begynde at elske." Han talte næsten strengt (hvis man kan sige det om David Hughes.) Sagen var, at han var stødt tilbage ved den hårde måde, hun havde vist sin moders kærlighed fra sig på, som naboerne havde fortalt ham om.

"Begynde at elske!" sagde hun med flammende blik. "Har jeg ikke elsket? Gamle mand, du er sløv og udlevet. Du husker ikke, hvad kærlighed er." Hun talte foragteligt med en medlidende

mine. "Jeg vil fortælle dig, hvorledes jeg har elsket, og den forandring, som derved er foregået i mig. Jeg var engang den dejlige Nest Gwynn; jeg er nu en krøbling, en stakkels, bleg krøbling, gammel før min tid. Det er en forandring; i alt fald synes folk det." Hun standsede og talte derpå sagtere. "Jeg siger dig, David Hughes, at den ydre forandring er som intet i sammenligning med den forandring i min natur, der er forårsaget ved den kærlighed, jeg følte – og som blev forsmået. Jeg var blid engang, og når nogen sagde mig et venligt ord, kom mit hjerte ham i møde, ligesom et lille barn går til sin moder. Jeg talte aldrig hårdt, selv ikke til de stumme kreaturer, jeg havde en venlig følelse for alle. Senere (siden jeg elskede, gamle mand) har jeg i mine tanker været grusom mod enhver. Jeg har med bitter ligegyldighed vendt mig bort fra ømhed. Hør!" sagde hun med hæs hvisken. "Jeg vil tilstå det. Jeg har talt hårdt til hende," hun pegede då liget. "Hun, som altid var tålmodig og fuld af kærlighed mod mig. Hun vidste ikke," mumlede hun, "hun er gået i sin grav uden at vide, hvorledes jeg elskede hende. Jeg havde en så forunderlig, forvildet, trodsig stolthed i mig."

"Kom tilbage, moder, kom tilbage," skreg hun vildt til den rolige, højtidelige skikkelse; "kom tilbage som en ånd eller et spøgelse, – kom blot tilbage, for at høre, hvorledes jeg elskede dig."

Men de døde kommer aldrig tilbage.

Det lidenskabelige udbrud endte med tårer – de første hun havde udgydt. Da de holdt op at flyde og endte med lange, bævende suk, knælede David ned. Nest knælede ikke, men bøjede hovedet. Han bad, mens hans egne tårer flød stærkt. Han rejste sig. Begge var nu rolige.

"Nest," sagde han, "din kærlighed var ungdommens kærlighed; lidenskabelig, vild, som den hører ungdommen til. Herefter må du elske som Kristus; uden en tanke på dig selv og ønske om gengæld. Du må tage de syge og trætte til dit hjerte og elske dem. Denne kærlighed vil løfte dig op over verdens storme til Guds egen fred. Din naturs store heftighed viser, at du er dette mægtig. Jeg beklager dig ikke. Du trænger ikke til medlidenhed. Du er stærk nok til af dine egne sorger at skabe en velsignelse for andre; og du vil blive en velsignelse for dine medmennesker; jeg ser det for mig. Jeg ser i dette bønhørelsen af din moders bønner."

Den gamle mands matte øjne strålede som om de så et syn; skorstensilden flammede i vejret og skinnede på hans hvide hår. Nest følte ærefrygt for ham, som om hun så en profet, og han blev en profet for hende.

Da David Hughes næste gang kom til Pen-Morfa, spurgte han efter Nest Gwynn, og ventede med urolig tvivl på svaret. Værtshusfolkene fortalte ham, at hun endnu boede i hytten, som nu var hendes ejendom.

"Men kan du tænke dig, David," sagde mrs. Thomas, "at hun har kunnet tage Mary Williams til sig? Jeg er vis på, at du husker Mary Williams?"

"Nej!" David Hughes huskede ingen Mary Williams i Pen-Morfa.

"Du må have set hende. Jeg ved, at du besøgte Thomas Griffiths hus, hvor sognet betalte for hende?"

"Du mener vel ikke det tåbelige fruentimmer – det stakkels gale menneske?"

"Jo, netop!" sagde mrs. Thomas.

"Jeg har rigtignok set hende, men jeg tænkte aldrig på at spørge om hendes navn. Og Nest Gwynn har taget hende til sig?"

"Ja! Jeg vidste nok, du ville blive forundret. Hun kunne have fået mere end én anstændig pige til selskab. Min egen søsterdatter, som er forældreløs, ville have været taknemmelig over at være hos hende. Desuden er Mary Williams undertiden helt rasende; John Griffith siger, at der var dage, da han plejede at slå hende til hun hylede, men hun ville dog ikke gøre, hvad han ville have. Engang, fortæller han endog, ville hun have sprunget løs på ham og kvalt ham, men han så hendes øjne lyne som et vildt dyrs under bordet, hvor hun havde taget sin tilflugt. Han gav Nest underretning om, hvad hun havde at vente sig, og han tror, at man en skønne dag vil finde hende myrdet."

David Hughes stod nogen tid i tanker. "Hvordan gik det til, at Nest tog hende til sig?" spurgte han.

"Jo, folk siger, at John Griffith ikke gav hende nok at spise. Gale personer spiser vist mere end andre, og Eleanor Gwynn havde givet hende bygkage og suppe en eller to gange og formodentlig talt venligt til hende (du ved, at Eleanor var venlig mod alle). For nogle måneder siden, da John Griffith havde slået hende og ingen føde givet hende for at gøre hende tam, løb hun bort og kom midt om natten til Nests hytte, skælvende og forsulten; hun vidste ikke, at Eleanor var død, og jeg tror, hun ventede at blive godt modtaget af hende. Nest huskede, hvorledes hendes moder plejede at give den stakkels idiot føde og trøste hende; hun kogte grød og satte hende varmt ved ilden. Og da John Griffith om morgenen kom for at lede efter Mary,

fandt han hende hos Nest, og Mary jamrede sig så ynkeligt ved at se ham, at Nest gik til sogneforstanderen og tilbød at tage hende i kost for de samme penge, han fik. John siger, at han var glad ved at blive hende kvit."

David Hughes vidste, at der findes en slags anger, som føler sig lettet ved at udføre de vanskeligste og mest modbydelige hverv. Han troede at forstå, hvorledes Nest i sin bitre anger over sin opførsel mod sin moder havde taget det første hjælpeløse væsen til sig, der søgte ly i hendes navn. Han ville ikke have valgt dette, men han vidste, at det var Gud, der havde sendt den stakkels, forvildede idiot til hende.

Han besøgte Nest den næste morgen. Da han nærmede sig huset – det var sommer og vinduer og døre var åbne, – hørte han en heftig, lidenskabelig lyd, som næppe var menneskelig. Denne lyd hindrede hans fodtrin fra at blive bemærket, og stående på dørtærsklen så han stakkels Mary Williams, der løb frem og tilbage under et vildt anfald. Nest, lam som hun var, gik med hende, talte sagte, beroligende ord indtil gangen sagtnedes, og hun fik tid og ånde til at lægge sin arm om den gale kvindes hals, og ved dette ømme kærtegn bragte hun hendes tårer til at flyde og tårer give den hede pande lindring. Derpå kom David Hughes ind. Hans første ord, da han tog sin hat af og stod på tærsklen, var – "Guds fred være over dette hus". Hverken han eller Nest hentydede til det forbigangne, skønt højtidelige minder om det fyldte deres sind. Inden han gik, knælede og bad alle tre; for, som Nest fortalte ham, ved en hemmelighedsfuld indflydelse kom der fred i den stakkels idiots sind, når hun hørte bønnens hellige ord; og ofte, når hun mærkede, at et anfald var nær, knælede hun ned og fremsagde

hurtigt en let forståelig bøn, som om det var en trylleformular, der kunne bortskræmme djævelen, som havde besat hende. Undertiden var den tvang, som hun måtte udøve over sig selv ved denne anstrengelse, stor nok til at bortjage raseriet. Da David rejste sig for at gå, trak han Nest hen til døren.

"Du er ikke bange, mit barn?" spurgte han.

"Nej," svarede hun. "Hun er ofte meget god og rolig. Når hun ikke er det, kan jeg finde mig i det."

"Jeg skal aldrig mere se dit ansigt her på jorden," sagde han. "Gud velsigne dig!"

Han gik fra hende. Ikke mange uger efter blev David Hughes båret til sin grav.

Nests hjertekamre blev åbnet, vidt åbnet ved den kærlighed, hun begyndte at føle for den gale Mary, så hjælpeløs, så venneløs, så afhængig af hende. Mary elskede hende tilbage som et stumt dyr elsker sin blinde herre. Hun var lykkelig i hendes nærhed. For det meste var hun overvættes glad ved at kunne gøre, hvad Nest bad hende om. Men til andre tider var hun overvældet af sin stakkels hjernes mørke og skræmmebilleder. Skrækkelige øjeblikke! Hvor skrækkelige vidste ingen. På de dage underrettede Nest de små børn, der holdt af at komme og lege hos hende, om, at de ikke måtte komme huset nær. Tegnet på det var et stykke hvidt linned, som hun hang ud af et sidevindue. På de dage ventede de sørgende og syge forgæves på at høre lyden af den lamme Nests fodtrin. Men hvad hun måtte udholde, var kun kendt af Gud, for hun beklagede sig aldrig. Hvis hun havde opgivet at tage sig af Mary, eller hvis naboerne af kærlighed og omsorg for hendes liv havde tvunget hende til at tage et sådant skridt – vidste hun,

hvilke hårde forbandelser og slag, hvilken nød og sult, der ventede den stakkels skabning.

Hun fortalte om Marys føjelighed og venlighed og uskyldige små samtaler, men hun talte aldrig omstændeligt om hendes vilde lidenskabelighed og ustyrlige galskab.

Nest blev gammel før tiden på grund af sit fald. Hun vidste, at hun ved halvtreds år var lige så gammel som mange på halvfjerds. Hun vidste det dels ved den tydelighed, erindringen om hendes ungdomsdage dukkede op i hendes sind på, mens gårsdagens begivenheder var tågede og glemte. Hun drømte om sin ungdom og barndom. I søvne var hun igen den dejlige Nest Gwynn, beundret af alle, den muntre pige, så elsket af sin moder. Små hændelser fra denne tidlige tid, glemte indtil nu, huskede hun på i sine vågne timer. Hun havde et ar i sin venstre hånd, som hun fik som barn ved, at grenen af et træ faldt ned på den; det havde ikke smertet hende længere end de to første dage efter at det var hændt, men nu smertede det ganske lidt, og hun hørte tydeligt i sine øren den knitrende lyd af det forræderiske, faldende træ; tydeligt så hun sin moder for sig, der ømt forbandt såret. Med disse erindringer kom det brændende ønske om endnu engang før sin død at se den smukke, ulykkesvangre brønd. Hun havde aldrig gået så langt siden den dag, da hun ved sit fald dér tabte kærlighed og håb og sin lykkelige, glade ungdom. Hun tørstede efter igen at se dens vande. Ønsket voksede med hendes liv. Hun sagde det til den stakkels, gale Mary.

"Mary!" sagde hun, "jeg vil så gerne gå ud til brønden. Hvis du vil hjælpe mig, kan jeg overkomme det. Der plejer at være

mangen en sten i Dol Mawr, hvor jeg kan sidde og hvile. Lad os gå i morgen tidlig, før folk er oppe."

Mary svarede livligt: "Op, op! Til brønden ved bjerget, Mary vil gå. Mary vil gå!"

Hele dagen igennem mumlede hun for sig selv: "Mary vil gå."

Nest havde en lykkelig drøm den nat. Hendes moder stod hos hende, ikke som hun vandrede her på jorden, men i en lyksalig ånds forklarede herlighed. Og Nest var ikke længere ung – men hun var heller ikke gammel – "de regner ikke efter dage eller år, hvor hun nu var gået hen" – og hendes moder udstrakte armene imod hende med et glad velkomstblik. Hun vågnede; skovlærken sang i den nærliggende lund – de små fugle var vågne og rystede deres fjer i rederne. Nest stod op og kaldte på Mary. De vandrede afsted på den rolige sti. Mens de ofte hvilede på vejen, gik de gennem den store Dol Mawr, og steg forsigtig ned af de skrå stene, hvor der intet spor fandtes af de mange hundrede fødder, der havde betrådt dem, siden Nest sidst var der. Det klare vand skælvede og glitrede i det tidlige solskin, birkebladenes skygger bevægede sig på jorden; lyngen – Nest troede næsten, at det var den samme lyng, som hun havde set for tredive år siden – hang våd og dryppende, hvor vandet overskyllede den – en drossel sang morgensange i en nærliggende tornebusk – og den rindende strøm var som et sagte, blødt, yndigt akkompagnement. Alt var som før; naturen evig ung og frisk. Det var som dagen i forvejen, at Edward Williams standsede hende og fortalte hende om sin kærlighed – hun huskede hans ord – hans smukke ansigt – han var nu en gråhærdet, rynket mand – og så tilbagekaldte hun sig den ulyksalige vintermorgen, da glæden og ungdommen forsvandt,

og da hun genkaldte sig smertens bedøvelse, kom en ny, en virkelig mathed – ingen genklang af erindringen – over hende. Hun lænede ryggen mod en sten uden suk eller klage, og døde! Hun fandt udødelighed ved brønden, i stedet for sin svage, forgængelige ungdom. Hun var så rolig og stille, at Mary (som dyppede sine fingre i brønden for at se dråberne glide ned i det strålende solskin) troede, hun sov, og nogen tid i tavshed fortsatte sin morskab. Til sidst vendte hun sig om og sagde:

"Mary er træt, Mary vil hjem."

Nest svarede ikke, skønt den sindssvage gentog sine klagende ord. Hun stod og stirrede, indtil en besynderlig angst greb hende – en skræk for hemmelighedsfuld til at holde ud.

"Nest, vågn op! Nest, vågn op!" råbte hun vildt og rystede i hende.

Men Nest vågnede ikke. Og den første, som i denne morgenstund kom til brønden, fandt den gale Mary siddende slået af ærefrygt ved den stakkels døde Nest. De måtte med magt skaffe den stakkels skabning bort, før de kunne bringe liget hjem.

Mary er nu i Trè-Madocs arbejdshus; hun bliver godt behandlet og er i almindelighed føjelig og god. Undertiden kommer et af de gamle anfald over hende, og da er hun i nogen tid ustyrlig. Men man fik den idé at tale til hende om Nest. Hun stod stille og lyttede, og siden den tid er det mærkeligt at se, hvilke anstrengelser hun gør for at betvinge sin galskab; og når den skrækkelige time er forbi, kryber hun hen til bestyrerinden og siger:

"Mary har forsøgt at være god. Vil Gud nu lade hende komme til Nest?"

John Middletons hjerte

Jeg er født i Sawley, der hvor Pendle Hill ved solnedgang kaster sin skygge. Jeg tror, at Sawley blev til en landsby på den tid, munkene havde et kloster der. Mange af husene har et besynderligt udseende, nogle er bygget af kampesten blandet med skifer fra det nærliggende stenbrud, mens man i andre kan se underlige udhugninger i murene og dørkarmene. Der er endvidere en række huse, som er bygget senere, idet en mr. Peel nedsatte sig der for vandkraftens skyld; han bragte noget, der lignede liv, til stedet, skønt vistnok en anden slags liv end den rolige, værdige måde, folk bevægede sig på, dengang munkene var der.

Nu hed det: Klokken er seks – hurtigt op – skynd jer til fabrikken! Klokken tolv kom vi hjem for at spise og måtte atter afsted; ja, selv når vi om aftenen havde fuldendt vort arbejde, kunne vi næppe gå langsomt, for vi var blevet jaget rundt hele dagen. Jeg kan ikke mindes den tid, da jeg ikke gik til fabrikken. Da jeg endnu var en ganske lille knøs, plejede min fader at slæbe mig derhen, for at jeg skulle vinde garnet for ham. Min moder kan jeg ikke erindre, og jeg var sikkert blevet et bedre menneske, såfremt jeg blot kunne have genkaldt mig lyden af hendes stemme eller udtrykket i hendes ansigt.

Min fader og jeg boede hos en mand, som også arbejdede på fabrikken. Der var kun lidt plads i Sawley, eftersom mange folk kom fra fjerne egne for at tjene til livets ophold ved det nye arbejde, og det varede nogen tid, inden de nye huse blev opført.

Mens de var under bygning, blev min fader jaget ud af sit logi, fordi han drak og gjorde uordener; han og jeg sov derfor i ovnen, hvor stenene brændtes, det vil sige, *når* vi sov om natten; men tit og mange gange gik vi på krybskytteri, og ofte har jeg rullet en hare eller fasan i leret og stegt den i ovnens gløder. Dagen efter et sådant foretagende var jeg naturligvis dorsk ved arbejdet. Men skønt min fader vel kendte årsagen, havde han dog ingen medlidenhed med mig, hvorimod han sparkede mig, når jeg lå som død på gulvet i fabrikken, og bandede så længe, indtil jeg af frygt stod op og begyndte mit arbejde. Dog, når han vendte ryggen til, udsendte jeg endnu drøjere forbandelser efter ham, og jeg higede efter at blive en mand, for at jeg kunne hævne mig på ham. De ord, jeg da brugte, vover jeg ikke nu at gentage, og det var ikke alene hadefulde ord, men, hvad der var værre, et hadefuldt hjerte fulgte dem. Jeg kan ikke genkalde den tid, da jeg ikke vidste, hvad det var at hade. Da jeg først begyndte at læse og lærte om Ismael, troede jeg, at jeg måtte være af hans fordømte slægt; for min hånd var løftet mod enhver mand, og enhver mands imod mig. Jeg var imidlertid mindst atten år, førend jeg brød mig så meget om bøger, at jeg lærte at læse.

Efter at husene var færdige, lejede fader et af dem og udstykkede det derpå senere til andre. Om møbleringen kan jeg ikke just sige meget fordelagtigt, men der var overflødighed af halm, og vi havde altid en flammende ild; der er en slags mennesker, som ynder varme frem for alt. Alle landsbyens værste folk boede hos os. Vi holdt altid måltid midt om natten; af vildt var der nemlig nok, og selvom dette skulle mangle, kunne man få fjerkræ, når man blot ville stjæle det. Om dagen

lod vi alle, som om vi arbejdede i fabrikken, om natten levede vi højt.

Dette afsnit af mit liv er mørkt og fælt, men efterhånden begyndte en lille stråle af dagslyset at skinne ind i natten – Guds nåde var nær!

En stormfuld oktober morgen, da jeg slentrede hen til møllen, kom jeg til træbroen, der fører over en lille å. På planken stod et barn og balancerede med en krukke på hovedet, som hun havde hentet vand i. Hun var så let, at hvis det ikke havde været for vægten af krukken, tror jeg, at vinden sikkert ville have ført hende bort som en mælkebøtte i høsttiden; hendes blå bomuldskjole blev blæst frem foran hende, ret som om hun spredte vingerne ud til flugt; hun drejede hovedet og ville sikkert have bedt mig om noget, men da hun så, hvem det var, betænkte hun sig, for jeg var kendt i landsbyen, og jeg tvivler ikke på, at man havde advaret hende imod mig. Hendes hjerte var imidlertid for uskyldigt til, at hun skulle nære mistro; hun sagde derfor frygtsomt:

"Å, John Middleton! Vil De ikke bære denne tunge krukke over broen?"

Det var første gang i mit liv, at der blev talt venligt til mig. Min fader og hans rå kammerater sendte mig snart hist, snart her; jeg blev skældt ud og forbandet, når jeg undlod at gøre, hvad de ønskede, og hvis jeg gjorde det, fik jeg aldrig nogen tak. Jeg blev underrettet om de kendsgerninger, der var nødvendige for mig at vide, men en venlig anmodning eller bøn var indtil da aldeles ubekendte for mig, og hendes ord faldt på mit øre så blide som den fjerne lyd af klokkeklang. Jeg ønskede, at jeg vidste, hvorledes jeg skulle have givet et ordentligt svar, men

skønt vi var i samme stilling med hensyn til ydre omstændigheder, var der dog en uhyre forskel imellem os, som gjorde det umuligt for mig at tale med en blød stemme og sige venlige ord. Der var intet for mig at gøre uden i tavshed at tage krukken og bære den over broen, som hun havde bedt mig om. Da jeg atter gav hende den tilbage, takkede hun mig og trippede bort, idet hun lod mig stå stum og stirre efter hende som den kejtede laban, jeg var. Jeg vidste godt, hvem hun var. Hun var en barnebarn af en gammel kone ved navn Eleanor Hadfield, som af min fader og hans sæt ofte blev udskreget for at være en heks, efter min formodning kun af den grund, at hun foragtede dem og ikke frygtede deres hævn. Rigtignok mødte vi hende ofte i den grå morgenstund, når vi kom hjem fra krybskytteriet, og min fader plejede da med dæmpet stemme at forbande hende og kalde hende en heks af den slags, man fordum plejede at brænde; jeg havde imidlertid hørt, at Eleanor var en kyndig sygeplejerske og altid rede til at yde de syge tjenester. Jeg antager derfor, at hun har våget hos døende om natten, som vi tilbragte under åben himmel, beskæftiget med vort ulovlige håndværk. Nelly var hendes barnebarn og forældreløs, hun var bedstemoderens ét og alt. Mange, mange dage har jeg stået vagt ved bækken i det håb, at et eller andet heldigt vindstød, som kom farende ned fra højderne, atter skulle lade hende have brug for mig, og længtes efter atter at høre hende tale til mig. Jeg sagde for mig selv de ord, hun havde anvendt til mig, og forsøgte på at sige dem i samme tone.

Tilfældet førte hende dog aldrig oftere derhen, og jeg ved ikke, om det nogensinde kom til hendes kundskab, at jeg holdt således vagt efter hende. Jeg fandt ud af, at hun gik i skole, og

jeg syntes da, at jeg måtte gøre det samme. Min fader forhånede mig, men jeg tog mig ikke af det. Jeg havde ingen anelse om, hvad det var at læse, og det kunne derfor ikke falde mig ind, at jeg udsatte mig for latter ved som syttenårig knøs at gå og læse ABC blandt en flok små børn. Sagen stillede sig således for mig: Nelly var i skole, og det ville følgelig være det bedste sted for mig at se hende og høre hende tale, og derfor ville jeg derhen. Min fader talte, bandede, truede; men jeg stod fast ved min beslutning. Han påstod, at inden en måned ville jeg have forladt skolen, fordi jeg var træt af den. Jeg svor en drøjere ed, end jeg nu har lyst til at genkalde mig, på at jeg ville blive der et år og ved min bortgang kunne læse og skrive. Min fader hadede den tanke, at folk skulle lære at læse og sagde, at det berøvede dem alt mod, desforuden mente han at have ret til hver skilling af min løn, og skønt han, når han var i godt lune, kunne give mig mangt et krus øl, ville kan ikke give mig to pence om ugen til skolegang. Imidlertid fik jeg min plan iværksat – men skolen var et sted, der var meget forskelligt fra det begreb, jeg havde dannet mig om den. Pigerne sad på den ene side og drengene på den anden; jeg var følgelig ikke nær ved Nelly. Hun var desforuden i første klasse, mens jeg kom sammen med de små fyre, som næppe kunne gå alene; læreren sad i midten og passede temmelig godt på os. Dog kunne jeg se Nelly og høre hende læse sit stykke op, og selv når det indeholdt mange svære navne, som læreren gerne gav hende for at vise, hvor godt hun kunne læse uden at stave, forekom det mig, at jeg aldrig havde hørt en smukkere musik. Nu og da læste hun andre ting. Jeg vidste ikke, hvad det var; jeg lyttede, fordi *hun* læste, og lidt efter lidt begyndte jeg at forbavses. Jeg erindrer, at

det første ord, jeg nogensinde sagde til hende, var en forespørgsel om, hvem den fader var, hun havde læst om i skolen; for, da hun sagde "vor fader", antog hendes stemme et blidt, blødt udtryk, som slog mig langt mere end de stærke stemmer; det forekom mig så elskeligt og ømt.

Ved mit spørgsmål blev hun først forbavset og fæstede sine store, blå øjne undrende på mig, derefter blev hun ligesom smeltet til medynk og sagde med samme tone, hvormed hun læste "Vor Fader":

"Ved De ikke det? – Det er Gud!"

"Gud?"

"Ja, den Gud, bedstemoder fortæller mig om."

"Fortæl mig, hvad han siger, vil De?"

Vi satte os altså ned på grøftekanten, hun øverst, mens jeg så op i hendes ansigt; og her gennemgik hun alle de skriftsteder, hendes bedstemoder havde lært hende, og forklarede, hvad der kunne forklares om den Almægtige. Jeg lyttede i tavshed, for jeg var overvældet af forundring. Hendes kundskab bestod navnlig i udenadslærdom, da hun næsten var for ung til noget andet, men vi folk i Lancashire har en egen ligefrem måde at fortælle Bibelen på, og mig forekom det hele meget klart. Jeg rejste mig op, blændet og forbavset, og ville gå bort, da jeg besindede mig og vendte tilbage med et "mange tak!" – det første, jeg nogensinde havde sagt i mit liv. Dette var en mærkværdig dag for mig, i mere end en henseende.

Jeg kunne altid blive stadigt ved en ting, når jeg først havde sat mig det for. Nu var min opgave at lære Nelly at kende, og jeg brød mig ikke om andet. Læreren kunne skænde, og de små børn kunne le, det var mig fuldkommen ligegyldigt. Jeg blev der

standhaftigt et år og kunne ved min bortgang læse og skrive; det var dog mere sket for at erhverve mig Nellys agtelse end på grund af min ed.

Omtrent på denne tid begik min fader en stor forbrydelse og måtte flygte fra egnen. Jeg var glad over, at han drog bort; for jeg havde aldrig brudt mig om ham eller elsket ham, og jeg ønskede at blive befriet fra hans slæng. Men dette var ingen let sag. Ærlige folk holdt sig borte; kun de slette åbnede armene for at byde mig velkommen, ja, selv Nelly syntes at have en følelse af frygt, der blandede sig med hendes venlighed mod mig. Jeg var en søn af John Middleton, som, hvis han blev fanget, ville blive hængt på Lancaster Castle. Det forekom mig, at hun stundom betragtede mig med en slags bedrøvet gru. Andre var imidlertid ikke så godmodige at indskrænke sig til at vise deres følelser ved ansigtsudtryk. Sønnen af opsynsmanden på møllen ophørte aldrig med at bebrejde mig min faders forbrydelse, nu lagde han mig endog krybskytteriet til last, selv om jeg godt vidste, hvor mangt et aftensmåltid han havde holdt på vildt, der blev givet ham, fordi hans fader og han selv skulle se igennem fingre med, at vi kom lidt sent om morgenen. Og hvorledes skulle mænd som min fader komme ærligt til sådanne ting?

Denne knøs, Dick Jackson, var mit livs onde ånd. Han var et eller to år ældre end jeg og havde megen magt over arbejderne på møllen, eftersom han kunne fortælle faderen hvad som helst, han lystede. Jeg kunne ikke altid tie stille, når han drillede mig med min faders synder, men tiltalte ham undertiden i denne anledning i et udbrud af vild lidenskab. Det gavnede mig ikke, men stødte mig blot længere bort fra gode folks selskab, som stod forbavsede og forfærdede ved den strøm af eder, der stod

fra mig – ugudelige ord, som jeg i min ungdom havde lært, og som jeg ikke kunne glemme nu, da jeg så gerne havde renset mig fra dem; mens Dick Jackson hele tiden stod rolig med et hånligt smil, og når jeg åndeløs af raseri havde endt, vendte han sig om til dem, hvis agtelse jeg higede efter at vinde, og spurgte, om jeg ikke var en værdig søn af min fader og gav grundet håb om at træde i hans fodspor. Dog var denne hans smilende ligegyldighed ved min ulykkelige heftighed ikke alt, skønt det var det værste ved hans opførsel, idet den lod det brændende had trives i mit hjerte og overskyggede det som profeten Jonas' store træ. Men dette kastede en vederkvægende skygge, der udelukkede den brændende sol, mens min skygge bragte alt, hvad den faldt på, til at visne.

Hvad Dick Jackson desforuden gjorde, var følgende: Hans fader var en dygtig opsynsmand og dertil pålidelig, i hvilken anledning mr. Peel satte så megen pris på ham, at han beholdt ham, skønt det skortede ham på helbredet; da sygdom imidlertid gjorde ham uduelig til at begive sig til møllen, gav han sin søn fuldmagt til at våge over og indgive beretning over folkene.

Dette var alt for megen magt for én så ung – nu kan jeg med rolighed tale om det. Hvad end der blev af Dick Jackson, så må man erkende, at han i sin ungdom havde store fristelser og derfor dømme ham mindre hårdt. Men på den tid jeg taler om, luede mit had som en heftig ild. Jeg antog ham for at være den eneste hindring for, at jeg kunne komme i gode og ærlige folks selskab. Jeg var træt af forbrydelsen og med glæde havde jeg ført et andet liv og været flittig, ærlig, ædruelig og retsindig; dette var da indbegrebet af alle dyder for mig. Men stedse mødte

Dick Jackson mig med sin hån. Hele nætter har jeg vandret på marken for at lægge planer til at overliste ham og vinde folks agtelse til trods for ham. Den første gang, jeg nogensinde bad, var under de tavse stjerner, knælende ved den gamle klostermur; der løftede jeg armene op og anråbte Gud om magt til at hævne mig på min fjende.

Jeg havde hørt, at Gud ville opfylde min bøn, hvis jeg med inderlighed ville henvende mig til ham, og jeg betragtede derfor dette som en slags mulighed for, at jeg kunne nå mine ønskers mål. Hvis inderlighed havde været hovedsagen, havde jeg ganske sikkert vundet sejr, for aldrig blev vist syndige ord mere inderligt fremførte. Men senere blev min bøn hørt og mit ønske opfyldt!

I hele dette tidsrum så jeg kun Nelly sparsomt, eftersom hendes bedstemoder var syg, og hun havde meget at tage vare på i huset. Desforuden troede jeg at have tydet hendes blik rigtigt, da jeg antog, at det talte om afsky, jeg besluttede derfor at skjule mig for hende, indtil jeg kunne stå oprejst for enhver mand, indtil jeg stolt kunne hæve hovedet uden at frygte noget bebrejdende ansigt. Det var muligt at erhverve sig et godt navn, jeg ville gøre det – jeg gjorde det; men ingen, der er blevet opdraget blandt agtværdige folk, som fristelsen lå fjernt, kan forestille sig dette arbejdes uendelige vanskelighed. Om aftenen gik jeg ikke ud i landsbyen; for de folk, som ville kendes ved mig, var min faders gamle kammerater, der ville være glade ved at hverve en stærk, ung mand for deres planer; og de, som ville have skyet mig og holdt sig borte fra mig, var de stadige og ordentlige. Jeg blev altså inden fire vægge og øvede mig i at læse. Man vil måske sige, det havde været mig lettere at

erhverve mig et godt navn langt fra Sawley, et eller andet sted, hvor såvel jeg som min fader var ubekendte. Det ville det uden tvivl; men det havde ikke været mig det samme. Og det gode selv fremstillede sig for mig i Sawley i Nellys person. I hendes nærhed ville jeg arbejde af al magt og kæmpe mig frem til at vinde folks gode omdømme.

To år forløb. Hver dag stred jeg mandigt, hver dag blev min anstrengelse gjort frugtesløs af opsynsmandens søn, og jeg syntes kun at blive på samme sted, der, hvor jeg stedse måtte anses af alle, der kendte mig, som forbryderens søn – som den ustyrlige, ryggesløse, den, som selv var moden til forbrydelse. Hvad nytte havde jeg nu af at kunne læse og skrive? Disse færdigheder forblev upåagtede og spottede af de mænd, jeg blev kastet tilbage iblandt igen. Jeg kunne nu have læst et hvilket som helst kapitel i Bibelen; men det syntes, som om Nelly aldrig skulle få det at vide. Mine bøger var nu alt for mig, skønt det forråd, jeg havde, var ubetydeligt nok; bissekræmmerne bragte dem med i deres kasser, og jeg købte, hvad jeg kunne komme over. Jeg havde *Seven Champions* og *Pilgrim's Progress* og begge forekom mig at være lige underfulde og lige troværdige, Jeg forskaffede mig Byrons *Narrative* og Miltons *Paradise Lost*; men jeg manglede den kundskab, der skulle være nøglen til dem. Ikke desto mindre gav de mig glæde, for de drog mig bort fra mig selv, lod mig, i det mindste for øjeblikket, forglemme min sørgelige stilling, og neddyssede mit lidenskabelige had til Dick Jackson.

Da Nelly var omtrent sytten år, døde hendes bedstemoder. Jeg stod fjernt fra de andre bag et stort træ på kirkegården og så begravelsen. Det var den første kirkelige højtidelighed, jeg

havde overværet, og jeg skammede mig over, at jeg blev rørt til tårer ved det. Ordene forekom mig så hellige og trøsterige, at jeg higede efter at gå i kirke; men jeg turde ikke, fordi jeg aldrig havde været der. Kirken lå i Bolton, fjernt nok til at tjene som undskyldning for enhver, der ikke havde lyst til at gå derhen. Jeg hørte Nellys hulken, hver gang præsten standsede sin tale, og hvert suk gav genlyd i mit hjerte. Da hun forlod kirkegården, kom hun forbi mig; hun var så nær, at jeg kunne have rørt hende. Men hendes hoved var bøjet, og jeg vovede det ikke. Da rejste det spørgsmål sig: "Hvad skal der blive af hende?" Hun måtte arbejde for sit underhold; skulle det være ved at tjene eller at gå til fabrikken? Jeg kendte nok til begge slags liv til, at jeg måtte skælve for hende. Min løn var så stor, at jeg kunne gifte mig, om jeg ville, og jeg havde aldrig tænkt mig nogen kvinde som kone uden Nelly. Dog ville jeg ikke have giftet mig nu med hende, hvis det i øvrigt kunne have ladet sig gøre; for endnu havde jeg ikke nået det punkt, og havde ikke fået så godt et navn, som jeg havde besluttet, at hendes mand skulle have. Når rygtet talte godt om mig, ville jeg stå frem og lade min skæbne råde; men indtil da ville jeg forholde mig rolig. Jeg havde tillid til min kraft i at kæmpe mig frem. Før eller siden måtte, *skulle*, den slette mening vige, og jeg skulle komme til at stå i agtværdige folks rækker. Men hvorledes ville det gå Nelly i det tidsrum? Jeg talte mine sammensparede penge og begav mig til en af de mest ansete koner i landsbyen for at spørge, hvor meget hun ville have for at modtage en pige i kost, som skulle betragtes som datter i huset, men i øvrigt være behjælpelig i al gerning. Konen så mistænksomt på mig. Jeg dæmpede min opbrusende heftighed, sagde, at jeg aldrig ville

komme stedet nær, at jeg ville holde mig borte fra den del af landsbyen, og at pigen, for hvis skyld jeg gjorde denne forespørgsel, aldrig skulle ane andet, end at sognet betalte for hende. Det lod sig ikke gøre, hun havde mistanke til mig, men jeg vidste, at jeg besad styrke til at have holdt mit ord, og desforuden ville jeg ikke for alverdens gods have haft, at Nelly skulle være mig forbindtligheder skyldig, som ville have plettet min rene kærlighed eller fordunklet den ved en iblanding af taknemmelighed – den kærlighed, jeg higede efter at vinde, ikke for penge, ikke for venlighed, men for min egen skyld.

Jeg havde hørt, at Nelly havde fået en beskæftigelse i Bolland, og jeg kunne ikke se, der var noget til hinder for, at jeg talte med hende en gang endnu, førend hun forlod vort nabolag. Jeg ville have, at det skulle være et aldeles venskabeligt møde, hvor jeg gjorde hende bekendt med min deltagelse i hendes sorg. Jeg følte, at jeg kunne styre mig. Den søndag, førend hun skulle forlade Sawley, ventede jeg følgelig på skovstien, som hun ville benytte på hjemvejen efter at have været til gudstjeneste. Fuglene kvidrede så lystigt, frembragte et så livligt kor fra bladene, at jeg ikke mærkede fodtrin, før de var mig ganske nær, da hørte jeg stemmerne af to personer. Skoven lå nær den del af Sawley, hvor Nelly opholdt sig hos sine venner; stien førte til disses hus, og kun dertil; da jeg havde set hende gå alene til kirke, vidste jeg altså, at det måtte være hende.

Men hvem kunne den anden være?

Blodet fo'r mig voldsomt til hovedet og snørede mit hjerte sammen, da jeg så, at det var Dick Jackson. Skulle det ende således? I min faders brødefulde fodspor ville jeg have ilet min død og min dom i møde! Jeg ønskede mig et våben for at kunne

myrde ham. Hvorledes turde han vove at komme min Nelly nær? Og hun – jeg antog hende for at være troløs og glemte, hvor lidt jeg tilsyneladende havde været for hende, hvor få ord, jeg nogensinde havde henvendt til hende, og hvor besynderlige disse havde været, og jeg hadede hende som en forræder. Disse følelser gennemfo'r mig, før jeg endnu kunne se; mine øjne var tågede, mit hoved forvirret. Da jeg kunne se, bemærkede jeg, at Dick Jackson holdt hende i hånden og talte hurtigt, sagte og med tykt mæle som en, der er i en oprørt sindsstemning. Hun var bleg og så ulykkelig ud; men pludselig fik hendes ansigt, ved et af hans ord – og hvad dette var, ville hun aldrig senere sige mig – et udtryk, som om hun bød en djævel trods, og hun vristede sig løs fra ham. Han tog atter fat på hende og begyndte på den samme hvisken, som jeg afskyede. Jeg kunne ikke holde det ud længere, og jeg indså ikke, hvorfor jeg skulle holde mig tilbage. Jeg trådte frem fra træet, hvor jeg havde ligget. Da hun så mig, forsvandt hendes fortvivlede udtryk, og hun kom og klyngede sig til mig; jeg følte mig som en kæmpe i styrke. Med den ene arm holdt jeg hende, men mine øjne forlod ham ikke; det forekom mig, som om de gennemtrængte hans sjæl og brændte ham der. Han talte ikke, men forsøgte på at se ud, som han trodsede mig; til sidst sænkedes hans blik for mit. Dog vovede jeg ikke at fremføre et ord, for de gamle, frygtelige eder trængte sig frem til mine læber, og jeg frygtede for at de skulle bryde løs og derved forskrække min stakkels skælvende Nelly.

Endelig gjorde han mine til at gå videre; jeg drog hende bort fra stien, og som ved instinkt trak hun sine klæder ind til sig, ligesom hun gruede for en tilfældig berøring af ham. Dette, formoder jeg – tror jeg – sårede ham således, at han derfor tog

den rasende, jammerlige hævn, han gjorde. Da jeg, i min bestræbelse for at tale nogle beroligende ord til Nelly, stod med ryggen vendt mod ham, bemærkede hun, der næsten fortryllet af skræk fæstede blikket på ham, at han greb en skarp skifersten, som han sigtede på mig med. Stakkels pige! Hun klyngede sig som et skjold om mig og lod sit legeme være mit forsvar. Den traf hende, hun sagde ikke et ord, dæmpede sit smertensskrig, men faldt besvimet til jorden. Han – krysteren – løb væk, så snart han så, hvad han havde gjort. Jeg var alene med Nelly i den dunkle, grønne skov. Det blege, svævende lys gav hende udseende af at være død. Jeg bar hende, uden at vide om det var et livløst legeme eller ikke, til hendes vens hus. Jeg gav mig ikke tid til at give en forklaring, men løb vildt afsted efter lægen.

Jeg kan ikke tåle at kalde disse scener tilbage igen i min erindring. I fem uger led jeg alle uvishedens kvaler, og min eneste trøst var at lægge frygtelige hævnplaner. Før hadede jeg ham, hvad tror I vel, jeg gjorde nu? Jeg syntes, at verden ikke samtidigt kunne rumme os to, men at en af os måtte gå til Gehenna. Jeg kunne have dræbt ham, og det uden betænkning, havde det ikke været mig for ringe en hævn.

Omsider, efter en langsommelig tid, blev Nelly bedre – så vel, som hun nogensinde kunne blive. Den friske farve var veget fra hendes kind, læberne bævede af undertrykt smerte, øjnene var matte af tårer, som hendes lidelser havde fremtvunget; men jeg elskede hende tusinde gange højere, end da hun var skøn og blomstrende. Og, hvad der overgik alt, var den opdagelse jeg gjorde, at jeg ikke var hende ligegyldig. Jeg vidste, at hendes bedstemoders venner advarede hende imod mig, fordi jeg

udsprang fra en slet stamme; hun var imidlertid forbi det punkt, hvor uvedkommendes indsigelser har virkning – hun elskede mig som jeg var, en besynderlig blanding af godt og ondt, men i det hele hende uværdig. Nu talte vi til hinanden som folk, hvis skæbne er sammenknyttet. Jeg sagde, at jeg ville ægte hende, så snart hun havde genvundet sit helbred. Hendes venner rystede på hovedet; men da de opdagede, at hun var uskikket til at forrette strengt arbejde, tænkte de sandsynligvis som så mange andre, at en slet mand er bedre end ingen mand. Hvorledes det så gik eller ikke, blev vi gift, og jeg lærte at takke Gud for min lykke, der langt overgik, hvad jeg havde fortjent. Jeg var en duelig arbejder og min løn var stor, hvorfor jeg også forsøgte at tilfredsstille selv hendes ubetydeligste ønsker. Men disse var dog få og simple nok, stakkels Nelly! – Om de havde været aldrig så bekostelige, ville den nye følelse af hjemmets hellighed have været mere end belønning nok for mig.

Ved hendes blide stemme og de altid venlige ord kunne hun lede mig som et lille barn; når jeg var ophidset og forbitret på nogen, bad hun stedse for dem – kun kom navnet Dick Jackson aldrig over vore læber i den tid. Om aftenen lagde hun sig tilbage i sin stråstol og læste for mig. Det forekommer mig, at jeg ser hende nu, bleg og svag, med hendes elskelige, unge ansigt, belyst af de klare, tankefulde øjne, mens hun fortalte mig om Frelserens lidelser og død, indtil tårerne randt hende ned ad kinderne. Jeg ønskede mig at have været der, for at hævne mig på de slette jøder. Af alle hans disciple holdt jeg mest af Peter. Selv tog jeg Bibelen og læste med en slags sejrrig glæde i det gamle Testamente om Guds mægtige straf, i den

tanke, at han før eller siden ville tage min sag i sin hånd og skaffe mig hævn over min fjende.

Efter omtrent et års forløb fik Nelly et barn – en lille pige, hvis øjne netop lignede hendes og så med en alvorlig oprigtighed ind i andres. Nelly kom sig kun langsomt. Det var lige før vintertid, bomuldshøsten var slået fejl, og mange af fabrikkens arbejdere måtte afskediges. Jeg antog for vist, at jeg skulle blive, da jeg havde fået navn for at være stadig og flittig; men endnu engang blev det Dick Jackson tilladt at gøre mig uret. Han formåede sin fader til at opsige mig blandt de første, og der stod jeg, ved vinterens begyndelse, med kone og et nyfødt barn uden at have noget betydeligt forråd af penge til at holde ud med, indtil jeg atter kunne skaffe mig beskæftigelse. Ved juleaften var alt sluppet op, og brødløse ventede vi festdagens ankomst. Nelly så udtæret ud, barnet skreg efter at få mere mælk, end dets af sult halvdøde moder kunne give det. Min højre hånd havde ikke forglemt sit håndværk, og jeg begav mig atter ud på krybskytteri. Jeg vidste, hvor banden holdt sammenkomster, og jeg vidste, hvor hjerteligt velkommen jeg ville være – en langt varmere hilsen ville jeg få der, end ærlige folk havde givet mig, da jeg stræbte efter at træde ind i deres rækker. På vejen til mødestedet traf jeg en gammel mand, en af min faders tidligere kammerater.

"Hvorledes, min dreng! vender du tilbage til den gamle forretning? Den er nu så meget des bedre, som bomulden er slået fejl."

"Ja vel," sagde jeg, "bomulden lader os dø af sult. En mand kan udholde meget for sin egen person, men for kone og barn overgiver han sig, selv til slette og syndige handlinger."

"Nej," svarede han, "krybskyttens håndtering er ikke syndig; den strider mod menneskets, men ikke imod Guds love."

Jeg var for svag til at drøfte sagen eller til at tale meget; i to dage havde jeg ikke smagt brød. Dog mumlede jeg: "Jeg troede i alt fald at skulle have holdt mig fra det for resten af mit liv. Det førte min fader på afveje – men jeg har kæmpet og stridt. Nu opgiver jeg ævred – ret eller uret; det er mig ligegyldigt. Nogle er bestemt til undergang – jeg er i deres tal!" Og som jeg talte, fo'r tanken om fremtiden, der ville adskille Nelly, den hellige og rene, fra mig, den ryggesløse og fortvivlede, gennem mig med en frygtelig gru. Netop da begyndte kirkeklokkerne i Bolton at ringe. Lyden førtes i den stille midnatstime igennem skovene; de tonede højtideligt og dog glade, som om de med fryd hilste morgenens komme. Det var juledag; jeg følte mig som fredløs, som bandlyst fra glæden og frelsen.

Da sagde gamle Jonas: "Det er juleklokkerne, som ringer. Hør, Johnny min dreng, jeg har ikke lyst til at tage så modløs en fyr med blandt vore, med din ret og din uret. Vi bryder ikke vore hjerner med sådanne prokurator-spørgsmål, og vildtet nedlægger vi derfor så meget des bedre. Jeg vil ikke have dig med i banden, for du er ikke opgaven voksen og ville formodentlig vende dig om, når øjeblikket til at handle kom. Men det aner mig, at din kone og barn er den egentlige årsag til, at du halvt om halvt går med. Jeg var din faders ven, før han begyndte sine halsbrækkende foretagender, og jeg har fem shilling og en lammefjerding, som står til din tjeneste. Jeg vil ikke hverve en fastende mand, men hvis du vil komme til os med en fuld mave og sige: 'Jeg ynder jeres liv, kammerater, og jeg vil med fornøjelse gå med jer den første månelyse nat', så vil

vi byde dig hjerteligt velkommen. Men i nat skal du ikke tale mere om det; du skal følge med hjem og hente kødet og pengene."

Jeg var ikke stolt, nej, jeg var ham meget taknemmelig. Jeg tog maden og kogte suppe til Nelly; hun sov eller var besvimet, jeg ved ikke hvilken af delene; jeg vækkede hende imidlertid, holdt hende oppe i sengen og madede hende med en teske, hvorefter glansen vendte tilbage til hendes øjne og det svage smil til munden. Da hun havde endt sit måltid, takkede hun Gud og faldt i søvn med barnet ved sit bryst. Jeg sad ved ilden og lyttede til klokkerne, hvis klang vinden førte forbi hytten. Jeg længtes efter, at Kristus anden gang skulle komme, som Nelly havde fortalt mig. Verden forekom mig grusom, hård og ubøjelig – alt for hård for mig, og jeg bad om at måtte klynge mig til sømmen af hans kjortel og føres bort fra disse steder. Al denne tid tænkte jeg kun på mig selv, og min egen kummer lå øverst i min sjæl, som det jo i reglen er tilfældet med folk, der er blevet slet behandlet.

Som jeg tænkte på mine lidelser og den uret, jeg havde lidt, brændte mit hjerte af had mod Dick Jackson, og eftersom klokkernes lyd var stærkere eller svagere, således steg eller sank mit håb om, at han måtte blive taget bort fra jorden. Jeg tog Nellys bibel og læste, ikke om Frelserens fødsel, men om tidligere dage, da jøderne tog en så frygtelig hævn over deres modstandere. Jeg var en jøde – en af folkets hærførere; Dick Jackson var som Farao, som kong Agag, der troede, at dødens bitterhed var forbi – kort sagt, han var den overvundne fjende, ved hvis lig jeg frydede mig med Bibelen i hånden, den bibel, som indeholdt Frelserens ord på korset. Endnu forekom disse

ord mig matte og meningsløse, som et landskab set ved stjernernes dæmrende skin, mens det gamle testamentes fortællinger var storartede og tydelige i solnedgangens blodrøde farver. Lidt efter lidt svandt den nat, og med morgenstunden kom børn forbi, syngende julesange. De vækkede Nelly, og jeg gik hen til hende, så snart jeg hørte hende bevæge sig.

"Nelly," sagde jeg, "der er penge og føde i huset; jeg vil gå til Padiham for at søge arbejde, og du har altså i den tid noget at leve af."

"Ikke i dag," sagde hun "bliv hos mig i dag. Hvis du blot vil gå med mig i kirke for denne ene gang" – for jeg havde nemlig ikke været i kirke, siden vi blev viet, og hun havde ofte bedt mig om at gå med. Nu stirrede hun på mig og drog et sagte suk, som om hun ventede at få et afslag. Men jeg nægtede hende det ikke. Tidligere havde jeg ikke begivet mig derhen, fordi jeg ikke havde turdet; nu var jeg imidlertid fortvivlet og brød mig ikke om nogen ting. Hvis jeg så ud for alle mennesker som en hedning, da var jeg det sandelig også i mit hjerte; for jeg faldt tilbage til alle mine gamle slette tilbøjeligheder. Jeg havde besluttet, at hvis min søgen efter arbejde i Padiham havde slået fejl, ville jeg træde i min faders fodspor og tage med min egen hånd og ved egen styrke det, som man nægtede mig at erhverve på ærlig vis. Det var min bestemmelse at forlade Sawley, hvor en forbandelse syntes at hvile over mig; hvad brød jeg mig da om, at jeg gik til kirke, fuldkommen uvidende om alle de ceremonier, der skulle iagttages. Som en synder gik jeg derhen – i mit hjerte var synd. Nelly klyngede sig til min arm, men selv hun kunne ikke bringe mig til at tale. Jeg gik; hun valgte

pladserne, pegede på ordene og så op i mit ansigt med øjne, strålende af tro og håb. Jeg derimod så intet uden Dick Jackson – hørte intet uden hans højlydte stemme, der svarede og vanhelligede ordene for mig. Han var i sine klæder – jeg i min lærreds trøje. Han var heldig og glad – jeg døende af sult og fortvivlet. Nelly blegnede, da hun så udtrykket i mine øjne, og hun bad inderligere og inderligere, da tanken om mig, fristet af Djævelen, i dette øjeblik trængte sig stærkere ind på hende.

Efterhånden forglemte hun også mig og før vi forlod kirken, åbnede hun hele sin sjæl for Gud i en lang brændende bøn. Næsten alle var borte, og jeg stod ved hende, uvillig til at forstyrre hende, ude af stand til at forene mig med hende.

Endelig rejste hun sig med en himmelsk fred udbredt over sit ansigt. Hun tog min arm, og vi gik hjem igennem skoven, hvor alle fuglene forekom os tamme og bekendte. Hun sagde, at hun formodede, alle skabninger vidste, det var juledag og var glade og kærlige mod hinanden. Jeg troede, at det var frosten, som havde tæmmet dem, og jeg følte det had, der luede i mig, og vidste, at selv om alle andre var kærligt stemte imod hinanden, så var jeg fuld af ondskab og ukærlighed – og jeg ønskede ikke, det skulle være anderledes.

Samme eftermiddag sagde jeg Nelly og barnet farvel og spadserede til Padiham. Jeg fik arbejde; hvorledes ved jeg næppe – for stærkere og stærkere viste fristelsen sig for mig til at føre et vildt, ubundet, syndigt liv; legioner syntes at tilhviske mig onde tanker, og der var kun min blide, bønfaldende Nelly til at trække mig tilbage fra den mørke afgrund. Imidlertid, som jeg sagde tidligere, arbejde fik jeg, og jeg gik til Sawley for at flytte min familie til dette nabolag. Jeg hadede Sawley, og dog

var jeg heftigt opbragt over at forlade det med mit forsæt ufuldført. Jeg var endnu bandlyst fra skikkelige folks selskab; de skyede mænd af min slags; og min fjende nød deres fulde agtelse. Padiham var alligevel ikke så langt borte, at jeg skulle opgive håbet om at udføre min faste, urokkelige beslutning. Det lå på den østre side af Pendle Hill, måske ti mil derfra. Men hadet kan overvinde større vanskeligheder.

Jeg lejede en lille bolig højt oppe på den ene side af skrænten. Foran os lå et stort stykke hedeland og dernæst Padihams grå stenhuse, over hvilke der hang en sort sky, så højst forskelligt fra skovene og engene ved Sawley. Mangen en dag, når alt nedenfor os var roligt, susede de bistre vinde om vort hus. Men da var jeg lykkelig. Jeg steg i folks agtelse og havde arbejde nok. Vort barn levede og trivedes. Dog glemte jeg ikke vor egns ordsprog: "Gem en sten syv år i din lomme, vend den og gem den andre syv år; men hav den stedse beredt til at kaste efter din fjende, når tiden kommer."

En dag spurgte en medarbejder mig, om jeg ville gå med og høre en prædiken under fri himmel. Jeg havde nu aldrig haft lyst til at gå i kirke. Men der var noget nyt i den tanke at bede til Gud under hans egen hvælving, og den frie luft havde stedse haft ynde for mig lige fra min vilde barndom. Desforuden sagde man, at disse omvandrende prædikanter havde ganske særegne måder at opføre sig på, og denne mand havde skaffet sig et navn i omegnen. En smuk sommeraften, efter endt arbejde, begav vi os følgelig derhen. Da vi kom til stedet, fandt vi så stor en sværm af mennesker, som jeg aldrig før havde set; mænd, kvinder og børn, folk af alle aldre havde samlet sig og sad på siden af skrænten. De var forsultne, syge, sorgfulde,

forbryderiske; i deres stærkt tegnede ansigter stod alt dette malet. I deres midte var taleren – han stod på en kærre. Ved det første syn af ham sagde jeg til min kammerat: "Hvilken lille mand til at fremkalde så megen tummel! Med min ene finger kunne jeg kaste ham omkuld." Derpå satte jeg mig ned og så mig om. Alles øjne var fæstnet på prædikanten, i hvilken anledning jeg også kastede blikket på ham. Han begyndte at tale; det var ikke i noget udsøgt sprog, men i ord således som vi dagligt hørte dem, og om ting, som vi dagligt var vidner til. Han sagde ikke, at vi var stolte, verdsligsindede, eller at vi tragtede efter fornøjelser, og dette ville heller ikke have givet os et klart begreb om hans mening; men han sagde os lige frem, hvorledes vi opførte os, han gav det et navn, sagde, at det var fordømmeligt – og at vi var fortabte, hvis vi blev således ved.

Da han var kommet så vidt i sin tale, strømmede tårerne og sveden ham ned ad kinderne; han kæmpede med Djævelen om vore sjæle. Vi undredes over, hvor godt han kendte vort indre, og enhver hørte sine synder fremsat i ligefremme talemåder. Derpå skreg han til os, at vi måtte angre, han talte først til os og derpå til Gud, på en måde, som forfærdede mange, skønt ikke mig. Jeg holdt af det kraftige, og jeg kunne lide den nøgne sandhed; i den time følte jeg mig bragt nærmere til Gud, medens sommeraftenens mørke lidt efter lidt indhyllede os, og stjernerne tittede frem ligesom engleøjne, der bevogtede os. Da han havde bragt os til at fælde tårer, standsede han sine bebrejdelser, og der påfulgte en tavshed, som kun blev afbrudt af hulken og klageskrig, blandt hvilke jeg skelnede kraftige mænds bedende udråb, såvel som de mere skærende toner af kvinder. Pludselig hørte man ham atter; nu kunne vi ikke se

ham, men hans stemme var blid som en engels røst, og han fortalte os om Kristus og anråbte os om at komme til ham. Aldrig havde jeg hørt en så lidenskabelig beden. Han talte, som om han så Satan svævende om os i den mørke, tykke nat, og som om vor eneste frelse lå i at vi øjeblikkelig nærmede os korset. Jeg tror også, at han virkelig så Satan; vi vidste, at han sværmede rundt på den forladte, gamle skrænt og passede sit snit; og nu eller aldrig var det også for mangen en sjæl. Endelig blev der en pludselig tavshed; og af de nærmest ståendes skrig hørte vi, at han var besvimet. Vi var alle flokkedes om ham, ligesom han var vor leder og frelser, men det var anstrengelsen og heden, som havde overvundet ham, for vi var den femte forsamling, han den dag havde talt til. Jeg forlod flokken, som førte ham bort, og valgte mig en ensom sti.

Her havde jeg fundet den alvor, jeg søgte. Religionen var denne svage og udmattede mands virkekreds og liv. Med forbavselse over, at jeg havde været blind nok til ikke at finde roden til Nellys tålmod og styrke, skuer jeg nu tilbage; nu er religionens lys gået op for mig, hidindtil havde jeg vandret i mørke.

Fra den stund forandrede jeg mit liv. Jeg blev stræbsom og sværmerisk, men havde ingen følelser til fælles med andre end det selskab, jeg tilhørte; ja, havde jeg haft magt til det, ville jeg have forfulgt enhver, der nærede andre anskuelser end mig. Jeg holdt mig strengt til alle legemlige bodsøvelser, og – forunderlige, uforklarlige gåde – jeg havde den tro, at hver selvopofrelsens handling bragte mig mit syndige mål nærmere, og at Gud ville give hævnen i min hånd, når jeg havde fastet og bedt længe nok. Jeg overlod alt i hans hænder. Jeg har knælet

ved Nellys seng og lovet at ville føre et strengt religiøst liv, hvis Gud ville opfylde min bøn. Jeg var overbevist om, at han ville give mig tegnet; og Nelly lyttede til mine lidenskabelige ord, mens hun lå vågen og hjertesyg hele natten. Jeg plejede da at stå op, lave te og ordne hendes hovedpuder, og jeg var, besynderligt nok, blind for, at det var mine bitre og gudsbespottelige ord, som havde forårsaget hende de søvnløse nætter. Nelly led endnu af følgerne af slaget; hvor stenen havde truffet hende, forstod jeg aldrig rigtigt, men det ene øjebliks handling lammede hendes lemmer, og lidt efter lidt måtte hun lægge sig til sengs, hvorfra hun aldrig mere blev båret levende. Der lå hun, understøttet af hovedpuder; hendes ansigt var stedse mildt, stedse smilede hun venligt til mig; hendes hvide, tynde hænder var stadigt beskæftigede med et eller andet arbejde, og vor lille Grace var den, der ligesom satte liv i hende. Heftig, som jeg var, fjernt fra hende, kunne jeg aldrig tiltale hende uden i de blideste toner. Det forekom mig, at hun aldrig, som jeg, havde kæmpet for sin salighed, og når jeg var borte fra hende, besluttede jeg ofte, at jeg, når jeg kom hjem om aftenen, ville gøre hende bekendt med hendes fare, ja, selv om der måtte anvendes hårde bebrejdelser, ville jeg se at frelse hendes sjæl. Men når jeg kom hjem og hørte hende synge sagte, måske en salme, som havde trøstet martyrerne, og jeg så det englelige udtryk i hendes ansigt, så det troskyldige, tålmodige udtryk, opsatte jeg min vækkende tale til en anden gang.

En dag, for længe siden, da jeg endnu var ung og stærk, skønt jeg var over fyrre år, sad jeg alene i min stue. Nelly holdt stedse sengen, som jeg tidligere bemærkede, og Grace lå i en lille vugge ved hendes side. Jeg antog, at de begge sov; skønt jeg ikke

kunne forstå, hvorledes dette var dem muligt i den vilde, frygtelige nat. Vinden kom pibende ned fra skrænten, og når den sagtnede lidt, kunne jeg, mens jeg lyttede efter den, mærke, hvorledes jorden skælvede. Regnen piskede imod vinduer og døre og sukkede efter at komme indenfor. Det forekom mig, som om vindenes fyrste var ude, og jeg indbildte mig at høre de syndige sjæle, der blev overgivet til hans magt.

Nærmere og nærmere kom lyden. Jeg rejste mig og så efter, om døren var lukket; for skønt jeg ikke frygtede nogen dødelig, gruede jeg dog for, hvad jeg troede, der omgav huset, nemlig den onde magt. Men døren rystede, ligesom den var i dødelig angst, og jeg tænkte, at låsen måtte brækkes fra. Jeg stod ved indgangen og anspændte hver nerve for at have mod til at møde denne spøgelsesfjende, hvis skikkelse jeg hvert øjeblik ventede at se; da vristedes døren op og for mig stod – hvad var det? En mand eller en djævel? – Det var en gråhåret mand, hvis klæder var drivvåde, og han selv havde et ynkeligt udseende efter at have kæmpet mod stormen.

"Lad mig komme ind!" sagde han. "Giv mig ly! Jeg er fattig, ellers ville jeg belønne Dem. Og venneløs er jeg," vedblev han og så op i mit ansigt som én, der søger, hvad han ikke kan finde. Ved dette blik, så besynderligt forandret, vidste jeg, at Gud havde hørt mig; for det var min dødsfjendes gamle, frygtsomme øje. Havde det været en fremmed, havde jeg måske ikke budt ham velkommen, men da han var min fjende, modtog jeg ham og gav ham et rigeligt måltid.

"Hvor kommer De fra?" spurgte jeg. "Det er en underlig nat at være ude på marken i!"

Han så skarpt på mig, men i almindelighed holdt han hovedet bøjet som et vildt dyr eller en hund.

"De vil ikke forråde mig. Længe skal jeg ikke besvære Dem; for så snart stormen lægger sig, drager jeg videre."

"Ven!" svarede jeg, "hvad har jeg at forråde?"

Jeg skælvede for, at han ikke skulle sige mig det og derved ikke lade mig få magt over sig. "De beder om ly, og jeg giver Dem, hvad jeg har. Hvorfor mistænker De mig?"

"Fordi," sagde han med bitterhed, "fordi hele verden er imod mig. Aldrig har jeg mødt godhed eller velvilje, og nu bliver jeg jaget som et vildt dyr. Jeg vil betro mig til Dem – jeg er en udbrudt fange. Jeg er fra Sawley," – som om jeg ikke skulle vide det! – "og jeg var tåbelig nok til at vende tilbage til min fødeby. De har jaget mig bort fra det sted, hvor jeg ville have levet roligt og på en ærlig måde, og hvis de fanger mig, vil jeg blive sendt tilbage til det helvede på jorden. Jeg vidste ikke, at det ville blive sådan et vejr i nat. Lad mig blot hvile mig og engang igen blive varm, og så vil jeg gå bort. Gode, venlige menneske! Hav barmhjertighed med mig!"

Jeg lo hans tvivl bort og lavede ham et leje på gulvet. Mit hjerte hoppede af glæde i livet på mig, og jeg sagde ved mig selv: "Ha, ha! Gud har endelig hørt min stemme, og jeg skal omsider have hævn!"

Han havde ingen anelse om, hvem jeg var. Han var forandret, så at jeg, som med hadets hele styrke stedse havde erindret mig hans ansigtstræk, havde vanskelighed ved at kende ham, mens han kun tænkte på sin egen kummer og frygt, og ikke på mig. Han betragtede ilden med et drømmende blik, med et udtryk, som om al hans karakterstyrke, hvis han nogensinde havde

besiddet nogen, var svundet bort, og som den under ingen som helst omstændighed kunne vende tilbage. Han sukkede og beklagede sig, men kunne dog ikke beslutte sig til at handle. Jeg gik lydløst til mine forretninger, som bestod i at rede ham en seng på gulvet og derpå, efter at han var faldet i søvn, at begive mig til Padiham for at hente en øvrighedsperson, i hvis hænder jeg ville overgive ham, for at han kunne komme tilbage til sit "Helvede på jorden".

Jeg gik ind i Nellys værelse. Hun var vågen og ængstelig til mode. Jeg mærkede, at hun havde lyttet efter stemmen.

"Hvem er det?" sagde hun. "John, sig mig det – det lød som en stemme, jeg kendte. For Guds skyld, tal!"

Jeg smilede roligt. "Det er en stakkels mand, der er faret vild. Læg dig til at sove, min pige, jeg skal rede til ham på gulvet. Det er muligt, at det vil vare nogen tid, forinden jeg kommer. Læg dig kun til at sove" – og jeg kyssede hende. Jeg så, at hun var beroliget, skønt ikke fuldkommen tilfredsstillet. Imidlertid skyndte jeg mig bort, inden hun havde tid til at stille mig flere spørgsmål. Jeg redte sengen, og Richard Jackson lagde sig træt og udmattet til at sove. Min foragt for ham var næsten lige så slet som mit had. Tror I, at jeg, om jeg ville have undgået at blive sendt til et sted, som i mine tanker var et helvede på jorden, ville have lagt mig til at sove under nogen mands tag, før jeg var frelst? Her kommer denne mand og udbasunerer straks den ting, han netop skulle beholde for sig selv, og derpå lægger han sig ned til en tryg, rolig søvn. Jeg betragtede ham atter; hans ansigt var gammelt, udtæret og ulykkeligt – således skulle min fjende se ud. Og dog var det sørgeligt at se på den arme, jagede skabning!

Jeg ville ikke stirre længere på ham, for at jeg ikke skulle blive svag og medlidende. Vinden blæste ind i huset, men forstyrrede ham ikke; han var så yderligt udmattet. Jeg gik ud i den fri luft. Stormens raseri havde lagt sig, og i stedet for de kulsorte skyer, som jeg havde set, da jeg forrige gang gik ud, var nu månen kommet frem, tynd og bleg, som om den var træt af kampen deroppe, og dens hvide lys kastedes på mange velbekendte genstande. Nu og da blev en dunkel, forreven sky blæst over den og skyggede for den; disse blev imidlertid sjældnere og sjældnere og endelig skinnede den stadigt og klart. Jeg kunne se Padiham ligge udbredt for mig; jeg hørte lyden af vandet, der rislede ned ad skrænten. Mit sind var opfyldt af en eneste tanke, som alene beskæftigede mig, og ikke desto mindre var mine sanser skarpe og iagttagende. Da jeg kom til bækken, var den opsvulmet til en vild, brusende flod, og den lille bro med rækværket var sporløst forsvundet. Den lignede den bro ved Sawley, hvor jeg først havde set Nelly, og jeg huskede den dag, selv i min ærgrelse over at måtte gå rundt. Jeg vendte mig fra bækken, og en lille skikkelse stod ved mig. Ingen ånd fra de dødes rige kunne have forskrækket mig, som den gjorde; for jeg så, at det var Grace, som var i seng ved sin moders side, da jeg forlod hende.

Hun kom hen til mig og tog min hånd. Hendes bare fødder så hvide ud i måneskinnet, og da hun plaskede i vandet, spredte hun lyset.

"Fader," udbrød hun, "moder bad mig sige dette." Efter at hun derpå havde standset lidt for at trække vejret og opfriske sin hukommelse, gentog hun disse ord som en lektie, hvoraf hun var bange for at glemme en stavelse:

"Moder siger: 'Der er en Gud i Himlen, og i hans hus er der mange boliger. Hvis du håber at møde hende der, må du komme tilbage og tale med hende; hvis du for stedse vil adskilles fra hende, da kan du gå videre, og Gud må være barmhjertig mod dig og hende!' Fader, jeg har sagt hvert ord rigtigt."

Jeg tav en stund. Endelig svarede jeg:

"Hvad fik moder til at sige dette? Hvorledes kom hun på at sende dig ud?"

"Jeg sov og vågnede ved at høre hende græde. Jeg troede, at du netop havde forladt huset, og at hun kaldte på dig. Derpå bad hun, mens tårerne randt hende ned ad kinderne, og blev ved at sige: 'O, hvis jeg blot kunne gå! – Gid jeg blot én gang kunne gå!' Jeg svarede hende, at jeg kunne gå, og spurgte, hvor jeg skulle gå hen? Hun klyngede sig til min arm og bad Gud velsigne mig; hun sagde, at jeg ikke skulle være angst, for han ville lede mig, og hun sagde mig sit budskab; og nu, fader, kære fader, du vil møde moder i Himlen og ikke være adskilt fra hende for bestandig, ikke sandt?"

Hun kastede sig for mine fødder, omslyngede mine knæ og udtalte endnu engang sin moders bøn. Jeg løftede hende op i mine arme og gik hjemad.

"Ligger den mand endnu hjemme på køkkengulvet?" spurgte jeg.

"Ja!" svarede hun.

I alt fald var mit bytte da endnu ikke sluppet mig af hænde.

Da vi nåede huset gik jeg forbi ham; han sov trygt.

I vort værelse, som mit barn ledede mig ind i, var Nelly. Hun sad oprejst i sengen, en højst ualmindelig stilling for hende, og

en, som jeg ikke troede, hun uden hjælp kunne have nået. Hendes hænder var foldede, og hendes ansigt havde et udtryk, som om hun var fordybet i bøn; men da hun så mig, lagde hun sig tilbage med et sødt, ubeskriveligt smil.

I førstningen kunne hun ikke tale; men da jeg imidlertid kom nærmere, tog hun min hånd og kyssede den; derpå kaldte hun på Grace, lod denne tage sine våde klæder af og i den simple natdragt lægge sig ved sin side – og mens alt dette foregik, forklarede Nelly mig slet ikke grunden til, at hun havde bedt mig komme; det syntes at være hende nok, at hun kunne holde mig i hånden og føle, at jeg var hende nær. Jeg troede, at hun havde læst i mit hjerte, og dog turde jeg ikke tale til hende. Endelig så hun op.

"Min husbond!" – sagde hun – "Gud har i denne nat frelst dig og mig fra en stor sorg."

Jeg ville ikke forstå hende, og jeg så, hvorledes det strålende udtryk i hendes øjne veg bort ved hendes skuffelse.

"Den stakkels vandrer, som hviler derinde, er Richard Jackson, ikke sandt?"

Jeg svarede ikke. Hendes ansigt blev blegt og sorgfuldt.

"O," udbrød hun, "dette er hårdt at udholde. Sig mig, hvad der rører sig i dit hjerte, jeg beder dig, kæreste John. Jeg skal ikke dømme dig hårdt; tal blot til mig."

"Hvorfor skal jeg tale? Du lader til at kende alt."

"Ja, jeg ved, at hans stemme kan jeg aldrig glemme; og jeg kender de frygtelige bønner, du har opsendt, og jeg ved, hvorledes jeg om natten har ligget vågen og anråbt Gud om, at dine bønner aldrig måtte blive hørt – og jeg er en magtesløs krøbling. I Guds hånd lagde jeg min sag, og du skal ikke

forvolde den mand nogen skade. Hvad du har tænkt at gøre, ved jeg ikke; men jeg ved, at du ikke kan gøre det. Der er en besynderlig tåge for mine øjne, men en stemme siger mig, at du vil tilgive selv Richard Jackson. Kæreste mand – kæreste John! Det er så mørkt, at jeg ikke kan se dig, men tal endnu engang til mig."

Jeg flyttede lyset, men ved at se hendes ansigt blev det mig klart, hvad det var, som drog en tåge for hendes øjne – hvor besynderligt og frygteligt, at hun skulle dø. Hendes lille pige lå ved hendes side og så op i hendes ansigt og derefter på hende; og en uvis kundskab om døden, om noget rædselsfuldt, gennemfo'r hende – for hun skreg højt.

Endnu engang åbnede Nelly sine øjne. De faldt på den magre, kummerfulde skikkelse, som var årsagen til alt. Barnets gennemtrængende skrig havde vækket ham af søvnen; han stod i døren og så ind. Han kendte Nelly og forstod, hvor stormen havde drevet ham til at søge ly. Han gik hen imod hende:

"O, kvinde – døende kvinde – du har omsvævet mig i min ensomhed i fængslet – du har stedse været i mine drømme – at blive jaget af mennesker var intet imod at blive jaget af din ånd – den sten – den sten!" Han faldt ned ved siden af sengen i et heftigt sindsoprør, og Nellys ansigt viste sig, med en forklaret glans, for os for sidste gang. Hun talte:

"Det var i et lidenskabeligt øjeblik – jeg har aldrig hadet dig for det. Jeg tilgiver dig – og det gør John også – håber jeg."

Kunne jeg endnu stå fast ved mit forsæt? Det blev til intet. Men til trods for tårerne, som næsten kvalte mig, forsøgte jeg at tale højt og tydeligt, at hun endnu i døden skulle høre det og derved glædes:

"Jeg tilgiver dig, Richard! Jeg vil være dig en ven i nøden!"

Hun kunne ikke se, men i stedet for dødens skygge, der havde hvilet over ansigtet, lejrede der sig nu et roligt lys, som vi vidste betød, at hendes sjæl havde fundet hvile.

Den nat lyttede jeg til hans historie for hendes skyld, og jeg lærte, at det er lettere at blive syndet imod end at synde. I den natlige storm kom min fjende til mig; i den rolige, grå morgen lukkede jeg ham ud og sagde: "Gud være med dig!" En sorg var faldet tungt på mig, men den brændende byrde af et syndigt, hadefuldt hjerte var borte.

Jeg er gammel nu, og min datter er gift. Jeg forsøger på at gå omkring og prædike på min simple, ligefremme måde; hvad jeg lærer folk er, hvorledes Kristus levede og døde, og hvad der var Nellys håb og styrke.

Den gamle ammes historie

"I ved, mine små engle, at jeres moder var et forældreløst og eneste barn, og jeg formoder, I har hørt, at jeres bedstefader var en gejstlig mand oppe i Westmoreland, hvor jeg er fra. Jeg var en lille pige og gik i landsbyens skole, da jeres bedstemoder kom ind en dag for at spørge skolemadammen, om der var nogen af pigebørnene, som hun troede egnede sig til barnepige; og jeg kan sige jer, at jeg blev ikke lidt stolt, da madammen kaldte mig frem og fortalte, at jeg var flink i min syning og en brav, anstændig pige, og at mine forældre var retskafne, agtværdige folk, om de også var fattige. Jeg troede aldrig, jeg kunne ønske mig noget bedre end at tjene den smukke unge dame, der rødmede lige så dybt som jeg, da hun talte om det lille nor, hun ventede, og hvad jeg skulle have at bestille med det. Men jeg ser, at I ikke bryder jer så meget om denne del af min fortælling, som om hvad I tror, der følger bagefter; og jeg vil da straks bemærke, at jeg blev antaget og flyttede ind i præstegården, inden miss Rosamond (det var barnet, som nu er jeres moder) kom til verden. Jeg havde forresten lidt nok at bestille med hende, da hun kom, for hun var aldrig ude af sin moders arme og sov hos hende hele natten; men hvor jeg var stolt, når fruen sommetider betroede hende til mig. Der har aldrig været sådan et barn til, hverken før eller siden, skønt I har alle sammen været ret artige, hver på sin manér, men i elskværdighed og et medfødt indtagende væsen har ingen af jer kunnet måle sig med jeres moder. Hun slægtede deri sin egen

moder på, som var en fornem dame af byrd – en miss Furnivall, en sønnedatter af lord Furnivall i Northumberland. Jeg tror, hun havde hverken broder eller søster og var blevet opdraget i mylords familie, til hun ægtede jeres bedstefader, som var præst, en søn af en kræmmer i Carlisle – men en udmærket gentleman og én, som arbejdede tidligt og silde i sit kald; for sognet var stort og strakte sig vidt omkring over højene i Westmoreland. Da jeres moder, den lille miss Rosamond, var henved fire eller fem år gammel, døde begge hendes forældre i løbet af fjorten dage – den ene efter den anden. Ak, det var en sørgelig tid. Min smukke unge frue og jeg ventede netop på et nyt barn, da min herre kom hjem fra en af sine lange rideture, træt og gennemblødt, og fik den feber, han døde af; og fra den tid af holdt hun aldrig sit hoved oppe mere, men levede kun for at se sit døde barn og få det lagt ved sin barm, inden hun bortsukkede sit liv. Min frue bad mig på sit dødsleje om, at jeg ikke ville forlade miss Rosamond; men om hun også aldrig havde sagt et ord, ville jeg være gået med det lille barn lige til verdens ende.

Inden vore øjne endnu var blevet tørre, kom testamentets fuldbyrdere og formynderne for at ordne boet. Der var min stakkels unge frues egen fætter, lord Furnivall, og mr. Esthwaite, min herres broder, som var handelsmand i Manchester. Dengang stod han sig ikke så godt som senere, men havde en stor familie at sørge for. Nuvel; jeg ved ikke, om det var dem selv, der afgjorde det, eller fordi min frue havde skrevet til sin fætter, lord Furnivall, om det på sit yderste; men udfaldet blev, at miss Rosamond og jeg skulle tage til Furnivall House i Northumberland, og mylord talte, som om det havde

været hendes moders ønske, at hun skulle bo hos hans familie, og som om han intet havde imod det, da en eller to mere eller mindre ingen forskel kunne gøre i en så stor husholdning. Det var jo rigtignok ikke den måde, jeg kunne ønske at man betragtede min smukke lille kæledægges ankomst på – for hun ville have været ligesom en solstråle i enhver familie, om den var nok så stor – men det smigrede mig dog at se alle folkene i dalen korse sig og gøre store øjne, da de hørte, at jeg skulle være barnepige hos mylord Furnivall i Furnivall House.

Men jeg tog fejl, da jeg troede, at vi skulle bo der, hvor mylord boede. Jeg erfarede, at familien var flyttet fra Furnivall House halvhundrede år tidligere, eller mere. Ingen vidste besked om min stakkels unge frue nogensinde havde været der, skønt hun var blevet opdraget i familien; og det gjorde mig ondt; for jeg ville så gerne, at miss Rosamonds ungdom skulle tilbringes på det samme sted, hvor moderen havde tilbragt sin.

Mylords tjener, som jeg stillede så mange spørgsmål som jeg turde, fortalte mig, at Furnivall Hall lå ved foden af Cumberlandklipperne og var en stor og tung bygning; at en gammel miss Furnivall, en grandtante til mylord, boede der med nogle få tjenestefolk, men at det var et meget sundt sted, og at mylord havde troet, det ville være godt for miss Rosamond at opholde sig der nogle få år, samt at hendes nærværelse måske ville more hans gamle tante.

Mylord befalede mig at have miss Rosamonds tøj i orden til en bestemt dag. Han var en stolt, barsk mand, som de sagde at alle lorderne Furnivall var, og han talte aldrig et ord mere, end hvad der var var nødvendigt. Folk sagde, han havde elsket min unge frue, men at hun, som vidste, at hans fader ville sætte sig

imod det, ikke havde villet lytte til ham, men havde ægtet mr. Esthwaite. Det skal jeg imidlertid lade være usagt. Så meget er vist, at han aldrig giftede sig.

Men miss Rosamond tog han aldrig nogen notits af, og det tror jeg dog han ville have gjort, hvis han havde haft noget til overs for hendes afdøde moder. Han lod sin tjener tage med os til Furnivall House, men havde pålagt ham at møde sig i Newcastle endnu samme aften; så at han ikke havde lang tid til at gøre os bekendt med alle de fremmede, før også han forlod os, og vi blev nu efterladt, to enlige unge væsener (jeg var endnu ikke atten år) i den store gamle herregård. Det er mig, som om det var i går, vi kørte dertil. Vi havde ganske tidligt forladt vor egen kære præstegård, og vi havde begge grædt, som om vore hjerter skulle briste, skønt vi rejste i mylords vogn, som jeg før havde haft så store tanker om. Og nu var det langt over middag midt i september måned, og vi gjorde holdt i en lille by, hvor der ikke boede andet end kulgravere, for der at skifte heste for sidste gang. Miss Rosamond var faldet i søvn; men mr. Henry bad mig om at vække hende, for at hun kunne se parken og den store bygning, når vi nærmede os dem. Jeg fandt, det var næsten synd; men jeg gjorde dog, hvad han anmodede mig om, af frygt for at han skulle klage over mig til mylord. Vi så intet tegn til byer eller endog blot til landsbyer omkring os; vi var snart indenfor portene, der førte ind til den store vilde park. Den lignede ikke parkerne her i det sydlige England, men havde klipper og vandfald og forkrøblede tjørnebuske og gamle egetræer, som allesammen var hvide og afbarkede af alderdom.

Vejen fra porten var vel en to engelske mil lang, og da så vi et stort stateligt hus, omgivet af mange træer, så tæt, at grenene

på nogle steder klæbede sig op imod murene, når det blæste stærkt og nogle hang knækkede ned; for ingen syntes at passe stedet eller bryde sig om at beklippe træerne eller holde den mosdækkede kørevej i orden. Kun foran til var der en åben plads. Her var den store ovale plads blottet for alt ukrudt; og hverken træer eller slyngplanter fil lov til at vokse op ad den lange forreste facade med dens mange vinduer. På begge siderne sprang fløje frem, som egentlig var enderne af sidebygninger; for skønt huset var så øde, var det dog endnu større, end jeg havde tænkt mig det. Bagved hævede klipperne sig, som så skaldede og takkede ud, og på den venstre side af bygningen, når man stod med ansigtet mod fronten, var der, som jeg senere opdagede, en lille gammeldags blomsterhave. En dør førte ud til den vestlige facade; den var blevet hugget ud i den tætte mørke skovtykning for en gammel lady Furnivall; men grenene af de store træer var vokset ud og overskyggede den igen, og der var kun meget få blomster, der kunne trives i haven dengang.

Da vi kørte op til den store indgang, og kom ind i hallen, troede jeg, vi aldrig ville finde ud igen – den var så uhyre stor og høj. Der var en lysekrone af bronze, som hang ned fra midten af loftet; og da jeg aldrig havde set den slags før, stirrede jeg ganske forbavset på den. I den ene ende af hallen var der et stort ildsted, så stort som hele siden af husene, hvor jeg er fra, og tæt ved stod flere plumpe, gammeldags sofaer. I den modsatte ende, til venstre, når man kom ind – på den vestlige side var der et orgel bygget i muren og så stort, at det indtog størstedelen af den side. På den samme væg var der anbragt en dør; og lige overfor, på hver side af ildstedet, var der også døre,

som førte ind til den østlige bygning; men dem kom jeg aldrig igennem, så længe jeg var i huset; og derfor kan jeg ikke sige, hvordan der så ud indenfor.

Det var langt ud på eftermiddagen, og hallen, hvor der ikke var tændt ild, så mørk og skummel ud, men vi opholdt os ikke et øjeblik. Den gamle tjener, der havde åbnet døren for os, bukkede for mr. Henry, lod os gå ind igennem døren ved den øverste ende af det store orgel og førte os gennem flere mindre haller og gange til den vestlige dagligstue, hvor han sagde at miss Furnivall opholdt sig. Den stakkels lille miss Rosamond holdt sig tæt til mig, som om hun var ganske angst og bange i dette store hus, og mig gik det næsten ikke et hår bedre.

Den vestlige dagligstue var et hyggeligt værelse at se til; der brændte et stort bål i det, og det var forsynet med mange gode og bekvemme møbler. Miss Furnivall var en gammel dame, ikke langt fra de firs, tror jeg, men det skal jeg ikke kunne sige for vist. Hun var mager og høj og havde et ansigt så fuldt af små fine rynker, som om de var blevet tegnet med en nålespids. Hendes øjne var vagtsomme og livlige, formodentlig for at bøde på hendes døvhed; for hun var så døv, at hun var nødt til at bruge en øretrompet. Ved siden af hende og arbejdende på det samme stykke broderi sad mrs. Stark, hendes kammerpige og selskabsdame og næsten lige så gammel som hun. Hun havde boet hos miss Furnivall lige siden de begge var unge, og nu syntes hun snarere at være hendes veninde end hendes pige; hun så så kold og så grå og stenhård ud som om hun aldrig havde elsket eller bekymret sig om nogen; og jeg tror heller ikke, hun brød sig om noget menneske undtagen sin herskerinde, som hun, på grund af hendes døvhed, behandlede

omtrent som det kunne have været et barn. Mr. Henry medbragte et ærinde fra mylord, og derpå bukkede han og sagde farvel til os alle – uden at tage nogen notits af min søde lille miss Rosamonds udstrakte hånd – og der lod han os stå, for at blive begabet af de to gamle damer gennem deres briller.

Jeg blev virkelig glad, da de ringede på den gamle tjener, som havde vist os ind, og sagde til ham, at han skulle føre os op på vore værelser. Vi gik da ud igen af den store dagligstue og ind i en anden sal, og ud af den igen, og så op ad en høj trappe, og gennem et bredt galleri – som næsten lignede et bibliotek, for der var bøger fra loftet helt ned til gulvet på den ene side, og vinduer og skriveborde langs med den anden – til vi kom til vore værelser, som jeg hørte var lige over køkkenet; og det var jeg glad over at høre; for jeg begyndte at tro, at vi skulle blive borte i dette vildnis af et hus. Der var en gammel ammestue, som var blevet benyttet af alle de små lorder og ladyer for mange år siden, og på risten brændte en hyggelig ild, hvorover der stod en kogende kedel, og tetøjet stod allerede anrettet på bordet. Ved siden af det værelse havde vi vort sovekammer, med en lille barneseng til miss Rosamond ved siden af min egen. Og gamle James kaldte sin kone Dorothy op for at byde os velkommen, og både han og hun var så gæstfri og så venlige, at miss Rosamond og jeg snart begyndte at føle os hjemme; og ved den tid, teen blev taget af bordet, sad hun på Dorothys skød og plaprede væk, så stærkt som hendes lille tunge kunne løbe.

Jeg fandt snart ud af, at Dorothy var fra Westmoreland, og dette blev på en måde et bånd mellem hende og mig; og jeg ville aldrig ønske at træffe på mere godhjertige mennesker end den gamle James og hans kone. James havde tilbragt næsten hele sit

liv i mylords familie og mente, at ingen kunne være højere på strå end de. Han så endog lidt ned på sin kone; for før han ægtede hende, havde hun aldrig tjent hos andre end forpagterfamilier. Men han holdt dog meget af hende, og det fortjente hun også. De havde en pige under sig, som udrettede alt det simple arbejde i huset. De kaldte hende Agnes; og hun og jeg, og James og Dorothy, tilligemed miss Furnivall og mrs. Stark, udgjorde hele familien – min søde lille miss Rosamond ikke at forglemme. Jeg tænkte tit og mange gange på, hvordan de havde haft det, inden hun kom, siden de gjorde så meget væsen af hende nu. I køkkenet og i dagligstuen var det på samme måde. Den alvorlige, tungsindige miss Furnivall og den kolde mrs. Stark så fornøjede ud, når hun kom flyvende ind som en fugl, legende, dansende, sladrende og jublende af barnlig glæde. Jeg er vis på, det gjorde dem ondt mangen en gang, når hun hoppede derfra ud i køkkenet, skønt de var for stolte til at bede hende blive hos sig og undrede sig lidt over hendes smag, skønt det, som mrs. Stark sagde, egentlig ikke var at undres over, når man huskede på, hvad stamme hendes fader var udsprunget af. Det store gamle hus var en fortræffelig tumleplads for miss Rosamond. Hun gennemstrejfede det på kryds og tværs, med mig i hælene på sig – overalt, undtagen den østlige fløj, som aldrig blev åbnet og som vi aldrig tænkte på at trænge os ind i. Men i den vestlige og nordlige del var der mange interessante værelser, fulde af genstande, som var ganske nye for os, skønt de muligvis ikke var det for folk, der havde set mere end vi. Vinduerne var formørkede af træernes svajende grene og den vedbend, der slyngede sig langs op ad dem; men i dette grønne mørke kunne vi dog godt se gamle

kinesiske vaser og udskårne elfenbensæsker og store tunge bøger, og først og fremmest de gamle malerier!

Engang, kan jeg huske, ville min lille engel have Dorothy til at gå med os og sige os, hvem de var alle sammen; for det var ikke andet end portrætter af nogle af mylords familie, skønt Dorothy ikke vidste navnene på dem alle. Vi var kommet gennem de fleste stuer, da vi trådte ind i den gamle stadselige selskabssal lige over forhallen; og der så vi et portræt af miss Furnivall, eller – som hun hed i de dage – af miss Grace; for hun var den yngste søster.

Hvilken skønhed måtte hun ikke have været! Men hvor var hendes blik ikke stolt, og hvor lyste hovmodet ikke ud af hende smukke øjne og de optrukne bryn, ret som om det undrede hende, at nogen kunne være så impertinent at se på hende; og hendes læbe krummede sig ad os, da vi stod der og betragtede hende. Hun havde en dragt på, hvis lige jeg aldrig havde set før; men den havde været moderne, da hun var ung: en hat af et blødt hvidt stof, ligesom bæver, var trukket lidt ned over panden, og yndige strudsfjer bølgede ned over den på den ene side; den blå atlaskeskjole var åben fortil, og indenfor så man en hvid vatteret brystdug.

"Nå!" – sagde jeg, da jeg havde betragtet hende længe – "kød er hø, siger man; men hvem skulle have troet, at miss Furnivall har været en sådan skønhed – især når man ser hende nu?"

"Ja, folk forandrer sig grueligt," svarede Dorothy – "Men hvis det var sandt, hvad herrens fader plejede at sige, var miss Furnivall, den ældste søster, smukkere end miss Grace. Hendes portræt findes også her et sted, men hvis jeg viser dig det, må

du aldrig lade nogen, ikke engang James, vide, at du har set det. Kan den lille dame holde tand for tunge, tror du?"

Det var jeg ikke vis på; for det var sådan et lille sødt, åbenhjertigt, oprigtigt barn! Jeg spurgte hende derfor, om hun havde lyst til at lege skjul; og hun skjulte sig. Derpå hjalp jeg Dorothy at vende et stort portræt om, som stod med ansigtet vendt imod væggen og som ikke var hængt op som de andre. Unægteligt, det overgik miss Grace i skønhed, og desuden også, tror jeg, i overmodig stolthed skønt det vil jeg lade stå ved sit værd. Jeg kunne have stået og stirret på det en hel time; men Dorothy syntes at være ængstelig til mode over, at hun havde vist mig det; hun skyndte sig at vende det om igen og bad mig løbe ud og finde miss Rosamond, for der var nogle slemme steder i huset, sagde hun, hvor hun nødigt ville, at barnet skulle komme. Jeg var en modig, livsglad pige og tænkte kun lidt over, hvad den gamle kone sagde; for jeg holdt lige så meget af at lege skjul som noget barn i sognet; og jeg skyndte mig bort for at opsøge min lille. –

Da vinteren nærmede sig og dagene blev kortere, var jeg flere gange næsten vis på at jeg hørte en lyd, som om nogen spillede på det store orgel i hallen. Jeg hørte det ikke hver aften, men dog tit og ofte, især når jeg sad hos miss Rosamond, efter at have fået hende i seng, og holdt mig ganske rolig og stille i sovekammeret. Da hørte jeg det gerne i det fjerne, hvordan det steg og svulmede dernede.

Den første aften, da jeg gik ned for at spise til aften, spurgte jeg Dorothy, hvem der havde spillet, og James sagde i en kort tone, at jeg var en tosse, siden jeg antog vindens susen i træerne for musik; men jeg bemærkede, at Dorothy så forfærdet på

ham, og at Agnes, pigen, mumlede noget mellem tænderne og blev ganske hvid. Jeg så, at de ikke holdt af mit spørgsmål, og jeg tav derfor, til jeg blev alene med Dorothy. Næste dag passede jeg min tid og spurgte hende igen om, hvem der havde spillet på orglet; for jeg vidste kun alt for godt, at det var orglet og ikke vinden, skønt jeg havde tiet, da James var til stede. Men Dorothy havde fået sin instruks, kunne jeg nok forstå, og det var mig ikke muligt at få et ord af hende. Jeg prøvede så Agnes, skønt jeg altid havde holdt mig ligesom lidt bedre end hun, da jeg betragtede mig som James' og Dorothys jævnlige og hun ikke var synderligt mere end deres tjenestepige. Hun sagde, jeg måtte aldrig, aldrig sige det til nogen igen; og gjorde jeg det, måtte jeg ikke sige, hun havde fortalt mig det; men det var en højst besynderlig støj, og hun havde hørt den mange gange, især om vinteraftenerne og når en storm forestod; og folk sagde, det var den gamle lord, der spillede på det store orgel i hallen, ligesom han plejede at gøre, mens han levede; men hvem den gamle lord var, eller hvorfor han spillede, og hvorfor han især spillede om vinteren, når det stormede, det enten kunne eller ville hun ikke fortælle.

Nå, jeg var, som sagt, en modig pige, og jeg fandt, det var behageligt at høre den vældige musik rulle gennem huset, spilleren være nu hvem han ville; for snart steg den over de susende vindstød og bruste og triumferede, ligesom det kunne være et levende væsen, snart sank den ned til en blid, næppe hørlig melodi; men musik og toner var det altid, og derfor var det nonsens at kalde det for blæst. I førstningen troede jeg, det kunne være miss Furnivall, der spillede, uden at Agnes vidste det; men en dag, da jeg selv var i hallen, åbnede jeg orglet og

kiggede ind og rundt omkring, ligesom jeg havde gjort ved orglet i Crosthwaite-kirken engang før, og jeg så da, at alting i det indre var i stumper og stykker, skønt det udefra tog sig så smukt og storartet ud. Det var højlys dag, men det løb mig rigtignok koldt ned af ryggen; jeg lukkede det og skyndte mig, så stærkt jeg kunne, op til min egen hyggelige ammestue; og i nogen tid derefter kunne jeg ikke lide at høre musikken, jeg lige så lidt som James og Dorothy. I al denne tid gjorde miss Rosamond sig mere og mere elsket. De gamle damer ville absolut have hende med ved deres middagsbord; James stod bagved miss Furnivalls stol og jeg bagved miss Rosamonds, og efter bordet plejede hun at lege i en krog af den store dagligstue, mens miss Furnivall sov og jeg nød mit måltid ude i køkkenet. Men siden var hun glad over at komme op til mig i ammestuen; for, som hun sagde, miss Furnivall var så forstemt og mrs. Stark så dvask; men hun og jeg havde vore evige løjer sammen, og lidt efter lidt tabte min frygt sig for den spøgelsesagtige musik, som ikke gjorde nogen fortræd, om man end ikke vidste, hvor den kom fra.

Den vinter var meget kold. Midt i oktober måned begyndte frosten og varede i mange, mange uger. Jeg husker, at miss Furnivall en dag ved middagsbordet hævede sine tunge, melankolske øjne og sagde med en sælsom betoning i stemmen til mrs. Stark: "Jeg er bange for, at vi får en skrækkelig vinter." Men mrs. Stark lod som hun ikke hørte det og talte højt og larmende om noget andet. Min lille dame og jeg brød os ikke om frosten! Så længe det var tørt i vejret, klatrede vi op ad de stejle brinker bagved huset og gik op på klipperne, som var ganske nøgne og skaldede; og der løb vi om kap i den friske,

skarpe luft; og engang kom vi ned ad en ny vej, som førte os forbi de to gamle, knudrede hyldetræer, som stod midt på bakken ved den østlige side af huset. Men dagene blev kortere og kortere; og den gamle lord – hvis det var ham – spillede mere og mere vildt og stormende på det store orgel. En søndag eftermiddag – det må have været mod slutningen af november – bad jeg Dorothy passe min lille missey, når hun kom ud af dagligstuen, efter at miss Furnivall havde fået sin middagssøvn; for det var for koldt at tage hende med til kirke, og dog ønskede jeg selv at gå. Og Dorothy lovede mig det med fornøjelse og holdt selv så meget af barnet, at alt syntes at være sikkert; og Agnes og jeg begav os afsted med ilsomme skridt, skønt skyerne hang tungt og tæt ned over den hvide jord, som om natten ikke var rigtig ophørt; og luften var bidende og gennemtrængende, skønt det forresten var ganske vindstille.

"Vi får sne," sagde Agnes til mig. Og meget rigtigt: endnu mens vi var i kirken, dalede den ned i tætte, store flager, så tætte, at de næsten mørknede vinduerne. Det holdt dog op, inden vi kom ud; men sneen lå blød, tyk og dyb under vore fødder, da vi traskede hjemad. Inden vi kom til hallen, stod månen op, og jeg tror vist, det var lysere da – dels på grund af månen, eg dels som følge af den hvide blændende sne – end det havde været mellem klokken to og tre, da vi gik hjemmefra. Jeg har glemt at fortælle jer, at miss Furnivall og miss Stark aldrig gik i kirke; de plejede at læse deres bønner sammen på deres egen rolige, dræbende måde og syntes at finde søndagen grumme lang, fordi de så ikke havde deres broderi at sysle med. Da jeg gik ind til Dorothy i køkkenet for at hente miss Rosamond og tage hende op med mig, var det mig derfor heller

ikke påfaldende at høre, at de gamle damer havde beholdt pigebarnet inde hos sig, og at hun slet ikke var kommet ud i køkkenet, som jeg dog havde sagt hun skulle, når hun var ked af at spille den fine og artige i dagligstuen. Jeg tog da mit tøj af og gik ind for at hente hende og tage hende op til hendes aftensmad i ammestuen, men da jeg kom derind, sad de to gamle damer der ganske stille og tavse og lod vel et ord falde nu og da, men så forresten ud, som om intet så oplivende og elskeligt som miss Rosamond nogensinde havde været dem nær. Endnu troede jeg, hun skjulte sig for mig; det var en af hendes skælmske baner; og at hun havde bedt dem om at se ud, som om de intet vidste om hende. Jeg gik derfor sagte hen og kiggede under den ene sofa efter den anden og bagved stolene, idet jeg lod som jeg var grumme angst over, at jeg ikke kunne finde hende.

"Hvad er der i vejen, Hester?" spurgte mrs. Stark skarpt.

Jeg ved ikke, om miss Furnivall havde set mig; for hun var, som sagt, meget døv, og hun sad ganske stille og stirrede på ilden med sit håbløse udtryk.

"Jeg ser blot efter min lille Rosamor," svarede jeg, som endnu troede, at barnet var der og i nærheden af mig, skønt jeg ikke kunne se hende.

"Miss Rosamond er ikke her," sagde mrs. Stark. "Hun gik ud for over en time siden for at finde Dorothy." Og hun vendte sig nu også om og stirrede på ilden ligesom miss Furnivall.

Mit hjerte sank i mig ved disse ord, og jeg begyndte at ønske, at jeg aldrig havde forladt min lille engel. Jeg gik tilbage til Dorothy og fortalte hende det. James var gået ud, men hun og jeg og Agnes tog lys og gik først op i ammestuen, og så

gennemstrejfede vi hele det store hus, mens vi kaldte på miss Rosamond og opfordrede hende til at komme frem af sit skjul og ikke skræmme os til døde på den måde. Men der var intet svar, ingen lyd.

"O!" sagde jeg endelig, "kan hun være kommet ind i den østlige fløj og have skjult sig der?"

Men Dorothy svarede, at det ikke var muligt; for hun havde selv aldrig været der; dørene stod altid aflåste, og mylords hushovmester havde nøglerne, troede hun; i det mindste havde hverken hun eller James nogensinde set dem. Jeg sagde da, at jeg ville gå tilbage og se, om hun dog ikke, når alt kom til alt, havde skjult sig i dagligstuen, uden at de gamle damer vidste det; og hvis jeg fandt hende der, sagde jeg, ville jeg give hende en dygtig portion ris for den skræk, hun havde sat mig i; men det var langt fra mine tanker at gøre det. Godt, jeg gik da tilbage til den vestlige dagligstue, og jeg sagde til miss Stark, at vi ikke kunne finde hende nogen steder, og bad om lov til at se efter blandt alle møblerne; for jeg troede nu, at hun kunne være faldet i søvn i en eller anden varm krog; men nej! Vi så efter, miss Furnivall rejste sig og så efter, rystende over hele legemet; men hun var der ikke. Vi spredte os nu ad igen, allesammen, hver til sin side, og så efter på alle de steder, vi havde gennemsøgt første gang; men vi kunne ikke finde hende. Miss Furnivall rystede og bævede så stærkt, at mrs. Stark tog hende tilbage til den varme dagligstue; men ikke førend de havde taget det løfte af mig, at jeg ville bringe hende ind til dem, når hun blev fundet. Jeg begyndte allerede at tro, at vi aldrig ville finde hende, da det faldt mig ind at se ud på den åbne plads foran huset. Den var helt dækket med sne. Jeg var ovenpå, da

jeg så ud; men måneskinnet var så klart, at jeg kunne skimte små fodspor, der gik fra hovedindgangen og rundt omkring hjørnet af den østlige fløj.

Jeg ved ikke, hvorledes jeg kom ned; men jeg fik den store, tunge dør op til sidst, slog kjoleskødet op over mit hoved som en hætte og løb ud. Jeg drejede om det østlige hjørne, og der faldt en sort skygge på sneen; men da jeg kom ud i måneskinnet igen, så jeg de samme små fodspor, som gik opad – opad til klipperne. Det var bidende koldt, så koldt, at luften næsten tog huden af mit ansigt, mens jeg løb; men jeg blev dog ved at løbe, mens tårerne strømmede mig ned ad kinderne ved tanken om at min lille engel kunne være omkommet i sneen. Jeg havde allerede fået hyldetræerne i sigte, da jeg så en fårehyrde komme ned af højen med noget på sine arme, som han havde indhyllet i sin kittel, han råbte til mig og spurgte, om jeg havde mistet et barn; og da jeg ikke kunne svare for gråd, kom han ned imod mig, og jeg så min lille pige ligge stille og hvid og stiv i hans arme, som om hun var død. Han fortalte mig, at han havde været oppe på klipperne for at samle sine får, inden den strenge nattekulde faldt på, og at han under hyldetræerne (sorte mærker på højsiden, hvor ingen anden busk fandtes i hele miles omkreds) havde fundet min lille dame – mit lam – min dronning – min juvel – stiv og kold, nedsunken i den frygtelige søvn, som frosten medfører.

O, hvilken glæde, da jeg atter havde hende i mine arme! For jeg ville ikke lade ham bære hende, men trykkede hende ind til mig og holdt hende tæt op til min egen varme barm og følte, hvorledes livet langsomt vendte tilbage i hendes små spæde lemmer. Men hun var endnu bevidstløs, da vi nåede hallen, og

jeg var så stakåndet, at jeg næppe kunne tale. Vi gik ind gennem køkkendøren.

"Bring mig sengevarmeren!" sagde jeg, og jeg bar hende op af trappen og begyndte af klæde hende af ved ilden i ammestuen, som Agnes havde sørget for at holde vedlige. Jeg kaldte mit lille lam ved alle de søde navne, jeg kunne tænke på – selv mens tårerne blændede mine øjne, – og endelig – o, endelig åbnede hun sine store blå øjne! Jeg lagde hende nu i hendes varme seng og bad Dorothy gå ned og fortælle miss Furnivall, at alt var godt; og jeg besluttede, at jeg ville sidde oppe hele natten og våge ved min lille engels seng.

Hun faldt i en sød slummer, så såre hendes smukke lille hoved berørte puden, og jeg vågede over hende lige til morgenen brød frem; da vågnede hun karsk og oprømt – det troede jeg i det mindste – og det tænker jeg endnu, mine små engle.

Hun sagde, at hun havde tænkt, der ville være morsommere ude hos Dorothy; for begge de gamle damer sov, og det var dræbende kedsommeligt i dagligstuen; og da hun kom gennem den vestlige forhal, så hun gennem det høje vindue sneen falde og falde, sagte og tæt; men hun længtes efter at se den ligge jævn og hvid på jorden.

Men mens hun stod der, så hun en lille pige, ikke så gammel som hun selv, "men så smuk," – sagde min lille dame – "og den lille pige vinkede mig ud til sig og ville absolut have mig ud; og hun var så nydelig og så sød, at jeg ikke kunne andet end løbe ud til hende." – Og så havde den anden pige taget hende ved hånden, og side om side var de to vandret omkring det østlige hjørne.

"Nu er du en uartig pige og vil bilde mig noget ind," sagde jeg. "Hvad ville din mama, som er i Himlen, sige – hun, som aldrig besmittede sine læber med en løgn – hvad ville hun sige til sin lille Rosamond, hvis hun hørte hende – og det gør hun – fortælle historier, som ingensteds har hjemme?"

"Jeg siger ikke andet end sandhed, Hester," hulkede mit barn, "jeg siger virkelig ikke andet end den rene sandhed."

"Kom ikke med de historier til mig," sagde jeg i en hård tone. "Jeg fulgte dine fodspor gennem sneen; der var ingen andre at se end dine; og hvis du havde haft en lille pige, der gik hånd i hånd med dig op ad højen, tror du så ikke, jeg ville have set hendes fodmærker ved siden af dine?"

"Jeg kan ikke gøre ved, at der ingen var, søde, søde Hester," sagde hun grædende; "jeg så ikke på hendes fødder; men hun holdt min hånd hårdt og fast i sin egen lille hånd, som var gruelig kold. Hun tog mig op ad klippevejen til hyldetræerne, og der så jeg en dame, som sad og græd; men da hun fik øje på mig, tørrede hun sine tårer og smilede ganske stolt og tog mig på sit skød og begyndte at lulle mig i søvn; og det er alt, Hester – men det er sandt, og min gode mama ved, at det er det."

Jeg troede, at barnet havde feber, og lod som jeg troede hende, da hun atter og atter fortalte mig sin historie; men den var hver gang ens.

Endelig bankede Dorothy på døren og kom ind med miss Rosamonds frokost; og hun sagde, at de gamle damer var nede i spisesalen, og at de ønskede at tale med mig. De havde begge været i ammestuen om aftenen; men da var miss Rosamond faldet i søvn; de havde derfor blot set på hende, uden at stille mig noget spørgsmål.

"Nu får jeg skænd," tænkte jeg, da jeg gik igennem det nordlige galleri, men jeg fattede mod; for det var jo i deres varetægt, jeg efterlod hende, og det var dem, der var at dadle, fordi de havde ladet hende liste sig bort uden at forvisse sig om, hvor hun gik hen. Jeg gik derfor dristigt ind og fortalte min historie. Jeg dulgte slet intet, men råbte miss Furnivall det ind i ørene, så stærkt jeg kunne; men da jeg begyndte at omtale den anden lille pige ude i sneen, som havde lokket for hende og fristet hende til at gå ud og så ført hende op til den stolte og skønne dame under hyldetræerne, så løftede miss Furnivall sine arme i vejret – sine gamle, visnede arme – og råbte højt: "O, Himmel, tilgiv! Vær barmhjertig!"

Mrs. Stark tog fat på hende, noget hårdt, fandt jeg; men hun rev sig løs og sagde til mig i en vild, advarende og myndig tone: "Hester! Hold hende borte fra det barn; det vil lokke hende i døden! Det onde barn! Sig hende, det er et uartigt, afskyeligt barn, Hester!"

Mrs. Stark fik mig nu hastigt ud af stuen, og jeg var virkelig glad over at slippe derfra; men miss Furnivall vedblev at råbe: "O vær barmhjertig! Vil du da aldrig tilgive? Det er mange lange år siden –"

Jeg blev højst urolig i mit sind efter dette. Jeg turde ikke forlade miss Rosamond nat eller dag, af frygt for at hun skulle slippe fra mig igen og løbe efter et eller andet hjernespind; og så meget mere som jeg troede, jeg kunne mærke, at miss Furnivall var sindssvag, og jeg var bange for, at noget lignende (som kunne ligge i familien, måske) truede min lille engel. Frosten holdt ved hele tiden, og når det stormede stærkere om aftenen end det plejede, hørte vi mellem vindstødene den

gamle lord spille på sit store orgel. Men uden at bryde mig om den gamle lord, fulgte jeg miss Rosamond overalt, hvor hun gik; for min kærlighed til den smukke forældreløse lille pige var stærkere end min frygt for de brusende, uhyggelige toner. Desuden var det min pligt at holde hende i et oprømt, muntert lune, som det sømmede sig for hendes alder. Vi legede da også sammen og spadserede sammen hist og her, hid og did, overalt; for jeg turde aldrig tabe hende af sigte mere i det store, øde hus. En eftermiddag, ikke længe før jul, traf det sig, at vi spillede billard i den store hall (vi kendte rigtignok ikke den rette måde at spille på, men hun holdt af at kaste de glatte elfenbenskugler hen ad det grønne klæde med sine nydelige små hænder, og jeg holdt af at gøre, hvad hun gjorde); og lidt efter lidt, uden at vi lagde mærke til det, begyndte det at blive mørkt, skønt det endnu var lyst ude under åben himmel, og jeg tænkte allerede på at tage hende op i ammestuen, da hun pludselig råbte:

"Se, her, se! Der er min stakkels lille pige ude i sneen."

Jeg vendte mig om imod de lange smalle vinduer, og der så jeg ganske rigtigt en lille pige, mindre end min miss Rosamond – klædt på en måde, som gjorde hende ganske uskikket til at være ude en så bitterlig kold aften – og grædende, mens hun bankede på vinduesruderne, som om hun ønskede at komme ind. Hun syntes at hulke og jamre sig, til miss Rosamond ikke kunne holde det ud længere, men ilede hen til døren for at åbne den. Pludselig begyndte det gamle orgel at spille op så højt og så dundrende, at jeg rystede over alle mine lemmer, så meget mere som det faldt mig ind, at jeg, skønt det var ganske stille i luften, ikke havde hørt lyden af små bankende hænder på ruderne, på trods af at spøgelsesbarnet syntes at have opbudt

alle sine kræfter; og skønt jeg havde set det græde og give sig ynkeligt, havde dog ikke den mindste lyd nået mine øren. Om jeg erindrede alt dette i samme øjeblik, ved jeg ikke; for det store orgels toner havde opfyldt mig med gru; men så meget ved jeg, at jeg tog miss Rosamond op fra gulvet, inden hun havde fået udgangsdøren åbnet, og bar hende skrigende og sprællende bort, ind i det store, varme køkken, hvor Dorothy og Agnes havde travlt med deres kødfars.

"Hvad fattes min søde lille pige?" udbrød Dorothy, da jeg kom ind med miss Rosamond, der hulkede, som om hendes hjerte skulle briste.

"Hun vil ikke lade mig åbne døren for min lille pige, som vil ind og som må dø, hvis hun skal være ude på klipperne hele natten. Slemme, onde Hester!" skreg miss Rosamond og slog mig; men hun kunne gerne have slået hårdere; for jeg havde set en dødelig rædsel i Dorothys øjne, som isnede blodet i mine årer.

"Luk bagdøren godt til og sæt stangen for!" sagde hun til Agnes. Hun sagde ikke mere; hun gav mig rosiner og mandler til at berolige miss Rosamond med; men barnet blev ved at hulke over den lille pige i sneen og ville ikke røre det mindste af de gode sager. Jeg takkede Gud, da hun havde grædt sig i søvn i sengen. Så listede jeg mig ned i køkkenet og sagde til Dorothy, at jeg havde taget min bestemmelse, jeg ville bringe min lille pige tilbage til min faders hus i Applethwaite, hvor vi vel levede beskedent, men dog i fred. Jeg sagde, jeg allerede var sat i skræk nok af den gamle lords orgelspil; men nu da jeg selv havde set dette lille jamrende barn, udstyret som intet barn i nabolaget kunne være, bankende og hamrende på ruderne for at komme

ind, og dog altid uden den mindste lyd eller larm – med det mørke sår på den højre skulder – og nu især da miss Rosamond havde genkendt det som det samme spøgelse, der nær havde lokket hende i dødens arme (og det vidste Dorothy var sandt) – nu ville jeg ikke tåle det længere.

Jeg så Dorothy skifte farve en eller to gange. Da jeg havde talt ud, sagde hun, at hun ikke troede, jeg kunne tage miss Rosamond med mig; for hun var mylords myndling, og jeg havde ingen ret over hende; og hun spurgte mig, om jeg ville forlade det barn, som jeg holdt så meget af, blot for en lyds og et syns skyld, som ikke kunne gøre mig fortræd og som de allesammen havde vænnet sig til, den ene efter den anden. Jeg blev hidsig og opfarende og sagde, at *hun* havde godt ved at snakke, som vidste, hvad disse syner og toner betød, og som måske selv havde haft noget at bestille med dette spøgelsesbarn, da det levede. Og jeg gik få stærkt løs på hende, at hun fortalte mig alt, hvad hun vidste; men så ønskede jeg rigtignok, at hun aldrig havde fortalt mig det; for det gjorde mig kun mere bange, end jeg havde været før.

Hun sagde, hun havde hørt historien af gamle naboer, som var i live, dengang hun giftede sig; da plejede folk endnu af og til at gæste hallen, inden den havde fået sit slemme ry blandt bønderne. Hvad man havde fortalt hende, kunne være sandt, og det kunne være løgn; det vidste hun ikke.

Den gamle lord var miss Furnivalls fader – miss Graces, som Dorothy kaldte hende; for miss Maude var den ældste og den egentlige miss Furnivall. Den gamle lord var færdig at revne af stolthed. En så hoffærdig mand havde man aldrig set eller hørt tale om før, og hans døtre lignede ham. Ingen var god nok til at

ægte dem, skønt de havde nok at vælge imellem; for de var de store skønheder i deres tid, som jeg også havde set af deres portrætter, hvor de hang i den store sal. Men det gamle ordsprog siger, at hovmod står for fald; og begge disse stolte skønheder blev forelskede i én og samme mand – en udenlandsk musikus, højere på strå var han ikke – som deres fader havde ladet hente fra London for at musicere med ham i den gamle hovedbygning. For der var intet, den gamle lord holdt så meget af, næst efter sit stamtræ, som musik. Han kunne næsten spille på alle de instrumenter, man kendte; og det var mærkeligt nok, at det ikke gjorde ham mildere stemt; men han var en hård, barsk gammel mand og havde efter sigende taget livet af sin stakkels kone ved sin grusomhed. Han var rent gal efter musik og betalte for det, hvad det skulle være. Han lod derfor også denne udlænding hente, som spillede så yndigt, at de sagde, selv fuglene på træerne holdt inde i deres sang for at høre på ham. Og lidt efter lidt fik den fremmede musikus et sådant herredømme over den gamle, at der ikke var andet for, end at han måtte komme hvert år; og det var ham, som fik det store orgel bragt over fra Holland og bygget op i hallen, hvor det stod endnu. Han lærte den gamle lord at spille på det; men mangen gang, når lord Furnivall ikke tænkte på andet end sit smukke orgel og sin endnu smukkere musik, spadserede den sortmudsede udlænding omkring i skovene med en af de unge damer, snart med miss Maude, og snart med miss Grace.

Miss Maude gik af med sejren og vandt prisen – således som den var; og han og hun blev gift, uden at nogen vidste det; og inden han aflagde sit næste årlige besøg, kom hun ned med en

lille pige i et brændehus på heden, mens hendes fader og miss Grace troede, hun var i Doncaster for at se væddeløbene. Men skønt hun nu var både kone og moder, forblev hun den samme, som før, lige stolt og lidenskabelig, måske i endnu højere grad; for hun var skinsyg på miss Grace, som hendes udenlandske mand gjorte stærkt kur til – for at putte hende blår i øjnene, sagde han til sin kone. Men miss Grace triumferede over miss Maude, og miss Maude blev mere og mere ufordragelig, både mod sin mand og mod sin søster, og den første, som med lethed kunne unddrage sig alle ubehageligheder og skjule sig i fremmede lande, rejste bort den sommer en måned før han plejede, og truede halvt om halvt med, at han aldrig ville komme igen.

Imidlertid blev den lille i bondehuset, og hendes moder plejede at lade sin hest sadle og galopere over højene for at se hende i det mindste en gang om ugen – for hvor hun elskede, der elskede hun, og hvor hun hadede, hadede hun. Og den gamle lord blev ved at spille og spille på sit orgel, og tjenestefolkene troede, at den søde musik havde haft en velgørende virkning på hans opfarende sind, som man (sagde Dorothy) fortalte flere gruelige historier om. Han blev også sygelig og måtte gå med krykke; og hans søn – det var den nuværende lord Furnivalls fader – var med armeen i Amerika, og den anden søn til søs; derfor kunne miss Maude nogets nær skalte og valte som hun ville; og hun og miss Grace blev bitrere og koldere mod hinanden for hver dag, til de endelig næppe talte til hinanden, undtagen når den gamle lord var til stede.

Den udenlandske musikus kom igen næste sommer, men det var for sidste gang; for de plagede ham i den grad med deres

jalousi og deres lidenskabelighed, at han blev træt af det og rejste bort og lod aldrig høre noget til sig senere. Og miss Maude, hvis mening det altid havde været at få sit ægteskab offentliggjort og erkendt, når hendes fader døde, var nu så godt som enke – endnu førend nogen anede, at hun var blevet gift – med et barn, som hun ikke turde vedkende sig, skønt hun elskede det til raseri, med en fader, som hun frygtede, og med en søster, som hun hadede. Da næste sommer randt hen, uden at udlændingen kom, blev både miss Maude og miss Grace tungsindige og nedslåede, og man så aldrig et smil på deres ansigter, skønt de var lige så smukke som før. Men lidt efter lidt opklaredes miss Maudes mine; for hendes fader blev svagere og svagere og overlod sig mere og mere til sin musikalske orm; og hun og miss Grace levede næsten ganske afsondrede fra hinanden og havde særskilte værelser, den ene i den vestlige fløj – miss Maude i den østlige – de samme værelser, som nu stod aflåste. Hun tænkte da, at hun nok kunne have sin lille pige hos sig, uden at nogen behøvede at vide det, undtagen de, som ikke turde tale om det og måtte lade som de troede, at det var, som hun sagde, en fattig husmands barn, hun havde fået forkærlighed for. Alt dette, sagde Dorothy, var temmelig vel bekendt; men hvad der indtraf bagefter, vidste ingen besked om, uden miss Grace og mrs. Stark, som allerede dengang var hendes pige og omgikkes hende langt mere som veninde, end hendes søster nogensinde havde gjort. Men folkene antog, efter de ord, der faldt, at miss Maude havde triumferet over miss Grace og fortalt hende, at i al den tid, den sortsmudsede udlænding havde stukket hende blår i øjnene med sin foregivne kærlighed – havde han været *hendes* mand. Fra den dag af

mistede miss Graces kinder deres røde farve for stedse, og man hørte hende tit og ofte sige, at hun tidligere eller senere ville have sin hævn; og mrs. Stark luskede altid omkring de østlige værelser, som for at lure.

En frygtelig nat, lige straks efter nytår, da sneen lå tyk og dyb og de hvide flager fløj så tæt ned fra skyerne, at de måtte blinde enhver, der var ude – hørte man en stor og voldsom larm, men især den gamle lords stemme, bandende og sværgende – og et lille barns skrig – og et forbitret fruentimmers stolte trods – og lyden af et slag – og en pludselig gravstilhed – og jamren og klynken, som lidt efter lidt døde hen langs op ad højen! Da kaldte den gamle lord på alle sine folk og fortalte dem under skrækkelige eder og med endnu skrækkeligere ord, at hans datter havde vanæret sig, og at han havde jaget hende ud – hende og hendes barn – og at hvis de nogensinde ydede hende hjælp – eller føde – eller ly – så ville han bede for, at de aldrig måtte komme i Himlen. Og i al denne tid stod miss Grace ved siden af ham, hvid og stille som en sten; og da han havde talt ud, udstødte hun et dybt suk, som om hun ville sige, at hendes værk var fuldbragt og hendes formål opnået. Men den gamle lord rørte aldrig sit orgel mere og døde, inden året var omme; og det var da intet under; for om morgenen efter den gruelige nat fandt hyrderne, som kom ned fra bjerget, miss Maude siddende med et vanvittigt smil under hyldetræerne og med et dødt barn ved brystet, som havde et blåt og blodigt mærke på sin højre skulder. "Men det var ikke det, der dræbte barnet," sagde Dorothy; "det var frosten og kulden; ethvert vildt dyr var i sin hule, og ethvert lastdyr i sin stald; men barnet og dets

moder måtte vanke hjemløse omkring på klipperne! Og nu ved du alt! Og jeg gad nok vide, om du er mindre bange nu?"

Jeg var langt ængsteligere til mode end jeg før havde været; men det ville jeg ikke tilstå. Jeg ønskede mig selv og miss Rosamond vel ude af det frygtelige hus; men jeg ville ikke forlade hende, og jeg turde ikke tage hende med mig. Men o, hvor jeg bevogtede og passede på hende! Vi tilstængede dørene og lukkede vinduesskodderne en hel time førend det blev mørkt, hellere end vi ville lade dem blive stående åbne fem minutter for længe. Men min lille dame hørte endnu stedse det døde barn græde og jamre sig, og det hjalp ikke, hvad vi sagde eller gjorde; hun ville altid ud til hende eller tage hende ind fra den grusomme blæst og sne. I al denne tid holdt jeg mig få fjernt fra miss Furnivall og mrs. Stark, som jeg kunne; for jeg var bange for dem – jeg vidste, at der intet godt kunne være ved dem, med deres grå, hårde ansigter og deres drømmende øjne, der ligesom skuede tilbage på de græsselige år, som var forløbet. Men selv i min frygt følte jeg et slags medlidenhed – for miss Furnivall i det mindste. De derude i Helvede kan næppe se mere håbløse ud end hun. Endelig gjorde det mig virkelig så ondt for hende – som aldrig sagde et ord, uden det blev hende afpresset – at jeg indsluttede hende i mine bønner; og jeg lærte også miss Rosamond at bede for én, som havde begået en dødelig synd; men når hun kom til de ord, begyndte hun ofte at lytte og fare op fra sin knælende stilling og sige: "Jeg hører min lille pige klage og klynke – o, lad hende komme ind, ellers dør hun!"

En aften – straks efter nytår, som dog endelig kom, og som jeg håbede ville medføre en forandring i vejret – hørte jeg, der

blev ringet tre gange fra dagligstuen, hvilket var signalet for mig.

Jeg ville ikke lade miss Rosamond være alene, skønt hun sov – for den gamle lord havde spillet vildere end nogensinde før, og jeg var bange for, at min lille engel skulle vågne og høre spøgelsesbarnet; se hende kunne hun ikke; det havde jeg befæstet vinduesskodderne for godt til. Jeg tog hende derfor ud af sengen og svøbte hende ind i de lagener og tæpper, der lå nærmest for hånden, og bar hende ned i dagligstuen, hvor de gamle damer som sædvanlig sad ved deres broderiarbejde. De så op, da jeg kom ind, og mrs. Stark spurgte mig ganske forbavset, "hvorfor jeg havde taget miss Rosamond ud af hendes varme seng og bragt hende ned?" Jeg havde allerede begyndt af hviske: "Fordi jeg var bange for at hun skulle blive lokket ud i sneen af det vilde barn, mens jeg var borte," – da hun standsede mig med et blik på miss Furnivall, og sagde, at den gamle dame ville have mig til at pille noget arbejde op igen, som hun havde syet forkert, og som ingen af dem kunne se at bringe i orden igen. Jeg lagde da min smukke lille missey på sofaen og satte mig ned på en skammel ved siden af dem og hærdede mit hjerte imod dem, mens jeg hørte vinden tude og hvine udenfor.

Miss Rosamond sov sødt, hvor stærkt det end blæste, og miss Furnivall sagde aldrig et ord eller så meget som så sig om, når blæsten fik ruderne til at klirre. Pludselig rejste hun sig i sin fulde højde og holdt den ene hånd i vejret, som for at opfordre os til at lytte.

"Jeg hører stemmer," sagde hun, "jeg hører frygtelige skrig – jeg hører min faders stemme!"

I samme øjeblik vågnede miss Rosamond og råbte: "Min lille pige græder, o, hvor hun græder!" og hun søgte at komme op og ud til hende; men hun fik sine fødder viklet ind i sengetæppet, og jeg tog hende straks op på min arm; for det løb mig iskoldt ned af ryggen, da de sagde, at de hørte stemmer, som jeg ikke kunne høre. Men det varede ikke to minutter, førend larmen tog til og fyldte vore øren; vi hørte nu også stemmer og skrig, som overdøvede den vinterstorm, der tudede udenfor. Mrs. Stark så på mig, og jeg på hende; men vi turde ikke tale. Pludselig gik miss Furnivall hen til døren, ud i forsalen, gennem den vestlige gang, og åbnede døren til den store hall. Mrs. Stark fulgte hende, og jeg turde ikke blive tilbage, skønt mit hjerte næsten havde ophørt at banke af frygt. Jeg holdt min lille pige tæt indsvøbt i mine arme og gik ud med dem. I hallen lød skrigene højere end indenfor; de syntes at komme fra den vestlige fløj – nærmere og nærmere – bagved de aflåsede døre – lige indenfor dem. Nu lagde jeg mærke til, at den store bronzelysekrone var tændt, skønt det var skummelt i hallen, og at et bål brændte på arnestedet, skønt det ingen varme gav fra sig; og jeg gøs af skræk og trykkede min kæledægge tættere op til mig. Men idet jeg gjorde det, rystede den østlige dør; pludselig begyndte hun at sprælle for at slippe løs, og råbte: "Hester! Jeg må gå! Min lille pige er der; jeg hører hende; hun kommer! Hester, jeg må gå!"

Jeg holdt hende fast af al min magt; var jeg død i det øjeblik, ville mine hænder endda have bibeholdt deres greb; jeg var så fast bestemt på ikke at give efter. Miss Furnivall stod og lyttede og tog ingen notits af miss Rosamond, som nu var kommet ned på gulvet, mens jeg lå på knæ og havde slynget begge mine

arme om hendes hals, for hun arbejdede endnu af alle kræfter for at slippe fri.

Pludselig sprang den østlige dør op med en tordnende bragen, som om den blev revet op af et forrykt menneske, og ud i det dunkle, hemmelighedsfulde lys trådte en høj, gammel mand med gråt hår og lynende øjne. Foran sig drev han, med alle tegn på afsky, et nydeligt fruentimmer, til hvis kjole et lille barn klyngede sig.

"O, Hester, Hester!" skreg miss Rosamond, "det er damen! Damen under hyldetræerne; og min lille pige er hos hende. Hester, lad mig gå til hende; de drager mig hen til sig. Jeg føler dem – jeg føler dem. Jeg må gå!"

Hun fik næsten krampe under sine anstrengelser for at komme bort; men jeg holdt hende fastere og fastere, til jeg blev bange for at beskadige hende ved det hårde tryk; men hellere det end at lade hende komme mellem de rædsomme spøgelser. De gik hen til den store udgangsdør, hvor vindene hylede og tørstede efter deres bytte; men inden de nåede den, vendte damen sig om, og jeg kunne se, at hun trodsede den gamle mand med et vildt og stolt blik; men så fo'r hun tilbage og holdt sin arm op i vejret med en fortvivlet mine, for at frelse sit barn – sit lille barn – fra et slag af hans hævede krykke.

Og der blev slidt og slæbt i miss Rosamond som af en magt, der var stærkere end min, og hun krympede sig hulkende i mine arme; for nu begyndte den lille stakkel at mattes.

"De vil have, jeg skal gå med dem på klipperne – de trækker mig til sig. O, min lille pige, jeg ville gerne; men den slemme, grusomme Hester holder mig tilbage ..." Men da hun så den hævede krykke, besvimede hun, og jeg takkede Gud for det.

Netop i samme øjeblik – da den høje gamle mand, hvis hår flagrede om hovedet, som om det blev sat i bevægelse af en blæsebælg, ville slå det lille, forfærdede barn – råbte miss Furnivall, den gamle dame ved min side: "O, fader! fader! Spar det lille uskyldige barn!" Men nu så vi – og det så vi alle sammen – et nyt spøgelse komme til syne og træde klart og skarpt frem af det blålige, tågede skær, der opfyldte hallen; vi havde ikke set det førend nu; for det var en anden dame, som stod ved siden af den gamle mand og så til med et blik, hvori der lå et uforsonligt had og en triumferende hævngerrighed. Skikkelsen var forresten yndig at se til med sin hvide hat trukket ned over den stolte pande, og med sin røde, krummede læbe. Hun var klædt i en foran til åben kjole af blåt atlask. Jeg havde set den skikkelse før. Det var portrættet af miss Furnivall i hendes ungdom; og de frygtelige genfærd vedblev at gå udad, uden at ænse den gamle miss Furnivalls vilde bønner – og den hævede krykke faldt ned på det lille barns højre skulder, og den yngre søster stod og så til med en mine så kold og ubevægelig som sten. Men i samme nu gik de dunkle lys og bålet, som ingen varme gav fra sig, ud af sig selv, og miss Furnivall lå ved vore fødder, ramt af et apoplektisk slag.

Vi bar hende op i hendes seng; men hun rejste sig aldrig mere. Hun lå med ansigtet mod væggen og mumlede sagte, men uophørligt: "Ak! Ak! Hvad der sker i ungdommen, kan aldrig gøres om i alderdommen! Hvad der sker i ungdommen, kan aldrig gøres om i alderdommen!"

Fortællinger om huguenotterne

1

Bartholomæusnat den 24.–25. august 1572 foregik det berygtede frygtelige slagteri på de franske protestanter i Paris. Det var katolikkernes had, som her skaffede sig luft mod tilhængerne af den reformerte religion, fredelige borgere, som intet andet ønskede end at have deres egen tro om genstande, som angik deres evige frelse. Kongen af Frankrig, Charles den 9., og hans moder Katharine af Medici, stod i spidsen for sammensværgelsen; og løsenet til blodsudgydelsen var ringningen med en kirkeklokke i nærheden af det kongelige slot. I alle Paris' kvarterer blev mænd og kvinder af den reformerte tro, tillige med deres uskyldige børn, myrdet under kirkens og statens tilskyndelse og overopsyn. Huguenotternes ypperste mand, den berømte admiral de Coligny, led døden med sine trosfæller. Han blev efter højere befaling myrdet om natten i hans eget hus, og hans lig blev kastet gennem vinduet i hans soveværelse, ned i gårdsrummet. Dette blodbad foregik i kristendommens navn; det var aftalt og ledede af mennesker som vidste, at der var en bog som hed det Nye Testamente, og som vel også må have læst Bjergprædikenen.

På denne tid levede der i Paris to brødre, som var huguenotter og af høj rang. En af dem kaldtes med sit

familienavn monsieur de la Force. Den anden gik under navnet sieur de Caumont.

Det traf sig således, at de la Force, den yngre af brødrene, nogen tid før blodbadet var kommet i forbindelse med en hestehandler, som han ved flere lejligheder havde købt en ni-ti heste af, og under dette var de kommet i en slags venskabeligt forhold. Hestehandleren var, som vi nu straks skal se, en brav og menneskekærlig mand. Nogle timer før blodbadet begyndte, var han tilfældigvis i nærheden af admiral de Colignys hus, og dér hørte eller så han noget, som vakte hans mistanke om at papisterne havde ondt i sinde. Han tænkte straks på sin gode kunde, og besluttede i tide at advare ham om den overhængende fare, han som en fremragende mand blandt huguenotterne rimeligvis var udsat for. I denne hensigt måtte han sætte over Seinen, da de la Force boede på den anden side af floden.

I de dage satte man over Seinen på færgebåde. Da hestehandleren var kommet ned til flodbredden i nærheden af det kongelige slot, og ville gå ned i en af de færgebåde som lå der, blev der sagt ham, at alle bådene var optaget. Han gik et stykke længere hen for at få sig en båd ved den næste station, men der var alle færgebådene forsvundet. Den brave mand indså nu at minutterne var kostbare; han klædte sig af, bandt sine klæder i en bylt på nakken, sprang ud og svømmede over. Så snart han havde nået den anden bred, gik han lige til de la Forces bolig og advarede ham om faren. Huguenotten gik derpå straks hen til sin broder, sieur de Caumont, som boede i nærheden; og de to brødre sammenkaldte nu alle de af deres protestantiske venner, som de kunne få sendt bud til, for i

fællesskab at rådslå om, hvorledes de skulle undgå den livsfare, som truede dem og deres.

Efter nogen overvejelse foreslog sieur de Caumont, som ikke havde anelse om at kongen hemmeligt var med i det blodige forehavende, at alle de forsamlede skulle gå lige op på slottet og stille sig under kongens beskyttelse. Dette råd blev bifaldet, og de begav sig uden ophold til nærmeste færgestation.

Da de kom derhen, så de at hver eneste båd var blevet sat over til den modsatte bred. Dette vakte mistanke hos dem, og de syntes nu at have grund til at frygte for at sammensværgelsen mod deres liv var godkendt af statens øverste. De besluttede øjeblikkelig at vende tilbage, få heste til sig selv og deres familier, mødes i en park nær ved Paris, Munkeengen (*Pré-aux-Clercs*), og derfra flygte til et eller andet sted på landet, hvor de kunne vente at komme i sikkerhed.

Mens de gjorde sig færdige til afrejsen, kom der underretning om, at færgebådene nærmede sig stranden, fyldte med bevæbnede soldater. Flygtningene steg nu uden at spilde et øjeblik til hest, og sprængte afsted til Munkeengen. Hestene stod rede til de la Force cg hans broder. Sieur de Caumont red afsted med de andre; men de la Force (som var enkemand) blev opholdt ved en eller anden vanskelighed med at få sine to små sønner i sikkerhed på hestene, og det varede så længe, at han opgav alt håb om at kunne komme afsted med de andre. Han red hjem igen, stængte alle døre, og besluttede at forsvare sig og sine børn ved sin egen arne.

Men han indså snart, at det ikke var at tænke på at sætte sig til modværge mod den vrimmel af angribere, som nu nærmede sig. Gaden fyldtes med soldater, som truede med at sprænge

porten, hvis den ikke blev åbnet. Da det kun var alt for klart, at de kunne fuldbyrde deres trussel i løbet af få minutter, opfyldte han deres forlangende for ikke unyttigt at forbitre dem.

De stimlede straks ind med dragne sabler under anførsel af en kaptajn Martin, alle sammen skrigende: "Dræb! Dræb!" Det første, de gjorde, var at afvæbne husets herre og hans tjenere og sammen med begge børnene at stille dem op i et hjørne af værelset. "Et der nogen af jer," sagde kaptajn Martin, "som agter at holde bøn nu, så vær så god, men det må gøres i en fart; for inden fem minutter skal I ligge døde her alle sammen."

De la Force lod sig ikke bringe ud af fatning, men svarede: "Gør, hvad I vil med mig; jeg er beredt på at dø med fem minutters varsel, om så skal være. Men hav dog medynk med disse små børn, som ikke har fornærmet noget menneske. I vinder intet ved at tage deres liv. Men ved at skåne dem kan I bringe jer selv stor fordel, for jeg har midler til at belønne jeres mådehold med store løsepenge."

Dette sidste argument gjorde noget indtryk på kaptajn Martin og hans folk. De stak sablerne i skederne og spredte sig rundt i huset for at plyndre. Da de ikke kunne finde nøglerne (den, der havde dem i forvaring, havde taget flugten) sprængte de dørene og brød kufferterne, som stod ude i gården, op. Det varede ikke længe, inden al de la Forces ejendom, penge, sølvtøj og klæder, var vandret over i soldaternes værge.

Efter plyndringen kom kaptajn Martin og hans folk tilbage til deres fanger og sagde dem under mange eder og forbandelser, at nu måtte de dø; for soldaterne havde ordre til at dræbe hver eneste huguenot i Paris. De la Force forsøgte atter at røre dem på deres svageste sted, og lovede at betale en sum af 2000

kroner i løsepenge for sit, sine børns og sine tjeneres liv. Kaptajn Martin så på sine folk, betænkte sig lidt, og sagde så: "Godt. Følg mig."

Da fangerne var kommet ned på gårdspladsen, lod han dem rive deres lommetørklæder i strimler, som de fæstede på hattene i form af et kors. Ligeledes bød han dem krænge det højre ærme op til skulderen. Ved disse tegn var nemlig papisterne kommet overens om, at de skulle skelnes fra huguenotterne. Således beskyttede mod opdagelse lod kaptajn Martin dem sætte over floden.

De var fem i tallet, faderen, begge drengene, en tjener ved navn Gast, og en page, La Vigerie. På den anden side af floden stødte de ved hvert skridt på lig af myrdede huguenotter. Kaptajn Martin så hverken til højre eller venstre, men førte uden ophold fangerne til sit eget hus, og efter at have bragt dem i sikkerhed der, gjorde han sig rede til at drage rundt i sit eget naboskab og fortsætte sit blodige værk. Før han gik ud, henvendte han sig til de la Force og affordrede ham hans æresord på, at hverken han eller hans børn skulle prøve på at flygte, før løsepengene var betalt. Efter at han var blevet tilfredsstillet angående dette punkt (for han vidste nok, at de la Force var en hædersmand, som holdt sit givne løfte helligt) gik han bort, idet han indprentede fangerne at skynde sig med at få fat i pengene. Han efterlod to vagter til at holde øje med dem.

De la Force, der indså hvor kostbart hvert minut var, sendte straks sin tjener, Gast, til sin svigerinde, madame de Brisembourg, som boede ved Arsenalet, med indstændig anmodning om så snart som muligt at tilvejebringe den fornødne sum. Gast kom tilbage med det budskab, at hun ville

påtage sig at skaffe pengene og sende dem dagen efter. Hun underrettede dem tillige om, at kongen allerede havde fået nys om at hendes svogers og hans børns liv var blevet sparet, og at man måtte frygte de værste følger af dette. Gast bønfaldt nu sin herre om at flygte, og dette syntes ikke at være vanskeligt at gøre, for det var tydeligt at de to soldater var forfærdede over blodbadet og ikke ville lægge dem nogen hindringer i vejen. Men de la Force vægrede sig på det bestemteste, en ordholdenhed, som vel få mennesker i et sådant øjeblik ville have vist. "Jeg har givet mit æresord på at forblive her til løsepengene er betalt," sagde han, "og jeg vil ikke frelse mit liv ved at bryde mit ord. Her bliver jeg, til pengene bliver sendt; mit og mine børns liv står i Guds hånd; hans vilje ske."

Da tjenerne hørte dette, nølede de med at flygte; de vidste ikke, hvor de skulle søge hen, når deres herre ikke var med, og kunne ikke skaffe sig heste. De forblev derfor i huset, og besluttede at søge skjul på loftet, så snart de mærkede nogen fare.

Dagen gik til ende, og de ventede natten over, uden at der hændte noget. Hverken kaptajn Martin eller nogen af hans folk viste sig i nærheden af huset. Dagen efter skulle løsepengene betales, men ingen kaptajn Martin kom. Derimod indfandt der sig en katolsk adelsmand, grev de Coconas, med en vagt, fyrretyve mand stærk. Greven underrettede de la Force om, at kongens broder havde hørt, at de var taget til fange, og at han ønskede at tale med dem straks. Mens han frembragte sit ærinde, stod han roligt og så på, at hans folk rev yderklæderne af de la Force og hans børn. En sådan behandling vakte mistanke hos dem om, at grevens budskab var opdigtet, og de

var nu forberedt på det værste. De la Force påkaldte, som en sidste tilflugt, grevens retfærdighedsfølelse, og fortalte ham, at kaptajn Martin havde lovet at spare hans liv mod løsepenge. Hans yngste søn, som hele tiden havde vist et mærkværdigt mod og åndsnærværelse, forenede sine barnlige overtalelser med faderens. De talte længe, og hver gang faderen var på vej til at blive vred, søgte den lille dreng at berolige ham. Men det eneste svar, greven nedlod sig til at give dem, var:

"Jeg hørte, at De havde to tjenere med Dem; men jeg ser dem ikke her, hvor er de?"

Så snart soldaterne havde nærmet sig, havde pagen klogeligt søgt beskyttelse hos de to vagter. Gast var ilet op på løftet for at skjule sig. Greven gav ordre til at ransage huset; han blev fundet og bragt ned til de øvrige fanger. Pagen var det ikke muligt at finde.

"Kun fire!" sagde greven. "Nå, det får være det samme. Før dem bort."

De forlod huset, omringede af soldaterne, og blev ført til en afsides smøge i nærheden. Der kommanderedes holdt; soldaterne trak sablerne, udstødte løsenet "Dræb! Dræb!" og styrtede sig over deres værgeløse fanger.

Den ældste søn var den første, som blev nedhugget; faderen var det næste offer. Den yngste (den samme som netop havde vist så meget mod) havde den åndsnærværelse at kaste sig ned og ligge ganske stille, som om han var blevet ramt af de samme sabelhug, som dræbte hans fader og broder. Gast blev dræbt til sidst. Alle klæderne blev revet af dem; drengen lå nøgen i sine nærmeste og kæreste slægtninges blod.

Da greven og hans folk havde trukket sig tilbage i den tro, at de havde gjort det af med alle deres fanger, kom der nogle fattige katolikker, som boede i gaden, listende ud fra deres huse for at se på ligene. En af dem, en markør ved et boldhus, dvælede længere end de øvrige, og sagde i en sørgmodig tone, idet han så på den yngste:

"Ak, der ligger jo et rent barn! Stakkels fyr!"

Da Jacques (således hed han) hørte disse medlidende ord, vovede han at løfte hovedet, og sagde bønligt: "Jeg er ikke død. For Guds barmhjertigheds skyld, frels mit liv!"

Markøren løb øjeblikkelig hen til ham, trykkede ham ned igen og hviskede: "Tys! Rør dig ikke, min lille ven. Her er endnu soldater rundt om i gaderne."

Han trak sig nogle skridt tilbage, og gik en stund op og ned i smøgen for at holde udkig. Efter nogle minutter kom han derhen igen og sagde: "De er borte, – nu op med dig!" Han svøbte sin gamle lasede kjortel om Jacques' nøgne legeme og tog hans hånd. De var ikke gået mange skridt, før de mødte nogle folk, som spurgte, hvad det var for en dreng, som gik så besynderligt klædt.

"Det er min brodersøn," svarede markøren. "Knægten har været ude og drukket sig fuld; nu skal han hjem og have ris."

Den brave mands hjem var et kvistværelse i en gammel forfalden rønne. Da de var kommet derhen, gav han Jacques noget vand til at vaske sig med og nogle lasede klæder, som tilhørte hans brodersøn, som drengen nu skulle udgives for. Han var så fattig at han ikke havde en bid mad i huset, og da han så, at Jacques havde en lille ring, som var undgået voldsmændenes rovgriskhed, bad han om at få lov til at gå ud og

sætte den i pant for at få penge til mad. For de penge, han fik for ringen, fik de aftensmad den dag og morgenmad den følgende morgen, og nu spurgte markøren Jacques, hvad han agtede at gøre og hvor han ønskede at blive bragt hen.

Jacques bad ham om at følge ham til slottet, hvor han havde en søster, som var hofdame hos dronningen. Men hans redningsmand rystede på hovedet til det forslag, og ville ikke vove sit liv ved at bringe en huguenot, hvis liv han havde frelst, til den papistiske sammensværgelses eget hovedkvarter.

Jacques spurgte ham da, om han ville bringe ham til Arsenalet, hvor hans tante, madame de Brisembourg, boede. Det var markøren villig til at påtage sig, hvis de kunne undgå at komme gennem nogen af hovedgaderne, for det var en temmelig lang og farlig vej. Før de begav sig på vej, mindede han Jacques om sin fattigdom, og spurgte ham om han troede madame de Brisembourg ville være villig til at give ham så meget som tredive kroner for at bringe hendes søstersøn i sikkerhed til Arsenalets port. Jacques lovede i sin tantes navn, at han skulle få pengene, og dermed gik de.

De kom til Arsenalet uden noget uheld. De standsede ved porten, og Jacques sagde til sin ledsager: "Vent nu her, så skal jeg sende din brodersøns klæder ud sammen med de tredive kroner." I det samme blev porten lukket op; der kom nogen ud, og Jacques smuttede behændigt ind, før den blev lukket igen. Han vandrede en stund omkring på den store plads for at finde ud af, i hvilken bygning hans tante boede; de folk, han mødte, turde han ikke spørge. Endelig træffer han en god bekendt, og det var ingen anden end pagen som havde været i hans afdøde

faders tjeneste. Han var flygtet til madame de Brisembourg den anden morgen under vagternes beskyttelse.

I førstningen kendte han ikke sin unge herre igen i de pjaltede klæder, men da han til sin store glæde havde opdaget, hvem det var, førte han ham uden ophold til tanten.

Madame de Brisembourg havde hørt, hvorledes hendes svoger og begge hans børn var blevet dræbt, og lå nu til sengs, overvældet af sorg over den skrækkelige begivenhed. Man kan tænke sig hendes glæde og forbavselse ved pludselig at se sin yngste søstersøn sund og frisk ved siden af hendes seng. Hun lod ham straks få ordentlige klæder, og lod rede en seng til ham ved siden af sit eget soveværelse. I sin glæde over at have fundet et sikkert opholdssted glemte den lille huguenot dog ikke sin ven markøren. Han fik de tredive kroner af tanten, og sendte dem sammen med de gamle klæder ned til sin redningsmand, som ventede udenfor.

Jacques nød nu i to døgn ro og sikkerhed i sin tantes hus. Men den tredje dag kom en fornem officer, marskal de Biron, til hende, og fortalte, at kongen var blevet underrettet om at der skulde være en huguenot skjult i Arsenalgården, og at Hans Majestæt havde befalet, at bygningen straks skulle ransages. Det var nu klart, at heller ikke her var der nu noget blivende sted for den lille forfulgte stakkel.

Den næste morgen blev han da forklædt som page i marskal de Birons tjeneste; hans tante tog under mange tårer afsked med ham og stillede ham under beskyttelse af sieur de Born, generalløjtnant i artilleriet, og en mand, på hvis klogskab og velvilje hun fuldkommen kunne stole.

Sieur de Born hentede Jacques fra Arsenalet og bragte ham til en mand i nabolaget, en af sine undergivne ved navn Guillon, med anmodning om at han ville give drengen husly for nogle dage. "Han er søn af en gammel ven af mig," sagde han, "og skal tage tjeneste som page hos marskal de Biron." Guillon modtog ham velvilligt; men det var en snu fyr, og han havde stærk mistanke om at historien om marskal Birons page var en opfindelse. Men til lykke for Jacques stod hans nye vært i taknemmelighedsforhold til sieur de Born; han beholdt derfor sin mistanke hos sig selv og behandlede sin gæst med den største venlighed.

Jacques forblev i Guillons hus en uges tid, uden at der skete noget, som kunne vække ængstelse for at blive opdaget. Hans vært plejede hver morgen at gå i kontoret, og når han kom hjem ved middagstid, løb drengen i almindelighed hen for at lukke op for ham. Ottendedagen efter at Jacques var kommet i huset, hørtes den sædvanlige banken til den sædvanlige tid, og Jacques åbnede døren; men han så en fremmed mand udenfor, og smækkede den straks i. "Bliv ikke bange, min dreng," råbte den fremmede, "jeg kommer fra din tante for at spørge, hvordan du har det." Jacques tog sig nok i vare for at lukke døren op, men råbte til den fremmede, at han måtte hilse hans tante så mange gange og sige, at han befandt sig meget vel. Den livsfare, han havde svævet i, havde gjort ham så forsigtig som nogen voksen mand i Paris.

Lidt efter kom husherren hjem, og ved bordet fortalte Jacques ham, hvad der var sket. Guillon fo'r op og gik straks hen til madame de Brisembourg for at høre, om det havde sin rigtighed. Den besked, han fik her, bestyrkede hans mistanke.

Madame de Brisembourg havde ikke sendt noget bud for at spørge om hendes søstersøns befindende. Det var klart, at den fremmede var en papistisk spejder.

Den lille huguenot kunne nu ikke længere vente at finde noget fristed i Paris; der var kun én udvej: han måtte forsøge på at slippe ud af byen. Havde han ikke haft mægtige venner ved Arsenalet, ville han aldrig have turdet indlade sig på et så farligt forsøg. Men hans tantes indflydelse hos marskal de Biron var stor nok til at give ham endnu en udsigt til at frelse sit liv. Marskallen havde et kongeligt pas, der var udstedt for to personer i hans tjeneste, nemlig hans forvalter, sieur de Fraisse, og en af hans pager, som han plejede at sende med breve til den øverstbefalende for en afdeling soldater, der lå i garnison et sted på landet. Man fik det nu ordnet således, at forvalteren skulle benytte dette pas og tage Jacques med sig som page.

Ved det vagthus, hvor deres pas skulle forevises, fandt de sieur de Born, som havde indfundet sig der for at være ved hånden i tilfælde af vanskeligheder. Han forestillede Jacques for den embedsmand, der skulde undersøge passene, som en af sine slægtninge, der nylig var kommet i tjeneste hos marskal de Biron. Hans anbefaling sparede dem for videre undersøgelser, og forvalteren og pagen red afsted.

Så snart de var kommet et stykke udenfor byen, spurgte Jacques, hvor de skulle hen. "Så langt bort fra Paris som muligt, om Gud så vil," svarede sieur de Fraisse. "Jeg håber af mit ganske hjerte, at det er hans vilje," svarede Jacques. Og dermed gik det afsted videre ud ad landevejen.

De red i to døgn; den tredje dag tog de ind i et værtshus, hvor de mødte en fornem herre, som havde taget kvarter der, og som

havde syv tjenere i sit følge. Det var en ivrig papist, og han førte store ord i munden om hvorledes han havde gjort kål på de rakkere til huguenotter, som han kaldte dem. Han blev meget glad for Jacques, og da de skulle rejse samme vej, tilbød han ham sin beskyttelse. Jacques og forvalteren turde ikke sige Nej, og dagen efter rejste de videre sammen.

Da de var kommet i hus om aftenen, lod den fornemme herre sin slåbrok tage frem for at hvile sig ud efter rejsen. Jacques havde næppe fået øje på den, før han genkendte mønsteret. Den havde tilhørt hans fader.

Da den fornemme herre havde hyllet sig godt ind i slåbrokken, fået støvlerne af og strakt benene ud på en stol, begyndte han på ny at hovere over huguenotternes nederlag. Det eneste misgreb af betydning, som man havde begået under denne retfærdige afstraffelse, var, sagde han, at man havde ladet sieur de Caumont (Jacques' onkel) undslippe. Dette beklagede den fornemme herre af sit ganske hjerte; men han trøstede sig med, at monsieur de la Force og begge hans børn i alle tilfælde var døde; og han var ikke uden håb om, at han endnu kunne opdage, hvor sieur de Caumont holdt til, og have den tilfredsstillelse at dræbe den afskyelige huguenot med egen høje hånd.

Disse ord og synet af faderens slåbrok gjorde så stærkt indtryk på Jacques, at han greb den første anledning til at bede forvalteren om at sørge for, at de kunne komme afsted alene den næste dag. Sieur de Fraisse var naturligvis ganske af samme mening, så de to rejsefæller stod den følgende morgen op før daggry, betalte deres regning, lod hestene føre frem, og

red afsted, mens den fornemme herre endnu sov på sit grønne øre.

De havde de følgende dage adskillige uheld med sammentræf med andre papistiske rejsende, men slap uskadt fra dem. Jo længere de kom fra Paris, des tryggere rejste de. Otte dage efter deres afrejse nærmede de sig en stor gård, kaldet Castelnau, som var beliggende på et meget afsides sted. Her var målet for deres rejse; for derhen havde sieur de Caumont tyet hen på sin flugt fra Munkeengen med de øvrige huguenotter.

"Ingen," siger den gamle historieskriver, af hvis beretning dette er taget, "ingen kan forestille sig sieur de Caumonts glæde ved at genfinde sin brodersøn, som han havde anset for død. Fra den dag af elskede han drengen som sit eget barn, og det første, han lærte ham, var hver morgen og aften at takke Gud på sine knæ, fordi han gennem så mange farer havde udfriet ham af hans fjenders vold."

Vi har nu kun at berette, at Jacques viste sig sin onkels kærlighed og omhu værdig. Han blev officer, og steg som kriger til de højeste æresposter. Marskal de la Forces navn er den dag i dag berømt i Frankrigs historie. Han undgik døden på valpladsen lige så forunderligt som i Paris' gader, og døde, agtet og æret af alle, i sit femogfirsindstyvende år.

2

Fem år efter sin overgang til den katolske tro udstedte Henrik den Fjerde (i 1598) det nantiske edikt, hvorved han tilsikrede de franske protestanter fri religionsudøvelse. Men hans uværdige søn, Ludvig den 13., nægtede dem de rettigheder, som denne kundgørelse havde givet dem, og da de mindede ham om

Henrik den 3.s og 4.s løfter, svarede han, at den første konge frygtede dem, og den anden elskede dem; men han hverken frygtede eller elskede dem. Huguenotternes udryddelse var en af kardinal Richelieus yndlingsplaner, og det var efter hans tilskyndelse, at Rochelles anden belejring blev foretaget – en begivenhed, som ved den rædselsfulde hungersnød de belejrede led, er blevet uforglemmelig i historien. De havde ventet undsætning fra England, men skønt dette håb skuffedes, forkastede dog byens borgmester, Guiton, de fredsbetingelser kardinal Richelieu tilbød, nemlig at de skulle jævne fæstningsværkerne med jorden og lade katolikkerne rykke ind. Men der var et forræderisk parti i byen, og da Guiton havde forkastet fredstilbuddet, samlede dette parti en nat en skare kvinder, børn og oldinge, og jog dem ud mod den fjendtlige lejr; de var unyttige, hed det, og skulle dog have mad. De værgeløse, forsultne stakler slæbte sig hen mod fjenden, som skød på dem, og de overlevende kom tilbage til Rochelles mure for at trygle om et ly til at dø i, selv om de skulle dø hungerdøden. Da to tredjedele af indvånerne var omkommet, da der ikke var nok levende tilbage til at begrave de døde og gaderne var dækkede med afskyelige lig, åbnede huguenotternes fæstning til sidst sine porte for at modtage den romersk-katolske kardinal, som holdt messe i St. Marguerites kirke, som tidligere var protestanternes dyrebare fristed. Ligesom vi holder fast ved en kær afdøds minde, således mindedes huguenotterne La Rochelle. Efter mange lidelsesfulde år rejste der sig en landsby tre mil fra New York; den døbtes La Nouvelle-Rochelle, og de gamle mænd fortalte under tårer om de lidelser deres forældre

havde undergået, dengang de selv var små børn, langt borte hinsides havet, i det yndige Frankrig.

Efter denne erobring fik Richelieu andre ting at tænke på, og hans planer til huguenotternes udryddelse måtte lægges til side. Således levede de under en slags usikker fred under resten af Ludvig den 13.s regering. De søgte at afværge forfølgelsen ved den yderste føjelighed. Først i 1683 besluttede de sydfranske huguenotter at bekende deres tro og vægre sig ved længere at stå optegnet som katolikker; de ville hellere være martyrer end frafaldne eller hyklere. På en bestemt søndag genåbnedes de gamle forladte huguenotkirker; ja selv i de nedbrudte gudshuse, hvoraf der kun var nogle sten tilbage, som kunne fortælle om, at de engang havde været indviede steder, forsamledes der andægtige tilhørere, som lyttede til Guds ord, prædiket af reformerte præster. Languedoc, Cevennerdepartementet og Dauphiné syntes som ved et trylleslag med et at vrimle af huguenotter.

De berygtede indkvarteringer af dragoner (dragonnaderne) begyndte nu, og under disse foregik der grusomheder, som søger sin lige i historien. Fireogtyve tusinde omvendelser indberettedes til den "store" Ludvig, som fæstede fuldkommen lid til dem. Madame de Maintenon så dybere i sagen, og udtalte sin tvivl i det bekendte udsagn: "Om end forældrene er hyklere, vil dog børnene blive katolikker."

Og nu kom tilbagekaldelsen af det nantiske edikt. Man anførte, som i almindelighed er tilfældet i en slet sag, en hel hoben svage grunde for dette, såsom at man aldrig havde ment at ediktet skulle være stedsevarende; at huguenotterne ved Himlens velsignelse (og dragonnaderne) var vendt tilbage til

den ene saliggørende kirkes skød, og derfor var ediktet intetsigende, en blot formssag, osv. osv.

Som "en blot formssag" blev der også fastsat straffe for bekenderne af det udryddede kætteri. Ethvert sted, hvor huguenotterns havde forsamlet sig til gudstjeneste, skulle jævnes med jorden; enhver præst, som ikke ville vise sig føjelig, skulle sendes til en tvangsanstalt i Marseille og Valence. Havde han udmærket sig ved sin iver, skulle han anses som "genstridig" og føres som livsslave til en af de vestindiske øer, som tilhørte Frankrig. Huguenotbørn skulle med magt tages fra deres forældre og opdrages af katolske munke eller nonner. Dette er blot et par af de bestemmelser, som blev iværksat ved ophævelsen af det nantiske edikt.

En dame af mit bekendtskab, der nedstammer fra en af de huguenotter, som dengang flygtede over til England, har fortalt mig følgende om hans flugt:

Hans navn var Lefebre, og han ejede en lille gård i Normandiet. Han havde to sønner, fuldvoksne stærke mænd, som nok kunne passe på sig selv i farens stund. Men han havde også en lille datter, Magdalene, hans alderdoms barn og familiens kæledægge, hvis barnlige uskyld og munterhed udbredte liv og glæde i huset. Hans lille gård med sine agre og haver rundt om det gamle hus, som var gået i arv gennem flere slægtled, lå langt fra nogen større by. Han havde rigeligt at leve af, og der var den fred og kærlighed i huset, som lagde velsignelse til det daglige brød.

Familien Lefebre levede næsten udelukkende af, hvad gården ydede, og havde kun sjældent noget samkvem med deres nærmeste naboer, som de forresten stod på den bedste fod

med, skønt deres religion var forskellig. I de dage kendte man næsten ikke til kaffe (ikke engang i de store byer); i stedet for sukker benyttede man honning, og af kød, brød og grønt skaffede gården mere end nok. Uldklæderne blev spundet og vævet om vinteraftnerne af husets mandfolk; fruentimmerne besørgede linnedvævningen, høstede, tørrede og tærskede hampen, og reserverede den fine blåblomstrede lin til Magdalenes svøb; for så snart familien var blevet forøget med en liden datter, havde moderen besluttet, at hendes klæder skulle væves i Rouen, af den allerfineste lintråd, som man vel kan tænke ikke skulle spindes af nogen anden end moderen selv. Og kvindfolkene på gården glædede sig allerede på forhånd ved al den stads, de skulle hjælpe til at få færdig, når den ny tilkomne, som nu lå og sov så sødt i sin moders seng, engang skulle holde bryllup.

Under et sådant afsides liv kan man ikke undres over, at Lefebre i mange dage forblev uvidende om den tilbagekaldelse, som i det mindeværdige år 1685 udbredte skræk og rådvildhed blandt hans trosfæller. Der skulle være et kvægmarked i Avranches, og han trængte til en ko til at opfede og salte ned for vinteren. Den svære normanniske hest blev da udstyret med sin højryggede træsadel, sit blå fåreskindsdækken og sit røde frynsede seletøj, og Lefebre, lidt stiv i kroppen (for han havde tres vintre på bagen) steg op fra "hesteblokken" ved stalden, mens hans lille Magdalene nikkede og kyssede på fingrene til afsked. – Da han kom til markedet, som blev holdt på den store plads foran domkirken i Avranches, blev han forundret over at savne mange af sine trosfæller; og de huguenotbønder, som var der, så nedslåede og ængstelige ud. Han spurgte, hvad der var

på færde, og hørte nu først, at det nantiske edikt var tilbagekaldt. Han og hans sønner kunne ofre alt, – ville underkaste sig martyrdommen om så skulle være – men den bestemmelse, der gik ham gennem hjertet som et tveægget sværd, var den som truede ham med, at hans lille uskyldige Magdalene skulle tages fra ham og opdrages i et kloster. For et kloster var dengang i de forskræmte huguenotters øjne på linje med et usædelighedens og afguderiets tempel.

Den stakkels Lefebre fik nu andre ting at tænke på end kreaturhandel; hans datters liv og død, ja hendes evige frelse syntes ham nu at bero på, hvor hurtigt han kunne komme hjem og få skaffet hende i sikkerhed. Hvorledes dette skulle ske, var han nu alt for angst til at kunne gøre sig selv rede for; thi selv i dette øjeblik, mens han så gårdskarlen i værtshuset lægge saddel på hesten, uden at han vovede at skynde på ham eller hjælpe ham – af frygt for at hans hastværk skulle vække mistanke blandt dem, som stod rundt om ham med skadefro miner – i dette øjeblik blev måske hans datter ført bort fra hans arne, ført bort for aldrig mere at vende tilbage. Han sad op og sporede den gamle hest; men vejen var bakket; hesten havde ikke fået lov at hvile ud, og havde kun fået lidt foder, og til sidst stod den næsten stille hver gang den kom til den mindste bakke. Lefebre steg af, løb ved siden af hesten op over bakkerne, og skyndede på den ved alle mulige slags udråb, som skulle være opmuntrende, skønt tårerne randt ned over den gamle mands kinder. Han var næsten fra sans og samling, da han endelig kom hjem og så Magdalene sidde ude i solen og lege under stokroserne. Han steg af hesten, som gik sin vante vej til stalden, tog Magdalene i sine arme og kyssede hende atter og

atter. Derpå gik han ind til sin kone, sin stakkels kone, som lå til sengs af gigt. Hun modtog hans efterretninger med mere fatning end han havde ventet. En langvarig sygdom havde sløvet hendes sind for denne verdens glæder og bekymringer. Hun var så rolig, at hun endog kunne hjælpe med sine råd. "I nat," sagde hun, "går der en fisker fra Granville til øerne i Kanalen." Nogle af de folk, som skulle være med, havde været ind om gården på vejen til Avranches, og havde talt om at de skulle over til Jersey med æbler og pærer, da frugthøsten havde slået fejl der. Skipperen var en ven af en af hendes sønner (som begge var fraværende) og for hans skyld –

"Men skal vi skille os ved *hende* – Magdalene, vor øjesten? Og hun – hun har aldrig været fra sit hjem – hvem skal tage sig af hende? Tænk på det, Marie, hvem skal tage sig af vort stakkels barn?" Den gamle mands stemme kvaltes af hulken.

"Gud vil tage vort barn i sin varetægt," svarede konen, "og holde sin hånd over hende, indtil vi to – eller i det mindste du – kan komme bort fra dette hjemsøgte land. Men kan vi ikke følge hende, så kan dog hendes sjæl blive skikket for Himlen – bliver hun her, kommer hun i det gruelige kloster og Helvede bliver hendes løn, og vi ser aldrig vort barn igen – aldrig!"

En stund efter blev den gamle hest atter ført ud af stalden og spændt for en kærre; og hvis nogen katolsk spejder skulle kigge derind, ville han ikke få andet at se end halm og et nyt sengetæppe, som var rullet sammen og puttet i en sæk. Moderen velsignede sit barn, i den forvisning, at det var sidste gang hun så hende i denne verden. Faderen rejste med hende til Granville. Hans eneste tanke på vejen dertil var at sørge for hendes velvære i det forunderlige fængsel. Han klappede

hendes kinder og glattede hendes hår med sine ru hænder, og nødte hende til at spise, hvad moderen havde sendt med dem. Om aftenen begyndte hun at fryse om fødderne, han tog sin varme uldkofte af og viklede dem ind i den. Om det kom af kulden efter den hede dag, eller det var skræk og sorg, ved ingen, – men den dag fik den gamle mand sit livs knæk. På bryggen i Granville blev lille Magdalene listet ombord fra sit skjulested tilligemed sin kiste med klæder i, og fiskeren bragte hende i sikkerhed til Jersey, hvorfra hun ved gode venners bistand kom til London. Faderen sad tilbage på bryggen og klynkede ved sig selv: "O mit barn! O mit barn!" Således sad han en tid lang; derpå rejste han hjem og gik til sengs. Han rejste sig aldrig mere, og hans trofaste hustru fulgte ham inden kort tid i graven.

En af denne Lefebres sønner giftede sig, og blev bedstefader til François Josef Lefebre, som under Napoleon steg til den højeste værdighed i den franske armé, og har vundet et berømmeligt navn som marskal af Danzig. Af Magdalene Lefebres efterkommere findes der endnu adskillige rundt om i England, og hun blev tipoldemoder til den dame, som har fortalt mig dette træk af de landflygtige huguenotters historie.

3

I begyndelsen blev de strenge bestemmelser i tilbagekaldelsen af det nantiske edikt først og fremmest gjort gældende mod religionens tjenere. De blev alle pålagt at forlade Paris med 48 timers varsel under trussel om strenge straffe i tilfælde af ulydighed. Nogle af de mest fremragende blandt dem blev jaget ud af landet, og mange af deres menighed gjorde dem frivilligt

følgeskab. Dette var særligt tilfældet i Languedoc; hele menigheder fulgte deres hyrder, og i løbet af kort tid mistede Frankrig en stor del af sin driftigste og mest opvakte del af sin befolkning; for huguenotterne udmærkede sig frem for det øvrige folk ved deres talenter inden for fabrikation og handel. Regeringen mærkede snart dette, og nu blev det bestemt, at ethvert forsøg på at udvandre skulle straffes med livsvarigt fængsel.

Der var et ægtepar i Bretagne, som havde besluttet hver for sig at forsøge at komme ud af landet. Konen kom uopdaget bort og over til England, hvor hun med ængstelse ventede sin mands ankomst. Men han var blevet grebet og sat i fængsel. Ingen andre end præsten fik lov til at besøge ham; denne forsøgte ved alle mulige bevisgrunde at få ham overtalt til at forlade sin religion, og da dette ikke lykkedes, tog den grusomme fanatiker sin tilflugt til legemlig pinsel. Den stakkels huguenot blev lukket inde i et værelse med jerngulv, uden noget sted at sidde på eller støtte sig til. Gulvet blev efterhånden opvarmet, men han holdt stand. Det blev gentaget, men forgæves. Kødet på hans fødder blev forbrændt og han blev en krøbling resten af livet, men ved sin tro holdt han fast. Hans bødler blev til sidst trætte af den frugtesløse grusomhed, og staklen fik lov til at humpe rundt i fred på sine krykker. Hvorledes det gik til, at han endelig fik fuldstændig frihed, tier beretningen om; men efter flere års forløb så man en vanfør olding vandre rundt i Londons gader og spørge efter sin kone. Der var få, som forstod hans halvfranske engelsk, og ingen som kunne give ham besked, indtil én henviste ham til et kaffehus i nærheden af Soho Square, der blev holdt af en huguenottisk indvandrer.

Kaffehuse var allerede dengang meget almindelige i England, og dette var et meget søgt samlingssted for huguenotter, hvoraf der var mange, som ved deres driftighed havde slået sig op til velstående folk i det travle, handelsglade England.

Den stakkels krøbling begav sig da hen til dette kaffehus; men der var ingen som havde hørt tale om hans kone; hvad enten hun nu var levende eller død: det var, som om hendes navn var forsvundet fra jordens overflade. Blandt de tilstedeværende var der en bissekræmmer, som sad i en krog af værelset, og ikke lod til at lægge mærke til, hvad der blev talt om. Han var kommet til London for at forsyne sig med varer til sin næste tur. Han rejste til Canterbury, en af de franske emigranters fornemste opholdssteder, hvor de for en stor del drev juvelerhåndværket, voksblegning og andre sådanne finere beskæftigelser. (Der var to andre hovedkolonier for huguenotterne: Norwich, hvor de grundlagde crepe-fabrikationen, og Spitalfield i London, hvor de drev silkehandel). Her i Canterbury spurgte han sig for blandt de franske emigranter om en kone, som kunne svare til den beskrivelse, han havde hørt i kaffehuset. Hun var der, og tjente sit brød som modehandlerske. Hun havde troet, at hendes mand enten var galejslave eller for længe siden død i et af de skrækkelige fængsler. Men da hun hørte bissekræmmerens fortælling rejste hun straks til London, og fandt sin husbond, som levede mange år derefter i Canterbury, understøttet af sin trofaste og arbejdsomme hustru.

Der var et andet par huguenottiske ægtefolk, som besluttede at udvandre. De kunne nok håbe, selv at komme ubemærket bort; men deres lille barn? Hvis man så dem gå ud af byporten

med et barn, ville de straks blive arresteret; for man havde mistanke om at de var huguenotter. De tog da det lille barn og omviklede det, så det så ud som en uformelig bylt; i den ene ende af denne bandt de en løkke, gik ud i mørkningen og lagde bylten lige ved porten, i den dybe rendesten, der (som det endnu er tilfældet i så mange gamle franske småbyer) gik midt i gaden. Vagten kom ud for at åbne porten for dem. De sagde at de skulle et stykke ud på landet for at se til en slægtning, som pludselig var blevet syg. Man vidste at de havde et spædt barn, som ingen huguenottisk moder ville lade blive tilbage for at lade det blive opdraget af papister; skildvagten kunne altså ikke tro, at de var i færd med at flygte, i alt fald ikke denne gang; han lukkede porten efter dem og gik ind i vagthuset. "Hurtigt! Hurtigt! Stik din krumstok under porten og få fat i løkken. Der! – så! Gud være lovet! Vort barn er frelst; det har ikke skreget; bed til Gud, at sovedrikken ikke må have virket for stærkt!" Den havde ikke virket mere end den skulle; fader, moder og barn undslap til England, og deres efterkommere sidder måske nu og læser dette.

Tilflugtsstederne for protestanterne i Normandiet og Bretagne var England, Holland og de tyske protestantiske stater. Fra Sydfrankrig var det vanskeligere at flygte. På Middelhavet sværmede de algierske sørøvere, og de småfartøjer, mange huguenotter måtte vove sig ud i fra de sydlige havne, var et let bytte. Mange år efter det nantiske edikts tilbagekaldelse var der huguenottiske slaver i Algier og Tripolis. Til det ærkekatolske Spanien flygtede nogle, som den spanske inkvisition modtog på en ganske anden måde end den kloge, fremadskuende William den Tredje af England. Vi skal i

det følgende komme til at omtale de engelske huguenotters tilstand. Men først skal vi se, hvorledes det gik de protestanter, som sendte et brev over til Amerika, til staten Massachusetts (blandt hvis statspapirer det endnu opbevares), hvori de skildrer, hvilke forfølgelser de måtte døje, udtaler ønsket om at komme over til Amerika, og spørger om, hvilke rettigheder de kunne vente, hvis de nedsatte sig der som agerdyrkere. Hvorledes svaret lød, kan man slutte sig til ved, at der ved Oxford i Massachusetts, ikke langt fra det sted, hvor staden Worcester nu ligger, blev udlagt et stykke jord på elleve tusind acres til tredive huguenotter, som blev indbudt til at komme over og slå sig ned der. Indbydelsen kom som et pludseligt tegn fra et forjættet land hinsides Atlanterhavet. Der var ikke tid til at gøre forberedelser; disse kunne vække mistanke; de forlod "den kogende gryde" (som en af deres efterkommere udtrykker sig) og førte ikke andre klæder med sig, end de stod og gik i. New-Englænderne var selv for ikke så længe siden undsluppet religiøs forfølgelse, så det var ikke mere end man kunne have ventet, at de med venlighed modtog de fattige flygtninge, da de kom til Boston, og gav dem både husly og klæder. Den nye koloni blev lagt under bestyrelse af en protestantisk købmand fra Rochelle, en mand af adeligt blod, Gabriel Bernon. De lod hente en fransk præst, som havde en årlig løn af henved fyrre pund. Og nu begyndte de med deres sædvanlige flid og driftighed at rydde det udyrkede land, som var omringet af tyk skov, hvor indianerne lurede, hvert øjeblik rede til at overfalde de ubevogtede boliger. Til værn mod disse lumske fjender byggede franskmændene en lille fæstning, hvis ruiner stadig er synlige. Men det varede ikke længe, før indianerne overfaldt og

myrdede en hel familie (Johnson) og franskmændene vovede ikke at dvæle længere på et så farligt sted, skønt over ti acres land lå opdyrket som en have rundt om fortet, og i lang tid derefter viste man rosenbuske, æble- og pæretræer, som endnu stod igen tilbage franskmændenes overgroede haver. Moderen i den myrdede familie, mrs. Johnson, var en søster af Andrew Sigourney, en af de første huguenotter, som kom over. Han frelste sin søsters liv ved at slæbe hende med magt ud gennem en bagdør, mens indianerne myrdede alle hendes børn og skød husfaderen ned på hans egen tærskel.

Gabriel Bernon opnåede en høj alder, trods de lidelser, han i sin ungdom havde undergået i Frankrig, og indianernes efterstræbelser i hans nye hjem i Massachusetts. Han døde som en rig og lykkelig mand. Han havde kysset dronning Annas hånd, og havde stiftet venskab med flere højtstående englændere, blandt andet med lord Archdale, kvækerguvernøren i Canada, som ejede land og styrede flere områder i de amerikanske stater. Under Uafhængighedskrigen betalte efterkommerne af de huguenottiske udvandrere af på deres taknemmelighedsgæld til Massachusetts; blandt andre var der en af dem, Gabriel Manigault, som bistod med et stort lån til krigens fremme. Af de ni præsidenter i den gamle kongres, som førte de Forenede Stater gennem revolutionskrigen, var de tre efterkommere af franske protestantiske flygtninge. Den tapre general Francis Marion, som tjente under Washington, var af huguenottisk slægt. I det hele taget viste de huguenottiske flygtninge sig både i Frankrig og udenlands som mådeholdne, flittige og opvakte folk, af megen redelighed og karakterstyrke. Dette var heller ikke mere,

end man kunne vente af mennesker, som viste sig rede til at lide forfølgelser og forlade deres fædreland for samvittighedsfrihedens skyld.

I staten New York opkaldte de deres koloni efter den dyrebare by, som havde været deres fornemste tilflugtssted og skuepladsen for deres værste lidelser. Nouvelle Rochelle anlagdes på kysten af Long Island Sound, henved treogtyve engelske mil fra New York. På lørdags-eftermiddagene spændte Nouvelle Rochelles indbyggere hestene for deres kærrer og satte kvinderne og de små børn op; mandfolkene vandrede til fods hele vejen til New York, og overnattede ved vognene hele natten udenfor byen, indtil klokkerne søndag morgen kaldte dem til gudstjeneste i den gamle Helligåndskirke. På samme måde vendte de hjem igen søndag aften.

Hjemveen til det skønne Frankrig lagde sig som en tung byrde på enkeltes sind. Blandt andre var der en gammel mand, som hver eneste dag vandrede ned til stranden og satte sig ned og stirrede ud over havet mod det grumme fædreland, hvor han havde tilbragt størstedelen af sit liv. Med ansigtet vendt mod øst og blikket anspændt, som om han ville fremkalde kysterne af det fjerne Frankrig for sit blik, læste han sin morgenbøn, og sang en af Clement Marots Davids-salmer, efter en udgave i ganske lille format, indrettet til at skjules på brystet for det tilfælde at huguenotterne skulle blive overrasket under deres andagtsøvelser i Frankrig.

Oxford og Nouvelle Rochelle var ikke de eneste huguenotkolonier i de Forenede Stater. De slog sig også ned længere sydpå, og fandt tilflugtssteder i Virginia og South Carolina.

I England blev der allerede under James den Andens regering (indtil 1688) indsamlet penge til huguenotterne, og under hans efterfølger bevilgede Parlamentet 70.000 daler "til hjælp for personer af stand, eller for sådanne, som på grund af alder og skrøbelighed ikke kan forsørge sig selv" – hed det. Endnu den dag i dag findes der (eller fandtes for ikke mange år siden) en og anden, som har et par shillings understøttelse fra dette gamle huguenotfond; dengang har det sikkert været til stor hjælp for mange. Men størsteparten af dem var dog driftige og kraftfulde folk, som søgte et mere uafhængigt udkomme, og blandt deres efterkommere findes mange hædrede navne; blandt andre kan nævnes, som berømte også udenfor England, forfatterinden Harriet Martineau og den store retslærde Samuel Romilly.

Fransk var det sprog de talte blandt sig selv, endnu tres eller halvfjerds år efter, at deres forfædre havde forladt Frankrig. I familien Romilly var det således en hævdvunden skik, at der altid skulle tales fransk om søndagene. Engelsk var i lang tid et fremmed sprog, og den dame som fortalte mig sin tipoldemoders, Magdalene Lefebres historie, sagde, at dengang hun var et lille barn, søgte hendes tanter, som hun blev opdraget hos, jævnligt med en vis stolthed at indprente hende, at hun var en lille fransk pige, som måtte være høflig og fin i sin opførsel, stå op, indtil de ældre gav hende lov til at sætte sig, og neje, når hun gik ind eller ud. Der var endnu langt henne i tiden særlige torve hvor der solgtes grøntsager til "franskmændene" – alskens havesager som englænderne ikke brugte, og særlige huguenotskoler. I slutningen af forrige århundrede levede mange gamle damer, som havde tilbragt hele deres liv i London,

men alligevel betragtede Frankrig som deres fædreland, og England som fremmed. Midt i City var der endnu på denne tid en lille huguenotkoloni, hvis medlemmer med stolthed regnede deres herkomst fra de forfulgte huguenotter, og fremviste familie-arvestykker fra de gamle hjem i Normandiet eller Languedoc, som f.eks. et stort sværd som oldefar havde svinget i Ligaens krige, en guldfløjte som man dengang brugte at bære ved bæltet til samme brug som klokker nu til dags, prægtigt indbundne bibler med sølvbeslag og spænder, sølvskeer som kunne foldes sammen, og mange andre sådanne småting, som vidnede om, hvor megen velstand og pragt mange af flygtningene havde forladt for deres religions skyld.

Endnu består der i nærheden af City Road en slags fattighus for alderdomssvage folk af fransk slægt; den underholdes af indtægterne af et stykke jord, som en af de første flygtninge, der havde slået sig op som en rig købmand i England, havde testamenteret til dette formål. Men den har nu tabt meget af sin nationale ejendommelighed. For en halvtreds år siden kunne man høre beboerne derinde tale gammeldags fransk; nu taler de engelsk, for størstedelen af deres forfædre har været englændere i fire slægtled, og flere af dem forstår rimeligvis nu ikke et ord fransk. Men et mærkeligt vidnesbyrd om, at de endnu har bevaret erindringen om deres forfædres hjemstavn er det, at en mrs. Stephens, som for tredive år siden fik en plads i fattighuset, ved optagelsen blev omdøbt til "madame St. Etienne".

Morton Hall

1

Vor gamle borg skal rives ned og man er i færd med at bygge gader, der hvor den har ligget. Jeg sagde til min søster: "Ethelinda! Hvis man virkelig river Morton Hall ned, så vil det være et værre stykke arbejde end kornlovenes ophævelse." Efter nogen betænkning svarede hun, at hvis hun skulle sige, hvad der lå hende på hjertet, så måtte hun bekende, at hun troede at papisterne havde noget at gøre med det; at de aldrig havde tilgivet Morton, som havde været i ledtog med lord Monteagle, da han opdagede Krudtsammensværgelsen; for man vidste jo nok, at der i Rom i flere slægtfølger var blevet ført en bog, hvori man havde optegnet en beretning om enhver nogenlunde betydelig engelsk families hemmelige historie, og hvori deres navne blev indført, som papisterne enten nærede taknemmelighed eller gammelt had imod.

Vi forblev tavse i nogen tid; men jeg er vis på, at vi begge nærede den samme tanke i vort sind; vor stamfader, en Sidebotham, havde den dag været i Mortons følge; det var altid blevet fortalt i familien, at han havde været med sin herre, da han fulgte lord Monteagle, og de fandt Guy Fawkes og hans blændlygte under parlamentsbygningen, og det samme spørgsmål fo'r gennem vore sind: Var Sidebothamerne også betegnet med et sort mærke i den skrækkelige, hemmelighedsfulde bog, som blev holdt under lås og lukke af paven og kardinalerne i Rom? Det var jo forskrækkeligt; og ikke

desto mindre var det dog ganske behageligt at tænke på. Så mange af vore uheld, der havde mødt os i livet og som vi havde kaldt for "hemmelighedsfulde tilskikkelser", men som nogle af vore naboer havde tilskrevet vor mangel på forsigtighed og forsynlighed, fandt nu på engang deres rette forklaring, hvis vi var genstand for en så mægtig ordens had som jesuitterne, som vi havde levet i frygt for lige siden den tid, vi havde læst *Den kvindelige Jesuit* Note 1). Om denne idé var skyld i, hvad min søster derpå sagde, det skal jeg lade være usagt; vi kendte den kvindelige jesuits næstsøskendebarn, og kunne derfor siges at have litterære forbindelser – og herfra skriver sig måske den forbavsende tanke, der undfangedes i min søsters sind; for hun sagde: "Biddy!" (Mit navn er Bridget, og der er ingen uden min søster, som kalder mig Biddy) "sæt at du skrev en beretning om Morton Hall; vi har hørt meget i vore dage om Mortonerne, og det ville være en skam, om de rent skulle gå i glemme hos folk, al den stund vi både kan tale og skrive." Jeg skal ikke nægte, at jeg blev glad ved denne bemærkning; men jeg skammede mig ved straks at sige Ja, omendskønt det også faldt mig ind dengang, da jeg af beskedenhed gjorde indvendinger, hvor meget jeg havde hørt om den gamle borg i fortiden, og hvorledes det måske var alt, hvad jeg var i stand til at gøre for Mortonerne, som vore forfædre havde levet under som fæstere i mere end tre hundrede år. Derfor gav jeg til sidst efter, og for at være mere sikker i min sag viste jeg det til mr. Swinton, vor unge kapellan, som har bragt det hele i rigtighed for mig.

Morton Hall er beliggende omtrent fem mil fra midtpunktet af Drumble. Den ligger i udkanten af en landsby, som, da

borgen blev bygget, sandsynligvis var lige så stor som Drumble i vore dage, ja, selv jeg kan erindre den tid, da der var et langt stykke temmelig lidet befærdet vej, med høje hække på begge sider, imellem landsbyen Morton og Drumble. Nu er det alt sammen gade, og Morton synes blot at være en forstad til den store nærliggende by. Vor farm stod hvor Liverpool Street nu løber, og folk kom for at skyde snepper, der hvor baptistkapellet nu ligger. Vor farm må have været ældre end hallen; for der fandtes årstallet 1460 på en af tværbjælkerne. Min fader gjorde sig ikke så lidt til af dette fortrin; for borgen kunne ikke opvise noget ældre årstal end 1554, og jeg husker hvor fornærmet husholdersken mrs. Dawson blev, da han dvælede alt for lange ved denne omstændighed en aften, hun kom for at drikke te hos min moder, mens Ethelinda og jeg ikke var andet end børn. Men så snart min moder mærkede, at mrs. Dawson på ingen mulig måde ville tillade, at noget hus i sognet kunne være ældre end borgen, og at hun blev meget heftig og var nær ved at fremsætte den beskyldning, at Sidebothamerne havde lavet snyderi med årstallet for at nedsætte squirens familie og hæve sig selv ved at have ældre blod – bad hun mrs. Dawson om at fortælle os den gamle sir John Mortons historie, førend vi gik i seng; jeg var polisk nok til at minde min fader om, at vor karl Jack ikke altid var så omhyggelig, som han burde, med at bringe Alderney-koen i hus i rette tid på efterårsaftener. Han fo'r derfor op, og skyndte sig ud for at se efter Jack, og mrs. Dawson og vi andre satte os nærmere til ilden for at høre historien om sir John.

Sir John levede omtrent på Restaurationens tid. Mortonerne havde befundet sig på det rette parti, hvorfor Oliver Cromwell,

da han kom til magten, bortgav deres ejendom til en af hans puritanske tilhængere – en mand, der havde været en bedende, hykkelsk, skotsk bissekræmmer, førend krigen brød ud; sir John måtte drage bort og leve hos sin kongelige herre i Brügge. Navnet på den lykkejæger, der kom til at bo på Morton Hall, var Carr, og jeg er stolt ved at sige, at vi – jeg mener vore forfædre – lod ham føre et net liv. Han havde sin nød med at få nogen afgift inddrevet fra fæsterne, der bedre forstod deres skyldighed, end at betale til et rundhoved [Note 2)]. Når han tog sin tilflugt til loven, blev retsbetjentene så ilde medhandlet, at de var bange for at komme ud til Morton igen, fordi de måtte passere den lange, ensomme vej, jeg allerede har talt om. På borgen hørte man en sælsom støj, hvorved den kom i ry for at det spøgte der; men da man aldrig før eller efter at Richard Carr boede der, har hørt nogen sådan støj, så vil jeg overlade til Dem selv at gætte, om de onde ånder ikke godt vidste, hvem de havde magten over – nemlig over skismatiske oprørere, og ellers ikke over andre. De turde ikke forurolige Mortonerne, der var tro og loyale, og trofaste tilhængere af kong Charles både i ord og dåd. Omsider døde gamle Oliver, og folk fortalte, at hans stemme blev hørt i den stormfulde og vilde nat højt oppe i luften, ligesom man hører flokke af vildgæs hvæse, idet han råbte højt på sin trofaste følgesvend Richard Carr, at han skulle ledsage ham på denne frygtelige jagt, som den onde fjende forundte ham, førend han slæbte afsted med ham til Helvede. Hvordan vel gik til eller ej, så døde Richard Carr i løbet af ugen – enten han så blev kaldet af den døde eller ikke, gik han sin vej til sin herre og sin herres herre.

Derpå kom datteren Alice til ejendommen. Hendes moder var langt ude beslægtet med general Monk, der begyndte at komme til magten ved denne tid. Da derfor Charles II atter besteg tronen, og mange af de luskende puritanere havde måttet forlade deres slet erhvervede ejendomme og de kom i de rette hænder igen, sad Alice Carr endnu stadig på Morton Hall ligesom en dronning. Hun var mere velvoksen end de fleste kvinder, og en stor skønhed, efter hvad jeg har hørt fortælle. Men med al hendes skønhed var hun en streng, alvorlig dame. Fæsterne havde i hendes faders levetid måttet føle, at hun var streng, men nu, da hun selv var ejer og havde magten, var hun værre end nogensinde før. Hun hadede Stuarterne endnu mere end hendes fader havde gjort; havde kalvehoveder til middag hver tredivte januar [Note 3)], og da den første niogtyvende maj kom og hver mo'ers sjæl i landsbyen bar egeblade i hatten, tilhyllede hun med egen hånd vinduerne i den store sal og sad hele dagen i mørke og sørgede. Folk syntes ikke om at træde op imod hende med magt, fordi hun var en så ung og smuk kvinde. Man fortæller, at kongen fik hendes fætter, hertugen af Albemarle, til at bede hende om at komme til hoffet, og det lige så høfligt som om hun havde været dronningen af Saba, og kong Charles Salomon, der bad hende komme til Jerusalem. Men hun ville ikke til hove, på ingen måde! Hun levede et meget ensomt liv; for da kongen nu var kommet til regeringen igen, ville slet ingen af hendes tjenestetyende, med undtagelse af hendes amme, blive på borgen, og ingen af hendes fæstere ville betale hende nogen afgift, omendskønt hendes fader havde købt godset af Parlamentet og udbetalt købesummen i det røde guld.

Al denne tid var sir John i Virginia, og skibene sejlede kun togange derfra om året; men hans kongelige herre havde sendt bud efter ham, at han skulle komme hjem, og hjem kom han den anden sommer efter Restaurationen. Ingen vidste om mistress Alice havde hørt noget om, at han var landet i England eller ikke; alle indbyggerne og fæsterne i landsbyen vidste det, og var derfor slet ikke overraskede, og drog afsted i deres søndagsklæder med egegrene i hånden for at byde ham velkommen, da han en juli morgen red ind i landsbyen med en hel mængde gentlemen af et lystigt udseende ved sin side, leende, snakkende og gørende løjer, og talende muntert og venligt til landsbyens beboere. De kom fra den modsatte kant af Drumble-vejen, omend Drumble dengang slet ikke havde noget at betyde, hvad jeg allerede har bemærket. Imellem den sidste cottage i landsbyen og porten til den gamle borg var der en skyggefuld del af vejen, hvor grenene næsten mødte hinanden over ens hoved og dannede en grøn skumring. Som De måske har lagt mærke til, når mange mennesker snakker fornøjet i det frie i solskin, gør de et øjebliks pause, når de kommer ind i den svale grønne skygge, og enten bliver tavse i nogen tid eller også taler alvorligere, langsommere og sagtere. Og således siger gamle folk, at disse glade gentlemen også gjorde; for der var adskillige mennesker, som fulgte bagefter, da de ville være vidne til, hvorledes Alice Carrs hovmod skulle ydmyges. De plejede at fortælle, hvorledes kavalererne havde måttet bukke deres fjerhatte, idet de passerede under de ikke beskårne og hængende grene. Jeg bilder mig ind, at sir John stod i den formening, at damen havde samlet sine tilhængere, og havde gjort sig rede til at levere en slags batalje for at forsvare

indgangen til borgen; men hun havde ingen venner. Hun havde ingen anden nærmere beslægtede end hertugen af Albemarle, og han var uvenner med hende, fordi hun havde vægret sig ved at komme til hoffet, for derved at redde hendes gods, således som han havde rådet hende.

Nu vel da, sir John red videre i tavshed; de mange hestes trampen og den traskende lyd af landsbyboernes trætøfler, var alt hvad man hørte. Hvor tung den store port end var, blev den dog kastet op på vid gab, og de red frem til borgtrappen, hvor damen stod i sine mørkfarvede og simple puritanske klæder. Hendes kinder var overtrukne med en blussende rødme, hendes store øjne udslyngede lyn; der var ingen bag hende eller med hende eller til at se, uden den gamle rystende amme, der greb fat i hendes klædning i sin angst. Sir John havde narret sig selv; han kunne ikke komme til en kvinde med sværd og krigerske våben; hans forberedelser til at tiltvinge sig indgangen gjorde ham latterlig i hans egne øjne, og han – kunne godt tænke det –, også i hans muntre, overgivne kammeraters, derfor vendte han sig om, og bad dem ar blive, hvor de var, mens han red tæt hen til trappetrinnene og talte med den unge dame, og der så de ham med hatten i hånden at tale til hende, og hun, majestætisk og ubevægelig, holdt hovedet højt, som om hun havde været en regerende dronning med en hel armé i ryggen. Hvad de sagde, var der ingen, som hørte, men han red tilbage meget alvorlig og meget forandret i sit udseende, endskønt hans grå øje så mere falkeagtigt ud end nogensinde, som om han forudså hele sin løbebane, hvor langt fremme i tiden den end lå. Han var ikke en mand, der var til at spøge; da han derfor erklærede, at han havde skiftet sind og

ikke ønskede at forstyrre den skønne dame i hendes besiddelse, red han og kavalererne tilbage til landsbykroen, og huserede der hele dagen og trakterede fæsterne, huggede alle de grene af, der havde gjort dem ulejlighed om morgenen for at tænde en glædesild på grønningen i landsbyen, hvorpå de brændte en figur, som nogle kaldte Gamle Noll [Note 4)] og andre Richard Carr – og det kunne lige så godt være den ene som den anden, sagde folk; for hvis de ikke havde kaldt den en mand, så ville de fleste mennesker have antaget den for en gaffelformet træklods.

Men damens amme fortalte siden til folkene i landsbyen, at da mistress Alice kom, fra den solbeskinnede borgtrappe ind i den skumle sal, satte hun sig ned og græd, således som hendes stakkels tro tjenestetyende aldrig havde set hende græde før og aldrig havde kunnet forestille sig, at hendes stolte unge dame kunne være i stand til. Hele den lange sommerdag igennem græd hun, og når hun af ren udmattelse standsede for en tid, og blot sukkede så tungt som om hendes hjerte skulle briste derved, hørte de igennem de øverste vinduer – som var åbne formedelst heden – hvorledes landsbyens klokke klang lysteligt gennem træerne, og jublende kor til kavalerernes glade sange, alt til ære for Stuarterne. Alt, hvad den unge dame sagde, var blot to eller tre gange: "O, Gud! Jeg er såre venneløs!" – og den gamle amme vidste, at det var et sandt ord, og kunne ikke modsige hende; og hun tænkte bestandig, som hun sagde længe efter, at en sådan pinefuld gråd viste, at der var en eller anden stor sorg nær for hånden.

Jeg tænker, at det var den bitreste sorg, som nogensinde er mødt en stolt kvinde; men den kom i skikkelse af et glad bryllup. Hvorledes det gik til, fik landsbyen aldrig at vide. De

lystige gentlemen red bort fra Morton den næste dag, lige så glade og utvungne, som om de havde opnået deres øjemed og sir John havde taget sin ejendom i besiddelse; og lidt efter lidt kom ammen frygtsomt frem for at gøre indkøb i landsbyen, og man mødte mistress Alice på spadseregangene i skoven lige så stolt og stormægtig, som hun nogensinde havde vist sig, blot lidt mere bleg og lidt mere tungsindig. Sandheden var, som man har fortalt mig, at både hun og sir John var blevet indtaget i hinanden i den samtale, de havde ført på borgtrappen; hun, på den dybe, vilde måde, hun modtog alle indtryk på i hele sit liv, så dybe, at de var ligesom indbrændte hos hende. Sir John var en mand af ridderligt udseende og havde en slags udenlandsk ynde og høflighed ved sig. Den måde, han blev indtaget i hende på, var helt forskellig – den måde, som mænd bliver forelskede på, har man sagt mig. Hun var en dejlig kvinde at tæmme og til at bringe til at lystre hans vink og befalinger, og måske læste han i hendes formildede øjne, at han var i stand til at vinde hende, og dermed ville alle retslige bryderier med hensyn til besiddelsen på én gang blive tilendebragt på en fornøjelig måde. Han tog sit opholdssted hos nogle venner i nabolaget; med fjerhatten i hånden mødte man ham i følge med hende på hendes yndlingsspadsereture, talende sin sag hos hende, og hun så blidere og elskværdigere ud end nogensinde før, og omsider underrettedes fæsterne om, at brylluppet var nær for hånden.

Efter at de var viet, forblev han nogen tid hos hende på borgen, og tog derpå tilbage til hoffet. Man sagde, at hendes hårdnakkede vægring ved at tage med ham til London var årsagen til deres første trætte, men sådanne heftige, stærke

karakterer kan let komme op at kives lige på den første dag af deres ægteskabelige liv. Hun sagde, at hoffet ikke var noget sted for en ærbar kvinde; men det måtte jo sir John bedre vide, og han skulle vel tage vare på hende. Imidlertid så lod han hende blive ene tilbage; først græd hun meget bittert, derpå faldt hun igen tilbage til sit gamle hovmod, og var mere stolt og mørk end nogensinde. Efterhånden begyndte hun at stifte hemmelige forsamlinger, og da sir John aldrig afknappede hendes indtægter, samlede hun levningerne af det gamle puritanske parti omkring sig, og forsøgte på at trøste sig over sin ægtefælles fravær med lange bønner, der fremsnøvledes gennem næsen, men det var til ingen nytte.

Hvordan han end behandlede hende, så vedblev hun dog at elske ham med en voldsom kærlighed. Engang, fortalte man, tog hun sin kammerpiges klæder på, og begav sig hemmeligt til London for at få opsporet hvad det var, som holdt ham fængslet der, og noget så eller hørte hun, som aldeles forandrede hende; for da hun kom tilbage, var det, som om hendes hjerte var sønderknust. Man sagde, at det eneste menneske, hun elskede af sit fulde hjertes hele vilde styrke, havde vist sig troløs imod hende, og hvis det forholdt sig således, hvad under var vel det! I hendes bedste periode var hun dog ikke andet end en tungsindig, kedelig skabning, og det var en stor ære for hendes faders datter at blive viet til en Morton. Hun kunne ikke have ventet sig det.

Imod fortvivlelsen søgte hun tilflugt hos religionen. Enhver gammel puritansk præst i distriktet var velkommen på Morton Hall. Alene dette var nok til at mishage sir John. Mortonerne havde aldrig bekymret sig meget om at have synderlig religion,

men den de havde, havde hidtil været god nok i sin slags. Da altså sir John kom hjem og trængte til en glad velkomsthilsen og ømme kærlighedsbevisninger, så formanede hans frue ham i stedet, og bad for ham og anførte den sidste puritanske tekst, hun havde hørt; og han bandede hende og hendes præster og aflagde en voldsom ed om, at ingen af dem skulle få tilflugt eller velkomst i et hus, der hørte ham til. Hun så hånligt på ham, og sagde, at hun nok havde lyst til at vide i hvilket grevskab af England det hus lå, der tilhørte ham; men i det hus, hendes fader havde købt og hun arvet, skulle alle de, der prædikede evangeliet, vær velkomne; lad kongerne så skrive hvad love de vil, og kongernes yndlinge sværge hvilke eder de fandt for godt. Han sagde intet til dette; et så meget desto værre tegn for hende; men han skar tander ad hende, og inden en times forløb red han tilbage til den franske heks, der havde besnæret ham.

Førend han forlod Morton tog han spioner i sin sold. Han var begærlig efter at få et voldsomt tag i sin hustru og efter at straffe hende, fordi hun trodsede ham. Hun havde bragt det dertil, at han hadede hende for hendes puritanske handlemåder. Han talte dagene, indtil hans sendebud kom, overstænket lige til det øverste af hans lange læderstøvler, for at berette ham, at mylady havde indbudt de skinhellige puritanske præster i nabolaget til at holde en bedeforsamling, nyde et middagsmåltid og derpå overnatte i hendes hus. Sir John smilede, da han gav buddet fem guldstykker for hans ulejlighed, tog øjeblikkelig postheste og red i lange dage, til han nåede Morton, og kom lige i rette tid; for det var netop dagen, hvor bedeforsamlingen var bestemt. Dengang spiste man til middag klokken ét på landet. De fornemme folk i London

gjorde det noget senere, og spiste om eftermiddagen klokken tre eller så; men Mortonerne hang altid ved de gode gammeldags skikke, og da kirkeklokken ringede tolv, dengang sir John kom ridende ind i landsbyen, vidste han, at han godt kunne slappe tøjlen, og da han havde kastet et blik på røgen, der steg i vejret som fra en nylig antændt ild, lige bag ved skoven, hvor han netop vidste, at borgkøkkenet befandt sig, gjorde sir John holdt ved smedjen, og gav til påskud at tale med smeden om sin hests sko; men han brød sig kun lidet om, hvorledes svaret lød. Han indlod sig mere med en gammel tjener fra borgen, der havde drevet omkring ved smedjen den halve morgenstund – som folk bagefter tænkte, for at holde udkig efter sir John. Da deres samtale var forbi, hævede sir John sig i sadlen, rømmede sig og sagde med høj røst:

"Det gør mig ondt at høre, at din frue er syg."

Smeden blev forbavset ved dette; for hele landsbyen var bekendt med den tilstundende gæsterering på borgen; alle kyllinger var købt op i landsbyen og dæggelammene slagtet; for i de dage fastede præsterne, når de skulle faste, fægtede når de skulle fægte, bad når de bad – undertiden tre timer i træk – og når de gjorde sig til gode, så gjorde de sig til gode tilgavns, og, tro mig! de forstod sig godt på, hvad et lækkert måltid var.

"Mylady syg?" sagde smeden, som om han tvivlede på den gamle, stive tjeners ord. Og den sidste var allerede i færd med at buse løs og sætte en trumf på (han havde været med ved Worcester og kæmpet på den rette side); men sir John brød ham kort af.

"Mylady er meget syg, gode mester Fox. Det er her sygdommen har sit sæde," vedblev han, pegende på sin pande.

"Jeg er kommet herned for at bringe hende med tilbage til London, hvor kongens egen læge vil tage hende under behandling."

Derpå red han langsomt op mod borgen.

Fruen befandt sig så vel som hun nogensinde havde gjort det i sit liv, og lykkeligere end hun som oftest var; for om nogle få minutters ville nogle af dem, hun agtede så højt, befinde sig i hendes nærhed; nogle af dem, der havde kendt og skattet hendes fader – hendes afdøde fader, som hendes hjerte vendte sig til i dets nød, som den eneste sande ven, hun nogensinde havde haft på denne jord. Mange af prædikanterne kom ridende langvejs fra – var alt mon i orden i deres værelser, og ved bordet i den store sal? Hun var i den sidste tid blevet noget stundesløs. Hun gik omkring nedenunder, og derpå steg hun op af den store egetrappe for at se om sovekammeret var i orden til den gamle master Hilton, den ældste blandt præsterne. Imidlertid bar pigerne nedenunder store stykker koldt kød ind, som var tillavet med krydderier, lammefjerdinger, kyllingepostejer og deslige, indtil de alle lige med ét, de vidste ikke selv hvorledes, blev grebet af stærke arme, forklæderne kastet dem over hovedet, hvorved de på en måde blev kneblet, og de selv båret ud af huset og om bagved på fjerkræ-grønningen, hvor de med truster om en værre behandling og mange skammelige skældsord – sir John kunne ikke altid regere sine folk, og mange af dem havde gjort tjeneste i de franske krige – blev sendt tilbage til landsbyen. De fo'r derfor afsted ligesom ængstede harer.

Mylady bestrøede den hvidhovedede præsts værelse med lavendler, og rørte just op i røgelseskrukken på

påklædningsbordet, da hun hørte fodtrin på trapperne. Det var ikke en puritaners afmålte skridt; det lød som en krigsmands trin, der kom nærmere og nærmere med lydelige, heftige skridt. Hun kendte gangen; hendes hjerte holdt op at banke; ikke af frygt, men fordi hun endnu stadig elskede sir John, og hun gjorde et skridt fremad som for at møde ham, og derpå stod hun stille og skælvede; for den smigrende, bedrageriske tanke faldt hende ind, at han dog måske kunne være kommet formedelst en eller anden impuls af genopvakt kærlighed, og at hans hurtige gang måske var foranlediget af en ægtefælles lidenskabelige kærlighed. Men da han nåede døren så hun lige så rolig og ligegyldig ud som før.

"Mylady," sagde han, "I samler eders venner til en eller anden festlighed; tør jeg erfare hvem det er, der således er indbudt til at gøre sig lystige i mit hus? Nogle gudsforgående kroppe, ser jeg, at slutte efter den mængde mad og drikke nedenunder; drankere og frådsere, frygter jeg for."

Men af det gennemborende blik i hans øjne så hun, at han vidste alt og hun svarede med en kold bestemthed:

"Master Ephraim Dixon, master Zerubbabel Hopkins, master Help-me-or-I-perish Perkins og nogle flere gudfrygtige gejstlige kommer for at tilbringe eftermiddagen i mit hus."

Han gik hen imod hende, og slog hende i sit raseri. Hun løftede ikke en arm for at unddrage sig slaget, men blev lidt rød af smerte, og idet hun derpå drog sit tørklæde til side, betragtede hun den skarlagenrøde plet på sin hvide hals.

"Jeg har ikke forskyldt bedre," sagde hun. "Jeg elskede én af min faders fjender, én af dem, som ville have jaget den gamle mand til døde. Jeg gav min faders fjende hus og land, da han

kom som en tigger til min dør; – jeg fulgte mit syndige, lunefulde hjerte i dette, i stedet for at mindes min døende faders ord. Slå igen, og hævn ham nok engang!"

Men han ville ikke, fordi hun bad ham om det. Han tog sit bælte af, og bandt hendes arme tæt, tæt sammen, og hun hverken satte sig til modværge eller talte. Derpå skubbede han således til hende, at hun var nødt til at sætte sig ned på kanten af sengen.

"Sid der," sagde han, "og hør, hvorledes jeg vil tage imod de gamle hyklere, I har vovet at indbyde til mit hus – *mit* hus og *mine forfædres* hus, længe førend eders fader – en skinhellig bissekræmmer – høkrede omkring med sit kram og snød ærlige folk."

Og, idet han åbnede vinduet lige overfor disse borgtrappetrin, hvor hun havde ventet på ham i sin jomfruelige skønhed for knap tre korte år siden, modtog han det selskab af præster, der kom ridende henimod borgen, i et så gyseligt, gruopvækkende sprog (mylady havde opirret ham til overmål, ser De), at de gamle mænd ganske bestyrtede gjorde omkring og skyndte sig i hast tilbage til deres eget.

Imidlertid havde sir Johns tjenere nedenunder adlydt deres herres befalinger. De var gået igennem hele huset og havde lukket hvert vindue, hvert skod og hver dør, men i øvrigt ladet alt blive således som det var; – den kolde mad på bordet, de varme retter på spiddet, sølvflaskerne på skænkebordet – alt ligesom færdigt til et festmåltid; derpå kom sir Johns første tjener, ham vi talte om før, op for at sige sin herre, at alt var i orden.

"Er hesten og sadelpuden også parat? Ja, så må du og jeg være myladys kammerpiger"; og, som det forekom hende for narrestreger, mens det i virkeligheden var en veloverlagt plan, klædte de den hjælpeløse kone i hendes ridedragt, men ganske akavet, og sir John bar hende skødesløst og kejtet ned af trapperne, og han og hans tjener bandt hende til sadelpuden, og sir John steg op foran. Tjenerne lukkede og låsede den store dør til borgen, og ekkoet af bulderet klang gennem den tomme borg med en ildevarslende lyd. "Kast nøglen dybt ned i mosen hist henne," sagde sir John, "mylady kan lede den op, hvis hun får lyst, når jeg igen løsner hendes arme. Til den tid ved jeg, hvis hus Morton Hall skal blive kaldt."

"Sir John! det stal blive kaldt for Djævelens hus, og I skal være hans hushovmester."

Men den stakkels frue havde gjort bedre i at tie stille; for sir John lo blot og bad hende at blive ved at skælde ud. Da han passerede gennem landsbyen med sin tjener ridende bagefter, kom fæsterne ud og stod ved deres døre og ynkede ham, fordi han havde en gal kone, og roste ham for hans omsorg for hende, og fordi han gjorde sit til, at hun kunne blive helbredet ved at tage hende med, for at kongens læge kunne se til hende. Men hvordan det end gik til, så fik borgen dog et hæsligt navn; de stegte og kolde spiser, ænderne og kyllingerne, fik tid til at falde til støv førend noget menneskeligt væsen vovede at betræde borgen eller havde nogen ret til at gøre det; for sir John kom aldrig mere tilbage til Morton, og hvad mylady angår, da sagde nogle, at hun var død, og andre derimod, at hun var fra forstanden og indespærret i London, og atter andre påstod, at sir John havde sat hende i et kloster udenlands.

"Og hvad blev der af hende?" spurgte vi, idet vi listede os hen til mrs. Dawson.

"Ja, hvorfra skulle jeg vide det?"

"Men hvad tror De?" spurgte vi hårdnakket.

"Det kan jeg ikke sige. Jeg har hørt, at hun, efter at sir John var blevet dræbt i slaget ved Boyne, kom fri og vandrede tilbage til Morton til hendes gamle ammes hus; men hun var dengang rent ravruskende gal, og jeg tvivler slet ikke på, at sir John har forudset det. Hun plejede at have syner og drømme om åbenbarelser, og der var nogle, som anså hende for en profetinde, og andre tænkte, at hun var helt forstyrret i hovedet. Hvad hun sagde om Mortonerne var gyseligt. Hun fordømte dem til at uddø i landet, og at deres borg skulle blive jævnet med jorden, mens bissekræmmere og småhøkere, sådanne folk som hendes fader havde været, skulle bo der, hvor de ridderlige Mortoner engang havde levet. En vinteraften fo'r hun vild og den næste morgen fandt man den stakkels forrykte kone frosset ihjel på kirkegården ved Drumbles bedehus, og den mr. Morton, der havde arvet sir John, lod hende anstændigt begrave der, hvor hun blev fundet, ved siden af hendes faders grav."

Vi var tavse i nogen tid. "Og hvornår blev den gamle borg åbnet, mrs. Dawson, vær så god og sig os det?"

"Å, da den mr. Morton, der var vor squire Mortons bedstefader, tog ejendommen i besiddelse. Han var en langt ude beslægtet fætter af sir John, en meget roligere slags mand. Han lod alle de gamle værelser åbne på vid gab, udluftes og røges, og levningerne af de skimlede levnedsmidler blev samlet og brændt i gården; men hvordan det end hænger sammen, så

har dog det gamle spiseværelse altid en lugt som af et lighus, og ikke en sjæl kunne finde behag i at gøre sig lystig der, når man tænkte på de gamle gråhårede præster, hvis genfærd måske kunne lugte retterne langt borte fra og begav sig uindbudte i skarevis til en fest, der ikke var den, de var taget ved næsen for. Jeg var glad for mit vedkommende, da squirens fader byggede en anden spisesal, og jeg kan forsikre Dem for, at der ikke findes et eneste tjenestetyende, der vil gå ind i den gamle spisesal, når det er blevet mørkt."

"Det skulle undre mig, om den måde, den sidste mr. Morton solgte sin jord til indbyggerne i Drumble på, havde noget at gøre med den gamle lady Mortons spådom," sagde min moder eftertænksomt.

"Ikke det allermindste", sagde mrs. Dawson skarpt. "Mylady var forrykt og hendes ord er ikke værd at lægge på hjertet. Jeg kunne nok have lyst til at se, hvorledes bomuldsvæverne i Drumble ville bære sig ad med at tilbyde squiren at købe land af ham. Nu er der desuden udtrykkelige arvebestemmelser imod det. De kan ikke købe jorden, selv om de ville. Det er virkelig en race af ægte bissekræmmere!"

Jeg husker, at Ethelinda og jeg så på hinanden ved det ord "bissekræmmere", der var det selv samme ord, hun havde lagt i munden på sir John, da han drillede sin kone for hendes faders lave fødsel og næringsvej. Vi tænkte: "Vi vil få at se."

Ak! vi har fået at se.

Kort efter denne aften døde vor gode gamle veninde mrs. Dawson. Jeg husker det godt, fordi Ethelinda og jeg for første gang i von liv fik sørgeklæder. En kær lillebroder til os var død blot året i forvejen, og dengang havde vor fader og moder

afgjort, at vi var for unge, og at der ikke var nogen nødvendighed for dem at pådrage sig udgiften til sorte kjoler til os. Vi sørgede over det lille spæde væsen i vore hjerter, det ved jeg, og lige til denne dag tænker jeg ofte på, hvorledes det ville have været, hvis jeg havde haft en broder. Men da mrs. Dawson døde, blev det anset som en slags pligt, vi skyldte squirens familie, at gå i sort, og Ethelinda og jeg var meget stolte og glade over vore nye kjoler. Jeg husker, at jeg drømte, at mrs. Dawson var i live, og at jeg græd, fordi jeg tænkte, at man ville tage min nye kjole fra mig. Men alt dette har ikke noget at gøre med Morton Hall.

Da jeg først fik øje for vigtigheden af squirens stilling i livet, bestod hans familie af ham selv, hans kone (en svagelig, ømfindtlig dame) og hans eneste søn, "den lille herre", som mrs. Dawson havde lov til at kalde ham, "den unge squire", som vi i landsbyen altid kaldte ham. Hans navn var John Marmaduke. Han blev altid kaldt for John, og, efter at jeg havde hørt mrs. Dawsons historie om den gamle sir John, plejede jeg at ønske, at han ikke havde båret det ildespående navn. Han var vant til at ride gennem landsbyen i sin skinnende skarlagenrøde kjole, og hans lange, smukke, krøllede hår faldt ned over hans kniplingskrave, og hans brede, sorte fjerhat skyggede over hans glade blå øjne. Ethelinda og jeg tænkte dengang, og jeg tænker endnu stadig, at der ikke var mage til dreng. Han havde desuden tillige en selvtillidsfuld dristighed og pryglede engang med sin ridepisk en staldknægt, der var to gange så stor som han selv, fordi han kom ham i vejen. Ved at se ham og mrs. Phillis fare støjende gennem landsbyen på deres smukke arabiske heste, og leende, når de mødte vestenvinden, mens

deres lange, gyldne lokker flagrede efter dem, skulle man snarere have troet, at det var broder og søster end nevø og tante; for miss Phillis var squirens søster, og meget yngre end han selv; ja, på den tid, jeg taler om, tror jeg rigtignok ikke, at hun var over sytten og den unge squire, hendes nevø, var ikke mere end ti år. Jeg husker godt, da mrs. Dawson sendte bud efter min moder og mig, at vi skulle komme op på slottet for at vi kunne se miss Phillis, når hun var påklædt til at tage afsted med sin broder til et bal, der fandt sted i en mægtig lords hus for prins William af Gloucester, en nevø af den gode gamle George den Tredje.

Da mrs. Elisabeth, mrs. Mortons pige, så os ved teen i mrs. Dawsons værelse, spurgte hun Ethelinda og mig, om vi ikke kunne have lyst til at komme ind i miss Phillis' påklædningsværelse og se til, mens hun klædte sig på, og derpå sagde hun, at hvis vi ville love at lade være at røre ved nogen ting, ville hun lægge et godt ord ind for os, at vi kunne komme derind. Vi ville have lovet at stå på vore hoveder, og ville have prøvet på at gøre det, for at nyde godt af en sådan gunst. Altså kom vi da ind, og stod hånd i hånd i en afsides krog og følte os meget røde, undselige og varme indtil miss Phillis satte os i vort es ved at gøre alle slags komiske grimasser til os, netop for at få os til at le, hvilket vi også til sidst gjorde af fuld hals, til trods for alle vore bestræbelser for at være alvorlige, for at mrs. Elisabeth ikke skulle klage over os til vor moder. Jeg husker endnu godt lugten af Marechal-pudderet, som miss Phillis' hår blev bestrøet med, og hvorledes hun rystede med hovedet, ligesom er ungt føl, for at løsne håret, som mrs. Elisabeth strammede over en pude. Derpå ville mrs. Elisabeth prøve lidt af mrs.

Morrons sminke, og miss Phillis vaskede det af igen med et vådt håndklæde, idet hun sagde, at hun holdt mere af sin egen bleghed end af nogen kunstig rødme, og da mrs. Elisabeth endnu engang prøvede på at berøre hendes kinder, skjulte hun sig bag den store lænestol, kiggende frem med hendes søde, glade ansigt, først på den ene side og så på den anden, indtil vi alle hørte squirens stemme ved døren, der spurgte hende, om hun var påklædt og kunne komme og vise sig for sin svigerinde; for, som jeg allerede har sagt, mrs. Morton var meget sygelig og ikke i stand til at tage ud i store selskaber som dette. Vi var alle tavse i et øjeblik, og ikke engang mrs. Elisabeth tænkte mere på sminken, men hvorledes hun hurtigt nok skulle få miss Phillis iført den blå klædning. Hun havde kirsebærrøde sløjfer på håret og hendes brystsløjfer var af samme slags bånd. Hendes kjole var åben foran og under den havde hun et hvidt, vatteret silkeskørt. Vi følte os meget undselige imod hende, således som hun stod der i fuld stads – hun så meget fornemmere ud, end alt hvad vi endnu havde set, og det var os ligesom en trøst, da mrs. Elisabeth sagde til os, at vi skulle gå ned i mrs. Dawsons dagligstue, hvor min moder imens havde siddet hele tiden.

Netop som vi var i færd med at fortælle, hvor glad og komisk miss Phillis havde været, kom der en lakaj ind. "Mrs. Dawson," sagde han, "squiren har sagt, at jeg skulle gå ind for at spørge om mrs. Sidebotham og De vil gå ind i den vestlige dagligstue for at se miss Phillis inden hun tager afsted." Vi gik da også med, og klyngede os tæt ind til vor moder. Miss Phillis så næsten undselig ud, da vi kom ind, og stod lige ved døren. Jeg tænker, at vi alle må have givet til kende, at vi aldrig havde set noget smukkere, end hun var, i vore levedage før; for hun blev

blussende rød ved vore stirrende, beundrende blikke, og for at lette sig selv, begyndte hun at gøre alle slags narrestreger, snurrede sig rundt så at hendes kostbare silkeskørt fløj omkring, slog sin vifte ud (en foræring fra fruen for at gøre hendes pynt fuldstændig), og kiggede først frem fra den ene side og så fra den anden, ligesom hun havde gjort ovenpå; derpå fik hun fat i sin brodersøn og påstod, at han skulle danse en menuet med hende, indtil vognen kom, hvilket forslag gjorde ham meget opbragt, som om det var en fornærmelse mod hans manddom (han var ni år gammel) at formode, at han kunne danse. "Det kunne være meget godt for piger, at de gjorde dem selv til narre," sagde han, "men det passede sig ikke for mænd." Og Ethelinda og jeg syntes, at vi aldrig før havde hørt så smuk en tale. Men vognen var der, førend vi endnu halvt havde mættet vore øjne, og squiren kom fra sin kones værelse for at befale, at den lille squire skulle gå i seng, og for at føre sin søster til vogns.

Jeg husker godt en hel del snak fra denne aften om hertuger af blodet og om ulige ægteskaber. Jeg tror, at miss Phillis dansede med prins William, og jeg har ofte hørt sige, at hun tog derfra som ballets dronning, og at ingen kom hende nær i skønhed og yndigt, muntert væsen. En dag eller to efter så jeg hende trave gennem landsbyen, og hun så akkurat ud som før, hun havde danset med en hertug af blodet. Vi tænkte alle, at hun ville ægte en eller anden stormand og var på udkig efter den lord, der ville føre hende hjem. Men den stakkels frue døde, og der var ingen anden til at trøste sin broder end miss Phillis; for den unge squire var taget bort til en eller anden stor skole nede i syden; og miss Phillis blev alvorlig og tvang sin kleppert

til at holde sig ved siden af squiren når han red ud på sin gamle, adstadige hoppe på sin skødesløse, magelige måde.

Vi hørte ikke meget om, hvad der foregik på slottet, efter at mrs. Dawson var død, derfor kan jeg heller ikke fortælle, hvorledes det gik til der; men lidt efter lidt begyndte der at blive snak om, at regninger, der før blev betalt hver ugedag, nu fik lov til at vente til kvartalet var udløbet, og i stedet for at blive afgjort hvert kvartal, blev de udsat til jul, og mange sagde, at det faldt dem hårdt nok at få deres penge endda. Der hviskedes i landsbyen om, at den unge squire spillede højt på kollegiet, og at han satte flere penge over styr end hans fader kunne skaffe ham. Men da han kom ned til Morton var han smukkere end han nogensinde havde været, og jeg for min person troede aldrig noget ondt om ham, skønt jeg vil indrømme, at andre måske bedrog ham, uden at han mistroede dem. Hans tante var lige så indtaget i ham som nogensinde, og han i hende. Mangen en god gang har jeg set dem spadsere sammen, snart temmelig bedrøvede, snart lige så muntre som tidligere. Lidt efter lidt hørte min fader tale om salget af små stykker land, der ikke hørte ind under fideikommiset, og omsider stod sagerne så slet, at afgrøden endog blev solgt på marken, for hvilken pris folk ville give, når pengene blot blev kontant betalt. Squiren gav omsider rent fortabt og forlod aldrig slottet, og den unge master var i London; stakkels miss Phillis plejede at gå omkring og prøve på at se efter folkene og daglejerne og se at redde så meget hun kunne. Ved denne tid var hun vel noget over de tredive; Ethelinda og jeg var nitten og enogtyve, inden min moder døde, og det var nogle år før dette her. Nu vel, omsider døde squiren, man sagde af hjertesorg, og skønt juristerne

holdt det meget hemmeligt, begyndte det at rygtes, at miss Phillis' formue også var sat over styr. Hvordan det så end var, kreditorerne faldt over godset ligesom grådige ulve. Det var et fideikommis og kunne ikke sælges; men de gav det i hænderne på en jurist, for at han skulle bringe så meget ud af det, som han kunne, og ikke have nogen barmhjertighed med den unge squire, der ikke havde så meget som tag over hovedet. Miss Phillis bosatte sig i en lille hytte i landsbyen ved udkanten af ejendommen, som han overlod hende, fordi han ikke kunne få den lejet ud, da den var så gammel og faldefærdig. Vi har aldrig kunnet begribe, hvad hun levede af, stakkels dame, men hun sagde, at hendes helbred var godt, og det var alt, hvad vi turde spørge om. Hun kom for at se til min fader, kort før han døde, og han syntes at føle sig dristig ved den tanke, at han var en døende mand; derfor spurgte han, hvad jeg havde længtes efter at vide i adskillige år: Hvor den unge squire var? Man havde ikke set ham i Morton siden faderens begravelse. Miss Phillis sagde, at han var rejst udenlands, men hvor han var, det vidste hun knap selv; kun havde hun en anelse om, at han før eller senere ville vende tilbage til det gamle sted, hvor hun skulle gøre sig umage for at holde et hjem i beredskab for ham, når han var træt af at vandre omkring og prøve sin lykke.

"Endnu stadig prøve på at gøre sin lykke?" spurgte min fader, og hans spørgende øjne sagde mere end hans ord. Miss Phillis rystede på hovedet med et bedrøvet udtryk i ansigtet, og vi fattede hele sammenhængen. Han befandt sig i et eller andet fransk spillehus, hvis han ikke var i et engelsk.

Miss Phillis havde ret. Det kunne vel være et års tid efter min faders død, at han kom tilbage, gammel, gråhåret og udtæret.

Han kom til vor dør kort efter at vi havde stænget den en vinteraften. Ethelinda og jeg boede endnu stadig på gården, og prøvede på at holde den i stand og få den til at betale sig; men det var et vanskeligt stykke arbejde. Vi hørte fodtrin komme op ad den lige, stenbelagte vej, derpå standsede de udenfor vor dør, under selve indgangen, og vi hørte en mands åndedræt, hurtigt og kort.

"Skal jeg åbne døren?" spurgte jeg.

"Nej, vent lidt!" sagde Ethelinda; for vi boede alene, og der var ingen anden bolig i nærheden. Vi holdt vejret. Der blev banket på.

"Hvem er det?" råbte jeg.

"Hvor bor miss Morton – miss Phillis?"

Vi var ikke enige, om vi skulle svare ham; for hun boede alene ligesom vi.

"Hvem er det?" sagde jeg igen.

"Jeres herre", svarede han, i en stolt og vred tone. "Mit navn er John Morton. Hvor bor miss Phillis?"

I en håndevending havde vi slåen fra døren, og bad ham at komme indenfor og at tilgive os vor uhøflighed. Vi ville have givet ham det bedste vi havde, hvad der også var vor skyldighed; men han hørte kun efter de anvisninger, vi gav ham om vejen til hans tante, og bekymrede sig ikke om vore undskyldninger.

2

Lige indtil dette øjeblik havde vi anset det for uforskammet at udtale for hinanden vor gensidige tavse forundring over hvad miss Phillis vel kunne leve af; men i vore hjerter ved jeg godt, at vi begge tænkte på det med en slags agtelsesfuld medynk, fordi

det var gået så meget tilbage for hende. Miss Phillis, som vi erindrede som en engel i skønhed, og som en lille prinsesse formedelst den overlegne magt, hun udøvede, der dog var en så sød tvang, at vi alle havde følt os stolte ved at være hendes slaver – den miss Phillis var nu en hentæret, simpel kvinde i hverdagsdragt, og hældede stærkt mod alderdommen, og så ud – dengang havde jeg ikke vovet at tilstå en sådan tanke for mig selv – ja, hun så virkelig ud, som om hun ikke fik så meget, som hun kunne spise. En dag, husker jeg, at slagterens kone, mrs. Jones – det var en person fra Drumble – sagde på sin plumpe måde, at det ikke undrede hende at se miss Morton så blodløs og bleg, for hun trakterede sig kun hver søndag med kød, og levede af vælling og smørrebrød hele den øvrige tid af ugen. Ethelinda satte sit alvorlige ansigt op – jeg er endnu den dag i dag bange for det blik – og sagde: "Mrs. Jones, tror De virkelig, at miss Morton kan spise Deres skindmagre kød? De ved ikke, hvor kræsen og fintspisende hun er, hvilket anstår en, der er født og båret som hun. Hvad var det vi bragte hende fra den nye store slagter i Drumble i lørdags, Biddy?" (Vi bragte vore æg på torvet i Drumble hver lørdag; for bomuldsvæverne gav os mere for dem end folkene i Morton; store tosser, som de er!)

Jeg syntes, at det var temmelig kujonagtigt af Ethelinda at skyde det over på mig at fortælle krøniker; men hun har rigtignok altid tænkt en del på at bevare sin sjæl, mere end jeg gjorde, er jeg bange for; thi jeg svarede kæk som en løve: "To kalvebrisler til en shilling stykket og en lammeforfjerding til atten pence pundet." Afsted fo'r mrs. Jones i sin hidsighed og sagde, at: "deres kød var godt nok til mrs. Donkin, den rige mølleejers enke, og der kunne nok komme den dag, hvor en

tiggeragtig Morton ville slikke fingrene efter det." Da vi var alene, sagde jeg til Ethelinda: "Jeg er bange for, at vi vil komme til at gøre regnskab for vore løgne på Dommedag," og Ethelinda svarede meget hvast (hun er ellers en god søster i det hele taget): "Svar du for dig selv, Biddy. Jeg har ikke sagt et ord. Jeg stillede dig blot et spørgsmål. Hvad kan jeg gøre ved, at du kom med usandheder? Jeg forbavsedes rigtignok ved mig selv, hvor glat væk du fortalte, hvad der ikke var sandt." Men jeg ved, at hun var glad i hjertet, fordi jeg fortalte de usandheder.

Efter at den stakkels squire var kommet for at bo hos sin tante, miss Phillis, vovede vi at tale en smule med hinanden om det. Vi var overbeviste om, at de måtte tage det knapt. De så ud til det. Han havde en slem, rallende hoste til sine tider, omendskønt han var så værdig og stolt, at han tvang sig fra at hoste, når der var nogen i nærheden. Jeg har set ham oppe før det var dag, og feje hestepærer af vejen for at bruge det til gødning til den lille plet jord bag ved hytten, som miss Phillis havde ladet skøtte sig selv; men som hendes nevø plejede at grave og bearbejde; for, sagde han en dag på sin fornemme, langsomme måde: "han havde altid haft lyst til at anstille forsøg ved agerdyrkningen." Ethelinda og jeg bildte os ind, at de to eller tre snese kålhoveder, som han avlede, var alt hvad de havde at leve af den vinter, foruden den smule mel og te, de købte i butikken i landsbyen.

En fredag aften sagde jeg til Ethelinda: "Det er en skam at bringe disse æg til Drumble for at sælge dem, og aldrig forære et eneste til squiren, på hvis ejendom vi dog er født." Hun svarede: "Jeg har tænkt det selv samme så mangen en gang; men hvorledes skal vi bære os ad med det? Jeg for min person

vover ikke at byde squiren dem, og hvad miss Phillis angår, så ville det næsten se ud som uforskammethed."

"Jeg vil prøve på det," sagde jeg.

Den nat tog jeg altså nogle æg – friske, gule æg fra vor egen fasanhane, hvis lige der ikke var i tyve miles omkreds – og lagde dem ganske stille på et af de små stensæder i indgangen til miss Phillis' hytte. Men, ak! da vi tog til torvs i Drumble ganske tidligt den næste morgen, lå alle mine æg slået i stykker og dannede en hæslig gul pøl på vejen, lige udenfor hytten. Jeg havde tænkt at lade en kylling eller to følge efter; men nu så jeg, at det ikke ville lade sig gøre. Miss Phillis kom nu og da for at besøge os; hun var lidt mere fornem og værdig på det, end hun havde været som pige, og vi indså, at vi måtte holde os på tilbørlig afstand. Jeg formoder, at vi må have fornærmet den unge squire; for han kom aldrig vort hus nær.

Nu vel da! Der kom en streng vinter, og fødevarerne steg i pris, og Ethelinda og jeg havde nok at bestille med at få det til at slå til. Hvis det ikke havde været for min søsters gode husholdning, ville vi uden tvivl være kommet i gæld; men hun fremsatte det forslag, at vi ikke skulle spise til middag, men lade os nøje med frokost og te til aften, hvilket jeg ganske sikkert var fuldkommen enig med hende i, kan De godt tro.

En bagedag havde jeg lavet nogle kager til teen – kartoffelkager kaldte vi dem. De havde en indbydende duft ved sig, og for at friste Ethelinda, der ikke befandt sig ganske vel, havde jeg stegt en tynd skive flæsk. Just som vi sad ved maden, bankede miss Phillis på vor dør. Vi lukkede op. Gud skal vide, at hun så bleg og mager ud. Heden fra vort køkken gjorde hende ganske fortumlet i hovedet, og i det første øjeblik var hun ikke i

stand til at tale. Men hele tiden betragtede hun maden på bordet, som om hun frygtede for at den skulle forsvinde, når hun vendte øjnene bort. Det lignede et dyrs begærlige blik, stakkels sjæl! "Hvis jeg turde ..." sagde Ethelinda, der ønskede at bede hende om at tage del i vort måltid, men ikke vovede at tale rent ud. Jeg turde ikke tale, men rakte hende en varm kage med rigeligt smør; hun tog den, førte den til sine læber som for at smage den, hvorpå hun grædende sank tilbage i en stol.

Vi havde aldrig set en Morton græde for, og det havde noget forfærdeligt ved sig. Vi stod tavse og forbavsede. Hun kom sig igen, men ville ikke smage kagen; tværtimod dækkede hun den med begge hænder, som om hun var bange for at miste den. "Hvis De vil tillade mig," sagde hun på en meget majestætisk måde, som for at råde bod på, at vi havde set hende græde, "så vil jeg tage den med hjem til min nevø." Og hun rejste sig op for at gå; men hun kunne knap stå op af lutter mathed og måtte sætte sig ned igen; hun smilede til os og sagde, at hun var en smule svimmel, men at det snart ville gå over; men da hun smilede, trak hendes blodløse læber sig langt tilbage fra tænderne, og hendes ansigt så næsten ud som et dødningehoved.

"Miss Morton," sagde jeg, "gør os den ære at drikke te med os. Squiren, Deres fader, spiste engang sin lunch hos min fader, og vi er stolte af det den dag i dag."

Jeg skænkede te, som hun drak; maden veg hun tilbage for, ligesom synet af den gjorde hende syg igen. Men da hun rejste sig for at gå, betragtede hun den med et mørkt, ulveagtigt blik, som om hun ikke kunne forlade den, og endelig udbrød hun i en kvalt hulken og sagde:

"O, Bridget, vi er nærved at omkomme! Vi er nærved at omkomme af mangel på føde! Jeg kan holde det ud, jeg ænser det ikke; men han lider, o, hvor han lider! Lad mig tage mad til ham for denne aften."

Vi kunne næppe tale; vore hjerter sad oppe i halsen på os, og tårerne løb ned ad vore kinder som en ligefrem regn. Vi pakkede en kurv sammen og bar den lige til hendes dør uden at vove at sige et ord; for vi kunne godt forestille os, hvad det måtte have kostet hende at sige det til os. Da vi forlod hende ved hytten, gjorde vi hende vor sædvanlige dybe kompliment, men hun faldt os om halsen og kyssede os. Adskillige aftener i træk listede hun sig omkring vort hus i mørkningen; men hun ville aldrig komme indenfor og se os ansigt til ansigt ved lyset eller skinnet af ilden, og endnu mindre møde os ved dagens lys. Vi bragte lige så regelmæssigt mad ud til hende, og rakte hende den i tavshed, og vi følte os overmåde hædrede ved de dybe høflighedsbeviser, hun viste os. Vi havde mange planer for, nu da vi kendte hendes nød. Vi håbede, at hun ville tillade os at tjene hende på en eller anden måde, således som det tilkom os som Sidebothamer. Men én aften blev hun borte; vi stod ude i den kolde, bidende vind og stirrede ud i mørket efter hendes magre, udtærede skikkelse; men det var forgæves. Sent på eftermiddagen den følgende dag løftede den unge squire klinken i vejret og stod midt i vor dagligstue. Der var kun lavt til loftet, og der blev endnu lavere formedelst de store bjælker, der understøttede gulvet oven over; han bukkede, da han så os, og prøvede på at fremstamme nogle ord, men der kom ikke en lyd over hans læber. Jeg har aldrig set en sådan udtæret

jammerskikkelse – nej, aldrig! Endelig tog han mig ved skulderen og førte mig ud af huset.

"Kom med mig!" sagde han, da vi var ude i fri luft, som om han der fik kraft til at tale forståeligt. Han behøvede ikke at sige mere. Vi trådte ind i miss Phillis' hytte, en frihed, som jeg aldrig tidligere havde taget mig. Man så tydeligt, at den smule bohave, som var der, var de opslidte levninger af herligheden på Morton Hall. Ingen ild; kun grå brændeaske lå på arnestedet. En gammel kanapé, engang hvid og forgyldt, men nu dobbelt kummerlig ved dens fald fra sin tidligere glans. På den lå miss Phillis, meget bleg, meget stiv, med øjnene lukkede.

"Sig mig," sagde han gispende, "er hun død? Jeg tænker, at hun sover; men hun ser så besynderlig ud – som om hun kunne være –" Han kunne ikke sige det skrækkelige ord igen. Jeg bukkede mig ned, men følte ingen varme; en kold, fugtig atmosfære syntes at omgive hende.

"Hun er død!" svarede jeg endelig. "O, miss Phillis! Miss Phillis!" og jeg begyndte at tude ligesom en anden halvtosset. Men han satte sig ned uden at fælde en tåre, og så tankeløst på det tomme arnested. Jeg turde ikke græde længere, da jeg så ham sidde så målløs som en sten. Jeg kunne ikke forlade ham, og dog havde jeg ingen undskyldning for at opholde mig der længere. Jeg gik hen til miss Phillis og ordnede stille de tynde grå lokker om hendes hoved.

"Ak ja!" sagde han. "Hun må klædes. Hvem er mere skikket til det end De og Deres søster, børn af den gode gamle Robert Sidebotham."

"O, min herre," sagde jeg, "dette er ikke noget passende sted for Dem. Lad mig hente min søster, for at hun kan våge med

mig hele natten, og gør os den ære at sove i vort fattige lille hus."

Jeg havde ikke ventet, at han havde gjort det, men efter nogle få minutters tavshed gik han ind på mit forslag. Jeg skyndte mig hjem og fortalte Ethelinda det hele, og mens vi begge græd, lagde vi ilden sammen, satte mad på bordet og redte seng i en krog af værelset. Mens jeg stod færdig til at gå, så jeg Ethelinda åbne den store kiste, hvor vi havde vore bedste ting gemt, og fremtog en fin hollandsk lærredschemise, der havde været en af moders brudechemiser; og da jeg så, hvad hun havde for, skyndte jeg mig op af trappen og hentede et stykke af nogle kostbare gamle kniplinger, der rigtignok var en del stoppede, det er sandt, men ikke desto mindre ægte brysseler, testamenteret mig for længe siden af min gudmoder, mrs. Dawson. Vi gemte disse sager under vore kåber, låsede døren efter os og gav os på vej for at gøre alt, hvad vi formåede for den stakkels miss Phillis. Vi fandt squiren siddende på samme sted, hvor jeg forlod ham. Jeg ved knap om han forstod mig, da jeg bad ham om at lukke vor dør op, og gav ham nøglen, skønt jeg talte så tydeligt, som jeg formåede, selv om struben ligesom var tilsnøret på mig. Omsider rejste han sig op og gik; Ethelinda og jeg strakte miss Phillis' stakkels magre lemmer og indhyllede dem i den fine hollandske lærredschemise; derpå lagde jeg mine kniplinger i folder, således at de dannede en tæt kappe, der kunne bindes om de hentærede ansigtstræk. Da alt dette var gjort, betragtede vi hende i en kort afstand.

"En Morton død af sult!" sagde Ethelinda højtideligt. "Vi ville ikke have vovet at tro, at noget sådant var tænkeligt under alle livets omskiftelser; erindrer du hin aften, da du og jeg var små

børn og hun en munter ung dame, der legede tit-tit med os bag sin vifte?"

Vi græd ikke mere; vi var meget stille og højtidelige til mode. Efter en stund sagde jeg: "Det undrer mig med alt det, at den unge squire begav sig til vort hus. Han så så besynderlig ud. Hvis jeg turde, kunne jeg have lyst til at gå hen for at se, hvordan han har det." Jeg åbnede døren, natten var bælgmørk, luften meget stille. "Jeg vil gå," sagde jeg, og afsted gik jeg uden at møde en sjæl; for klokken var meget over elleve. Jeg nåede vort hus; vinduet var stort og sad lavt nede og skodderne var gamle og revnede. Jeg kunne godt kigge ind imellem dem og se, hvad der foregik. Han sad ved ilden uden at udgyde en tåre, men det var, som om han så hele sit foregående liv passere ham forbi i emmerne. Den mad, vi havde sat frem, stod urørt. En eller to gange under min lange vagt – jeg var mere end en time borte – vendte han sig om mod maden, og bar sig ad, som om han ville begynde at spise; men fo'r derpå tilbage med en gysen; til sidst tog han dog fat på den og sled i den med tænderne, og lo og glædede sig over den, som om han kunne have været et dyr, der var nær ved at omkomme af sult. Jeg kunne ikke holde mig fra at græde. Han stoppede sig selv med store mundfulde, og da han ikke kunne spise mere, syntes det, som om hans styrke til at lide var vendt tilbage; han kastede sig på sengen, og en sådan lidenskabelig fortvivlelse har jeg aldrig før eller siden hørt tale om og endnu mindre været vidne til. Jeg kunne ikke holde ud at se på det. Den døde miss Phillis lå rolig og stille; hendes prøvelser var forbi. Jeg ville gå tilbage og våge med Ethelinda.

Da det blege, grå morgengry stjal sig ind til os og fik os til at gyse og ryste efter vor ligvagt, vendte squiren tilbage. Vi var begge dødelig angst for ham, uden at vi vidste hvorfor. Han så rolig nok ud – furerne i ansigtet var allerede tilstrækkeligt dybe i forvejen – der var ingen nye spor til at se der. Han stod og betragtede sin tante et minut eller to. Derpå gik han op på loftet over det værelse, hvor vi var; han bragte en lille pakke papir ned med sig og bad os holde vagt endnu en liden stund. Først gik den ene og så den anden af os hjem for at få lidt mad. Det var et bittert, mørkt frostvejr; der var ingen ude, som kunne blive inden døre; og dem, som var ude, skøttede ikke om at standse os for at tale med os. Hen på eftermiddagen blev luften endnu mørkere og der opstod en vældig snestorm. Ingen af os havde lyst til at blive ene tilbage, skønt der hverken var ild eller brænde i den hytte, hvor miss Phillis havde boet. Således sad vi og frøs og rystede lige til morgenstunden. Squiren kom hverken om natten eller hele den følgende dag.

"Hvad er der at gøre?" spurgte Ethelinda ganske forsagt. "Jeg dør bestemt, hvis jeg skal blive her en nat til. Vi må sige det til naboerne og se at få hjælp til ligvagten."

"Det må vi," sagde jeg nedslået og bekymret. Jeg gik ud og fortalte nyheden i det nærmeste hus, men tog mig vel i agt for, hvad De nok kan vide, hverken at tale om den sult eller kulde, som miss Phillis måtte have båret i al stilhed. Det var allerede slemt nok at lade dem komme ind og gøre deres bemærkninger over den stakkels smule møbler; for der var ingen, som havde kendt deres bitre nød således som Ethelinda og jeg, og også vi var blevet forbavsede over stedets nøgenhed. Jeg har hørt, at en eller to af de mest slettænkende har sagt, at det var ikke for

intet, at vi to havde beholdt den døde for os selv i to nætter, og at der, hvis man skulle slutte efter kniplingerne om hendes kappe, havde været gode ting at hente. Ethelinda ville have modsagt dette; men jeg bad hende lade det fare; det ville redde de stolte Mortoners minde fra den skam, som fattigdom jo bliver anset for; og hvad os angår, da kunne vi vel forvinde det igen. Men i det hele taget kom folk os velvilligt i møde; penge manglede der ikke på for at få hende begravet anstændigt, om end ikke så fornemt som det tilkom hendes fødsel, og mangen en blev budt med til begravelsen, som havde gjort bedre i at tage lidt mere hensyn til hende, mens hun levede. Blandt andre var squire Hargreaves fra Bothwick Hall med i følget. Han var langt ude beslægtet med Mortonerne, derfor bad man ham af være nærmest kisten i squire Mortons sted under hans besynderlige fraværelse, som jeg ville have forundret mig mere over, hvis jeg ikke havde anset ham for halvtosset, da jeg iagttog hans bevægelser gennem skoddet den anden nat. Squire Hargreaves blev forbavset, da man viste ham den ære at anmode ham om at gå ved hovedet af ligkisten.

"Hvor er hendes nevø?" spurgte han.

"Der er ingen, som har set ham siden klokken otte sidste torsdag morgen."

"Men jeg så ham torsdag middag," sagde squire Hargreaves med en djærv ed. "Han kom over moserne for at fortælle mig sin tantes død, og for at bede mig om lidt penge til at begrave hende for, imod at han satte sine guldskjorteknapper i pant. Han sagde, at han var en fætter til mig og at jeg måtte have medlidenhed med en gentleman, der var stedt i en så pinlig nød; at skjorteknapperne var hans moders første foræring til

ham og at jeg måtte gemme dem godt; for med det første ville han gøre sin lykke, og da ville han komme og indløse dem igen. Han havde ikke vidst, at hans tante var så syg; ellers ville han have skilt sig ved disse knapper for længe siden, selv om han satte større pris på dem, end han kunne sige mig. Jeg gav ham pengene; men jeg kunne ikke bringe det over mit hjerte at tage knapperne. Han bad mig om ikke at fortælle alt dette; men når man savner en mand er det min pligt at give al den oplysning, jeg formår."

Og på den måde blev deres fattigdom udbasuneret overalt! Men folk glemte det rent for at lede efter squiren på denne side af mosen. To dage søgte de forgæves; den tredje begav vel hundrede mennesker sig ud, hånd i hånd og fod for fod, og lod ikke en plet af mosen uigennemsøgt. De fandt ham kold og stiv, med squire Hargreaves penge og hans moders guldknapper i god behold i vestelommen.

Og vi begravede ham ved siden af hans stakkels tante Phillis.

Efter at squiren, John Marmaduke Morton, var blevet fundet død på denne bedrøvelige måde i den uhyggelige mose, syntes kreditorerne at tabe alt hold på ejendommen, som de rigtignok i de syv år, de havde haft den, havde udsuget så tør som en udpresset citron. Men i lang tid var det, ligesom ingen kendte den retmæssige ejer til Morton Hall og dens besiddelser. Den gamle borg var næsten faldefærdig af mangel på reparation; skorstenene var fulde af stærereder; fliserne på terrassen på forsiden var aldeles skjult af det lange græs; vinduesruderne var sønderslagne, ingen vidste hvornår eller hvorledes, for børnene i landsbyen fandt på den historie, at der var spøgeri på borgen.

Ethelinda og jeg gik undertiden om sommeren og plukkede nogle af de roser, der var nær ved at kvæles af de snerler, der udbredte sig overalt; og vi prøvede på at luge den gamle blomsterhave en smule; men vi var ikke længere unge, og det gjorde os ondt at krumme vor ryg. Vi følte os dog altid glade, når vi havde renset et lille stykke. Dog gik vi ikke gerne derhen om eftermiddagen, og forlod altid haven førend selv den svageste skumring faldt på.

Vi syntes ikke om at spørge de simple folk – mange af dem var nu vævere for fabrikanterne i Drumble og ikke længere beskedne gærdesættere og grøftegravere – vi syntes ikke om at spørge dem, siger jeg, om hvem der nu var squire og hvor han boede. Men en dag kom der en fornem londonsk jurist ned til *Mortons Våben*, og gjorde en net opstandelse. Han kom på en af general Mortons vogne, som var squire nu, omendskønt han var langt borte i Indien. Der var blevet skrevet til ham, og man havde bevist, at han var arving, selv om han kun var meget langt ude beslægtet, endnu længere ude end sir John, tænker jeg. Og nu havde han sendt befaling til, at man skulle tage penge af dem, han havde i England, og underkaste borgen en hovedreparation; for hans tre ugifte søstre, som boede i en eller anden by i oppe nordpå, ville komme og bo på Morton Hall, indtil han vendte tilbage. Altså sendte juristen bud efter en bygmester i Drumble, og gav ham ordrer. Vi syntes, at det havde været pænere, om han havde sendt bud til John Cobb, Mortons murer og snedker, ham, som havde lavet squirens ligkiste, og squirens faders før ham. I stedet for kom der en hel mængde folk fra Drumble, der begyndte at banke og tumle omkring i borgen og gjorde deres løjer op og ned i de statelige værelser.

Ethelinda og jeg kom ikke i nærheden af stedet, førend de var taget bort igen med alt deres pik og pak. Og så da, hvilken en forandring! De gamle vinduer på hængsler med deres massive blyindfattede ruder, der var halvt overgroede med roser og vinranker, var blevet taget bort, og store, prunkende vinduer til at skyde op kommet i stedet. Andre kamingitre indvendig, alle moderne og flunkende nye i stedet for de kobberbrandbukke, som havde holdt de mægtige favnestykker i den gamle squires tid. Det lille firkantede tyrkiske tæppe under spisebordet, som miss Phillis havde brugt, var ikke godt nok til disse nye Mortoner; spiseværelset var blevet helt belagt med tæpper. Vi kiggede ind i det gamle spiseværelse, det værelse, hvor middagsmåltidet var blevet anrettet for de puritanske præster; det havde en fugtig, jordagtig lugt og blev brugt til pulterkammer. Vi lukkede dørene hurtigere end vi havde åbnet dem, og vendte skuffede tilbage. Borgen var ikke længere vor egen ærværdige Morton Hall.

"Når alt kommer til alt," sagde Ethelinda til mig, "er disse tre damer dog Mortoner; det må vi ikke glemme; vi må gå derop og vise dem den skyldige ærbødighed, så snart som de har været i kirke."

Følgelig gik vi derop. Men vi havde hørt og set en smule til dem, førend vi aflagde vort besøg på borgen. Deres stuepige havde været nede i landsbyen; deres stuepige, som hun blev kaldt, var i virkeligheden en alt-muligt-pige, hvad man let fik ud af hende, når man frittede hende lidt. Imidlertid, vi har aldrig været stolte, og hun var en ærlig farmers datter fra Northumberland; men hvilket hus holdt hun ikke med dronningens engelsk, og Ethelinda og jeg kunne slet ikke blive

kloge på, om det var engelsk eller irsk eller hvad, hun talte. Hendes damer havde, hvad man må kalde det, passeret ungdommens fagreste blomst; miss Sophronia – miss Morton, egentlig talt – var netop fyldt tres år; miss Annabella tre år yngre, og miss Dorothy (eller Baby, som de kaldte hende, når de var alene), var endnu to år yngre. Mrs. Turner – således hed deres pige – var meget fortrolig mod os, dels fordi hun uden tvivl havde hørt tale om vor gamle forbindelse med familien og dels fordi hun var en slem sladdertaske og var glad ved, når nogen gad høre på, hvad hun sagde. Således hørte vi da allerede fortælle den første uge, hvorledes enhver af damerne havde ønsket det østlige sovekammer, det, som vendte mod nordøst, og hvor ingen sov i den gamle squires dage; men der var to trin, som førte op til det, og miss Sophronia sagde, at hun på ingen måde ville tillade, at en yngre søster skulle have et værelse, der var mere ophøjet end det, hun selv havde. Hun var den ældste og havde ret til trinnene. Derpå indelukkede hun sig i to dage, mens hun pakkede sine klæder ud, og derefter kom hun ud, ligesom en høne, der havde lagt et æg og trodser enhver, der vil tage den ære fra den.

Men hendes søstre var meget forskellige fra hende i det hele taget, det må man lade dem. De havde aldrig mere end to sorte fjer i deres hatte, mens hun altid havde tre. Mrs. Turner sagde, at da de engang troede, at der ville blive gjort miss Annabella et ægteskabstilbud, havde miss Sophronia ikke haft noget imod, at hun den vinter bar tre fjer; men da det hele gik op i røg, måtte miss Annabella kønt måttet fjerne den igen, som ikke passende for en yngre søster. Stakkels miss Annabella! Hun havde været en skønhed (det sagde mrs. Turner), og man havde

ventet sig store ting af hende. Hendes broder, generalen, og hendes moder havde begge fordærvet hende, fordi de ikke ved at gøre hende unødvendige bryderier ville ødelægge hendes gode udseende, som gamle mrs. Morton altid havde regnet med ville gøre familiens lykke. Hendes søstre var vrede på hende, fordi hun ikke havde giftet sig med en eller anden fornem rig gentleman, skønt hun, hvad hun ofte sagde til mrs. Turner, jo ikke kunne gøre ved det. Hun var såmænd villig nok, men der kom ikke nogen rig gentleman for at fri til hende. Vi var enige i, at det ikke var hendes skyld; men hendes søstre syntes at det var det, og nu, da hun havde mistet sin skønhed, kastede de hende altid i næsen, hvad de ville have gjort, hvis de havde været i hendes sted. Der var nogle miss Burrells, de havde hørt tale om, som hver for sig havde ægtet en lord, og disse miss Burrells havde aldrig været sådanne store skønheder som miss Annabella. Miss Sophronia plejede at afgøre spørgsmålet som et reguladetri-stykke, og satte det således op: Når miss Burrell med et tåleligt par øjne, en stumpnæse og en bred mund ægtede en baron, hvilken rang burde da den pair have haft, som vor smukke Annabella skulle have ægtet? Og det værste var, at miss Annabella – der aldrig havde kendt noget til ærgerrighed – ønskede i sin ungdom at gifte sig med en fattig sognepræst; men det var blevet forpurret af hendes moder og søstre, der mindede hende om den pligt, som hun skyldte familien. Miss Dorothy havde gjort sit bedste – miss Morton roste hende altid for det – for skønt hun ikke besad halvdelen af miss Annabellas gode udseende, havde hun dog i Harrogate danset med en højvelbårenhed tre gange i træk, og selv nu lod hun ikke være at

forsøge sin lykke, hvilket var mere end man kunne sige om miss Annabella, som var meget fortabt.

Jeg tror, at mrs. Turner fortalte os alt dette, inden vi nogensinde havde set damerne. Vi havde gennem mrs. Turner underrettet dem om vort ønske om at gøre dem vor opvartning; derfor vovede vi at gå lige op til hovedindgangen og banke beskedent på. Vi havde tænkt over det i forvejen, og var blevet enige om, at hvis vi gik i vore hverdagsklæder og tilbød dem en lille foræring af æg eller kom for at besøge mrs. Turner (som hun havde bedt os om at gøre), da ville bagdøren være den mest passende indgang for os. Men når vi i al ydmyghed kom for at gøre vor kompliment og for at byde miss'erne Morton vort ærbødige Velkommen, så tog vi rang blandt deres besøgende, og måtte gå til hovedindgangen. Vi blev ført op af den store brede trappe, ad flere gallerier, op af to trin og ind i miss Sophronias værelse. Hun lagde hurtigt nogle papirer til side, da vi trådte ind. Vi hørte sidenhen, at hun skrev på en bog, der skulle kaldes: "*Den kvindelige Chesterfield, eller Breve fra en dame af stand til hendes niece*". Og den lille niece sad der i en høj stol, med et glat bræt fæstet til sin ryg, og med fødderne bundet til tværtræet af stolen, således at hun ikke havde andet at bestille end at høre på sin tantes breve, som blev læst højt for hende, efterhånden som de blev skrevet, for at tanten kunne lægge mærke til, hvad virkning de gjorde på hendes holdning. Jeg ved ikke om miss Sophronia holdt af den afbrydelse, vi var skyld i, men jeg ved, at den lille miss Cordelia Mannisty gjorde det.

"Er den unge dame skæv?" spurgte Ethelinda under en pause i samtalen. Jeg havde bemærket, at min søsters øjne stadig havde hvilet på pigen, omendskønt hun ved en

kraftanstrengelse undertiden rev sig løs og kastede blikket et andet sted hen.

"Nej, det er hun rigtignok ikke, jomfru," sagde miss Morton. "Men hun er født i Indien, og hendes rygben er aldrig blevet hærdet. Desuden så tager jeg og mine to søstre os af hende efter tur, hver sin uge, og deres opdragelsessystem – jeg kunne snarere sige ikke-opdragelsessystem – er så ganske og aldeles afvigende fra mine ideer, at jeg, når miss Mannisty kommer til mig, anser mig for lykkelig ved at kunne tilintetgøre det – hm! tilintetgøre, hvad der er gjort i de fjorten dages fraværelse. Cordelia, min kære, gentag for disse damer den lektie i geografii, som du har lært i morges."

Den stakkels lille miss Mannisty begyndte at fortælle os en hel del om en eller anden flod i Yorkshire, som vi aldrig havde hørt tale om før; og derpå en hel del mere om de stæder den løb forbi, og hvad de var kendte for, og alt, hvad jeg kan huske – og alt hvad jeg tillige kunne forstå den gang – var at Pomfret er kendt for sine kager, hvilket jeg vidste i forvejen. Men Ethelinda gispede efter vejret, førend hun var færdig med lektien; hun var nær ved at kvæles af forbavselse, og da det var forbi, sagde hun: "Det var ret, min kære! Det er forbavsende!" Miss Morton så en smule misfornøjet ud og sagde: "Ikke så ganske. Gode småpiger kan lære alt, hvad de har lyst til, endog franske verber. Ja, Cordelia, det kan de. Og at være god er bedre end at være smuk. Her tages intet hensyn til et godt udvortes. Du kan være fri, barn, og må gå ned i haven; men pas på at tage din hat på, ellers vil du blive oversået med fregner." Vi rejste os med det samme for at tage afsked, og fulgte med den lille pige ud af værelset. Ethelinda famlede omkring i sin lomme.

"Her er en sixpence til Dem, min bedste. Nej, jeg er vis på, at De vil modtage den af et gammelt fruentimmer som jeg, som De har fortalt mere geografi, end jeg nogensinde havde troet der fandtes udenfor Bibelen." Ethelinda stod nemlig i den formening, at alle de lange kapitler i Bibelen, som var fulde af navne, var geografi; og skønt jeg godt vidste, at det ikke var tilfældet, havde jeg dog glemt det rigtige ord, hvorfor jeg ingen bemærkninger gjorde, for det ene svære ord er lige så galt som det andet. Den lille miss så ud, som om hun ikke vidste, om hun skulle tage pengene eller ej; men jeg bilder mig ind, at vi havde to gode gamle ansigter; for der kom endelig et smil i hendes øje – ikke om hendes mund; dertil havde hun levet alt for længe mellem alvorlige og satte folk – og idet hun så tankefuldt på os, sagde hun:

"Jeg takker Dem. Men vil De ikke gå hen og besøge tante Annabella?"

Vi svarede, at vi gerne ville aflægge både hende og hendes anden tante et besøg, hvis vi turde tage os den frihed; og måske hun ville vise os vejen. Men ved døren til værelset standsede hun pludselig, og sagde bedrøvet: "Jeg tør ikke gå derind; det er ikke min uge til at være hos tante Annabella", og derpå gik hun langsomt og modfalden hen mod havedøren.

"Det barn bliver forkuet af nogen," sagde jeg til Ethelinda.

"Men hun kan en god del geografi" – Ethelinda blev afbrudt i talen ved at døren blev åbnet som svar på vor banken. Den engang så smukke miss Annabella Morton stod foran os og bad os at træde nærmere. Hun var klædt i hvidt med en fløjlshat med to eller tre små sorte, nedhængende fjer. Jeg vil ikke gerne sige, at hun sminkede sig, men hendes kinder havde en meget

smuk rød farve; det kan da hverken gøre synderligt til eller fra. Først forekom hun mig at være så ulig nogen, jeg nogensinde havde set, at det undrede mig, hvad barnet kunne finde hos hende til at holde af. Men da miss Annabella talte, begyndte fortryllelsen. Hendes stemme var meget blød og klagende og passede godt til den slags genstande, hun talte om; overalt naturens ynde, og tårer og kummer og mere af den slags, som mindede mig meget om poesi – meget kønt at høre på, skønt jeg aldrig har forstået det således som jeg forstår jævn, fattelig prosa. Jeg er endnu ikke i stand til at forklare, hvorfor jeg kunne lide miss Annabella så godt. Jeg tror, at det gjorde mig ondt for hende; men hvorfor det var sådan, skal jeg ikke kunne sige. Værelset så meget hyggeligt ud; et klaver i en krog til at more hende og en magelig sofa til at ligge på. Efterhånden kom talen på hendes lille niece, og hun havde også *sit* opdragelsessystem. Hun sagde, at hun håbede at udvikle følelserne og dyrke smagen. Når hun var hos hende, læste hendes elskede niece digterværker og gjorde sig fortrolig med alt, hvad miss Annabella kunne meddele hende om de skønne videnskaber. Ingen af os forstod den gang, hvad det var hun sigtede til; men bagefter fandt vi ud af, ved at udspørge den lille miss Cordelia, og ved at bruge vore egne øjne og øren, at hun læste højt for sin tante, mens denne lå på sofaen; *"Santo Sebastiano, eller Den unge Beskytter"* var de for øjeblikket fordybede i, og da bogen bestod af fem dele og heltinden talte gebrokkent engelsk – hvilket måtte læses to gange for at blive forståeligt – tog det dem et godt stykke tid. Hun lærte også at spille klaver, men just ikke meget; for jeg hørte aldrig mere end to melodier, hvoraf den ene var *God save the King*, og den anden var en anden én. Men jeg

forestiller mig, at det stakkels barn blev sat i rette af den ene tante, og var bange for den andens strenge manerer og talrige griller. Det var derfor intet under, at hun var indtaget af den blide, tungsindige tante Annabella – miss Annabella fortalte mig selv, at hun var tungsindig; derfor ved jeg, at jeg har ret til at kalde hende således – med hendes bløde stemme og hendes uendelige noveller, og den søde vellugt, der altid svævede omkring i det søvndyssende værelse.

Der var ingen, som fristede os til at begive os til miss Dorothys værelse, da vi forlod miss Annabella; derfor så vi ikke den yngste miss Morton den første dag. Vi havde hver for sig fundet flere mysterier, der trængte til forklaring af vor ordbog, mrs. Turner.

"Hvem er den lille miss Mannisty?" spurgte vi begge med én mund, da vi så vor veninde fra slottet. Vi erfarede nu, at der havde været en fjerde – en yngre miss Morton, der ikke var nogen skønhed, intet godt hoved, kort sagt, ingenting; derfor havde miss Sophronia, hendes ældste søster, tilladt hende at ægte en mr. Mannisty, og talte sidenhen stadig om hende som "min stakkels søster Jane". Hun og hendes mand var draget til Indien, og begge var døde dér, og generalen havde gjort det til en slags betingelse for sine søstre, at de skulle tage sig af barnet, skønt ingen af dem holdt af børn, med undtagelse af miss Annabella.

"Miss Annabella holder af børn!" sagde jeg. "Se, der har vi årsagen til, at børn holder af hende."

"Jeg kan ikke sige, om hun holder af børn; for vi har aldrig haft nogle i vort hus undtagen miss Cordelia; men hende holder hun hjertelig meget af."

"Stakkels lille miss," sagde Ethelinda, "får hun sig da aldrig en leg med andre småpiger?" Og jeg er vis på, at Ethelinda fra dette øjeblik anså hende for at være i en foruroligende tilstand på grund af denne omstændighed, og at hendes kendskab til geografien var ét af symptomerne på denne sygdom; for hun plejede ofte at sige: "Jeg ville ønske, at hun ikke forstod så megen geografi! Jeg er vis på, at det ikke hænger rigtigt sammen."

Hvordan det nu end hang sammen med geografien, så meget er vist, barnet længtes efter legekammerater. Nogle få dage efter at vi havde aflagt vort besøg – og dog længe nok efter til at skaffe hende ind i miss Annabellas uge – så jeg miss Cordelia i en krog af kirkegrønningen med kejtet tilbageholdenhed lege med nogle rå bønderpiger, som var lige så behændige i legen, som hun var langsom og klodset. Jeg betænkte mig lidt, så kaldte jeg på hende.

"Hvorledes har De det, min bedste?" sagde jeg. "Hvordan kommer De her, så langt fra hjemmet?"

Hun rødmede, derpå betragtede hun mig med sine store, alvorlige øjne.

"Tante Annabel sendte mig ned i skoven for at anstille betragtninger – og – og – det var meget kedeligt – og jeg hørte disse småpiger lege og le – og jeg havde min sixpence hos mig – der var da ikke noget ondt i det, var der vel, jomfru? – jeg kom hen til dem og sagde til en af dem, at jeg ville give hende den, hvis hun ville spørge de andre om jeg måtte lege med dem."

"Men, min bedste, nogle af dem er meget rå småpiger, og ikke passende legekammerater for en Morton."

"Men jeg er en Mannisty, jomfru!" anførte hun til sit forsvar med så megen overtalelsesgave, at hvis jeg ikke havde vidst, hvilke slemme og uartige børn nogle af dem var, kunne jeg ikke have modstået hendes længsel efter legekammerater i hendes egen alder. Som det nu var, blev jeg ærgerlig over, al de havde taget hendes sixpence; men da hun havde fortalt mig, hvad det var for én af pigerne, og så, at jeg skulle til at fordre den tilbage, klyngede hun sig til mig og sagde:

"Å, gør det ikke, jomfru – De må ikke gøre det. Jeg gav hende den jo af min egen gode vilje."

Jeg vendte mig derfor bort; for der var sandhed i, hvad barnet sagde. Men til denne dag har jeg aldrig fortalt Ethelinda, hvad der blev af hendes sixpence. Jeg tog miss Cordelia hjem med mig, mens jeg klædte mig om for at følge hende tilbage til slottet. For at gøre det godt igen, fordi hun var blevet skuffet i sin forventning, fortalte jeg hende om den unge miss Phillis og hendes glade ungdom. Jeg havde aldrig siden hendes død nævnt hendes navn for nogen, undtagen Ethelinda, og det blot om søndagen og i rolige tider. Og jeg kunne ikke have talt om hende til nogen voksen person, men til miss Cordelia kom det ganske naturligt frem. Naturligvis ikke om hendes sidste dage; men om hendes pony og hendes små sorte King Charles-hunde og alle de levende skabninger, der var så glade ved hende, dengang jeg først lærte hende at kende. Og jeg kunne ikke stille den lille pige tilfreds, førend jeg gik ned i slotshaven for at vise hende, hvor miss Phillis' have havde været. Vi var dybt inde i vor passiar, og hun bukkede sig ned for at rense en plet for ukrudt, da vi hørte en stemme råbe: "Cordelia! Cordelia! Du gør din

kjole snavset ved således at knæle ned i det våde græs! Det er ikke min uge, men jeg skal fortælle det til din tante Annabella."

Og vinduet blev lukket i med et smæk. Det var miss Dorothy. Og jeg følte mig næsten lige så skyldig som den stakkels lille miss Cordelia; for jeg havde hørt af mrs. Turner, at vi havde fornærmet miss Dorothy overmåde ved ikke at besøge hende i hendes værelse den dag, da vi aflagde hendes søstre vort besøg, og jeg havde en slags idé om, at det næsten var en lige så stor fejl af miss Cordelia at lade sig se ved siden af mig, som at knæle ned i det våde græs. Derfor tænkte jeg, at jeg ville tage oksen ved hornene. "Vil De føre mig til Deres tante Dorothy, min bedste?" sagde jeg.

Den lille pige følte ikke nogen længsel efter at komme ind i tante Dorothys værelse, sådan som hun så tydeligt havde lagt den for dagen ved turen til miss Annabellas. Tværtimod så viste hun mig den i en sikker afstand, og gik derpå bort med de afmålte skridt, som hun havde lært der i huset, hvor der ikke kendtes til sådanne ting som at løbe, tage to trin op ad trapperne på én gang, eller springe ned ad tre, hvilket alt sammen ansås for yderligt simpelt og upassende.

Miss Dorothys værelse var det mest fordringsløse, der kunne tænkes. Det havde et meget nordøstligt udseende ved sig, selv om det vendte lige med syd, og hvad miss Dorothy selv angår, så lignede hun mere en "kusine Betty" end noget andet, hvis De for resten ved hvad en "kusine Betty" er, og måske er det et alt for gammeldags ord, der ikke kan forstås af nogen, der har lært fremmede sprog; men da jeg var barn, plejede der at være stakkels sindssvage fruentimmer, der flakkede omkring på landet, ét eller to i hvert distrikt. De gjorde aldrig nogen

fortræd, det jeg ved af; det må have været fødte idioter, de stakkels væsener; eller også skuffede i kærlighed, hvem ved? Men de traskede omkring på landet, og var velbekendte på gårdene, hvor de ofte fik føde og husly så længe som deres vankelmodige sind ville lade dem blive på noget sted; og farmerens kone kunne måske finde et eller andet bånd eller en fjer eller en net bredde af gammel silketøj, for at tilfredsstille disse stakkels tossede fruentimmers uskadelige forfængelighed, og de kunne mange gange gå omkring så udstafferede, at vi kaldte dem for "kusine Betty" og gjorde det til en slags ordsprog for at betegne én der var klædt på en forfløjen, affekteret måde, at de lignede en "kusine Betty". Se nu ved De da, hvad jeg mente, miss Dorothy lignede. Hendes klædning var hvid, ligesom miss Annabellas, men i stedet for den sorte fløjlshat, som hendes søster bar, havde hun, selv hjemme i huset, en lille sort silkehat på. Dette ser just ikke så meget lig en kusine Betty-hat; men vent lidt til jeg har fortalt Dem, hvad den var foret med – med strimler af rødt silke, brede nær ved ansigtet, smalle nær ved skyggen, så de i alverdens øjne lignede en opgående sols stråler, således som de males på værtshusskilte. Og hendes ansigt var virkelig ligesom en sol, så rundt som et æble og med sminke på, det var der næppe nogen tvivl om; hun ytrede virkelig engang for mig, at en dame ikke var rigtigt påklædt, med mindre hun havde kommet sin rouge på. Mrs. Turner fortalte os, at hun studerede en hel del på "reflektioner"; dermed vil jeg just ikke sige, at hun var et tænkende fruentimmer i det hele taget, og at dette strålende foer var en frugt af hendes studium. Håret var ikke skilt ad, og skjulte rent hendes pande, og jeg vil ikke fragå, at jeg hellere

havde ønsket mig hjemme, da jeg stod på dørtærsklen, ansigt til ansigt med hende. Hun anstillede sig, som om hun ikke vidste hvem jeg var, og lod mig fortælle alt om mig selv, og da kom det for dagen, at hun godt vidste det hele, og hun håbede, at jeg var kommet mig efter den foregående dags anstrengelse.

"Hvilken anstrengelse?" spurgte jeg uden at lade mig anfægte. O, hun havde fået at vide, at jeg var meget træt efter at have besøgt hendes søstre; jeg ville dog ellers ikke have følt det så meget ved at komme op på hendes værelse. Hun blev ved at stikle mig på så mange måder, at hvis det ikke havde været for at formilde hende, fordi miss Cordelia havde knælet ned og smudsket sin kjole til, kunne jeg med glæde have spurgt hende, om hun ville give mig en kindhest og så lade det bero ved det. Jeg sagde, hvad jeg kunne, for at bringe sagen i orden; men om jeg udrettede noget, kan jeg ikke afgøre. Mrs. Turner fortalte mig, hvor mistænksom og skinsyg hun var på alle og enhver og på miss Annabella i særdeleshed, som lige fra ungdommen af var stillet over hende på grund af sin skønhed; men efter at den var falmet havde miss Morton og miss Dorothy aldrig ophørt med at stikle til hende, og miss Dorothy var den værste af alle. Havde det ikke været for den lille miss Cordelias skyld, så kunne miss Annabella have haft lyst til at dø; hun ønskede ofte, at hun havde haft småkopperne som barn. Miss Morton var statelig og kold imod hende, som mod en der ikke havde gjort sin skyldighed mod sin familie, og nu blev sat i skammekrogen for sin opførsel. Miss Dorothy snakkede bestandig om hende og dvælede især ved den kendsgerning, at hun var den ældre søster. Hun var nu rigtignok kun to år ældre, og var endnu

stadig så net og havde et så godt udseende, at jeg ville have glemt det, hvis miss Dorothy ikke stadigt havde mindet om det.

Hvilke regler var der dog ikke foreskrevet miss Cordelia! Hun skulle spise sin mad stående, det var nu én ting; en anden var, at hun måtte drikke to kopper koldt vand førend hun fik nogen budding, og det gjorde kun barnet led ved koldt vand. Så var der en hel mængde ord, hun aldrig måtte bruge; hver tante havde sit sæt ord, som af en eller anden grund var upassende eller simple. Miss Dorothy ville aldrig tillade hende at sige "rød", det måtte altid være karmin, skarlagen eller purpur. Miss Cordelia plejede en tid at komme til os og beklage sig over, at hun følte smerte i sit bryst, og det skete så ofte, at Ethelinda og jeg begyndte at blive urolige, og vi udspurgte mrs. Turner for at få at vide om hendes moder var død af tæring; og mangen en god krukke ribssaft har jeg givet barnet og blot gjort hendes smerte i brystet værre; fordi – vil De tro det? – miss Morton havde sagt hende, at hun aldrig måtte omtale, at hun havde mavepine; for det var upassende at sige sådan noget. Jeg havde i min ungdom hørt det nævne ved et værre navn end det, og det havde Ethelinda med, og vi sad og undrede os ved os selv over, hvorledes det kunne være, at nogle slags sygdomme var gentile og andre ikke. Jeg sagde, at gamle familier, som Mortonerne for eksempel, tænkte i almindelighed, at det viste godt blod at have deres sygdomme så højt oppe i kroppen som muligt – hjernefeber og hovedpine havde en bedre klang, og tilhørte måske alene aristokratiet. Jeg troede at have opfattet sagen fra der rette synspunkt ved at anføre dette, da Ethelinda gjorde den indvending, al hun ofte havde hørt, at lord Toffey havde podagra og var lam, og det stoppede munden på mig. Er der

nogen ting, som jeg kan lide mindre end alt andet, så er det, når en person siger noget i en modsat retning, når jeg har sat mig noget i hovedet – hvor kan jeg ræsonnere, når jeg bliver forstyrret ved en anden persons grunde?

Men skønt jeg fortæller alle disse særheder om disse frøkener Morton, var de dog gode damer i det hele taget, selv miss Dorothy havde sin gode tid, og elskede virkelig sin lille niece, skønt hun altid lagde snarer for at fange hende i at gøre noget forkert. Miss Morton kom jeg til at agte, selv om jeg dog aldrig holdt af hende. De bad os undertiden op til te, og vi iførte os da vore bedste klæder og tog nøglen til huset i lommen og spadserede langsomt gennem landsbyen, fordi vi ønskede, at folk, der havde levet i vor ungdom, nu kunne se os, når vi begav os til Morton Hall for at drikke te med familien – ikke i husholderskens værelse, men med *familien*, læg vel mærke til det. Men siden de begyndte at væve i Morton, syntes alle at have for travlt til at bryde sig om os; derfor måtte vi gerne lade os nøje med at huske hinanden på indbyrdes, hvorledes vi ikke ville have troet i vor ungdom, at vi skulle have oplevet en sådan dag. Efter teen fik miss Morton os gerne til at snakke om den rigtige gamle familie, som de aldrig havde kendt, og De kan være vis på, at vi fortalte al deres herlighed og storhed og stolte, statelige væsen; men Ethelinda og jeg talte aldrig om, hvad der også for os selv var ligesom mindet om en sørgelig, skrækkelig drøm. De tænkte derfor altid på squiren i hans karet med fire heste som overdommer, og madame liggende på sofaen i sit formiddagsværelse, indsvøbt i sin genuesiske fløjlsmorgenkjole, helt besat med påfugleøjne (det var et stykke fløjl, som squiren havde bragt med sig fra Italien, da han havde

varet på "den store rejse Note 5)", og miss Phillis, der tog på bal i en mægtig lords hus og dansede med en hertug af blodet. De tre damer blev aldrig kede af at høre på fortællingen om den pragt, som havde hersket her, mens de og deres moder havde lidt mangel i gentil fattigdom oppe i Northumberland; hvad miss Cordelia angår, da sad hun på en stol ved hendes tante Annabellas knæ, med sin hånd i tantens, og lyttede med åben mund, uden at der blev lagt mærke til hende, til alt hvad vi sagde.

En dag kom pigebarnet grædende til vort hjem. Det var den gamle historie: tante Dorothy havde været så ukærlig mod tante Annabella! Den lille pige sagde, at hun ville løbe bort til Indien og fortælle sin onkel generalen det, og syntes at være i en sådan lidenskabelig hede af vrede, kummer og fortvivlelse, at jeg pludselig fik et indfald. Jeg tænkte, at jeg ville prøve på at lære hende noget om den dybe sorg, der ligger og venter på alle i den ene eller anden periode af deres liv, og om den måde, hvorpå den bør bæres, ved at fortælle hende om miss Phillis' kærlighed og overbærenhed mod hendes ødsle, smukke nevø. Fra det mindre gik jeg over til det større, og jeg fortalte hende alt; barnets store øjne fyldtes langsomt med tårer, som strømmede over og rullede ubemærkede ned ad hendes kinder, mens jeg talte. Jeg behøvede næppe at lade hende aflægge det løfte: ikke at tale om alt dette til nogen. Hun sagde: "Jeg kunne ikke – nej! ikke engang til tante Annabella." Og indtil denne dag har hun ikke omtalt det, ikke engang til mig; men hun bestræbte sig for at blive mere tålmodig og mere rolig at gå til hånde i det besynderlige hus, hvor hun nu engang var anbragt.

Lidt efter lidt blev miss Morton bleg og grå, og udtæret midt under al hendes stivhed. Mrs. Turner hviskede til os, at til trods for hendes strenge, uforanderlige udseende, var hun dog dødssyg; at hun hemmeligt havde besøgt den store doktor i Drumble, og han havde sagt hende, at hun måtte beskikke sit hus. Ikke engang hendes søstre vidste det; men det brændte mrs. Turner på hjertet at blive af med og hun fortalte os det. Længe efter den tid vedblev hun at holde streng disciplin med miss Cordelia, når det var hendes uge, og spadserede på sin stive, soldatermæssige måde omkring i landsbyens, mens hun skældte folk ud, fordi de havde for store familier og brændte for meget kul og spiste for meget smør. En morgenstund sendte hun mrs. Turner efter sine søstre, og mens hun var borte, gjorde hun en gammel kapsel ryddelig, der var indrettet til at indfatte de fire miss Mortons hår, da de endnu var børn; derpå trådede hun øjet på kapslen med et brunt bånd og bandt der rundt om Cordelias hals, kyssede hende, og sagde til hende, at hun havde været en god pige og havde helbredt sig selv for at være kroget, at hun måtte frygte Gud og ære kongen, og at hun nu måtte gå og holde fridag. Just som barnet så på hende med forundring, på grund af den usædvanlige blidhed, dette blev sagt med, fo'r der en heftig krampetrækning over hendes ansigt, og Cordelia løb bort i sin angst for at kalde på mrs. Turner. Men da hun kom, og de to andre søstre med, var hun ganske sig selv igen. Hun bad sine søstre at komme ind i sit værelse for at sige dem farvel; derfor er der ingen, som ved hvad hun sagde til dem, eller hvorledes hun fortalte dem (der begge troede, hun var frisk og rask) tegnene på den død, som nærmede sig, som lagen havde forudsagt hende, og hun nu selv

anede. Én ting var de begge enige i at fortælle, – og det var meget, at tante Dorothy var enig i noget – at hun testamenterede sin dagligstue med de to trappetrin til miss Annabella, som den, der kom næst efter hende i alder. Derpå forlod de værelset grædende og gik begge to ind i miss Annabellas værelse, hvor de sad hånd i hånd – for første gang siden de havde været børn, skulle næsten mene – lyttende efter lyden af den lille klokke, som var blevet sat tæt hen til hende, i tilfælde af, at hun skulle ønske mrs. Turners nærværelse i sin dødskamp. Men hun ringede ikke. Middag forvandledes til tusmørke. Miss Cordelia listede sig ind fra haven med dens lange, mørkegrønne skygger og aftenvindens besynderlige susen mellem træerne, og sneg sig hen til køkkenilden. Omsider bankede mrs. Turner på miss Mortons dør, og da hun ikke fik noget svar, gik hun ind og fandt hende kold og stiv i lænestolen.

Jeg antager, at vi én eller anden gang har fortalt Dem noget om den ligbegængelse, som den gamle squire fik, miss Phillis' fader mener jeg. Han havde haft en ligprocession, der var en kvart engelsk mil lang, af fæstere, som fulgte ham til graven. Miss Dorothy sendte bud efter mig, for at jeg skulle sige hende, hvilke af hendes broders fæstere, der kunne følge miss Mortons ligkiste; men dels arbejdede folkene nu i fabrikkerne, dels var jorden solgt bort fra familien, derfor kunne vi ikke skaffe mere end tyve mennesker, mandfolk og fruentimmer og det hele; og en eller to var endda smudsige nok til at lade sig betale for deres tidsspilde.

Stakkels miss Annabella ønskede ikke at slå sin bolig op i værelset med de to trappetrin, ikke heller turde hun lade være;

for miss Dorothy – i en slags trods over, at det ikke var blevet testamenteret hende – vedblev stadig at sige til miss Annabella, at det var hendes pligt at tage det i besiddelse; at det var miss Sophronias ønske som døende, og at det ikke skulle undre hende, om miss Sophronia ville spøge hos miss Annabella, hvis hun ikke forlod sit lune værelse, fuldt af ro og vellugt, for at ombytte det med den hæslige, nordøstlige stue. Vi sagde til mrs. Turner, at vi var bange for, at miss Dorothy ville regere slemt over miss Annabella og hun rystede blot på hovedet, hvilket vil sige en god del hos et så snakkesaligt fruentimmer. Men ligesom miss Cordelia havde begyndt at hænge med hovedet, kom generalen hjem, uden at nogen vidste af hans komme. Strenge og hastige var de befalinger, der udgik fra ham. Han sendte miss Cordelia i skole; men dog ikke før hun havde fået tid til at fortælle os, at hun holdt inderligt af sin onkel, til trods for hans hastige væsen. Han førte sine søstre med sig til Cheltenham, og det er forbavsende, hvor unge de fik dem selv til at se ud, før de kom tilbage igen. Han var altid hist og her og allevegne, og meget høflig mod os oven i købet; og gav os nøglen til slottet, når de tog hjemme fra. Miss Dorothy var bange for ham, hvilket var en god ting, for det holdt hende i skindet, derfor var jeg også næsten bedrøvet, da han døde; hvad miss Annabella angår, gjorde hun hende det så broget, at hun blev syg over det og fik miss Cordelia til at forlade skolen for at holde sig med selskab. Miss Cordelia var ikke smuk; hun havde et alt for adstadigt og alvorligt udseende til det; men hun havde et meget indtagende væsen og skulle en gang i tiden arve sin onkels formue, hvorfor jeg snart ventede at høre, at hun var snappet bort. Men generalen sagde, at hendes ægtefælle skulle

antage navnet Morton, og hvad gjorde så min unge dame? Hun begyndte at fatte godhed for én af de store fabriksherrer i Drumble, som om der ikke var lorder og medlemmer af Underhuset nok til at vælge imellem? Mrs. Turner var død, og der var ingen, som kunne fortælle os noget om det; men jeg kunne se, at miss Cordelia blev magrere og blegere fra tid til anden, når hun kom til Morton Hall; og jeg længtes efter at sige til hende, at hun skulle skyde hjertet op i livet og anse sig for at være for god til en bomuldsspinder. En dag, ikke et halvt år før generalens død, kom hun for at se til os, og fortalte, blussende som en rose, at hendes onkel havde givet sit samtykke, og således var det da omsider kommet til en lykkelig udgang, selv om "han" havde nægtet at antage navnet Morton, og havde ønsket at ægte hende uden at få en hvid med hende og uden onklens samtykke; de skulle nu giftes med det allerførste, og deres hus blev en slags hjem for miss Annabella, der begyndte at blive ked af altid at være på farten med generalen.

"Kære gamle veninder!" sagde vor unge frøken, "De *må* holde af ham. Jeg er vis på, at De vil; han er så smuk, brav og god. Ved De, at han siger, at der levede en slægtning af hans forfædre på Morton Hall i republikkens tid?"

"Hans forfædre?" sagde Ethelinda. "Har han fået forfædre? Det er under enhver omstændighed en god side ved ham. Jeg vidste ikke at bomuldsspindere havde forfædre?"

"Hvad er hans navn?" spurgte jeg.

"Mr. Marmaduke Carr," svarede hun, idet hun udtalte hvert **r** på den gamle northumberlandske måde, og med en ædel stolthed og kraft for at gøre hvert bogstav i det elskede navn så tydeligt som muligt.

"Carr," sagde jeg, "Carr og Morton! Nå, lad det være således! Det er forudsagt for længe siden!" Men hun var alt for fordybet i tanken om sin egen lyksalighed til at lægge mærke til mine stakkels bemærkninger.

Han var og er en god mand, og en sand gentleman tillige. De boede aldrig på Morton Hall. Just som jeg skriver dette kommer Ethelinda ind med to nyheder. Sig nu aldrig mere, at jeg er overtroisk! Der er ikke en moders sjæl i Morton, som kender sagnet om sir John Morton og Alice Carr, og dog er det gamle stenspiseværelse, hvor det store middagsmåltid for præsterne smuldrede hen, den første del af slottet, som Drumble-bygmesteren har revet ned! Og den gade, som man er i færd med at anlægge lige igennem de værelser, Alice Carr i fortvivlelsens dødsangst blev slæbt igennem ved hendes husbonds afskyelige had – den skal kaldes Carr Street!

Og miss Cordelia har fået et barn; en lille pige; og hun skriver med blyant to linjer efter slutningen af sin mands brev for at sige, at hun tænker at kalde hende Phillis.

Phillis Carr! Jeg er glad ved, at han ikke antog navnet Morton. Jeg holder af at gemme navnet Phillis Morton meget stille og tyst i min hukommelse.

Note 1:

Den kvindelige Jesuit: En bog af Jemima Thompson Luke fra 1851 (*The Female Jesuit, or, The Spy in the Family*), som byggede på en konspirationsteori om, at jesuitterne placerede unge forældreløse piger som spioner i protestantiske familier. *Red.anm.*

Note 2:

Rundhoved: Således kaldtes Cromwells tilhængere, hvorimod Charles I.s parti kaldtes "kavalerer". *Overs.anm.*

Note 3:

Kalvehoveder til middag hver 30. januar: Den dag, kong Charles I. blev halshugget. – Den 29. maj var årsdagen for Charles II.s genindsættelse på tronen. *Overs.anm.*

Note 4:

Gamle Noll: Øgenavn for Oliver Cromwell. *Red.anm.*

Note 5:

Den store rejse: The grand tour, således kalder englænderne den rejse, som de fornemme plejer at gøre i deres ungdom på Europas fastland: Frankrig, Rhinegnene, Schweiz og Italien. *Overs.anm.*

Min franske lærer

1

Min faders bolig lå på landet, syv mil fra den nærmeste by. Han havde været officer i marinen; men da der indtraf et tilfælde, som satte ham ud af stand til nogensinde at tjene mere, opgav han sin officerspost og sin halvsold. Han havde en ubetydelig privatformue, og min moder var ikke heller ganske uden midler; derfor købte han et hus og ti-tolv acres land, og begyndte som dilettantfarmer efter en meget ringe målestok. Min moder var meget glad over den ubetydelige målestok, han drev sine operationer med, og når min fader beklagede, som han meget ofte gjorde, at der ikke var mere jord at få til købs i nabolaget, kunne jeg se hende opsætte følgende regnestykke i hovedet: "Når han på tolv acres land taber hundrede pund om året, hvor meget ville han så tabe på et hundrede og halvtreds?" Men når man gik min fader hårdt på klingen angående de penge, som han ødte på sit sømandsagtige agerbrug, havde han dog en tilflugt:

"Tænk på det gode helbred vi nyder og den fornøjelse, vi alle har af markernes dyrkelse omkring os! Der er altid noget for os at gøre og at lægge planer for hver dag." Og dette var så fuldkommen sandt, at så længe min fader indskrænkede sig til disse argumenter, lod min moder ham uanfægtet; men for fremmede var han meget tilbøjelig til at forstørre det udbytte, som hans ejendom indbragte ham, og han gik ofte i stå i sine angivelser, når han opfangede et advarende glimt af min

moders øje, der viste ham, at hun var ikke så optaget af sin egen konversation til, at hun skulle være døv for hans stemme. Men hvad den lykke angår, vi nød ved vor måde at leve på – da er den ikke til at beregne hverken ved ti eller hundrede pund. Vi var kun to, min søster og jeg selv; og min moder tog sig af størstedelen af vor opdragelse. Vi hjalp hende med hendes huslige pligter om formiddagen; derpå kom en gammeldags øvelse i lektierne, således som hun selv havde lært som barn: Goldsmiths "Englands Historie", Rollins gamle historie, Lindley Murrays grammatik og en overflødighed af syning og brodering.

Min moder plejede undertiden at sukke og ønske, at hun kunne købe os et pianoforte og lære os den smule musik, hun kendte; men mange af min dyrebare faders vaner var kostbare – i det mindste for én, der ikke havde større indkomster end han. Foruden hvad hans agerdyrkningseksperimenter stille og uformærket kostede ham, var han af et meget selskabeligt sindelag, glædede sig ved de middagsselskaber, han blev indbudt til af sine mere velstående naboer, og især glad ved at kunne gengælde deres høflighed og give dem udvalgte små gæstebud, der ville have gået endnu hyppigere på, hvis min moders forsigtighed ikke havde holdt ham tilbage. Men vi fik aldrig råd til at købe pianofortet; dertil krævedes et større udlæg af rede penge, end vi nogensinde havde til vor rådighed. Jeg tør sige, at vi ville være vokset op uden at besidde kendskab til noget andet sprog end vort eget, hvis min faders selskabelighed ikke havde været, som førte til, at vi kom til at lære fransk på en meget uventet måde. Han og min moder tog en dag afsted for at spise til middag hos general Ashburton, en

af skov-notabiliteterne, og der traf de sammen med en emigreret gentleman, en hr. de Chalabre, der var undsluppet på en vidunderlig måde og med overhængende livsfare; han var derfor naturligvis en stor løve i vor lille skovcirkel, og en værdig genstand for små middagsselskaber. Hans første vært, general Ashburton, havde kendt ham i Frankrig under meget anderledes omstændigheder, og han var derfor ikke forberedt på den rolige og værdige begæring, som hans gæst gjorde ham en eftermiddag, da hr. de Chalabre havde været en fjorten dages tid i skoven: at generalen ville anbefale ham som fransklærer, hvis han med en god samvittighed kunne gøre det.

På generalens indvendinger svarede hr. de Chalabre smilende, med den forsikring, at han kun overtog denne nye stilling for en kort tid; at den gode sag ville – *måtte* sejre. Det var førend den ulykkelige 21. januar 1793 [Note 6)], og derpå, endnu stadig smilende, bestyrkede han sin beslutning ved at anføre utallige eksempler af klassikerne, på helte og patrioter, generaler og anførere, der ved Fortunas luner var blevet tvunget til at påtage sig en beskæftigelse, der stod langt under deres egentlige. Han sluttede sin tale med at underrette generalen om, at han, stolende på hans godhed ved at handle som mellemmand, havde fæstet logis for et par måneder på en lille farm, lige i midten af vor omgangskreds af bekendte i skoven. Generalen var en alt for fuldendt gentleman til at sige andet, end at han ville skatte sig meget lykkelig ved at gøre alt, hvad der stod i hans magt for at fremme hr. de Chalabres planer, og da min fader var den første, han mødte efter denne samtale, fik vi samme dags aften, som dette havde fundet sted, underretning om, at vi skulle lære fransk, og jeg tror for ramme

alvor, at hvis min fader havde kunnet få min moder overtalt til det, ville vi have udgjort en hel franskklasse, bestående af fader, moder og to døtre, så rørt var min fader blevet over generalens beretning om hr. de Chalabres ønsker for øjeblikket, i betragtning af den høje stilling, hvorfra han var faldet. Følgelig fik vi æren af at være hans første franske elever. Min fader ville gerne, at vi skulle have en time hver anden dag, tilsyneladende for at vi skulle gøre desto hurtigere fremgang, men i virkeligheden for at han kunne få en desto større kvartalsregning at betale, og under alle omstændigheder til hr. de Chalabre fik mere tid optaget med undervisning. Men min moder lagde sig venligt imellem og fik sin ægtefælle afkølet til to timer om ugen, hvilket var, som hun sagde, alt hvad vi kunne overkomme. Hvilke lykkelige timer! Jeg mindes dem endnu efter mere end halvtreds års forløb. Vort hus var beliggende i udkanten af skoven; vore marker var endog ryddet fra den. Det var ikke god jord for kløver; men min fader besåede dog ufravigelig én bestemt mark med kløverfrø, fordi min moder holdt så meget af dens vellugtende duft på hendes aften-spadsereture, og gennem denne mark løb der en fodsti, som førte ind i skoven.

En fjerdingvej på den anden side – en spadseretur på den bløde, fine, elastiske tørv og under bøgetræernes lange, lave grene – og vi nåede den gamle røde murstensgård, hvor hr. de Chalabre logerede. Vi gik på ingen måde derhen for at få undervisning, det ville have været en fornærmelse mod hans høflighed; men da min fader og moder var hans nærmeste naboer, var der en idelig udveksling af små ærinder og billetter, som vi småpiger var sjæleglade ved at bringe til vor kære hr. de

Chalabre. Ydermere, når vi i god tid var færdige med vore lektier hos min moder, kunne hun sige: "I har været gode piger; nu kan I løbe til det højeste punkt af kløvermarken og se om hr. de Chalabre kommer, og hvis han gør det, kan I spadsere med ham; men pas godt på, at I overlader ham den reneste del af stien; for I ved, at han holder ikke af at smudse sine støvler til."

Dette var alt sammen meget godt i teorien; men ligesom så mange teorier var det vanskeligt at udføre den i praksis. Hvis vi smuttede til den side af stien, hvor vandet gik længst ud, bukkede han og trak sig tilbage til et sted, der var endnu vådere, og overlod os den tørrere del; og når vi kom hjem, var hans blanke støvler uden et eneste stænk, mens vore sko var dækkede med snavs.

En anden lille ceremoni, som vi måtte vænne os til, var, at han tog sin hat af, når vi nærmede os, og vedblev at spadsere med den i hånden, når han fulgtes med os. Rigtignok bar han paryk, der var vel friseret, pudret og bundet bagtil i en pisk, men vi havde altid en følelse af, at han ville blive forkølet, og at han gjorde os en alt for stor ære, samt at han ikke vidste, hvor gamle, eller rettere hvor unge vi var, indtil vi en dag så ham – langt borte fra vort hus – hjælpe en bondekone over en stente med den selv samme galante, hofmandsmæssige høflighed: først løftede han hendes kurv med æg over, derpå tog han sit silkeforede kjoleskød og bredte det over det indvendige af sin hånd, for at hun skulle lægge sine fingre på det; men i stedet for tog hun hans lille hvide hånd med sin plumpe, kraftige næve, og lænede sig med sin hele vægt på ham. Han bar hendes kurv for hende, så langt som deres veje faldt sammen; og fra den tid var vi mindre bange for at modtage hans høflighedsbeviser, da vi

havde bemærket, at han betragtede dem som en hyldest til kønnet, hvad enten det var unge eller gamle, rige eller fattige. Som jeg har fortalt, kom vi da ned fra kløvermarken på en hel stadselig måde, og gennem portlågen, der førte ind til vor have, som var lige så rig på forskellig slags vellugt, som kløvermarken havde været på dens ene rene duft. Min moder mødte os da her, og hvorledes det end gik til – for vort liv hengik lige så meget ude som inden døre både sommer og vinter – syntes vi mere hyppigt at få vore fransktimer i haven end i huset; der var nemlig en slags løvhytte på plænen, nær ved dagligstuevinduet, som vi altid fandt det såre bekvemt at bringe et bord og stole og hele det øvrige apparat, der hørte til timen, ud i.

Hr. de Chalabre bar, som en slags morgendragt, kjole, vest og benklæder, forfærdiget alt sammen af en sort, groft, gråt klæde, som han havde købt i nabolaget; hans trekantede hat var børstet til pillenhed, hans paryk *sad* som ingen andres. (Min faders sad altid skævt.) Og den eneste ting, der manglede i hans kostume, når han kom, var blot en blomst. Undertiden bildte jeg mig ind, at han med frit forsæt undlod at plukke en af de roser, der klyngede sig op til forpagtergården, hvor han logerede, i den hensigt at skaffe min moder den fornøjelse at samle sine kødfarvede nelliker og roser for at binde ham en pyntebuket, eller en "urtekost" som han holdt af at kalde den; han havde opsnappet dette smukke landsbyudtryk og gjort det til sin særdeles kæledægge, dvælende ved den første stavelse med hele den smægtende blødhed af en italieners accent. Mangen en gang prøvede Mary og jeg på at sige ham det efter; i så høj grad beundrede vi hans måde at tale på.

Når vi endelig var placeret omkring et rundt bord, hvad enten det nu var i huset eller udenfor det, var vi nødt til at give agt på vor undervisning, og på en eller anden måde lod han det da skinne igennem, at den var en del af den samme ridderlige lovbog, der gjorde ham så hjælpsom mod de hjælpeløse, for at bidrage til at den svageste adkomst til agtelse blev til den virkeligste. Ingen halvforberedte timer hos ham! Den tålmodighed, han oplyste og indprentede os hver regel med; den utrættelige blidhed, hvormed han fik vore klodsede engelske tunger til at udtale og udtale fejl, og atter udtale visse ord, fremfor alt den sindets mildhed, der aldrig omskiftede – var sådan som jeg aldrig har set mage til. Hvis vi forbavsedes over disse egenskaber som børn, hvor meget større måtte vor forundring ikke være over deres tilværelse, efter at vi var vokset til, og erfarede, at han før sin emigration havde været en mand, der var hurtig og snarrådig i sine handlinger, med den ufuldstændige opdragelse, der godtgjordes ved den omstændighed, at han i sit femtende år var underløjtnant i dronningens regiment og måtte følgelig have lagt sig strengt og samvittighedsfuldt efter at blive herre over det sprog, som han i sit senere liv skulle lære andre.

To gange havde vi ferie for at rette os efter hans sørgelige lejlighed. Ferie for os var ikke jul og St. Hansdag, påske eller Mikkelsdag. Når min moder havde usædvanlig travlt, havde vi, hvad vi kaldte en fridag, endskønt den i virkeligheden gav os mere at bestille end ellers; men vi hentede og bragte, løb ærinder og blev rødmossede og støvede, og sang glade sange i vort hjertes munterhed. Hvis dagen var særdeles smuk, kunne min elskede fader – hvis sindelag var meget tilbøjeligt til at

rette sig efter vejret – komme stormende ind med sit skinnende, venlige, bronzerede ansigt, og erobre den med storm fra min moder. "Det var en skam at indespærre sådanne småvæsener i et hus", kunne han da sige, "når enhver anden ung skabning jubler i luften og solskinnet. Grammatik! Hvad var det andet end kunsten at stille ord sammen? – og han kendte ikke et fruentimmer uden at hun kunne gøre det hurtigt nok. Geografi! – han ville påtage sig at lære os mere geografi på en vinteraften, end vi kunne lære på ti år af de dumme bøger, der var fulde af vanskelige ord. Hvad det franske angik – det måtte læres; for han kunne ikke lide, at hr. de Chalabre skulle tro, at vi var skødesløse med den undervisning, som han gjorde sig så megen umage med at give os; men vi kunne stå så meget desto før op for at lære vort fransk." Vi lovede det med akklamation, og min moder måtte – undertiden smilende, undertiden nødtvungent – altid give efter. Og dette var den sædvanlige anledning til vore fridage. Men to gange havde vi hele fjorten dages ferie med vor franske undervisning, én gang i januar og én gang i oktober. Vi så ikke engang vor kære franske lærer i disse tidsrum. Vi gik flere gange til toppen af kløvermarken for at udspejde skovens mørkegrønne omrids med vore travle øjne, og hvis vi havde set hans skikkelse i skyggen, er jeg vis på, at vi ville glemme den befaling, der gjorde skoven til forbudt område, og var faret afsted hen til ham. Men vi så ham ikke.

Det var mode i de dage at holde børn i en langt større uvidenhed end nu om de genstande, der interesserede deres forældre. Man plejede at bruge en art kode eller billedlig tale for at skjule meningen af meget af det, der blev sagt, når børn var nærværende. Min moder var meget ferm i denne måde at tale

på og fandt, som vi indbildte os, en vis fornøjelse i at gøre min fader konfus ved næsten hver dag at finde på et nyt billede. Jeg blev for eksempel i nogen tid kaldt Martia, fordi jeg var meget høj af min alder, og netop som min fader begyndte at forstå navnet – og det må tilstås, en god stund efter at jeg havde lært at spidse mine øren, når Martia blev nævnt – forvandlede min moder det pludselig til "Skråpillen", på grund af den vane jeg var kommet i med at læne mit lange, trætte korpus mod væggen. Jeg så min faders forbavselse i nogle dage over denne "skråpille" og kunne have hjulpet ham ud af hans forlegenhed, men jeg turde ikke. Således gik det, da den ulykkelige Ludvig den Sekstende var blevet henrettet; denne nyhed var alt for frygtelig til at meddeles på rent engelsk, og desuden for skrækkelig til at gøre os børn bekendt med, heller ikke kunne vi straks finde nøglen til den kode, den blev udtalt i. Vi hørte tale om, "at sværdliljen var blæst ned", og så min faders ærlige, loyale harme over det, og den rolige tilbageholdenhed, der altid betegnede min moders andel i en eller anden hemmelig sorg.

Vi havde ingen fransktimer, og på en eller anden måde måtte den stakkels medtagne, vejrslåede sværdlilje være skyld i det. Det var mange uger efter, før vi kendte den sande årsag til hr. de Chalabres dybe nedslåethed, da han atter befandt sig iblandt os; hvorfor han rystede på hovedet, da min moder frygtsomt tilbød ham nogle vintergækker den første morgen, vi igen begyndte vore timer; hvorfor han fra den dag gik klædt i den dybeste sorg, da alt hvad der kunne være sort var sort, og de hvide musselins kalvekrøs og manchetter ikke var stivet, som for at tilkendegive hans trøstesløse kummer. Vi forstod meget godt meningen af den næste forblommede efterretning: "De

nederdrægtige, grusomme slyngler har afbrækket den hvide liljes hoved!" Den dejlige dronning, hvis portræt en gang var blevet vist os, med hendes blå øjne og hendes smukke, kække udseende, hendes fylde af lyst, pudret hår, hendes hvide hals, pyntet med perlerader. Vi kunne have skreget højt, da vi hørte de let gættelige, hemmelighedsfulde ord. Vi græd om natten, siddende overende i sengen med hinanden om halsen, og svor på vor enfoldige, heftige, barnagtige måde, at hvis vi levede længe nok, skulle denne dames død blive hævnet. Ingen, som ikke har levet på den tid, kan sige hvilken gysen der gennemisnede hele landet ved at høre tale om den sidste henrettelse. I det øjeblik var der ingen tid til nogen betragtning over de tavse rædsler, folket i århundreder havde sukket under, indtil det omsider rejste sig i hele sit raseri mod sine herrer. Det sidste slag forandrede vor kære hr. de Chalabre. Jeg så ham efter den tid aldrig så sjæleglad, som han tidligere havde været. Der syntes altid at være tårer lige efter hans smil. Min fader gik over for at besøge ham, da han omtrent en uges tid havde været borte fra os – uden at give os nogen grund; for kendte vi ikke, kendte ikke enhver den rædsel, solen havde skuet ned på! Så snart som min fader var taget bort, gav min moder os den bestilling at indrette det påklædningsværelse, der hørte til vort gæsteværelse, så godt som muligt til en dagligstue. Min fader håbede at bringe hr. de Chalabre tilbage med sig til et besøg hos os; men han ville sandsynligvis ønske at have det en del for sig selv, og vi måtte flytte hvilke som helst møbler, vi fandt for godt, når vi blot kunne gøre det komfortabelt for ham.

Jeg tror, at general Ashburton havde været hos ham i et noget lignende ærinde som min fader, men at det var mislykkedes

ham. Min fader opnåede sit ønske, som jeg siden efter erfarede, på en meget karakteristisk måde. Han var fremkommet med sin indbydelse til hr. de Chalabre og havde fået et så bestemt Nej, at han rent opgav håbet og forlod denne genstand. Derpå begyndte hr. de Chalabre, for at lette sit hjerte, at fortælle ham alle enkelthederne; min fader lyttede åndeløst – til sidst kunne hans ærlige hjerte ikke længere udholde det, og tårerne løb ham ned af kinderne. Hans ukunstlede deltagelse rørte hr. de Chalabre usigeligt og en time efter så vi vor kære franske lærer komme ned ad kløvermarkskråningen, støttende sig på min faders arm, som han uvilkårligt havde tilbudt ham, endskønt han selv var lidt halt, og ti eller femten år ældre end hr. de Chalabre.

I et år efter den tid bar hr. de Chalabre aldrig nogen blomster, og fra den stund og til hans dødsdag kunne aldrig nogen kulørt rose eller nellike friste ham. Vi bemærkede hemmeligt hans smag og passede altid på at bringe ham hvide blomster til hans buket. Jeg lagde også mærke til, at han på den venstre arm, under kjoleærmet – ærmerne var den gang meget vide – bar et smalt bind af sort flor. Han levede til sit enogfirsindstyvende år, men han havde det sorte flor på, da han døde.

Hr. de Chalabre var hele egnens yndling. Han var en sand akkvisition for de selskabelige middagsgilder, der hele tiden fandt sted, og skønt nogle af familierne gav sig en aristokratisk mine og satte næsen højt i sky overfor enhver, som havde beskæftiget sig med at drive forretning, hvor storartet den end kunne være, var hr. de Chalabre dog altid en hædret gæst på grund af hans rene blod, hans loyalitet, hans kække "*preux-*

chevalier"-handlinger. Han tog sin fattigdom og de tarvelige fordringer, den tvang ham til at stille, så naturligt og muntert, som en ren, ubetydelig tilfældighed i hans liv, med hensyn til hvilken hverken skam eller hemmeligholdelse var nødvendig, at selv tjenerne – ofte mere pseudo-aristokratiske end deres herrer – elskede og ærede den franske gentleman, som måske kom for at give undervisning om morgenstunden, og om aftenen lod sig se med en så prikken nethed som middagsgæst. Han kom, hoppende let over vandpytterne i skoven, og trak, i det mindste hos os, en lille net æske, indeholdende blanksværte og en børste, op af lommen, og børstede sine støvler på ny, mens han på gebrokkent engelsk talte muntert med tjenerne. Denne blanksværteæske var af hans eget fabrikat; han var meget dygtig til at bruge sine hænder. Efter at vore timer var forbi, forvandledes han til vor fortrolige husven – til en munter legekammerat. Vi boede langt borte fra nogen snedker eller tømrer; hvis en dør var i ulave, gjorde hr. de Chalabre den i stand for os. Hvis vi trængte til en æske, havde hans smidige fingre lavet én inden den næste undervisningsdag. Han drejede silkevindsler for min moder, lavede et sæt skakbrikker til min fader, udarbejdede et elegant urfutteral af en almindelig okseknogle, han lavede små dukker til os af kork – med ét ord, hans hjerte ville være knust, som han sagde, hvis han ikke havde haft sit snedkerværktøj. Ikke heller blev hans sindrige evner alene anvendt til vor nytte. Forpagterkonen, hvor han boede, havde talrige arbejder i sit hus, som han havde forfærdiget. Susanne, forpagterens rødmossede datter, havde også sit arbejdssyskrin at vise os, og hendes elsker, en fætter, havde en ganske ypperlig stok med et højst mærkværdigt dæmonansigt

graveret på den – alt sammen hr. de Chalabres arbejde. Forpagteren, forpagterens kone, Susanne, Robert, og alle og enhver var fulde af lovtaler over ham.

Fra børn voksede vi op og blev piger – fra piger til kvinder, og endnu stadig vedblev hr. de Chalabre at give undervisning i vor skovegn; endnu stadig var han elsket og æret; endnu stadig blev intet middagsgilde i fem miles omkreds anset for fuldstændigt uden ham, og i ti miles afstand gjorde man sig umage for hellere at formå ham til at modtage natteleje hos dem, end undvære hans selskab. Den smukke, muntre Susanne var blevet narret af den troløse Robert, og var nu en køn, ærbar pige på en- eller toogtredive år, som endnu stadig vartede op for hr. de Chalabre, og som endnu stadig var ufortrøden i at lovprise ham. Min egen moder var død; min søster var forlovet og skulle giftes med en ung løjtnant, der var med sit skib i Middelhavet. Min fader var i sit hjerte så ungdommelig som nogensinde, og det samme var tilfældet med meget i hans væsen; men hans hår var ganske hvidt, og hans gamle halthed blev af og til mere besværet end tidligere. En onkel af ham var død og havde efterladt ham en betydelig formue, således at han kunne vedblive at eksperimentere væk af hjertens lyst med sit landvæsen, og tabe årligt en sum med den største anstand og det letteste hjerte af verden. Der var ikke engang nu mere at befrygte de stille bebrejdelser af min moders blide øjne.

Sagerne stod således, da freden blev sluttet i 1814. Vi havde hørt så mange og så modsigende rygter, at vi endog til sidst var kommet til at tvivle på *The Gazette*, og diskuterede sandsynlighederne med heftighed, da hr. de Chalabre uanmeldt og åndeløs trådte ind i vor stue.

"Mine venner, del min glæde!" udbrød han. "Bourbonerne" – han kunne ikke sige mere; hans ansigtstræk, ja, selv hans fingre arbejdede af bevægelse, men han kunne ikke tale. Min fader skyndte sig at komme ham til hjælp.

"Vi har hørt de gode nyheder." (I ser altså, piger, at det var ganske sandt denne gang.) "Jeg ønsker Dem til lykke, min kære ven. Jeg er glad –" og han gav hr. de Chalabres hånd et så hjerteligt tryk, og gjorde en ende på hans nervøse bevægelse ved ganske ubevidst at tilføje ham en god dosis af heldbringende smerte.

"Jeg rejser til London. Lige i denne eftermiddag tager jeg på stående fod afsted for at se min suveræn. Min suveræn giver kur i morgen i Grillons hotel; jeg vil vise ham min undersåtlige ærbødighed. Jeg tager min livgardeuniform på, der nu har ligget ubrugt i så mange år, lidt gammel, lidt mølædt, men det får være det samme. Marie Antoinette har betragtet den med nådige øjne, og det vil gøre den smuk for bestandig." Han gik omkring i værelset på en forstyrret og ilfærdig måde. Han havde noget på hjertet og vi gjorde tegn til vor fader, at han skulle forholde sig rolig i et par minutter og lade ham komme frem med det. "Nej!" sagde hr. de Chalabre, efter et øjebliks pause. "Jeg kan ikke sige farvel; for jeg vil vende tilbage og tage afsked med mine kære venner. Jeg kom herover som en stakkels emigrant; ædle englændere antog mig som deres ven og bød mig velkommen i deres huse. Chalabre er et stort slot, og mine engelske venner vil ikke svigte mig; de vil komme for at besøge mig og se, hvorledes jeg har det i mit fædreland, og for deres skyld skal ingen engelsk tigger gå forbi Chalabres porte uden at

blive opvarmet, bespist og klædt på. Jeg vil ikke sige farvel. Jeg tager nu blot bort for to dage."

2

Min fader påstod at ville køre hr. de Chalabre i sin gig til den nærmeste by, gennem hvilken posten gik til London, og i den korte tid, der forløb, inden min fader blev færdig, fortalte han os meget mere om Chalabre. Han havde aldrig før talt til os om sit fædrenehjem; vi kendte kun lidt til hans stilling i hans fædreland. General Ashburton havde truffet ham i Paris i et selskab, hvor en mand snarere blev bedømt efter sin forstand, sine selskabelige talenter og sin karakters glimrende sider end efter sin rigdom og nedarvede stilling. Nu erfarede vi for første gang, at han var arving til betydelige godser i Normandiet, hvoriblandt det gamle slot Chalabre; alt dette havde han vel mistet ved sin emigration, det er sandt, men det var under en anden regering.

"Ak, hvis min kære veninde – Deres salig moder – nu var levende, så kunne jeg have sendt hende stiklinger af sjældne og prægtige roser fra Chalabre. Ofte, når jeg så hende opelske én eller anden ringe sort, længtes jeg hemmeligt efter min rosenhave i Chalabre. Og så orangeriet! Ak, miss Fanny, enhver brud, som ønsker sig en smuk krans, må komme til Chalabre." Dette var en hentydning til min søsters bryllup – noget han godt vidste besked om som en trofast ven af familien.

Min fader vendte tilbage i en oprømt stemning og begyndte samme aften at udkaste planer til, hvorledes han kunne indrette sit landvæsen til næste år for at spare tid til et besøg på Chalabre slot, og hvad os angår, så tror jeg, at vi antog, at der

ikke var nogen grund til at opsætte vor rejse længere end til høsten samme år.

Hr. de Chalabre kom tilbage efter et par dages forløb; en smule nedslået, forekom det os piger, endskønt vi næppe havde lyst til at tale om det til vor fader. Hr. de Chalabre forklarede os det imidlertid ved at sige, at han fandt London mere myldrende og travl, end han havde forestillet sig det; at den var forrøget og trist, når man kom fra landet, hvor træerne allerede begyndte at få løv, og da vi frittede ham lidt mere om hans modtagelse i Grillons hotel, lo han ad sig selv, fordi han havde glemt det anlæg greven af Provence i tidligere dage havde haft til at blive fø'r, og derfor var blevet forskrækket over den masse af korpulence, som Ludvig den Attende fremviste, da han arbejdede sig igennem den store sal i hotellet.

"Men hvad sagde han til Dem?" spurgte Fanny. "Hvorledes modtog han Dem, da De var blevet forestillet for ham?"

Et smerteligt udtryk viste sig på hans ansigt, men det forsvandt snart igen.

"O, Hans Majestæt kunne ikke erindre mit navn. Det var også temmelig meget at forlange, at han skulle kunne gøre det, selv om det er et navn af god klang i Normandiet, og jeg har – nå! det er ikke værd at tale om. Hertugen af Duras erindrede ham om en omstændighed eller to, som jeg næsten havde håbet, at Hans Majestæt ikke ville have forglemt; men jeg selv havde glemt under trykket af de lange år i landflygtighed; det var intet under, at han ikke kunne huske mig. Han sagde, at han håbede at se mig i Tuilerierne. Hans ønske er min lov. Jeg tager bort for at ordne alt til min afrejse. Hvis Hans Majestæt ikke trænger til mit sværd, vil jeg forvandle det til et plovjern på Chalabre. Ak,

min ven, jeg skal ikke der glemme al den agerdyrkningsvidenskab, jeg har lært af Dem."

En foræring af hundrede punds værdi ville ikke have glædet min fader så meget som denne sidste del af talen. Han begyndte på stående fod at udspørge ham om terrænets natur på Chalabre osv., hvilket bragte vor stakkels hr. de Chalabre til at trække på skuldrene over sin fortvivlede uvidenhed.

"Ikke andet end det!" sagde min fader. "Rom blev ikke bygget på én dag. Det varede en god stund, inden jeg lærte alt det, jeg ved nu. Jeg var bange for, at jeg ikke kunne forlade hjemmet denne høst; men jeg ser nu, at De vil trange til én, der kan råde Dem om, hvorledes De skal lægge jorden ud til næste års afgrøde."

Således forlod hr. de Chalabre egnen i den fulde og faste overbevisning, at vi den følgende september skulle aflægge ham et besøg på hans slot i Normandiet; heller ikke var han fornøjet, førend han fik overtalt enhver, der havde vist ham godhed, til at love ham et besøg inden en bestemt tidsfrist. Hvad hans gamle vært på gården, den kønne husmoder og den raske Susanne angår, da erfarede vi, at de skulle have fri rejse frem og tilbage, under det påskud, at de franske mejersker ikke havde nogen sans for renlighed, lige så lidt som de franske landmænd var kendere af besætningen; det var altså absolut nødvendigt at føre nogle over fra England for at bringe sagerne på slottet Chalabre i orden, og forpagter Dobson og hans kone anså denne gunst for fuldkommen gensidig.

I nogen tid hørte vi ikke noget fra vor ven. Krigen havde gjort postgangen mellem Frankrig og England meget usikker, altså var vi nødt til at vente, og vi prøvede på at være tålmodige, men

hvordan det så end gik, vor efterårsrejse til Frankrig blev stiltiende opgivet, og min fader gav os så vidtløftige forklaringer angående den urolige tilstand i et land, der havde lidt så meget som Frankrig, og holdt alvorlige forelæsninger for os, fordi vi så hurtigt havde ventet at få brev. Vi vidste imidlertid meget godt, at hele denne forklaring blot blev givet for at mildne hans egen utålmodighed, og at formaningen til tålmodighed allerbedst kunne anvendes på ham selv.

Endelig kom brevet. Der var gjort et kækt forsøg på at være munter i det, som næsten fik mig til at græde, snarere end nogen klage ville have gjort. Hr. de Chalabre havde håbet at beholde sit patent som underløjtnant i Livgarden – et patent, der var undertegnet af Ludvig den Sekstende selv i 1791. Men regimentet skulle reorganiseres eller reformeres, jeg husker ikke hvilket, og hr. de Chalabre forsikrede os, at hans var ikke den eneste ansøgning, der var afslået. Han havde søgt om at erholde en ansættelse i *Cent Suisses, Gardes du Porte*, i musketererne, men alle pladser var besat. "Var det ikke en hæderlig sag for Frankrig at have så mange modige sønner, der var rede til at kæmpe på ærens og loyalitetens side?" Til hvilket spørgsmål Fanny svarede, "at det var en skam", og min fader trøstede sig, efter et eller to suk, med at sige "at hr. de Chalabre ville få desto mere tid til at passe sit forsømte gods".

Denne vinter var rig på begivenheder i vort hjem. Som det ofte sker, når en familie har syntes at vare stillestående og sikret mod årenes forandringer, og der da omsider indtræffer én vigtig begivenhed, kan man være vis på, at der vil følge en anden efter. Fannys elsker vendte tilbage og de blev gift og lod os alene – min fader og mig. Hendes mands skib havde station i

Middelhavet, og hun skulle bo på Malta hos nogle af hans familie dér. Jeg ved ikke om det var den bevægelse, som afskeden med hende førte med sig, men min fader blev ved et paralytisk slag styrtet fra sundhed til en fuldkommen invalid tilstand kort efter hendes afrejse, og min interesse var fæstet på et sygeværelses vekslende efterretninger. Jeg bekymrede mig ikke om beretningerne fra udlandet, som rystede Europa med en almindelig skælven. Mit håb, min frygt var koncentreret til et skrøbeligt menneskeligt legeme – min inderligt elskede, mig så højt elskende fader. Jeg gik hele dage med et brev i lommen fra hr. de Chalabre, uden at være i stand til at dechifrere hans franske hieroglyffer; endelig læste jeg det højt for min stakkels fader, mere for at få et bevis på hans stadige interesse for sin omverden, end fordi jeg var utålmodig efter at erfare, hvad det indeholdt. De nyheder, som fandtes i det, var nedslående nok, som for resten alt syntes at være denne sørgelige vinter. En rig fabriksejer i Rouen havde købt slottet Chalabre, der var forbrudt til nationen ved dets forrige ejers emigration. Hans søn, monsieur du Fay, var velsindet mod Ludvig den Attende, i det mindste så længe hans regering var sikker og lovede at blive stabil, så at den ingen indflydelse havde på fabrikationen og salget af tyrkisk-røde uldtøjer, og deraf var den naturlige, lovlige følge, at monsieur du Fay & Søn ikke blev forulempet med hensyn til deres købte og betalte ejendom. Det gjorde min fader ondt en dag at høre om vor stakkels vens skuffede forventninger, han brød sig om det én dag og glemte så det hele den næste. Derpå fulgte tilbagekomsten fra Elba – dette forårs skæbnesvangre begivenheder, hvoraf den ene jog efter den anden – til slaget ved Waterloo; og for min stakkels fader, der

gik i barndom, var valget af den daglige middagsmad langt vigtigere end alt dette andet.

En søndag i august måned 1815 gik jeg i kirke. Det var mange uger siden, jeg havde været i stand til at forlade min fader i så lang tid. Siden jeg sidst havde været der til gudstjeneste, syntes det som om min ungdom var forsvundet, draget bort uden noget varsel, uden at efterlade sig noget spor. Efter tjenesten gik jeg gennem det høje græs til den ubesøgte del af kirkegården, hvor min dyrebare moder lå begravet. En krans af skinnende gule evighedsblomster lå på hendes grav, og denne uventede gave overraskede mig særdeles. Jeg kendte denne udenlandske skik, skønt jeg aldrig før havde set en sådan krans. Jeg tog den op og læste ét ord i de sorte blomsterbogstaver; det var det simple ord: "Farvel". Fra det øjeblik, jeg så den, vidste jeg, at hr. de Chalabre måtte være vendt tilbage til England. Et sådant tegn på opmærksomhed lignede ham, og kunne ikke stamme fra nogen anden end ham. Men det undrede mig, at vi hverken havde hørt eller set noget til ham; ikke det allermindste siden lady Ashburton fortalte os, at hendes mand havde stødt sammen med ham i Belgien, da han tilbød sig som frivillig hos én af de elleve generaler, der af hertugen af Feltre var udnævnt til at modtage sådanne anmeldelser. General Ashburton var efter den tid død i Bryssel som en følge af de sår, han havde modtaget ved Waterloo. Efterhånden som erindringen om alle disse omstændigheder samlede sig i min hukommelse, mærkede jeg, at jeg mere og mere nærmede mig til den markvej, der drejede af fra den lige vej hjem og førte til forpagter Dobsons, og derhen besluttede jeg mig nu til at gå, for at høre om de havde erfaret noget om deres tidligere

logerende. Da jeg gik op ad alleen, der førte til huset, mødte mine øjne hr. de Chalabres; han stirrede adspredt ud af det vindue, hvor før hans dagligstue havde været. Efter et øjebliks forløb var han ved siden af mig i haven. Hvis min ungdom var fløjet bort, så var også både hans ungdom og kraftige mandsalder forsvundet. Han så i det mindste tyve år ældre ud, end da han forlad os for et år siden. Hvor meget af dette der måtte tilskrives forandringen i hans klædedragt, kan jeg ikke sige. Han havde tidligere været overmåde pillen i denne henseende, nu var han skødesløs, endog lige til den yderlighed at være sjusket. Han spurgte til min søster og min fader, på en måde, der tilkendegav den dybeste, mest ærbødige interesse; men det forekom mig, som om han blot stillede spørgsmål på spørgsmål for at forebygge de undersøgelser, jeg på min side kunne ønske at gøre.

"Jeg vender her tilbage til mine pligter; til mine eneste pligter. Den gode Gud har ikke anset mig skikket til at varetage højere. Fra dette øjeblik er jeg den omhyggelige franske lærer; den flittige, punktlige franske lærer – intet andet. Men jeg håber at kunne undervise i det franske sprog, som det anstår sig en gentleman og en kristen; at gøre mit bedste. For øjeblikket er grammatikken og syntaksen mit gods og mit våbenskjold." Han sagde dette med en stolt ydmyghed, der afvendte ethvert svar. Der var ikke andet for end at forandre emnet og nøde ham til at besøge min stakkels syge fader. Han svarede:

"At besøge den syge er min pligt såvel som min fornøjelse. Hvad det blotte selskab angår – opgiver jeg alt af den slags. Det er nu over min stilling, som jeg vil hellige mig efter bedste evne."

Da han som en følge heraf kom for at tilbringe en times tid hos min fader, havde han en lille pakke trykte papirer med sig, der indeholdt de betingelser, hvorefter hr. Chalabre (ordet "*de*" var nu og for bestandig kastet bort) ønskede at give undervisning i fransk, og i nogle få linjer på foden af siden henvendte han sig til skolerne om at give timer dér. Det var et stort trin nedad. I tidligere tider var det, at han ikke gav undervisning i skoler, et skelnemærke på, at hr. de Chalabre kun af liebhaveri befattede sig med undervisning, uden at han havde til hensigt at hellige sit liv dertil. Han bad mig ærbødigt om at uddele disse adresser, hvor jeg måtte anse det for passende. Jeg siger med velberåd hu "ærbødigt", for der var intet mere af det gamle agtelsesfulde galanteri, som vises en dame af en gentleman, der er hendes lige i fødsel og udvortes stilling – i stedet for dette var der nu en forretningsmæssig anmodning og beretning, således som en arbejder giver sin principal. Kun i min faders værelse var han den gamle hr. de Chalabre; han syntes at vide, hvor forgæves det ville være at gøre min fader det begribeligt, hvilke omstændigheder, der havde bevæget ham til at stille sig på et så lavt trin i samfundet. Indtil min faders dødsdag vedblev hr. de Chalabre at stå på den gamle fortrolige fod med ham, påtog sig en munterhed, som han ellers aldrig nogensinde viste i noget andet; stedse hørte på min faders barnagtige påfund med en sand og kærlig deltagelse, hvorfor jeg altid følte mig ham taknemmelig, endskønt han med forsæt satte en ærbødig tilbageholdenhed mellem ham og mig, som en skranke mod ethvert udtryk af en sådan følelse fra min side.

Der var blevet sat så høj pris på hans tidligere undervisning af dem, der var begunstigede nok til at få den, at man snart søgte ham fra alle kanter. Skolerne i de vigtigste byer på egnen fremkom med deres begæringer, og anså det som en gunst, når han ville give timer hos dem. Morgen, middag og aften var optaget for ham; selv om han ikke med stolthed havde trukket sig tilbage fra alle selskabelige indbydelser, ville han ikke have tid til dem. Hans eneste besøg gjaldt min fader, som imødeså dem med en barnlig længsel. En dag bad han mig, til min overraskelse, om tilladelse til at tale er øjeblik med mig i enerum. Han stod en stund tavs og drejede hatten i hånden.

"De har, som min første elev, ret til at vide, at jeg næste tirsdag gifter mig med miss Susanne Dobson, – en god, agtværdig kvinde, til hvis lykke jeg mener at burde hellige mit liv, eller så meget af det, som ikke anvendes til undervisningens pligter." Han så på mig, måske ventende på lykønskninger; men jeg var alt for perpleks af overraskelse. Den buttede, rødarmede, pluskindede Susanne, der, når hun rødmede, fik samme farve som en rødbede; som ikke forstod et ord fransk; som betragtede nationen (altid med undtagelse af den gentleman, der stod foran mig) som frøædende *mounseers*, Englands nationalfjender! Bagefter bildte jeg mig ind, at måske netop selve denne uvidenhed udgjorde en del af hendes tillokkelser. Intet ord, ingen hentydning, ingen udtryksfuld tavshed, ingen beklagende sympatetiske suk kunne minde hr. de Chalabre om det forbigangnes bitterhed, som han åbenbart søgte at forglemme. Og, så meget er vist, ingen mand har nogensinde haft en kone, der var ham mere hengiven eller beundrede ham mere, end Susanne hr. de Chalabre. Hun var rigtignok en smule

bange for ham, det er sandt nok; aldrig rigtig tilpas over for ham; men jeg bilder mig ind, at ægtemændene ikke har noget imod en sådan tribut til deres Jupiterskab. Madame Chalabre modtog mit besøg efter deres bryllup med en grad af besindig, ukunstlet og lykkelig værdighed, som jeg ikke havde tiltroet Susanne Dobson. De havde bosat sig i en lille våning på grænsen af skoven; den var omgivet af en have, og koen, svinene og fjerkræet, der var overladt til hendes omsorg, havde deres tilhold i skoven. Hun havde en simpel bondepige til at hjælpe sig med at passe dem, og de få fritimer, han havde, anvendte hendes mand på at pusle i haven og med bierne. Madame Chalabre førte mig med åbenbar stolthed omkring i det smukt møblerede hus. "*Moussire*", som hun kaldte ham, havde gjort det; *moussire* havde indrettet det. *Moussire* var øjensynlig en mand, der vidste at sno sig. I et lille aflukke af et påklædningsværelse, der tilhørte *moussire*, hang der en blyantstegning, som forestillede en høj, smal bygning af betydelig størrelse, med et peberbøsseformet tårn i hvert af de fire hjørner, og en stor allé i forgrunden.

"Slottet Chalabre?" sagde jeg frittende.

"Jeg har aldrig spurgt om det," svarede min ledsagerinde. "*Moussire* synes ikke altid om, at man stiller ham spørgsmål. Det er afbildningen af et sted, han holder meget af; for han vil ikke tillade, at jeg må støve det af, for ikke at viske det ud."

Hr. de Chalabres giftermål formindskede ikke antallet af hans besøg hos min fader. Indtil denne min elskede faders død vedblev han trolig at gøre alt, hvad han formåede, for at opklare sygeværelsets kedsomhed. Men en kløft, som han selv havde åbnet, forhindrede enhver tilnærmelse til tidligere dages

utvungne, uforbeholdne venskab. Og dog plejede jeg for hans skyld at gå hen og besøge hans kone. Jeg kunne ikke glemme fordums dage, eller spadsereturene over kløvermarken, eller de daglige buketter, eller min moders venlige opmærksomhed mod den emigrerede gentleman, eller de tusinde små venskabsbeviser, som han havde givet min fraværende søster og mig selv. Han glemte hverken det ene eller det andet i sit hjertes forborgne og tillukkede kamre. For hans skyld prøvede jeg derfor at blive en veninde af hans kone, og hun vænnede sig til at betragte mig som en sådan. I sygeværelset var det min bestilling at forfærdige klæder til en lille forventet ny Chalabre, og dens moder ville gerne, som hun fortalte mig, have bedt mig om at bære det lille barn til dåben, men hendes ægtefælle havde noget vredt mindet hende om, at de måtte søge en *marraine* – gudmoder – mellem folk af deres egen stilling i samfundet. Men i mit hjerte betragtede jeg ikke desto mindre den smukke lille Susanne som min guddatter og gjorde mig selv hemmeligt det løfte, at jeg altid skulle nære interesse for hende. Ikke to måneder efter min faders død blev der født en søster, og det menneskelige hjerte i hr. de Chalabre overvandt hans stolthed og barnet kom til at bære hans franske moders smukke navn, selv om Frankrig ikke havde plads til ham og havde forstødt ham. Denne yngste lille pige blev kaldt Aimée.

Da min fader døde, nødede Fanny og hendes mand mig til at forlade Brookfield for at komme og bo hos dem i Valetta. Ejendommen gik i arv til os; men der tilbød sig en lejer, som ikke var at vrage, og mit helbred, der havde lidt en del ved min lange sygeplejevirksomhed, gjorde det ønskeligt for mig at søge forandring til et varmere klima. Jeg rejste altså udenlands,

tilsyneladende blot for et år, men hvordan det nu gik til, så har dette år forandret sig til en levetid. Malta og Genua har siden den tid været mit opholdssted. Det er vel sandt, at jeg af og til har aflagt et besøg i England, men jeg har aldrig betragtet det som mit hjem, siden jeg forlod det for tredive år siden. Under disse visitter har jeg besøgt Chalabres. Han har fordybet sig endnu mere i sit kald end forhen; han har udgivet en ny fransk grammatik efter et nyt princip, som han har overrakt mig et eksemplar af, idet han gjorde sig umage for at forklare mig, hvorledes den skulle anvendes. Madamen så trind og lykkelig ud; ejendommen, som var under hendes bestyrelse, var gået godt fremad, og hvad de to døtre angår, var der bag deres engelske undselighed skjult en god del fransk pikanteri og esprit. Jeg overtalte dem til at gå en spadseretur med mig, i den hensigt at stille dem nogle spørgsmål, som skulle bevirke at vort venskab blev en personlig virkelighed og ikke blot en nedarvet følelse, men de små gavstrikke så mig i kortene og gjorde mig utallige spørgsmål om Frankrig, som de ganske åbenbart anså for deres fædreland. "Hvor ved De alt det om franske sæder og skikke fra?" spurgte jeg. "Taler hr. de – taler Deres fader meget til Dem om Frankrig?"

"Undertiden, når vi er alene med ham – aldrig når der er nogen andre til stede," svarede Susanne, den ældste, en alvorlig pige af et ædelt udseende, på tyve eller så omtrent. "Jeg tror, at han ikke taler om Frankrig til moder, for ikke at såre hende."

"Og jeg tror," sagde den lille Aimée, "at han ikke taler om det i det hele taget, når han kan blive fri; det er kun, når hans hjerte er så fuldt af erindringer, at han er nødt til at tale til os, fordi mange af hans tanker ikke kan siges på engelsk."

"Så kan jeg vel sagtens have ret til at antage, at De er to udmærkede fransk-elever?"

"O ja! Papa taler altid fransk til os; det er vort eget sprog."

Men med al deres hengivenhed for deres fader og hans fædreland, var de alligevel de mest kærlige og opmærksomme døtre mod deres moder. De var hendes medhjælpersker, hendes bistand ved de behagelige, huslige arbejder, meget praktiske, nyttige unge damer. Men hele deres naturs entusiasme og romantik var det alene deres fader forbeholdt at blive indviet i, med en følelse, der var lige hellig fordi den mere forstod sig af sig selv, end var dem indpodet. De var den stakkels flygtnings fortrolige i hans længsel efter Frankrig; hans begærlige tilhørerinder til, hvad der kunne falde ham ind at fortælle om hans tidligere dage. Hans ord formåede Susanne til at fatte den beslutning, at hun, hvis hun nogensinde skulle føle sig fritaget for de huslige pligter og den ansvarlighed, der i denne henseende påhvilede hende, ville blive en af de barmhjertige søstre, ligesom Anne-Marguerite de Chalabre, hendes faders grandtante, og hans mønster for kvindelig renhed. Hvad Aimée angik, da ville hun aldrig forlade sin fader, hvad der end hændte, og det var alt, hvad hun var sikker på, når hun udmalede sig sin fremtid.

For tre år siden var jeg i Paris. En engelsk veninde af mig – engelsk af fødsel, men gift med en tysk professor, og meget fransk i sæder og væsen – indbød mig en aften til at besøge sig. Jeg var langt fra at være vel, og havde ikke lyst til at tage ud.

"O, kom dog!" sagde hun. "Jeg har en god grund, virkelig en fristende grund. Måske vil der i denne selvsamme aften i min

salon foregå en akt af poetisk retfærdighed. En levende roman! Nå, kan De stå imod?"

"Hvad er det?" sagde jeg; for hun havde den vane så temmelig at forvandle ubetydeligheder til romantiske begivenheder.

"Der kommer en ung dame; just ikke så ganske i ungdommens blomst; men dog ung endnu og meget smuk, en datter af en fransk emigrant, som min mand kender fra Belgien, og som har levet i England siden den tid."

"Om forladelse, men hvad er hendes navn?" afbrød jeg med pludselig interesse.

"De Chalabre. Kender De hende?"

"Ja, og jeg nærer stor interesse for hende. Jeg vil med glæde komme for at mødes med hende. Hvor længe har hun været i Paris? Er det Susanne eller Aimée?"

"Nej, jeg lader mig ikke narre for den fornøjelse at fortælle Dem min roman, min smule forhåbede poetiske retfærdighed. De må have tålmodighed, så vil De få svar på alle Deres spørgsmål."

Jeg sank tilbage i min lænestol. Nogle af mine veninder er ikke fri for at gøre mange omsvøb, og det er lige så godt at indtage en magelig stilling inden de begynder at tale.

"Jeg fortalte Dem for et øjeblik siden, at min mand var blevet bekendt med hr. de Chalabre i Belgien i 1815. De har vedligeholdt en brevveksling siden den tid; just ikke en meget levende, det er vel sandt; for hr. de Chalabre var fransklærer i England og min mand professor i Paris; men de lader dog hinanden vide, en eller to gange om året, hvorledes det går dem og hvad de tager sig for. Hvad mig angår, så har jeg aldrig set hr. de Chalabre."

"Jeg kender ham godt," sagde jeg. "Jeg har kendt ham hele mit liv."

"For er år siden døde hans kone (hun var en englænderinde); hun havde lidt af en lang og smertelig sygdom, og hans ældste datter havde med en engels himmelske tålmodighed helliget sig hendes pleje, som han fortalte os, og hvad jeg gerne tror. Men efter hendes moders død synes hun at have fået afsmag for verden; hun er blevet så fortrolig med det dæmpede lys, de hviskende stemmer, den stadige tanke på andre, som der forlanges i et sygeværelse, at sunde menneskers støj og rå larmen havde noget skurrende for hende. Hun har derfor anråbt sin fader om tilladelse til at blive en af de barmhjertige søstre. Hun forestillede ham, at han med glæde ville have modtaget en bejler, der var kommet for at tilbyde hende sin hånd og føre hende bort fra hendes hjem og hendes fader og søster; og nu da hun blev kaldet af religionen, ville han da brumme over at skulle skilles fra hende? Han gav sit samtykke, om end ikke sit fuldkomne bifald, og skrev til min mand for at bede ham om at modtage hende her, indtil vi fik opsøgt et kloster, hvor hun kunne blive optaget. Hun har været i to måneder hos mig, og jeg har fået hende usigelig kær; hun tager hjem i næste uge med mindre –"

"Men undskyld mig, men sagde De ikke, at hun ønsker at blive en af de barmhjertige søstre?"

"Det er sandt; men hun var alt for gammel til at blive optaget i deres orden. Hun er otteogtyve. Det har været en smertelig skuffelse for hende; hun har båret den meget tålmodigt og ydmygt, men jeg kan se, hvor dybt hun har følt den. Og nu til min roman. Min mand havde for en halv snes år siden en elev,

en hr. du Fay, en dygtig, kundskabsrig ung mand, en af de første købmænd i Rouen. Hans bedstefader købte hr. de Chalabres fædrenegods. Den omtalte hr. du Fay kom for to eller tre dage siden til Paris i forretninger og indbød min mand til et lille middagsselskab; som en følge af min mands forespørgsler om et rejseselskab for hende til England, kom Suzette Chalabres historie på bane. Hr. du Fay syntes at føle interesse for historien og spurgte min mand, om han tillod, at han en aften måtte aflægge mig et besøg, når Suzette var til stede – og således er det gået til, at han kommer i aften sammen med en af sine venner, der var med til middagsselskabet forleden; vil De komme?"

Jeg gik derhen, mere i håbet om at se Susanne Chalabre og høre nogle nyheder fra mit gamle hjem end nogen forventning om "poetisk retfærdighed". Og heri havde jeg ret, og dog tog jeg fejl. Susanne Chalabre var en alvorlig, blid kvinde af et sværmerisk og resigneret udseende, ikke ulig det portræt af hans datter, der fængsler ethvert øje i Ary Scheffers Note 7) hellige malerier. Hun var tavs og bedrøvet, hendes kæreste livsdrøm var blevet forstyrret. Hun talte lidt med mig, på en blid og venlig måde, og besvarede ethvert spørgsmål, jeg stillede hende; men hendes ligegyldighed og tilbageholdenhed gjorde det umuligt for herrerne at indlade sig i nogen samtale med hende, og sammenkomsten var unægtelig noget flov.

"O, min roman! Min poetiske retfærdighed! Inden aftenen var halvvejs til ende ville jeg have opgivet alle mine luftkasteller for én eneste vel vedligeholdt samtale af ti minutters varighed. Le nu ikke ad mig; for jeg kan ikke tåle det i aften." Således lød

min venindes ord ved afskeden. Jeg så hende ikke i to dage. Den tredje kom hun, glødende af bevægelse.

"De må trods alt ønske mig til lykke! Hvis det ikke var poetisk retfærdighed, er det dog prosaisk retfærdighed, og når man ikke tager hensyn til tom romansnak, er det dog noget bedre."

"Hvad mener De?" sagde jeg. "Hr. du Fay har dog sikkert ikke friet til Susanne?"

"Nej, men den indtagende hr. de Frez, hans ven, har, det vil da sige, ikke friet, men tilkendegivet, nej, ikke tilkendegivet, men det lader til, at han har spurgt hr. du Fay – hvis fortrolige han er – om han tænkte på at føre sin idé videre med hensyn til at ægte Susanne, og ved at høre, at det ikke var tilfældet, sagde hr. de Frez, at han ville komme til os, og bede os om at satte ham i stand til at fortsætte bekendtskabet; for han er blevet ganske fortryllet af hende; han beundrer hendes udseende, stemme, tavshed, kort sagt, alt hos hende, og vi har indrettet det således, at han skal ledsage hende til England; han har forretninger der, siger han, og hvad Suzette angår – hun ved naturligvis slet ikke noget af det hele; for hvem turde sige hende det? – hun længes blot efter at komme hjem, og hun vil være tilfreds med den første den bedste, der rejser til England, når vi blot er fornøjede. Og, med alt det, bor hr. de Frez kun henved fire mil fra slottet Chalabre, så at hun kan tage derhen og se til det, når hun har lyst."

Da jeg gik hen for at sige farvel til Susanne, så hun lige så troskyldig og ærbar ud som altid. Der var aldrig faldet hende nogen tanke ind om en elsker. Hun betragtede hr. de Frez som en slags nødvendig byrde på rejsen. Jeg nærede ikke stort håb

på hans vegne, og dog var han en behagelig mand, og mine venner fortalte mig, at hans karakter var fast og ophøjet.

I tre måneder var jeg om vinteren bosat i Rom. Den fjerde hørte jeg, at Susanne Chalabres bryllup havde fundet sted. Hvad der var foregået i det tidsrum mellem den kolde, høflige ligegyldighed, jeg sidst havde set hende betragte sin rejsefælle med, og den varme kærlighed, en kvinde som Susanne Chalabre måtte elske en mand med, førend hun kunne kalde ham ægtefælle, erfarede jeg aldrig. Jeg skrev til min gamle fransklærer for at ønske ham til lykke, hvad jeg ærligt troede, der var al grund til, i anledning af hans datters bryllup. Der gik nogle måneder hen inden jeg fik svar. Det lød således:

> "Dyrebare veninde, dyrebare gamle elev, dyrebare barn af den elskelige afdøde, jeg er en gammel mand på de firs og vakler henimod min grav. Jeg kan ikke skrive mange ord, men min egen hånd skal dog bede Dem at komme til Aimées og hendes mands hjem. De siger til mig, at jeg skal bede Dem at komme og se den gamle faders fødested, mens han endnu er i live og kan vise Dem det. Jeg har det selv samme værelse på Chalabre slot, som var mit som dreng, da min moder hver aften kom for at give mig sin velsignelse. Susanne bor i nærheden af os. Den gode Gud velsigne mine svigersønner, Bertrand de Frez og Alphonse du Fay, som han har velsignet mig mit hele liv igennem. Jeg tænker på Deres fader og moder, min bedste, og De må ikke tage mig det ilde op, når jeg siger Dem, at jeg har ladet læse messer for deres sjæles ro. Hvis jeg har fejlet, vil Gud tilgive mig."

Mit hjerte kunne have fortolket denne skrivelse selv uden det smukke brev fra Aimée og hendes mand, der ledsagede det, og som fortalte mig, at da hr. du Fay var kommet over til sin vens bryllup, havde han set den yngre søster og i hende set sin skæbne. Den blide, sarte, frygtsomme Aimée var mere efter hans smag end den alvorlige og statelige Susanne. Lille Aimée havde dog styret det således, at hun herskede med uindskrænket magt på slottet Chalabre, eller rettere, hendes mand var glad ved at kunne opfylde ethvert af hendes ønsker, mens Susanne snarere gjorde blæst af sin ægteskabelige lydighed. Men de var begge gode koner, gode døtre.

Den sidste sommer skulle De blot have set en gammel, gammel mand, klædt i gråt med hvide blomster i knaphullet (samlet af et barnebarn, der var lige så smukt som de selv), førende en aldrende dame omkring på slottet Chalabres enemærker, med vaklende, ustadig iver i sin gang.

"Her!" sagde han til mig, "just her sagde min moder mig farvel, da jeg første gang tog afsted for at støde til mit regiment. Jeg var utålmodig efter at komme bort; jeg steg til hest – jeg red hen til det store valnøddetræ derhenne, og ved at vende mig om, så jeg min moders sorgfulde åsyn. Jeg sprang af hesten, kastede tøjlerne til rideknægten, og løb tilbage for endnu en gang at omfavne hende. 'Min gæve dreng!' sagde hun; 'min egen! Vær tro imod Gud og mod din konge!' Jeg så hende aldrig mere; men jeg skal snart se hende, og jeg tænker, at jeg kan sige hende, at jeg har været tro både mod min Gud og min konge."

Endnu førend jeg nedskriver dette, har han fortalt sin moder alt.

Note 6:

21. januar 1793: Den dag, kong Ludvig XVI blev henrettet.

Red.anm.

Note 7:

Ary Scheffer: Fransk-hollandsk maler (1795-1858). En ung kvindefigur i flere af hans malerier, som tydeligt er efter samme model, må være den datter, som her henvises til. *Red.anm.*

En rigtig gentleman

I det Herrens år 1769 blev den lille by Barford hensat i en tilstand af stor spænding ved den underretning, at en gentleman (og det "en rigtig gentleman", ifølge værten i George Inn) havde besigtiget mr. Claverings gamle hus. Dette hus lå hverken rigtigt inde i byen eller ude på landet. Det lå i udkanten af Barford, lige op til den landevej, som førte til Derby. Dets seneste ejer havde været en vis mr. Clavering – en herre af god familie fra Northumberland – som havde slået sig ned i Barford, dengang han kun var en slet og ret "yngre søn"; men da de ældre grene af familien efterhånden døde ud, var han vendt hjem for at tage familiegodset i besiddelse.

Det hus, jeg taler om, blev almindelig kaldt "Det hvide hus", fordi det var dækket af en slags lysegrå gibs. Det havde en god have bagtil, og mr. Clavering havde opført nogle glimrende stalde med alt, hvad man dengang anså for de nyeste forbedringer. Netop disse gode stalde blev anset for at være det punkt, der ville sikre, at huset blev udlejet, eftersom det lå i et grevskab med gode jagtmuligheder; bortset fra staldene havde det ikke meget til at tale for sig. Der var mange soveværelser, hvoraf nogle kun havde adgang igennem andre, helt op til fem i rad; adskillige opholdsstuer af den lille og trange slags, med træpaneler på alle vægge, som var malet i en tung grå skifferfarve; én anstændig spisestue og oven over den en dagligstue; begge havde udsigt til haven gennem en række nydelige buevinduer.

Dette var, hvad Det hvide Hus havde at tilbyde. Det var næppe noget, som ville virke særdeles tiltrækkende på fremmede, selv om de gode folk i Barford var temmelig stolte over huset, der var det største i byen, og det sted hvor "byfolkene" og "landfolkene" i tidligere tider ofte havde truffet sammen ved mr. Claverings hyggelige middage. For at kunne værdsætte en sådan behagelig erindring på rette vis, må man havde tilbragt nogle år i en lille by på landet, omgivet af smukke herresæder. Har man det, vil man kunne forstå, hvorledes en bøjning af hovedet eller en nejen fra et medlem af en af egnens bedre familier ophøjer de personer, som modtager dem, i næsten lige så høj grad – i hvert fald i deres egne øjne – som et par blå strømpebånd med sølvkant gjorde det med mr. Bickerstaffs myndling [Note 8)]. De træder så let, som gik de på luft, hele dagen bagefter. Men nu, da mr. Clavering var borte, hvor kunne by og land så mødes og blande sig?

Jeg nævner disse ting, for at De kan få en idé om det ønskelige i at få udlejet Det hvide hus – i hvert fald i Barfordbeboernes forestillinger – og for nu at få det til at fremtræde helt tydeligt, må De tilføje al den summen og sladren, det mysterium og den vigtighed, som enhver nok så lille begivenhed enten virkelig *har* eller i hvert fald *får* i en sådan lille by; og det vil så sikkert næppe undre Dem, at de første tyve lasede små gadedrenge ledsagede den føromtalte "herre" til døren i Det hvide Hus; og at der, imens han tilbragte mindst en time med at besigtige huset under vejledning af mr. Jones, ejendomsmæglerens kontorist, havde sluttet sig tredive mere til den undrende skare udenfor, som ivrigt afventede hvad smuler de mon kunne opsnappe, før de blev truet eller pisket udenfor

hørevidde. Nu kom endelig "herren" og mæglerens kontorist ud! Den sidste talte, idet han fulgte den første over tærsklen. Herren var høj, velklædt og smuk; men der lå et ildevarslende koldt blik i hans hurtige, lyseblå øjne, som en mere opmærksom iagttager måske ikke ville have holdt af. Der var imidlertid ikke nogen opmærksomme iagttagere hverken blandt drengene eller de uopdragent gloende pigebørn, som var forsamlet foran huset. Men de stod for tæt på, virkelig ubehagelig tæt på; og herren hævede sin højre hånd, hvori han holdt en kort ridepisk, og uddelte et eller to hårde slag til de nærmeste med et pludseligt udtryk af vild tilfredsstillelse i ansigtet, da de klynkende og grædende forføjede sig. Et øjeblik efter var dette udtryk atter forandret.

"Her!" sagde han, idet han tog en håndfuld mønter op af lommen – dels sølv, dels kobber – og kastede dem midt ind i klyngen. "Kæmp for det! gå til hinanden, drenge! og kom så hen til *The George* ved tretiden i eftermiddag, så skal I få noget mere!" Drengene råbte hurra for ham, idet han forsvandt sammen med mæglerens kontorist. Han lo for sig selv, som om der netop var faldet ham en behagelig tanke ind. "Jeg skal have lidt løjer med de knægte," sagde han; "jeg skal lære dem sådan at luske rundt og snage omkring mig. Nu skal De høre, hvad jeg vil gøre – jeg vil holde mønterne over ilden på en askeskovl, før jeg kaster dem i grams, så de bliver gloende og de møgunger brænder fingrene på dem. Kom De også derhen og se deres ansigter og hør deres hyl. – Jeg ville sætte pris på, om De kunne spise til middag med mig klokken to; til den tid vil jeg have besluttet mig med hensyn til huset."

Mæglerens kontorist, mr. Jones, indvilligede i at komme hen til *The George* klokken to, skønt han af en eller anden grund pludselig var kommet til at nære en vis afsky for sin vært. Mr. Jones ville ikke have brudt sig om at sige – end ikke for sig selv – at en mand, som havde en pung fyldt med penge, som holdt en hel del heste og omtalte bekendte adelige i familiære vendinger – og som tilmed tænkte på at leje Det hvide Hus – kunne være noget andet end en gentleman; men ikke desto mindre var mr. Jones opfyldt af urolige spekulationer over, hvem denne mr. Robinson Higgins mon egentlig kunne være, længe efter at mr. Higgins, mr. Higgins' tyende og mr. Higgins' heste havde taget ophold i Det hvide Hus.

Det hvide Hus blev pudset op (denne gang i en lys gul farve) og gennemgribende sat i stand af den imødekommende og lykkelige udlejer, mens hans lejer syntes mere tilbøjelig til at bruge store summer på indretningen af husets indre, der snart var så prangende og storslået, at Det hvide Hus forekom de gode folk i Barford et sandt vidunder. Den skiffergrå maling blev til lyserød med guldornamenter; de gammeldags trægelændere blev udskiftet med nye af forgyldt støbejern; men især var staldene et syn for guder. Siden de romerske kejseres dage havde man ikke set sådanne foranstaltninger til hestens pleje, komfort og sundhed. Men da hestene ankom og blev ført gennem Barford, var der ingen, som mere fandt det mærkværdigt. De var ganske vist tildækkede fra mule til hale, men man kunne dog stadig se de smukt buede og graciøse halse og iagttage deres undertrykte iver med korte skridt og højtløftede hove. Kun én staldknægt ledsagede dem; men de krævede tre til at pleje dem. Mr. Higgins valgte imidlertid at

engagere to unge mænd fra Barford, og dette valg fandt Barford særdeles tilfredsstillende. Ikke blot var det venligt og betænksomt at give arbejde til de to unge fyre, de fik desuden en så glimrende uddannelse i mr. Higgins' stalde, at de sidenhen uden besvær ville kunne passe sig for Doncaster eller Newmarket.

Det område af Derbyshire, hvor Barford lå, var for tæt på Leicestershire til, at der ikke skulle være grundlag for en jagt og en kobbel hunde. Hundeføreren på stedet var en vis sir Harry Manley, som også var jæger om en hals. Han værdsatte en mand efter hans benlængde, ikke hans ansigtsudtryk eller formen på hans hoved. Men som sir Harry plejede at bemærke, så kunne man også have *for* lange ben, så han holdt som regel sin anerkendelse tilbage, indtil han havde set en mand sidde til hest, og hvis han da sad fast og rolig i sadlen, styrede sin hest med let hånd og i øvrigt var modig – ja, så hilste sir Harry ham som en broder.

Mr. Higgins deltog i sæsonens første jagt uden at være medlem af det etablerede jagtselskab. Jægerne i Barford roste sig af deres dristige ridt; deres kendskab til landskabet havde de skaffet sig ad naturlig vej; men denne nye, mærkelige mand, som ingen kendte, var med lige fra start til slut, hvor han stadig siddende støt og rolig på sin hest, uden at hverken hest eller rytter led åndenød, og uden at det mindste hår vendte forkert på dyret, tiltalte den gamle, erfarne jæger, som skar halen af ræven, i en storsnudet tone; og den gamle, som sjældent lod sig noget sige hverken af sir Harry selv eller nogen som helst anden, der tillod sig at ytre den mindste kritik af hans tres års erfaring som stalddreng, karl, krybskytte eller hvad som helst

andet – han, gamle Isaac Wormeley, lyttede ydmygt til den fremmede, idet han kun af og til tilkastede ham et af sine hurtige, opadvendte, snedige blikke, ikke ulig den slags selvbevidste blikke, man ville kunne have set hos den nyligt afdøde Mikkel, som hundene nu stod hylende rundt om, ikke mere holdt i ave af den korte hundepisk, som var forsvundet i Wormeleys slidte lomme. Da sir Harry red ind i krattet – det var fuldt af visne småbuske og vådt, sammenfiltret græs – efterfulgt af de øvrige af jagtselskabet, holdt mr. Higgins stille og tog sin kasket af og bukkede for hver enkelt, efterhånden som de passerede – halvt ærbødigt, halvt uforskammet – med et lurende smil i øjenkrogen ved det utilpasse blik fra et par af efternølerne.

"Et glimrende opløb, min herre," sagde sir Harry. "Det er vistnok første gang, De har deltaget i en jagt her på egnen; men jeg håber, vi får Dem at se oftere."

"Jeg håber at blive et fast medlem af selskabet, sir," sagde mr. Higgins.

"Det skulle glæde mig – jeg vil bestemt være stolt ved at kunne modtage en så dristig rytter iblandt os. De tog endda det høje gærde, tror jeg; mens visse af vore venner her ..." Han sendte et skulende blik i retning af et par kujoner, for at antyde, hvad han mente. "Tillad mig for resten at præsentere mig – jeg er fører af hundekoblet." Han famlede i vestelommen efter et kort, hvorpå hans navn stod formfuldendt prentet. "Nogle af vore venner her er så venlige at komme med mig hjem til middag; tør jeg forvente at have den ære ...?"

"Mit navn er Higgins," svarede den fremmede med et dybt buk. "Jeg er først for nylig flyttet ind i Det hvide Hus i Barford,

og har endnu ikke haft lejlighed til at fremvise mine introduktionsbreve."

"Å, pokker i vold med dem," svarede sir Harry; "en mand, der sidder i sadlen som De, kunne gerne ride op til en hvilken som helst dør her i grevskabet – ja, jeg er jo selv fra Leicestershire – og blive hilst velkommen. Mr. Higgins, jeg vil være stolt over at gøre Deres nærmere bekendtskab over mit middagsbord."

Og mr. Higgins vidste nok, hvordan han skulle forbedre det bekendtskab, der således var blevet indledt. Han kunne synge en lystig vise, fortælle en god historie, var vel bevandret indenfor "practical jokes", og havde den skarpe indfølingsevne, som er medfødt hos nogle mænd, som fortalte ham, hvem han kunne spille hvilke puds uden at udsætte sig for deres modvilje, og samtidig være sikker på bifald fra de mere højrøstede, heftige eller dem, som ikke i øjeblikket var udsat for hans spøgefuldheder. Da der var gået tolv måneder var mr. Robinson Higgins i det store og hele Barford-jagtens mest populære medlem; han havde i virkeligheden "slået alle de øvrige med et par længder", som hans første ven og beskytter, sir Harry, bemærkede en aften, da de netop forlod middagsbordet hos en ældre herremand og jæger, mr. Hearn, i nabolaget.

"Fordi, skal jeg sige dig," sagde mr. Hearn til sir Harry ved afskeden, idet han trak den sidstnævnte til side, "jeg mener – ser du altså, denne her unge laps Higgins sender søde blikke i retning af min Catherine; hun er en god pige, og ifølge sin moders testamente får hun ti tusinde pund, når hun gifter sig; og – ja, undskyld mig, sir Harry – men jeg vil jo helst ikke have, at min lille pige kaster sig i armene på den første, den bedste."

Skønt sir Harry havde en lang ridetur for sig, og kun lyset fra en spinkel nymåne at gøre den ved, blev hans venlige sjæl så rørt af squire Hearns skælvende, grådkvalte ængstelse, at han lod hest være hest og gik med tilbage ind i spisestuen for – med en del flere omsvøb end jeg her bryder mig om at gentage – at sige:

"Min gode Hearn, jeg kender efterhånden den unge mand ret godt, og nogen bedre ung fyr har aldrig været til. Hvis jeg havde tyve døtre, skulle jeg med største glæde lade ham have den bedste af dem."

Squire Hearn kom aldrig i tanker om at spørge om grundene til hans gamle vens gode mening om mr. Higgins; den blev udtalt med alt for megen alvor til, at den gamle mand skulle tvivle på, at den muligvis ikke var helt velfunderet. Mr. Hearn havde ikke noget tvivlende sind, ej heller var han nogen stor tænker eller mistænksom af natur; det var kun hans kærlighed til hans eneste datter, hans Catherine, som fik ham til at blive ængstelig i dette tilfælde; og efter hvad sir Harry havde sagt, kunne den gamle mand med lettet sind, omend ikke alt for stabilt et bentøj, vakle ind i dagligstuen, hvor hans kønne, rødmende datter Catherine og mr. Higgins stod tæt sammen på tæppet foran kaminen – han hviskende, hun ivrigt lyttende med nedslagne øjne. Hun så så lykkelig ud, så lig hendes afdøde moder, dengang squiren var en ung mand, at han ikke kunne tænke på andet, end hvordan han bedst kunne være hende til behag. Hans søn og arving stod også netop for at skulle gifte sig, og ville sammen med sin kone slå sig ned i huset hos squiren; Barford og Det hvide Hus lå ikke længere væk, end man kunne ride derhen på en times tid; og, samtidig med at

disse tanker fo'r gennem hans hoved, spurgte han mr. Higgins, om han ikke ville blive natten over – nymånen var allerede gået ned – vejen ville være mørk – og Catherine så op på den unge mand med en nydelig, spørgende mine, som dog ikke nærede megen tvivl, efter hans svar.

Med al sådan opmuntring fra den gamle squires side, var det en overraskelse for alle, da man en morgen opdagede, at miss Catherine Hearn var forsvundet; og da man, som det er sædvane i den slags tilfælde, fandt en billet, som meddelte, at hun var stukket af sammen med "mit hjertes elskede" med kurs mod Gretna Green, var der ingen, der kunne forestille sig, hvorfor hun dog ikke blot stilfærdigt kunne være blevet hjemme og have giftet sig i den lokale sognekirke. Men hun havde altid været en romantisk, følsom pige, meget smuk og meget kærlig, og overordentlig meget forkælet. Hun led også af en meget stor mangel på sund fornuft. Hendes overbærende fader var dybt såret over denne mangel på tillid til hans aldrig foranderlige hengivenhed; men da hans søn ankom, varm med ophidset indignation medbragt fra baronettens hus (*hans* tilkommende svigerfaders hus, hvor hans bryllup skulle fejres under iagttagelse af enhver form for lov og sædvane og ceremoniel), talte squire Hearn det unge pars sag med bønfaldende forståelse, og påstod, at det var et modigt træk hos hans datter, som han både beundrede og var stolt over. Imidlertid endte det med mr. Nathaniel Hearns erklæring, at han og hans hustru på ingen måde ville have noget at gøre med hans søster og hendes mand. "Vent dog, til du har mødt ham, Nat!" sagde den gamle squire, skælvende ved den ængstelige forventning om uenighed

i familien. "Han ville virkelig kunne undskylde en hvilken som helst pige. Spørg blot sir Harry, hvad han synes om ham."

"Å, Fanden tage sir Harry! Hvis en mand sidder godt i sadlen, så er sir Harry ligeglad med alt andet. Hvem er dette menneske – denne forbandede laps? Hvor kommer han fra? Hvordan står det sig med hans økonomi? Har han en anstændig familie?"

"Han kommer nede sydfra – Surrey eller Somersetshire, jeg har glemt hvilket; han betaler godt og til tiden, og uden at knibe på noget. Alle de handlende i Barford siger, at han ikke bryder sig mere om penge end om vand; han smider om sig med dem som en fyrste, Nat. Jeg ved ikke, hvad hans familie er, men hans signet har et våbenskjold, som sikkert kan sige dig, hvad du ønsker at vide – og han er jævnligt sydpå for at indkræve afgifter og renter af sine ejendomme dernede. O, Nat! hvis du blot ville vise dig venlig, så ville jeg være lige så lykkelig over Kittys giftermål som enhver anden fader i hele grevskabet."

Mr. Nathaniel Hearn satte en dyster mine op, idet han mumlede et par eder for sig selv. Den stakkels gamle fader høstede nu konsekvenserne af hans svage overbærenhed med sine to børn. Mr. og mrs. Nathaniel Hearn undgik Catherine og hendes mand, og squire Hearn turde aldrig indbyde dem til Levison Hall, skønt det dog var hans eget hus. I virkeligheden sneg han sig endog ud som en anden forbryder, når han ville besøge Det hvide Hus; og når han tilbragte natten hos dem, var han temmelig tvetydig i sine udtalelser, når han kom hjem den følgende dag; en tvetydighed som den sure og stolte Nathaniel dog udmærket forstod at tyde. Men mr. Hearn den yngre og hans hustru var de eneste, som ikke kom i Det hvide Hus. Mr. og mrs. Higgins var så afgjort betydeligt mere populære end

deres svoger og svigerinde. Hun var en meget smuk, sød og venlig værtinde, og hendes opdragelse havde ikke været af en sådan art, at hun skulle se ned på eventuelle mangler i de venners opførsel, som samledes omkring hendes mand. Hun havde blide smil til overs for såvel byens folk som de fra landet; og spillede ubevidst en beundringsværdig anden violin i hendes mands forsøg på at gøre sig stadig mere populær i alle kredse.

Men der er altid nogen, som skal komme med sure bemærkninger og drage ondskabsfulde slutninger af ganske simple præmisser. I Barford var denne ulykkesfugl en vis miss Pratt. Hun var ikke jæger – så mr. Higgins' beundringsværdige ridning påkaldte sig ikke hendes beundring. Hun drak ikke – så de udsøgte vine, der i så overdådige mængder blev skænket for hans gæster, kunne ikke blidgøre miss Pratt. Hun hadede morsomme selskabssange og komiske historier – så på den måde kunne man ikke skaffe sig hendes anerkendelse. Og det var disse tre hemmelige midler til at skaffe sig popularitet, som udgjorde mr. Higgins' store tiltrækning. Miss Pratt sad og *iagttog*. Hendes ansigt var urokkelig alvorligt, når mr. Higgins afsluttede sine bedste historier; men der var et ivrigt, nålestikslignende glimt i hendes stive blik, som mr. Higgins følte mere end han så, og som gav ham kuldegysninger, selv på den varmeste dag, når det faldt på ham. Miss Pratt var lavkirkelig, og for at forsone denne kvindelige Mordecai, indbød mr. Higgins den dissenterpræst, hvis gudstjenester hun gik til, til middag; han sørgede omhyggeligt for at alt gik anstændigt til, og donerede en smuk sum til kapellets fattigbøsse. Alt forgæves – miss Pratt bevægede ikke én ansigtsmuskel i retning af et taknemmeligt udtryk; og mr.

Higgins var godt klar over, at på trods af hans åbenlyse forsøg på at indfange mr. Davis, så var der en hemmelig indflydelse, som trak i den modsatte retning, og kastede tvivl og mistanker på ham og tolkede ethvert ord af hans mund og i virkeligheden alt, hvad han foretog sig, på den mest ondskabsfulde måde. Miss Pratt, denne lille, ordinære gammeljomfru, som levede af firs pund om året, var en torn i den populære mr. Higgins' side, skønt hun aldrig havde talt et uhøfligt ord til ham, men tværtimod behandlede ham med en stiv og omstændelig høflighed.

Tornen – mrs. Higgins' store sorg var denne: De havde ingen børn! O! hvor hun kunne stå stille og misunde tummelen af en flok på et halvt dusin børn, og så, når man opdagede hende, gå videre med et dybt, dybt suk af længselsfuld fortvivlelse. Men det var som det var.

Man bemærkede, at mr. Higgins var særdeles omhyggelig for sit helbred. Han spiste, drak, motionerede sig og hvilede efter sine egne, hemmelige forskrifter; ganske vist tillod han sig af og til at hengive sig til excesser, men det var kun ved ganske sjældne lejligheder, som f.eks. når han vendte hjem fra en tur til sine ejendomme sydpå for at opkræve sine afgifter. Denne usædvanlige anstrengelse og udmattelse – for der standsede ingen diligencer nærmere end fyrre engelske mil fra Barford, og han ville, som de fleste landlige gentlemen på den tid, alligevel foretrække at ride, selv om der var – syntes at gøre en eller anden særegen udskejelse nødvendig som kompensation. Rygtet i Barford ville vide, at han låsede sig inde og drak som en stud i ensomhed i et par dage efter sin hjemkomst. Men ingen andre fik adgang til disse orgier.

En dag – de huskede det særdeles udmærket bagefter – var jægerne med deres hunde samlet et sted ikke så langt fra byen; ræven befandt sig et område af den vilde hede, som i den senere tid var begyndt at blive opmålt og indhegnet af visse af de mere velstående byfolk, som ønskede at bygge deres huse lidt længere ude på landet end der, hvor deres nuværende bolig befandt sig. Blandt disse var den fremmeste en vis mr. Dudgeon, Barfords sagfører, og agent for alle grevskabets familier. Firmaet Dudgeon havde bestyret udlejning, ægtepagter og testamenter for hele Barford og dens nabolag gennem flere generationer. Mr. Dudgeons fader havde været ansvarlig for opkrævning af huslejer og afgifter, ligesom den nuværende mr. Dudgeon var det på den tid, jeg her omtaler; og som hans søn og sønnesøn har været det senere. Deres forretning var en slags arvelig ejendom for dem; og deres følelse af at være gammel feudaladel i deres fag var iblandet en slags stolt ydmyghed i forholdet til de herremænd, hvis familiehemmeligheder de passede på; og mysterierne bag deres formuer og ejendomme var bedre kendt af messrs. Dudgeon end af dem selv.

Mr. John Dudgeon havde opført et hus til sig selv på Wildbury Heath; han benævnte det selv "en simpel hytte", men skønt det kun var to etager højt, så bredte det sig vidt og bredt, og der havde været indforskrevet arbejdere fra Derby for at fuldende dets indretning på bedst mulige vis. Haverne omkring huset var også af det mest udsøgte arrangement, omend ikke synderligt udstrakte; og der blev kun dyrket blomster af de allermest sjældne sorter. Det må have været ikke så lidt af en ydmygelse for ejeren af dette smukke sted, da ræven, på den dag jeg her omtaler, efter en lang flugt, hvorunder den havde beskrevet en

mange mil vid cirkel, tog sin tilflugt til netop denne have; men mr. Dudgeon lagde dog alligevel ansigtet i passende velvillige folder, da en af de ædle jægere, med den ligegyldige uforskammethed, som herremændene på den tid og det sted havde for vane, red tværs over den fløjlsagtige plæne, og idet han bankede på ruden til spisestuen med håndtaget af sin pisk, bad om tilladelse – nej! det er ikke det rette udtryk – nærmere *oplyste* mr. Dudgeon om deres hensigt – nemlig i flok og følge at komme ind i hans have og få fat på ræven. Det lykkedes mr. Dudgeon at tvinge sig til at smile samtykkende med samme gratie som en mandlig Griselda Note 9); derpå gav han hastigt tyendet besked om at sætte alt, hvad huset formåede, frem på frokostbordet, idet han med rette gættede på, at en seks timers jagt ville gøre selv hans almindelige, dagligdags kost til et velkomment måltid for jægerne. Han udholdt også uden at blinke de smudsige støvler i hans udsøgt renholdte stuer; men var taknemmelig for den omhu, hvormed mr. Higgins bevægede sig rundt, omhyggeligt og lydløst på tåspidserne, idet han udforskede husets værelser med nysgerrige blikke.

"Jeg har selv tænkt på at bygge mig et hus, Dudgeon; og jeg tror min sandten ikke, jeg kunne finde et bedre forbillede end Deres."

"O! min ringe hytte ville vist være for lille til at give nogen inspiration til sådan et hus, som De kunne tænke Dem at bygge, mr. Higgins," svarede mr. Dudgeon, idet han dog gned sig i hænderne ved komplimenten.

"Slet ikke! slet ikke! Lad mig se. De har en spisestue, dagligstue –" han tøvede, og mr. Dudgeon udfyldte resten, som han havde forventet.

"Fire opholdsstuer og soveværelser. Men tillad mig at vise Dem rundt i huset. Jeg tilstår, at jeg har gjort mig en del umage med indretningen, og skønt det er betydeligt mindre end det, De vil få brug for, så kan det måske alligevel give Dem nogle ideer."

De forlod altså det spisende selskab med munde og tallerkener helt fulde og lugten af ræv, som overdøvede duften af den hastigt udskårne skinke; og beså omhyggeligt alle værelserne i stueetagen. Så sagde mr. Dudgeon:

"Hvis De ikke er træt endnu, mr. Higgins – – ja, det er jo nærmest min hobby, så De må endelig standse mig, hvis det er Dem for meget – vil vi gå ovenpå. Jeg skal vise Dem mit allerhelligste."

Mr. Dudgeons allerhelligste var det midterste værelse over verandaen, som nærmest udgjorde en slags balkon, og som var fyldt med de mest udsøgte planter i krukker. Der var alle mulige former for elegante indretninger, der skulle skjule den virkelige styrke af alle de kasser og kister, som mr. Dudgeons særlige virksomhed gjorde nødvendige; for skønt hans kontor lå i Barford, så opbevarede han (som han fortalte mr. Higgins) alle de ting, som var mest værdifulde, her i hans hus, da han anså det for mere sikkert end et kontor, som blev lukket og låst og forladt hver nat. Men som mr. Higgins, idet han med en snedig mine gav Dudgeon et skub i siden, bemærkede, den næste gang de mødtes, så var hans eget hus nu heller ikke ligefrem alt for sikkert. En fjorten dages tid efter at jægerne fra Barford havde frokosteret der, var mr. Dudgeons jernskab i hans allerhelligste på første sal, med dets mystiske låsebolt og springfjeder af hans egen opfindelse – en hemmelighed, som kun var kendt af

opfinderen selv og nogle få af hans allernærmeste venner, som han med stolthed havde vist den til – dette jernskab, som indeholdt vinterhalvårets forpagtningsafgifter for et halvt dusin af egnens godser (der var nemlig ingen bank nærmere end Derby) var blevet plyndret; og den i al hemmelighed temmelig formuende mr. Dudgeon så sig nødsaget til at stoppe sin agent fra indkøbet af nogle flamske maleres mesterværker, fordi pengene skulle bruges til at erstatte de manglende afgifter.

Den tids Dogberry'er og Verge'r [Note 10)] var ude af stand til at finde det mindste spor af røveren eller røverne; og skønt en vagabond eller to blev indfanget og bragt for mr. Dunover og mr. Higgins, de forhørsdommere, der sædvanligvis præsiderede i retten i Barford, så fandt man ingen beviser mod dem, og når de havde udholdt et par nætter i fængslet satte man dem atter i frihed. Men fra da af var det en stående vittighed for mr. Higgins med jævne mellemrum at spørge mr. Dudgeon, om han kunne anbefale ham et sikkert sted for sine værdier; eller om han måske havde gjort flere opfindelser for nylig med henblik på at sikre huse mod røvere.

Omkring to år efter disse begivenheder – det var omkring syv år efter at mr. Higgins havde giftet sig – sad mr. Davis en aften og læste nyhederne i kaffestuen på *The George Inn*. Han hørte til en klub af herrer, som mødtes på kroen en gang imellem for at spille whist, læse de få aviser og blade, der dengang fandtes, få en sludder om markedet i Derby og om priserne i al almindelighed. Den tirsdag aften var det bidende frost, og der var kun få til stede i kroen. Mr. Davis var ivrigt i færd med at læse en artikel i *Gentleman's Magazine* til ende; han

tog ligefrem uddrag af den, idet han havde tænkt sig at besvare den, skønt han med sine ringe indtægter ikke så sig i stand til at købe et eksemplar til sig selv. Han blev derfor siddende til det blev sent; klokken var allerede over ni, og klokken ti blev kaffestuen lukket. Men som han sad der og skrev, kom mr. Higgins ind. Han var bleg og gennemfrossen. Mr. Davis, som i nogen tid havde haft kaminilden for sig selv, flyttede sig høfligt lidt til siden, og rakte den nyankomne den enlige Londoner-avis, kroen kunne tilbyde. Mr. Higgins tog den, og gjorde en bemærkning angående det usædvanligt kolde vejr; men mr. Davis var for optaget af sin artikel til at lade sig lokke til en længere samtale. Mr. Higgins trak sin stol nærmere til ilden, og lagde med en hørbar kuldegysning fødderne mod kamingitteret. Så lagde han avisen fra sig på enden af et bord ved siden af sig og satte sig til at stirre ind i de røde gløder i kaminen, bøjende sig frem mod dem, som om han frøs helt ind til marven af sine knogler. Endelig sagde han:

"Der ser ikke ud til at være nogen efterretning om mordet i Bath i avisen?" Mr. Davis, som nu var færdig med at tage noter og skulle til at gå, standsede og spurgte:

"Er der sket er mord i Bath? Nej da! Det har jeg ikke set noget til – hvem er blevet myrdet?"

"Å! men det var et rystende, et forfærdeligt mord!" sagde mr. Higgins uden at tage blikket fra ilden. Han stirrede så stift og vedholdende på den, at hans pupiller til sidst havde trukket sig sammen til mørke prikker midt i det hvide øjenæble. "Et frygteligt, forfærdeligt mord! Gud ved, hvad der vil ske med morderen? Jeg ser ind det rødglødende indre af ilden der – se

blot, hvor uendelig fjern den ser ud, og hvordan afstanden forstørrer det til noget rædselsfuldt og uslukkeligt."

"Men kæreste dog, De har vist feber; De ryster og bæver jo over det hele!" sagde mr. Davis, der for sig selv tænkte, at den anden måtte have en heftig feber og at hans sind var gået på vandring.

"Å nej!" sagde mr. Higgins. "Jeg har ikke feber. Det er denne nat, som er så kold." Og han talte nogen tid med mr. Davis om artiklen i *Gentleman's Magazine*, for han var selv en ivrig læser og derfor i stand til at værdsætte mr. Davis' forehavende bedre så mange andre af Barfords beboere. Endelig nærmede klokken sig ti, og mr. Davis rejste sig for at gå hjem til sit logi.

"Nej, Davis, De må ikke gå. Jeg vil gerne have, De bliver. Vi vil dele en flaske portvin; det vil sætte Saunders i godt humør. Jeg vil gerne fortælle Dem om dette mord," vedblev han, idet han dæmpede stemmen og talte med en lavmælt, hæs hvisken. "Hun var en gammel kone, og han dræbte hende, mens hun sad og læste i Bibelen foran sin egen kamin!" Han så på mr. Davis med et underligt søgende blik, som om han prøvede at finde sympati for den rædsel, hans egen beretning indgav ham.

"Hvem mener De, min bedste? Hvad er det med dette mord, som De er så optaget af? Der er ingen, som er blevet myrdet her."

"Nej, De fjols! Jeg siger Dem jo, det var i Bath!" sagde mr. Higgins med en pludselig ophidselse; så beroligede han sig og antog en fløjlsblød maner, idet han lagde hånden på mr. Davis' knæ, som de sad der foran kaminilden, og holdt ham blidt på plads, idet han begyndte at berette om den forbrydelse, han var så optaget af; han begrænsede nu sin stemmeføring og opførsel

til noget, der lignede en slags stålsat afdæmpethed; en eller to gange, huskede mr. Davis senere, blev hans greb voldsommere, næsten som en skruestik.

"Hun boede i et lille hus i en stilfærdig, gammeldags gade, hun og hendes pige. Folk sagde, at hun var god, gammel kvinde; men hun var alligevel nærig, hun samlede til huse, og gav aldrig noget til de fattige. Mr. Davis, det er ondt ikke at give til de fattige – ondt – ondt, ikke sandt? Jeg giver altid til de fattige, for jeg har engang læst i Bibelen, at velgørenhed opvejer en hel mængde synder. Den onde, gamle kone gav aldrig noget, hun kneb og sparede – sparede … Nogen hørte om det; jeg mener, hun selv fristede ham, og at Gud vil straffe hende for det. Og denne mand – eller måske er det en kvinde, hvem ved? – og dette *menneske* hørte, at hun gik i kirke hver formiddag, og hendes tjenestepige om eftermiddagen; og så – mens pigen var i kirke, og gaden og huset var helt stille, og vintereftermiddagens mørke faldt på – hun sad og nikkede over sin Bibel – og det, læg vel mærke til det! er en synd, og det en synd, som Gud vil straffe før eller siden; og der lød skridt på trappen i tusmørket, og den person, jeg har fortalt Dem om, stod i stuen. Først gjorde han – nej! vi *antager*, at han først – for De må vide, at alt dette er rent gætteværk – vi antager, at han først meget høfligt bad hende om at give ham sine penge, eller sige ham, hvor de var; men den gamle gnierske trodsede ham og ville ikke bede om nåde eller give ham sine nøgler, selv ikke da han truede hende, men så ham lige i ansigtet, som om han var et lille barn – Å Gud! Mr. Davis, jeg drømte engang, da jeg var en lille uskyldig purk, at jeg engang ville begå en forbrydelse som denne, og jeg vågnede op i tårer; og min moder trøstede

mig – det er derfor, jeg ryster sådan nu – det og kulden, for det er meget, meget koldt!"

"Men myrdede han så den gamle dame?" spurgte mr. Davis. "Ja, undskyld, sir, men Deres historie interesserer mig meget."

"Ja! han skar halsen over på hende; og der ligger hun så i sin stille, lille stue, med ansigtet vendt opad, og uhyggelig hvidt er det, midt i en sø af blod. Mr. Davis, vinen her er ikke meget andet end vand; jeg må have noget brændevin!"

Mr. Davis var slået med rædsel af fortællingen, som åbenbart fascinerede ham lige så meget som den havde gjort det ved fortælleren.

"Har man noget spor efter morderen?" sagde han. Mr. Higgins drak et halvt krus ren brændevin i et drag, før han svarede.

"Nej! slet intet spor. De vil aldrig være i stand til at finde ham; og det skulle ikke undre mig, mr. Davis – det skulle ikke undre mig, om han angrede sin gerning og gjorde bitter bod for forbrydelsen; og så – vil han nok vinde nåde på Dommens Dag?"

"Det ved kun Gud!" sagde mr. Davis højtideligt. "Det er en forfærdelig historie," vedblev han, idet han rejste sig; "jeg har ikke særlig lyst til at forlade denne varme, lyse stue og gå ud i mørket, nu jeg har hørt den. Men det skal jo gøres," han knappede sin overfrakke – "jeg kan kun sige, at jeg håber og tror, man vil finde morderen og sørge for, at han bliver hængt – Hvis De vil lytte til mit råd, mr. Higgins, så sørg for at få Deres seng varmet op, og drik Dem et stort krus varm ølost med sirup lige før De går til ro. Og hvis De tillader, vil jeg sende Dem mit svar til 'Philologus' før det går til bladet."

Den næste morgen gik mr. Davis på besøg hos miss Pratt, som var syg; og for at være venlig og underholdende, fortalte han hende hele den historie, han havde hørt aftenen før om mordet i Bath; han fik endog en rigtig god og sammenhængende fortælling ud af det, og miss Pratt blev meget interesseret i den gamle dames skæbne – til dels fordi hun selv var den myrdede meget lig, for hun sparede også på skillingen og havde kun én tjener, og hun sad også alene hjemme søndag eftermiddag, så hendes pige kunne gå i kirke.

"Og hvornår fandt så alt dette sted?" spurgte hun.

"Jeg husker ikke, om mr. Higgins sagde den præcise dato; men jeg tror nok, det må have været her i søndags."

"Og i dag er det onsdag. Dårlige nyheder spreder sig hurtigt."

"Ja, mr. Higgins mente, det burde have været i London-avisen."

"Det kunne det næppe. Hvor hørte mr. Higgins det henne?"

"Jeg ved det ikke; jeg spurgte ham ikke. Jeg tror, han først kom hjem i går; han havde været sydpå for at indkræve sine afgifter, var der nogen som sagde."

Mrs. Pratt gryntede. Hun havde for vane at lufte sin afsky og sine mistanker mod mr. Higgins med et grynt, hver gang hans navn blev nævnt.

"Nå, men vi ses ikke de næste par dage. Godfrey Merton har bedt mig komme og bo hos ham og hans søster; jeg tror det vil gøre mig godt. Og forresten," tilføjede hun, "disse vinteraftener – og alle disse mordere, som er på fri fod over det hele – jeg er ikke så glad ved at være alene og kun have Peggy at kalde på, hvis der skulle ske noget."

Mrs. Pratt tog altså afsted til sin fætter, mr. Merton. Han var en meget benyttet dommer, og havde et godt ry som sådan. En dag kom han ind i stuen, efter at han netop havde fået dagens post.

"Det er kedeligt med moralen i din lille by, Jessy!" sagde han, da han havde åbnet et af brevene. "Enten går der en morder rundt iblandt jer, eller en ven af en morder. Her har vi en sølle gammel kone i Bath, som fik halsen skåret over sidste søndag; og jeg har fået et brev fra Indenrigsministeriet, hvori man beder mig 'yde min værdifulde assistance', som de meget venligt kalder det, med at finde skurken. Det lader til, at han må have været tørstig, og af en vis munter disposition, for inden han tog fat på sit rædsomme arbejde, gjorde han dygtigt indhug på en tønde ingefærvin, den gamle dame havde sat hen; han stoppede tappen til med en stump af et brev, han havde i lommen – mener man – og denne stump har man fundet; der er kun nogle få bogstaver på den ene side, '*ns, Esq., -arford, -egworth*', som en eller anden snedig fyr har regnet ud må være Barford pr. Kegworth. På den anden side er der en eller anden hentydning til en væddeløbshest, tror jeg, skønt dens navn er noget særpræget: 'Kirke-og-Konge-og-ned-med-Resten' Note 11)."

Miss Pratt fo'r sammen ved dette navn; det havde såret hendes følelser som dissenter så sent som for et par måneder siden, og hun huskede det kun alt for godt.

"Mr. Nat Hearn har – eller havde (siden jeg jo på en måde står i vidneskranken, må jeg passe på at bruge de rette ord) en hest med dette tåbelige navn."

"Mr. Nat Hearn," gentog mr. Merton, idet han noterede sig denne efterretning; derpå vendte han tilbage til sit brev fra

Indenrigsministeriet.

"Der er også en stump af en lille nøgle, som er knækket efter et forgæves forsøg på at åbne et chatol – ser man det, ser man det. Ellers ikke noget af betydning. Det er brevstumpen, vi må henholde os til."

"Mr. Davis sagde, at mr. Higgins fortalte ham –" begyndte miss Pratt.

"Higgins!" udbrød mr. Merton, "*ns.* Er det dén mr. Higgins – den pokkers karl, som løb bort med Nat Hearns søster?"

"Jo!" sagde miss Pratt. "Men skønt han nu aldrig har hørt til blandt mine yndlinge –"

"*ns,*" gentog mr. Merton. "Det er for rædsomt at tænke på; et medlem af jægerklubben – den rare gamle squire Hearns svigersøn! Hvem ellers er der i Barford, hvis navn slutter med *ns*?"

"Der er Jackson og Higginson og Blenkinsop og Davis og Jones. Fætter! der er en ting, som netop slår mig – hvordan kunne mr. Higgins vide alt det om noget der var sket søndag eftermiddag og fortælle det til mr. Davis allerede tirsdag?"

Der er næppe grund til at tilføje mere til min historie. De, som er nysgerrige på landevejsrøvernes liv og levned vil nok kunne finde navnet Higgins i den slags annaler under dække af Claude Duval. Kate Hearns ægtemand indkrævede sine "afgifter" på landevejen, som så mange andre "fine herrer" på den tid; men da han engang havde været uheldig med et par af sine forretningseventyr, og hørte overdrevne beretninger om de rigdomme, som den gamle dame i Bath havde puget sammen, blev han ledet fra røveri til mord, og blev hængt for sin forbrydelse i Derby i 1775.

Han havde ikke været nogen hård eller uvenlig ægtefælle; og hans stakkels hustru lejede et par værelser i Derby, så hun kunne være ham nær i hans sidste øjeblikke – hans forfærdelige, sidste øjeblikke. Hendes gamle fader var med hende overalt, undtagen i hendes mands celle; og gjorde hende dybt fortvivlet ved sine stadige selvbebrejdelser over at have medvirket til hendes ægteskab med en mand, han kun havde vidst så lidt om. Han overlod titlen og herregården til sin søn Nathaniel. Nat var dygtig og formuende; men den hjælpeløse, sindssvage fader var til ingen nytte for ham; for sin datter enken var den tåbelige, elskelige gamle mand alt – hendes ridder, hendes beskytter, hendes ven – hendes mest trofaste, kærlige ven. Én ting afslog han imidlertid altid, nemlig at optræde som hendes rådgiver. Han rystede da på hovedet og sagde:

"Å, Kate, Kate! havde jeg været klogere, så havde jeg kunnet give dig bedre råd, og du havde ikke haft nødig at leve i eksil her i Bruxelles og krympe dig ved synet af enhver englænder, som om de kendte din historie."

Jeg så Det hvide Hus for ikke engang en måned siden; det var til leje for måske tyvende gang, siden mr. Higgins boede der. Man fortæller stadig i Barford, at der engang boede en landevejsrøver der, som samlede sig umådelige rigdomme; og at denne formue, som var erhvervet på ulovlig vis, stadig findes indemuret i et hemmeligt, skjult kammer, men i hvilken del af huset ved man ikke.

Er der nogen af jer, læsere, som kunne have lyst til at leje huset og prøve at finde dette mystiske aflukke? Jeg kan oplyse

den nøjagtige adresse til enhver, der måtte have lyst til at forsøge sig.

Note 8:

Mr. Bickerstaffs myndling: Muligvis en reference til en fortælling af Richard Steele, som under navnet Bickerstaffe skrev en historie om en ung dame, som følte sig hævet over andre, når hun bar et særligt strømpebånd under kjolen. *Overs.anm.*

Note 9:

Griselda: Den over al måde tålmodige hustru og hovedperson i Geoffrey Chaucers "Klerkens fortælling" i Canterbury Tales. *Overs.anm.*

Note 10:

Dogberry og Verge: To inkompetente retsbetjente i Shakespeares skuespil Stor Ståhej for Ingenting. I Edvard Lembckes danske oversættelse hedder de Slåenbær og Most. *Overs.anm.*

Note 11:

Hesten har fået sit særprægede navn efter en populær skål i kongetro kredse under den engelske Borgerkrig. "Rest-parlamentet" var det, der var tilbage efter at de kongetro medlemmer var udrenset, og det var dette parlament, som dømte Charles I til døden. *Overs.anm.*

Om "Lizzie Leigh og andre fortællinger"

Forfatter: Elizabeth Gaskell (1810-1865).
Org.titler, førsteudgaver mm.:

Lizzie Leigh: "*Lizzie Leigh – In Four Chapters*" i *Household Words* 30. marts til 13. april 1850. Her efter "*Lizzie Leigh*" i *Roskilde Avis* 11. marts til 17. april 1869, samt "*Lisabeth Leigh. Efter Charles Dickens*" i *Berlingske Tidende* 4. til 10. november 1851.

Kilden ved Pen-Morfa: "*The Well of Pen-Morfa – In Two Chapters*" i *Household Words* 16. og 23. november 1850. Her efter *Christiania-Postens Feuilleton* 1858, bd. 1. Forlagt af C. A. Dybwad, Christiania 1858.

John Middletons hjerte: "*The Heart of John Middleton*" i *Household Words* 28. december 1850. Her efter *"Tre Fortællinger af Forfatteren til Mary Barton"*, oversat William Mariboe (1828-1866). Aug. L. Buurskovs Forlag, København 1855.

Den gamle ammes historie: "*The Old Nurse's Story*" *Household Words* 25.12.1852 (*Extra Christmas Number*), her efter "*Julefortællinger, af Charles Dickens: 4. Den gamle Ammes Historie.*" i *Kiøbenhavnsposten* 19. – 26. juli 1853.

Fortællinger om huguenotterne: "*Traits and Stories of the Huguenots*" i *Household Words* 10. december 1853. Her

efter *Skilling-Magazin til Udbredelse af almeennyttige Kundskaber*, trykt og forlagt af W. C. Fabritius, Christiania 15. – 22. maj 1858 samt 5. juni 1858.

Morton Hall: "*Morton Hall. In Two Chapters*" i *Household Words* 19. – 26. november 1853. Her efter "*Troldkvinden Maud samt to Fortællinger af Charles Dickens*", oversatte af J. R. Dein (Johan Rasmus Dein 1814 – 1891.). Forlagt af oversætteren, boghandler J. R. Dein, Mariebo 1854.

Min franske lærer: "*My French Master. In Two Chapters*" i *Household Words* 17. – 24. december 1853. Her efter "*Troldkvinden Maud samt to Fortællinger af Charles Dickens*", oversatte af J. R. Dein (Johan Rasmus Dein 1814 – 1891.). Forlagt af oversætteren, boghandler J. R. Dein, Mariebo 1854.

En rigtig gentleman: "*The Squire's Story*" i *Household Words* 25. december 1853 (*Extra Christmas Number: Another Round of Stories Round the Christmas Fire*). Oversat af Kim N. Jensen (f. 1955).

Redigeret af: Kim N. Jensen.

Forside: Efter illustration af George du Maurier (1834-1896): "Nanny, Nanny, my little Nanny", fra udgaven "Lizzie Leigh and Other Tales by Mrs. Gaskell". Smith, Elder & Co., London 1865.

ISBN 978-87-7628-044-4

1. ebogsudgave

www.ebib1800.dk